

Република Србија
ВЛАДА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
САВЕТ ЗА БОРБУ ПРОТИВ КОРУПЦИЈЕ
72 Број: 345-00-1829/2015
20. фебруар 2015. године
Београд

ИЗВЕШТАЈ О ВЛАСНИЧКОЈ СТРУКТУРИ И КОНТРОЛИ МЕДИЈА У СРБИЈИ

Уз овај Извештај приложен је списак документације која је коришћена у његовој изради. Напомиње се да су у раду на Извештају коришћене базе података Агенције за привредне регистре, Централног регистра за хартије од вредности, базе Matrixa и релевантних међународних привредних регистара. Напомиње се да у Извештају постоје подаци који захтевају даље провере и који су за сада остали на нивоу индиција. У току израде Извештаја трудили смо се да приликом изношења таквих података, које даље треба проверити, дамо извесне језичке ограде, које су у тексту уочљиве нпр. „има индиција“, „претпоставља се“, „наслућује се“, „може се закључити“ и сл. Такође, приликом израде Извештаја цитиране су изјаве из медија, које је Савет запазио и покушао да их протумачи.

САДРЖАЈ ИЗВЕШТАЈА

1 УВОД

2 ВЛАСНИЧКА СТРУКТУРА МЕДИЈА

2.1 Регистар медија

2.2 Нетранспарентност власничке структуре

2.3 Резултати анализе власничке структуре

2.4 Анализа власничке структуре електронских медија

2.4.1 ТВ Б92 и Прва

2.4.2 ТВ Хепи

2.4.3 ТВ Пинк

2.4.4 ТВ Авала

2.4.5 РТВ Панонија

2.4.6 ТВ Плус Крушевац и ТВ Зона плус Ниш

2.4.7 ТВ Мост

2.4.8 ТВ Палма плус

2.4.9 Коперникус

2.4.10 Скај плус инфо(Наша телевизија)

2.4.11 ТВ Нова.рс

2.4.12 ТВ Н1

2.5 Анализа власничке структуре штампаних медија

2.5.1 Рингиер Аксел Спрингер (Блиц, Ало, НИН)

2.5.2 Политика

2.5.3 Вечерње новости

2.5.4 Данас

2.5.5 Курир

2.5.6 Информер

2.5.7 Прес

2.5.8 Правда

2.5.9 Наше новине

2.5.10 Војводина инфо и Инфо медија груп

2.5.11 Дневник

2.5.12 Недељник Време

2.5.13 Недељник Нови Магазин

2.5.14 Недељник

2.5.15 Недељник Печат

2.5.16 Сведок

2.5.17 Недељник Афера

2.5.18 Недељник Врањске

2.6 Анализа власничке структуре радија са националном фреквенцијом

2.6.1 Радио Индекс

2.6.2 Радио С

2.6.3 Хит мјузик ФМ

- 2.6.4 *Радио Фокус*
- 2.7 *Анализа власничке структуре кабловских оператера*
 - 2.7.1 *СББ*
 - 2.7.2 *Иком*
- 2.8 *Анализа власничке структуре интернет портала*
 - 2.8.1 *Телеграф*
 - 2.8.2 *Пиштаљка*
 - 2.8.3 *Центар за истраживачко новинарство Србије (ЦИНС)*
 - 2.8.4 *Балканска истраживачка мрежа (БИРН)*
 - 2.8.5 *Јужне вести*
 - 2.8.6 *На длану*
 - 2.8.7 *Пешчаник*
 - 2.8.8 *Нови Стандард*
 - 2.8.9 *Е-новине*
 - 2.8.10 *Видовдан*
 - 2.8.11 *Телепромтер*

3 ВЛАСНИШТВО ДРЖАВЕ У МЕДИЈИМА

- 3.1 *Јавни сервис – РТС, РТВ*
- 3.2 *Проблеми у функционисању ЕТВ*
 - 3.2.1 *Регулисање обавеза емитера према ЕТВ*
 - 3.2.1.1 *Отпис потраживања ЕТВ према РТС-у*
 - 3.2.1.2 *Дуговање емитера ТВ Авала*
- 3.3 *Политичка контрола медија у државној-јавној својини*
 - 3.3.1 *Танјуг*
 - 3.3.2 *Политика*
 - 3.3.3 *Дневник*
 - 3.3.4 *РТВ Врање*
 - 3.3.5 *РТВ Шабац*
 - 3.3.6 *РТВ Ћуприја*
- 3.4 *Приватизација медија*
 - 3.4.1 *Предстојећи период приватизације медија*
 - 3.4.2 *Политика, РТВ Студио Б, Дневник*
- 3.5 *Индиректно власништво државе у медијима*
 - 3.5.1 *Телеком Србија - Арена спорт*

4 КОНТРОЛА МЕДИЈА КРОЗ РАЗЛИЧИТЕ МОДЕЛЕ ФИНАНСИРАЊА

- 4.1 *Оглашавање и финансирање медијских услуга*
 - 4.1.1 *Оглашавање као начин утицаја на уређивачку политику медија*
 - 4.1.1.1 *Пример утицаја на медије странке Трећа Србија*
 - 4.1.2 *Оглашавање и ПР услуге агенција*
 - 4.1.2.1 *Инфобиро, Фрејм и Видеонет*
 - 4.1.3 *Трошкови оглашавања – парламентарни избори 2014.*
 - 4.1.4 *Финансирање интернет портала и сајтова*

4.2 Субвенције и буџетска давања

- 4.2.1 Директно буџетско финансирање кроз субвенције**
- 4.2.2 Финансирање медија на КиМ**
 - 4.2.2.1 Удружење „Српско слово“**
 - 4.2.2.2 Браво про експо д.о.о.**
 - 4.2.2.3 ЈП Панорама**
 - 4.2.2.4 ЈП Мрежа-мост**
- 4.2.3 Финансирање медија из буџета локалне самоуправе**
 - 4.2.3.1 Град Београд - ТВ Студио Б**
 - 4.2.3.2 Град Ниш - Народне новине**
- 4.2.4 Буџетско финансирање медија у власништву политичара**
 - 4.2.4.1 RSG MEDIA GROUP д.о.о.**
 - 4.2.4.2 ТВ Плус и АДД Продукција**
 - 4.2.4.3 Сурдуличка радио-телевизија**
 - 4.2.4.4 Телевизија Скај плус инфо (Наша телевизија)**
 - 4.2.4.5 ТВ Бест и РТВ Ф канал**

4.3 Финансирање медијских пројеката

- 4.3.1 Састав комисија које врше избор пројеката**
- 4.3.2 ТВ Мост Нови Сад**
- 4.3.3 Фонд Мозаик и Фондација Панонија**
- 4.3.4 Радио Омега и Инфо центар**
- 4.3.5 Филмски фронт д.о.о.**
- 4.3.6 Фабрика слова д.о.о. – Војвођански магазин**

4.4 Пореске олакшице као вид финансирања

- 4.4.1 Дуговање медија према Пореској управи**
 - 4.4.1.1 ТВ Пинк**
 - 4.4.1.2 Штампарија Борба, Компанија Борба и Новости**

5 ФУНКЦИОНИСАЊЕ РЕГУЛАТОРНИХ ТЕЛА

5.1 Проблеми у функционисању РРА и РАТЕЛ

- 5.1.1 Регулисање обавеза емитера према РРА и РАТЕЛ**
 - 5.1.1.1 Отпис потраживања емитеру Ластавица д.о.о.**
- 5.1.2 Додела дозволе по захтеву Нова.рс и Коперникус**
- 5.1.3 Додела дозволе по захтеву Арене спорт**

5.2 Проблеми у функционисању Савета за штампу

6 ТАБЛОИДИЗАЦИЈА

7 ЦЕНЗУРА И АУТОЦЕНЗУРА

8 ПРЕПОРУКЕ

1. УВОД

Више од три године протекло је од како је Савет за борбу против корупције, на челу са тадашњом председницом Верицом Бараћ, објавио Извештај о притисцима и контроли медија у Србији.¹ Циљ Савета био је да свим релевантним друштвеним и политичким чиниоцима укаже на неодрживо стање у вези са притисцима и контролом медија у Србији, што директно онемогућава слободу извештавања без које нема делотворне борбе против свих облика корупције у друштву. Иако водећи медији нису у првом тренутку показали велико интересовање за резултате истраживања и анализу медијске сцене, данас је постало незамисливо говорити и писати о медијским слободама у Србији а притом не споменути узроке и последице које је Савет апострофирао у свом извештају. Савет се определио да по други пут анализира стање у медијима због опште перцепције јавности и релевантних међународних институција да је у Србији и даље присутна снажна контрола медија.

У поређењу са медијском сликом из 2011. године однос снага на политичкој сцени Србије се у међувремену драстично изменио што је имало директан одраз и на персоналне промене у готово свим институцијама извршне власти па и у већини медија. Српска напредна странка (СНС) је средином 2012. године освојила највише гласова на парламентарним изборима и постала водећа политичка партија и окосница владајуће коалиције, а након ванредних избора у марту 2014. године и доминантна политичка снага у Влади и Народној скупштини. Нове политичке околности у друштву и извршној власти индуковале су промену уредника и драстично су утицале на редефинисање дотадашње уређивачке политике свих водећих медија. Ове промене нису битно утицале на решавање системских проблема, попут нетранспарентне власничке структуре медија и економског утицаја на њихову уређивачку политику, кроз различите моделе нетранспарентног финансирања медија, на које је Савет и раније указивао.

Влада Србије предузела је конкретне активности у циљу отпочињања спровођења Медијске стратегије (2011) и побољшање правног оквира за функционисање медија по стандардима ЕУ. Значајан помак направљен је тек у августу 2014. доношењем Закона о јавном информисању и медијима, Закона о електронским медијима и Закона о јавним медијским сервисима. Међутим, законодавне активности саме по себи нису и неће бити довољне уколико Влада у оперативном смислу не демонстрира максималан степен политичке воље и опредељености за потпуну имплементацију прописа. Ипак, у последње две и по године није била видљива спремност политичких странака да се одрекну утицаја на власничку, односно уређивачку политику медија, било да је реч о формалном или неформалном утицају.

Савет за борбу против корупције у потпуности је сагласан са оценом модела по коме тренутно функционишу медији у Србији, а који је на објективан начин приказан у последњем извештају о напретку који је објавила Европска комисија. По оцени ЕК „континуирани недостатак транспарентности власништва над медијима и извора медијског рекламирања и финансирања праћен је тенденцијом самоцензуре у медијима“. ЕК примећује да „постоји растућа тенденција аутоцензуре, која у комбинацији са непримерним утицајем на уређивачку

¹ <http://www.antikorupcija-savet.gov.rs/Storage/Global/Documents/mediji/IZVESTAJ%20O%20MEDIJIMA.%20PRECISCENA%20VERZIJA.pdf>

политику и низом интервенција против сајтова на интернету, штети слободи медија и негативно утиче на развој професионалног и истраживачког новинарства“. У извештају ЕК се указује на општепознату чињеницу да „медијско тржиште и даље трпи због нетранспарентног јавног финансирања одабраних медија у државном власништву и комерцијалних медија преко директних буџетских субвенција и уговора са јавним предузећима и државним органима“.²

Савет за борбу против корупције пратио је дешавања и значајније промене на медијској сцени у Републици Србији у периоду 2011-2014. године те је на основу тога на адресе 25 државних институција упутио више од 70 захтева за прибављање службених података. Анализом више стотина различитих медијских садржаја из штампаних и електронских медија и упоређивањем доступних службених података, Савет је закључио да проблем функционисања медија у Републици Србији у основи почиње питањем нерегулисане власничке структуре њихових издавача и емитера и нетранспарентном финансирању медија. Медијску цензуру, аутоцензуру и таблоидизацију генерише управо недовољна транспарентност власништва у медијима, нетранспарентни извори и токови њиховог финансирања и висок степен паралелизма између медијских кућа, политичких структура и крупног бизниса. Овај „гвоздени троугао“ формира медијски амбијент у коме је генератор наведених образаца понашања политичка елита, пре свега политичке партије које, чак и у ситуацији када су познати власници медија, битно утичу на уређивачку политику медија.

Савет скреће пажњу на феномен „примарне вести“ који је често предмет политичке манипулације и спиновања у медијима.

Савет је идентификовао и издвојио пет системских проблема који годинама парализују систем јавног информисања у Републици Србији, а то су:

- 1. нетранспарентност медијског власништва,**
- 2. нетранспарентност финансирања, економски утицај кроз буџет, пореске олакшице и друге индиректне облике финансирања јавним новцем,**
- 3. проблеми приватизације медија и неизванстан статус јавних сервиса,**
- 4. цензура и аутоцензура,**
- 5. таблоидизација.**

Савет за борбу против корупције скреће пажњу да су спорост у спровођењу медијских реформи, недовољно развијена регулатива и зависност од јавних и приватних извора финансирања, довели до тога да у периоду 2011-2014. године медији не остварују улогу која им припада у демократском друштву. Медијски садржаји најчешће нису резултат слободног, објективног или истраживачког новинарства. Због економске зависности и спреге са политичком и економском елитом као и неформалним центрима моћи, већина медија није у функцији повећања опште информисаности грађана.

Савет је настојао да кроз већи број примера за које је прибавио податке од надлежних државних институција прикаже у извештају различите моделе утицаја власничке структуре и начина финансирања на економски положај медија и укаже на погубне последице њихове зависности од политичке и економске елите. Конкретни примери из извештаја поткрепљују

²http://www.seio.gov.rs/upload/documents/eu_dokumenta/godisnji_izvestaji_ek_o_napretku/izvestaj_o_napretku_14.pdf

перцепцију јавности да је контролна улога замењена на начин да власт контролише медије, уместо да медији контролишу власт.

Савет истиче да због ограниченог времена, ресурса и података није успео да сагледа све проблеме који су присутни на медијској сцени Србије.

2. ВЛАСНИЧКА СТРУКТУРА МЕДИЈА

2.1 Регистар медија

Нови Закон о јавном информисању и медијима, који је усвојен 2. августа 2014. године прописује обавезу свих оснивача медија у Републици Србији да се упишу у тзв. Регистар медија. Регистар медија био је успостављен и Законом о јавном информисању из 2009. године и то као „Регистар јавних гласила“. Начин функционисања регистра био је уређен правилником који је на снази од 14. 10. 2009. године, а који је донео министар културе и информисања. Од тада до данас Агенција за привредне регистре (АПР) води регистар јавних гласила који представља јединствену, централизовану, електронску базу података о медијима у Републици Србији. Сви оснивачи штампаних, електронских и др. јавних гласила у обавези су да изврше упис јавног гласила код АПР.

Савет за борбу против корупције је на основу података добијених од АПР анализирао садржај регистра медија и утврдио да је на дан 30. 6. 2014. било **1.319** регистрованих гласила. У периоду 2009-2014. године регистровано је 1.343 гласила с тим да су у међувремену 23 гласила обрисана из регистра. На дан 30. 6. 2014. у Републици Србији је званично регистровано: 711 штампаних медија, 237 радио-станица, 208 интернет гласила, 130 телевизијских станица и 20 сервиса новинских агенција, док у остале категорије регистрованих гласила спада 9 средстава јавног информисања и 4 електронска издања. Унакрсна анализа података АПР показује да се 613 правних лица истовремено појављује као оснивач више од једног јавног гласила.

Савет сматра да регистар јавних гласила који је водио АПР у периоду 2009-2014. није задовољио примарне потребе за увођењем реда у сфери јавног информисања. Због лошег законодавног оквира, регистар јавних гласила није осликавао реално стање медијске сцене у Србији. Зато све податке о регистрованим јавним гласилима у АПР треба узети са резервом. Одређена јавна гласила уопште нису уписана у регистар АПР, а баве се делатношћу јавног информисања (www.pravda.rs, www.fakti.org. Недељник Афера...). Постоје јавна гласила која су престала са штампањем или емитовањем програмског садржаја, а и даље су евидентирана у регистру (Недељни телеграф, Прес дневне новине, Економист, Гром...). У регистру су евидентирани и медији који реално не постоје (Јутарњи Курир, Дневни Курир, Вечерњи Курир, Фајтер...). Приметно је да се у регистру не врши ажурирање података након одузимања или обнављања дозвола за емитовање ТВ или радио-програма од стране РРА (ТВ Авала, ТВ Belle Amie, ТВ Арт, Радио Фокус...). Због тога су често јавно доступни подаци РРА и подаци из регистра јавних гласила АПР међусобно противречни.

Савет закључује да ће устројавање регистра медија, односно процес пререгистрације медија, бити један од већих изазова при спровођењу новог Закона о јавном информисању и медијима у наредном периоду. Надзор над спровођењем закона, а самим тим и надзор над спровођењем поступка пререгистрације, поверен је Министарству надлежном за послове културе и информисања, односно Покрајинском секретаријату Владе АП Војводине надлежном за послове јавног информисања. Исто надзорно овлашћење постојало је и у ранијем закону, али очигледно није доследно примењивано, што је довело до хаотичног стања и чињенице да данас не можемо да се ослонимо на тачност података који су доступни у АПР.

Питање тачности и ажурности података у регистру медија је од посебног значаја и за остваривање права грађана на судску заштиту.

2.2 Нетранспарентност власничке структуре

Савет за борбу против корупције је 2011. године указао на проблем недовољно транспарентне власничке структуре медија у Републици Србији. Савет је тада уочио да је у посматраном периоду од 2008. до 2010. године од 30 најзначајнијих присутних медија било чак 18 медија чији прави власници нису познати. Савет је указао да је од 11 националних емитера, њих 9 са нетранспарентним власништвом. Такво стање је крајње забрињавајуће уколико се има у виду да је медијским законима у Србији, међународним препорукама и конвенцијама, утврђена потреба транспарентности власништва као услова за успостављање плурализма медија и спречавање недозвољене медијске концентрације.

Убрзо након што је Савет објавио свој извештај, Влада Републике Србије је 28. 9. 2011. године усвојила Стратегију развоја система јавног информисања у Републици Србији до 2016. године и акциони план за њено спровођење.³ Рок за доношење нових медијских закона и за усклађивање прописа којима се регулише медијска концентрација и обезбеђује јавност власништва медија по правилима ЕУ, био је осамнаест месеци. Овај задатак укључујући и остале активности из стратегије и акционог плана није спроведен у задатом року а на то су нарочито утицали изборни процеси у Србији 2012. и 2014. године. Савет је поставио питање Министарству културе и информисања шта је до сада урађено од планираних активности из медијске стратегије и акционог плана. У одговору Министарства се истиче да је доношењем Закона о јавном информисању и медијима, Закона о електронским медијима и Законом о јавним медијским сервисима „област јавног информисања у потпуности усаглашена са законодавством Европске уније“.

Очекивања су да ће нови медијски закони који су у Народној скупштини усвојени почетком августа 2014. године осигурати транспарентност власништва медија. У регистру медија до сада није било могуће видети значајније податке о власничкој структури медија, осим назива правног лица које је формални оснивач јавног гласила. Новим Законом о јавном информисању и медијима проширена је врста података које ће регистар садржати. По први пут би требало да буду доступни подаци о правним и физичким лицима која непосредно или посредно имају више од 5% удела у оснивачком капиталу издавача.

По мишљењу Савета, у пракси постоје и акционари који поседују мање од 5% удела у власничкој структури издавача, а врше ефективну контролу над уређивачком политиком као и изворима финансирања више медија истовремено. Такође, нови закон не решава кључни проблем, а то је проблем нетранспарентности власничке структуре медија у чијој власничкој структури партиципирају правна лица из оф-шор зона. Уколико се не зна ко је крајњи власник медија, онда је тиме обесмишљен сав напор у правцу спровођења медијских реформи.

³ http://www.paragraf.rs/propisi/strategija_razvoja_sistema_javnog_informisanja_u_republici_srbiji_do_2016.html

2.3 Резултати анализе власничке структуре

У односу на анализу транспарентности власничке структуре медија из 2011. године (30 медија, 18 са нетранспарентним власништвом) Савет је овог пута анализирао узорак од 50 медија. Овај узорак обухвата и 9 интернет портала и веб-сајтова који се баве јавним информисањем. Код 23 медија власништво је потпуно транспарентно, док је код 27 медија власништво нетранспарентно, делимично транспарентно или је спорно. Наиме, код 14 медија власништво је нетранспарентно или делимично транспарентно, док је код најмање 13 медија власништво формално транспарентно, али се у јавности као власник тих медија перцепира неко друго лице.

Савет је на бази података из регистра домаћих и страних привредних субјеката анализирао власничку структуру издавача медија (подаци закључно са новембром 2014. године).

Савет је поред власничке структуре 50 медија такође анализирао власничку структуру још четири субјекта која имају значајну улогу у делатности јавног информисања, а не представљају класичне медије. Реч је о интернет провајдерима СББ и ИКОМ, као и о порталима ЦИНС-а и БИРН-а које уређују истраживачке организације чија је делатност шира од уобичајене делатности јавног информисања.

Уколико се погледа власничка структура већине најугицајнијих медија у Републици Србији, код више од половине њих крајњи власник или један од власника је компанија регистрована у иностранству. Тако се као крајњи власници медија појављују правна лица са Кипра, Холандије, Британских девичанских острва, Кајманских острва, Луксенбурга, Аустрије, Русије, Немачке као и Швајцарске.

ПРЕГЛЕД АНАЛИЗЕ ВЛАСНИШТВА МЕДИЈА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ (2011-2014)						
	Категорија власништва	ТВ	Дневне новине	Недељне новине	Радио станице	Интернет портали
1.	Транспарентно	4	3	7	4	5
	Укупно	23				
2.	Нетранспарентно или делимично транспарентно	6	5	1	1	1
	Укупно	14				
3.	Транспарентно уз перцепцију јавности да је друго лице прави власник	6	2	2	/	3
	Укупно	13				
УКУПАН БРОЈ АНАЛИЗИРАНИХ МЕДИЈА (1+2+3)		50				

Савет је у својој анализи приметио да се код већине медија где се појављују као власници компаније регистроване у иностранству готово немогуће сазнати њиховог правог власника.

Прави власници су најчешће сакривени иза низа компанија регистрованих на удаљеним “рајским” дестинацијама познатим управо по формирању “shell”⁴ и “front”⁵ компанија где се адвокатске и консултантске фирме јављају као власници у име и за рачун својих клијената, правих власника. У стручној литератури као могући разлози за оснивање оваквих компанија наводи се пре свега тајност података како о власништву тако и о пословању. Разлози за евентуално тајно пословање су жеља власника да буде скривен од очију јавности, евентуалне пореске олакшице или пореске утаје, прибављање новца за финансирање медијске делатности из нетранспарентних извора, стварање тајних фондова... итд. Ове компаније су најчешће регистроване на адресама адвокатских и консултантских кућа које осим власничке преузимају и дневно оперативне послове за своје клијенте.

⁴ Компанија шкољка која, као што шкољка чува бисер, чува идентитет власника

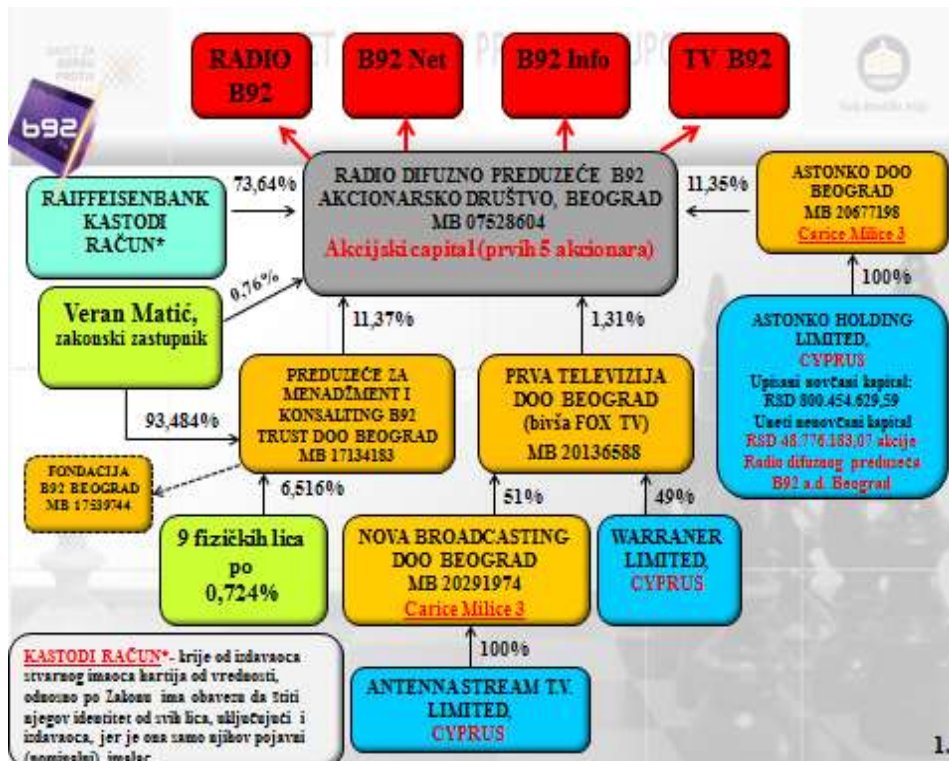
⁵ Компанија која има истурено лице које чува прави идентитет власника

2.4 Анализа власничке структуре електронских медија

2.4.1 ТВ Б92 и Прва

Савет за борбу против корупције је у извештају из 2011. године указао на нетранспарентно власништво *Телевизије Б92* и опасност да се иза оф-шор фирми са Кипра у овој и телевизији Прва крије исти власник.⁶

Иако Радио-дифузна агенција на свом сајту⁷ каже да су тренутни власници ТВ Б92 фирме: Астонко д.о.о. са 84,99%, Б92 труст д.о.о. 11,36%, Фокс телевизија д.о.о. са 1,31% и мали акционари који имају 2,33% власнишка, структура ове телевизије изгледа другачије.

Према информацијама са сајта Централног регистра депо и клиринг хартија од вредности⁸ 73,64% акција Б92 је на име Raiffeisenbank a.d. – кастоди рачун. Ова врста рачуна подразумева да ће банка за рачун својих клијената трговати хартијама од вредности, али у своје име, а за њихов рачун, тако да они, за ширу јавност остају анонимни.⁹ То заправо значи да је 73,64% власништва Б92 нетранспарентно и за ширу јавност анонимно.

Некадашњи највећи акционар Б92, београдска фирма Астонко д.о.о., сада има само 11,35% акција, а њен власник је кипарска фирма Астонко холдинг лимитед (Astonko holding

⁶ <http://www.antikorupcija-savet.gov.rs/sr-Cyrl-CS/izvestaji/cid1028-1681/predstavljen-izvestaj-o-pritiscima-i-kontroli-medija-u-srbiji>

⁷ http://www.rra.org.rs/pages/view_permit/cirilica/16

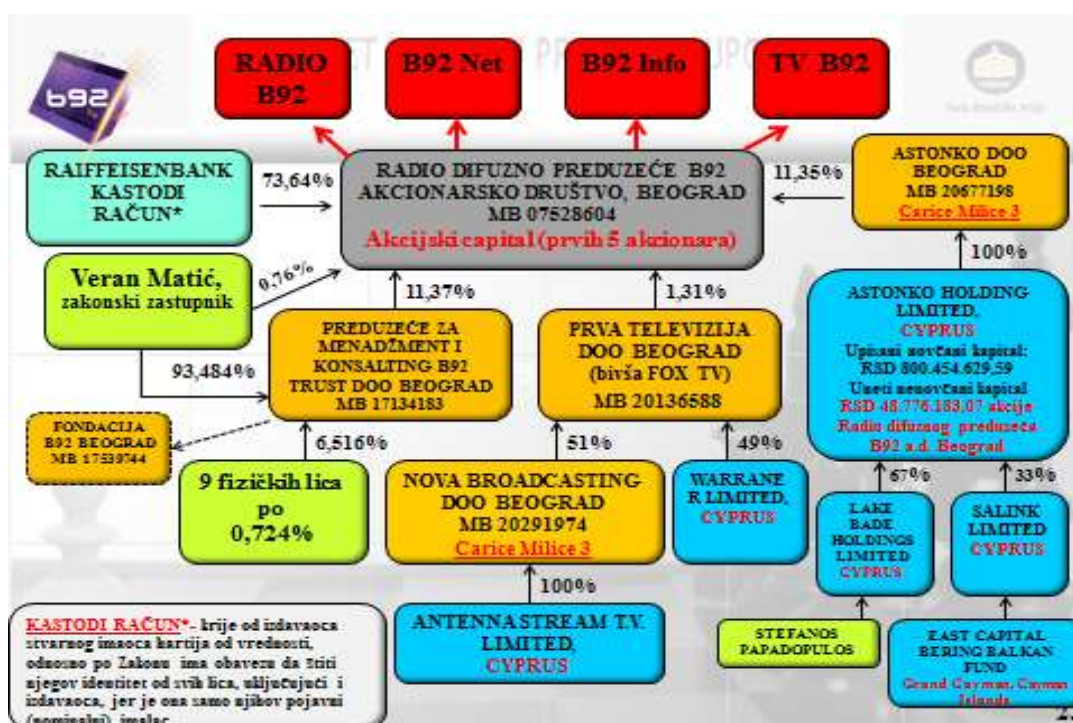
⁸ Преглед података уносом матичног броја: 07528604: <http://www.crhov.rs/?Opcija=1>

⁹ http://www.sec.gov.rs/index.php?option=com_content&task=view&id=954&Itemid=73

limited). Други мањински акционар је остала фирма Б92 труст д.о.о., где Веран Матић, главни и одговорни уредник Б92, поседује 93,48 % удела.

Четврти по величини акционар у Б92 је конкурентска телевизија, односно фирма Фокс телевизија д.о.о., која је у новембру 2013. године променила име у Прва телевизија, поседује 1,31%.

Комисија за заштиту конкуренције тек је 14. 8. 2014. године покренула поступак по службеној дужности за испитивање концентрације која је према претпоставци Комисије настала када је кипарска фирма Астонко холдингс лимитед стекла контролу у телевизији Б92. Комисија је у свом закључку навела да је упозната са проблемом непостојања транспарентности у српским медијима и да ова кретања већ дуже прати.

„Наведени проблеми се концептуално манифестују преваходно регистрањем привредних друштава у иностранству, која се потом јављају као оснивачи домаћих друштава, да би она након тога постала власници домаћих медија, а све са циљем да се прикрију прави власници, што за последицу може имати и недозвољене медијске концентрације“, пише у закључку Комисије.¹⁰

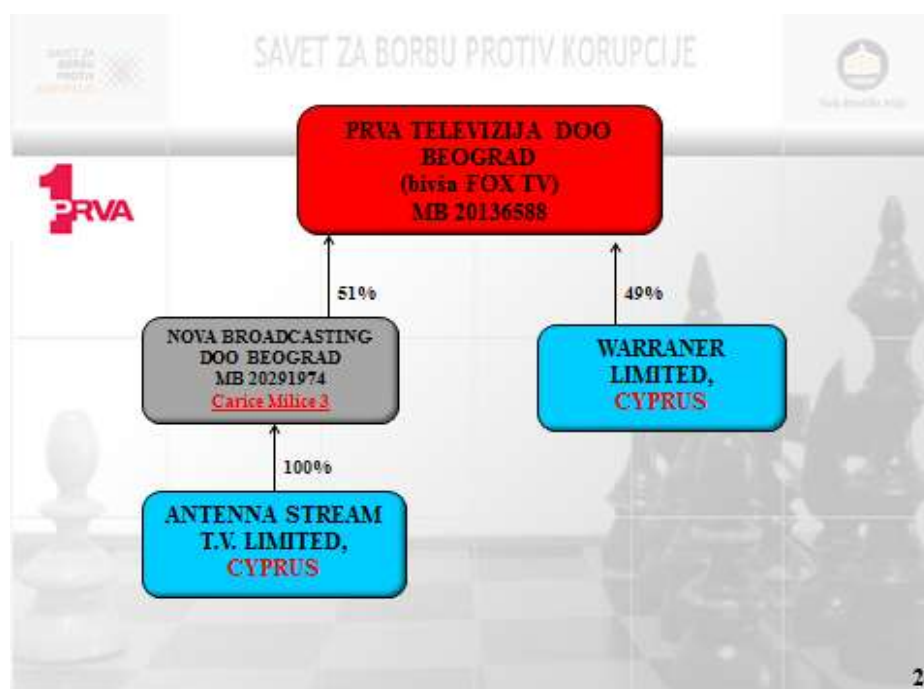
Симптоматично је да је Комисија за заштиту конкуренције, по службеној дужности покренула поступак испитивања концентрације над Б92 тек пошто је Савет за борбу против корупције упутио Комисији дана 1. 8. 2014. године захтев за достављање писане информације и документације о раду Комисије за претходни период.

¹⁰ <http://www.kzk.org.rs/kzk/wp-content/uploads/2014/10/astonko-b92-ispravak.pdf>

ПРВА телевизија је и даље у потпуном власништву страних кипарских фирми. Према подацима из АПР-а, већинско власништво у овој телевизији, 51% има фирма Нова бродкастинг д.о.о. из Београда која је у 100% власништву фирме Антена стрим ТВ лимитед (Antenna Stream T.V. Limited) са Кипра. Други власник ТВ Прва је Варнер лимитед (Warraner Limited) такође кипарска фирма која поседује 49% власништва.

Акционар Б92 Астонко д.о.о. и фирма Нова бродкастинг д.о.о., један од власника Прве, у Београду су регистроване на истој адреси, у улици Царице Милице број 3.

Поред чињенице да су ове две телевизије конкуренција једна другој, често се дешавало да оне деле ексклузивна права преноса битних спортских догађаја. Поред тога Телевизија Б92 је од новембра 2014. на новој адреси, Ауто-пут 22 у згради поред ТВ Прва.

Један од генералних директора ТВ Прва Питер Ајнштајн кога је Антена група поставила на то место у октобру 2014. године, учествовао је у преговорима са ауторком емисије Утисак недеље, Ољом Бећковић, око пребацивања на Инфо-канал.

Антиена група је саопштила да Прва телевизија учествује у власничкој структури Телевизије Б92 као мањински акционар. У том својству је и Питер Ајнштајн, директор Антена групе за Србију и Црну Гору, која је власник Прве телевизије, учествовао у разговорима о даљем емитовању емисије „Утисак недеље”.¹¹

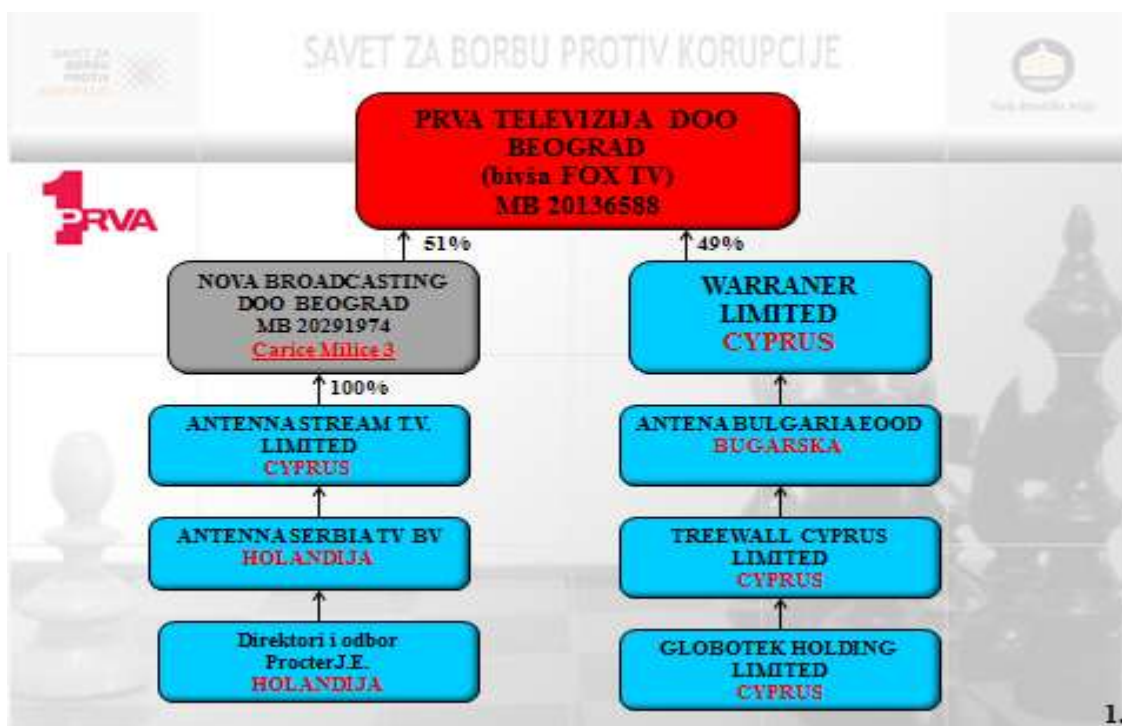
Председник Савета Републичке радиодифузне агенције Горан Карацић више пута је изјављивао да према постојећој документацији веза између Б92 и Прве не може да буде доказана. Да је доказана, то би представљало кршење закона, јер по тадашњем Закону о

¹¹ <http://www.politika.rs/rubrike/Drustvo/Ko-odlucuje-o-sudbini-Utiska-nedelje.sr.html>

радио-дифузији било је забрањено да један власник има две или више телевизија са националном фреквенцијом.

По новом Закону о јавном информисању то је могуће, јер према члану 45 Закона о јавном информисању један власник не може да има електронске медије чији укупни удео у публици не износи више од 35%.

Овако дефинисана правна норма у пракси оставља простор за злоупотребу с обзиром да познаваоци и актери медијске сфере дуже време оспоравају методологију и тачности података о мерењу удела гледаности ТВ програма у Србији¹².

У новинарским и политичким круговима могу се чути коментари да је оваква формулација законске норме заправо уступак који је власт у Србији учинила власнику Прве телевизије и Б92.¹³

2.4.2 ТВ Хепи

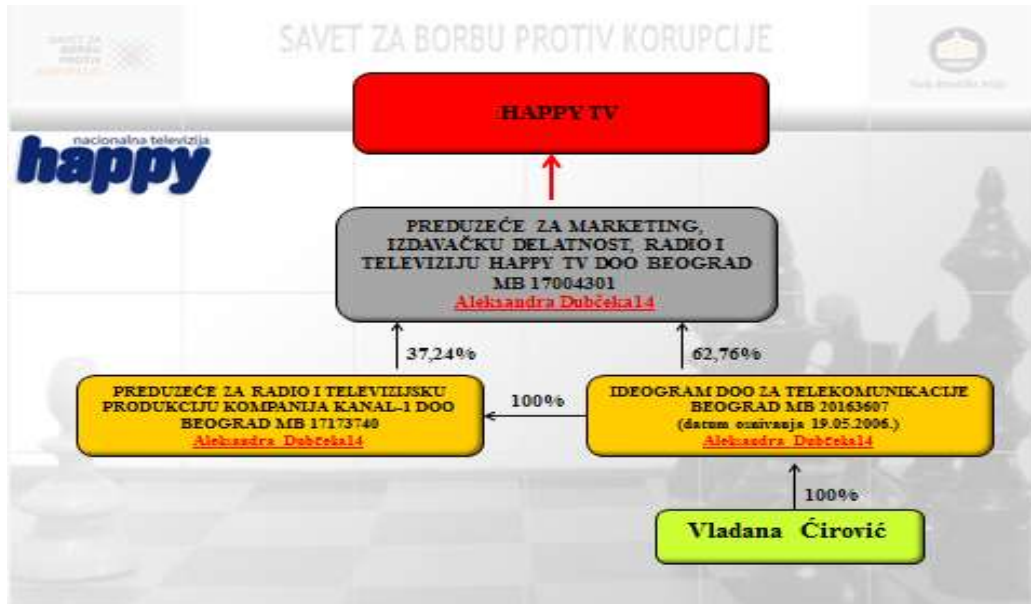
Телевизија Хепи (Happy) и данас емитује свој програм преко два емитера који деле једну фреквенцију: **Nacionalna Happy TV** и **Happy K**. Ова телевизија је 2006. године приликом доделе националних фреквенција на конкурс Републичке радиодифузне агенције прихваћена као заједничка понуда Хепи ТВ и телевизије Кошава.

У септембру 2010. формирана је једна телевизија са целодневним програмом: ТВ Кошава је постала Nacionalna Happy TV, а стари Хепи ТВ је постао Happy K.

¹² <http://www.uns.org.rs/desk/media-news/23860/-olja-beckovic-i-ivan-ivanovic-tv-rejtnizni-se-steluju-u-srbiji.html>

¹³ <http://www.politika.rs/rubrike/Drustvo/Novi-medijski-zakoni-otvorili-vrata-televiziji-N1.lt.html>

Власник емитера Nacionalna Happy TV је београдска фирма Happy TV d.o.o. која има два власника - Идеограм д.о.о. (власник Владана Ћировић 100%) са 62,76 % удела и Канал-1 (чији је опет власник Идеограм д.о.о. 100%) д.о.о. 37,24 %.

Власник емитера Happy K су такође две фирме – МД инвест (Дејан Николић 100%) са 95,01% и Идеограм д.о.о. 4,99%.

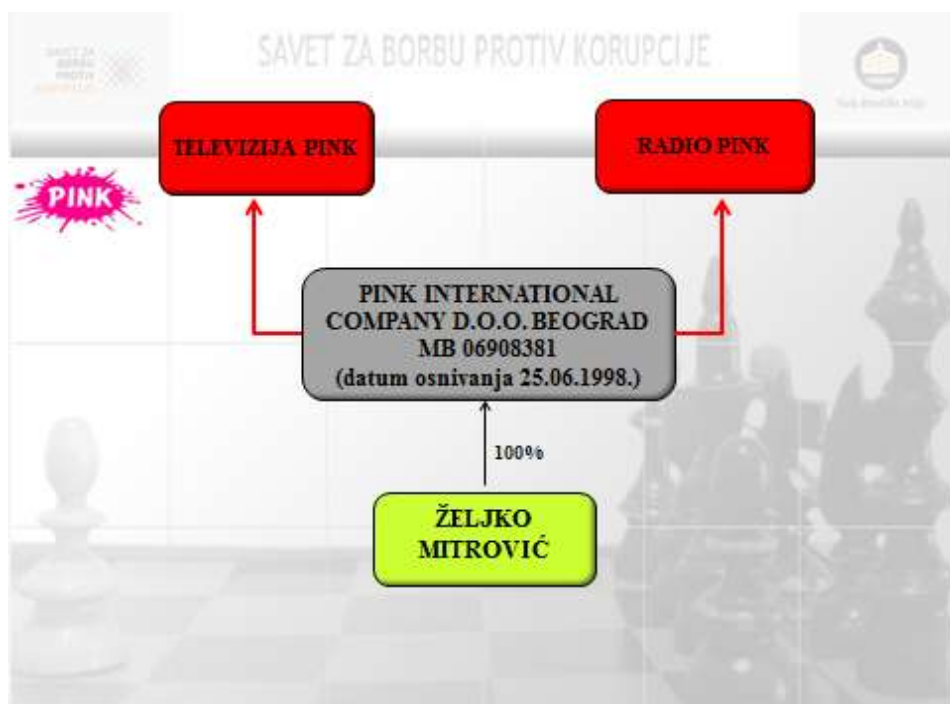

Све фирме повезане са ТВ Хепи налазе се на истој адреси – Александра Дубчека 14, а ова адреса је битна због тога што се годинама у јавности спекулише да је прави власник Хепи телевизије бизнисмен Предраг Ранковић звани Пецони.

На овој адреси је регистрована и фирма Инвеј д.о.о., у званичном власништву Срђана Сredoјевића, а верује се да је и њен прави власник Предраг Ранковић Пецони. У фирмама Рубин Крушевац, Милан Благојевић Смедерево, Витал Врбас, Албус из Новог Сада и Пекарска индустрија Панчево, Ранковић је био председник управног одбора, а све фирме је у приватизацији купила фирма Инвеј д.о.о. Неке од ових фирми оглашавају се перманентно управо на ТВ Хепи.

Предузеће Fantasy Sweet чији је 100% власник Предраг Ранковић Пецони се такође налази на адреси Александра Дубчека 14, као и фирме Сити порт д.о.о. у власништву Инвеја, Поинт трејд д.о.о., чији власник је била фирма Инвеј, Монус д.о.о. и Табако импулс д.о.о.

2.4.3 ТВ Пинк

Пинк медиа груп (ПМГ) је једна од највећих приватних медијских корпорација у Србији, која у саставу има и компаније које раде у Босни и Херцеговини и Црној Гори.

Ова група се састоји од 7 независних компанија у оквиру којих су 3 националне телевизије: **ТВ Пинк** у Србији, ТВ Пинк БХ и ТВ Пинк М у Црној Гори, 30 кабловских канала у оквиру Пинк пакета покренутих 2013. године, два сателитска канала Пинк Плус и Пинк Екстра, Радио Пинк у Србији, издавачка кућа Сити рекордс, Пинк дигитал систем компанија за ЦД и ДВД производњу и Пинк филмс интернационал компанија која поседује један од највећих студијских комплекса у Европи на преко 17 хектара са 8 музичких бина у близини Београда. Ова група поседује и *Ерпинк* приватну авио компанију која покрива дестинације у Европи, на Блиском истоку и северној Африци.

Пинк медиа груп је у 100% власништву Жељка Митровића.

2.4.4 ТВ Авала

Телевизија Авала је од свог настанка до дана када је угашена довођена у везу са Жељком Митровићем. Остали акционари ТВ Авала били су Економски институт а.д. из Београда 0,99%, бизнисмен Данко Ђунић 45,65%, „Greenberg Invest“ GmbH из Аустрије 48,41%.¹⁴

Ова телевизија је након вишемесечног штрајка радника због неисплаћених зарада и званично прекинула емитовање програма у новембру 2012. године. Радници ТВ Авала су више пута штрајк организовали управо испред зграде ТВ Пинк иако је по званичним документима Жељко Митровић био најмањи акционар и имао 4,95% власништва.

Неколико дана након што је ТВ Авала прекинула емитовање на истој фреквенцији се појавио програм *Пинк 2*, што је додатно изазвало сумње да Митровић има везе са гашењем ове телевизије, јер је у том моменту његова корпорација покретала нових 30 дигиталних канала телевизије Пинк.

¹⁴ http://www.rra.org.rs/uploads/useruploads/PDF-VESTI/graficki_prikaz_vlasnicke_stukture_RTU_emitera.pdf

2.4.5 PTB Панонија

Телевизија Панонија је тренутно у 100% власништву Авни Трлабић. Крајем 2010. године војвођански бизнисмен Саша Витошевић, који је 2000. године био савезни министар пољопривреде, а касније саветник за пољопривреду министра економије и финансија Млађана Динкића, купио је ову телевизију.

До 2012. године он је делио власништво са фирмом Панонија-медика д.о.о. која је поседовала 51% ТВ Панонија. Иза Панонија-медика д.о.о. тада је, као и данас, једна од највећих велледрогерија у Србији, фирма Југохемија коју је у приватизацији купио Мирослав Мишковић.

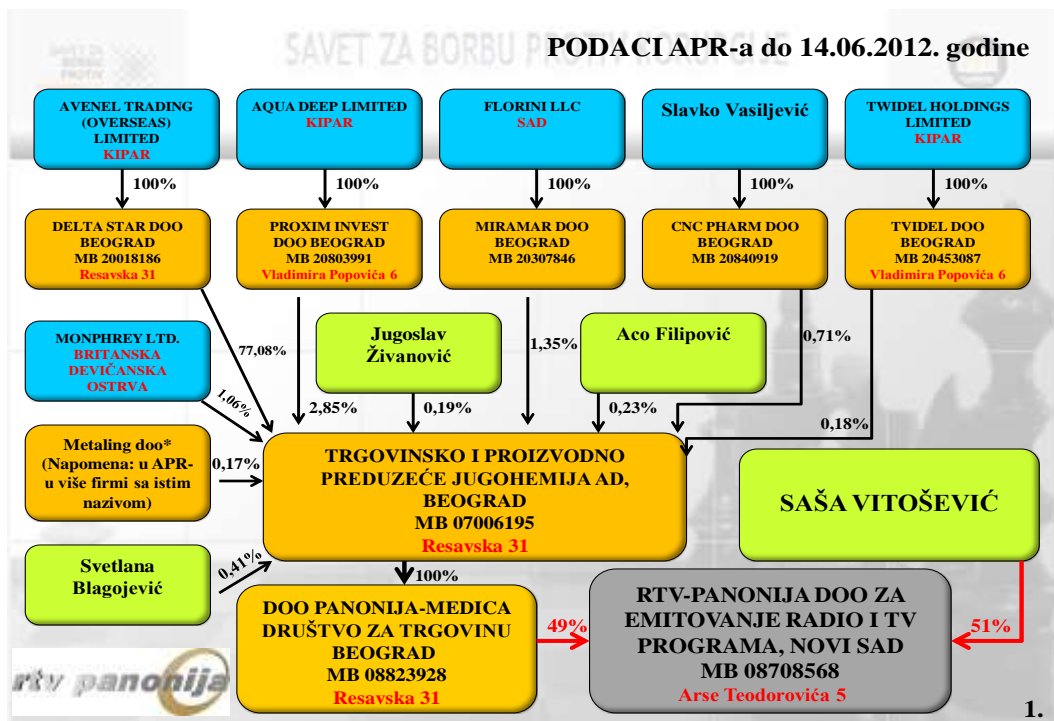
Директорка ове телевизије била је Надица Момиров, функционер Уједињених региона Србије, бивша државна секретарка у Министарству културе.¹⁵

Она је на истој адреси (Хајдук Вељкова 11), на којој се тада налазила телевизија, основала и удружење грађана Агроглас, маја 2012. године.

Према речима радника ове телевизије, за време политичке кампање 2012. године, промотивни спотови Уједињених региона Србије Млађана Динкића и Маје Гојковић емитовали су се на РТВ Панонија у великом броју, а представници УРС-а су долазили на телевизију како би монтирали и снимали промотивне спотове.¹⁶

¹⁵ <http://www.vreme.com/cms/view.php?id=939734>

¹⁶ <http://www.teleprompter.rs/ekskluzivno-vlasnik-tv-panonija-preti-radnicima-oduzimanjem-dece.html>

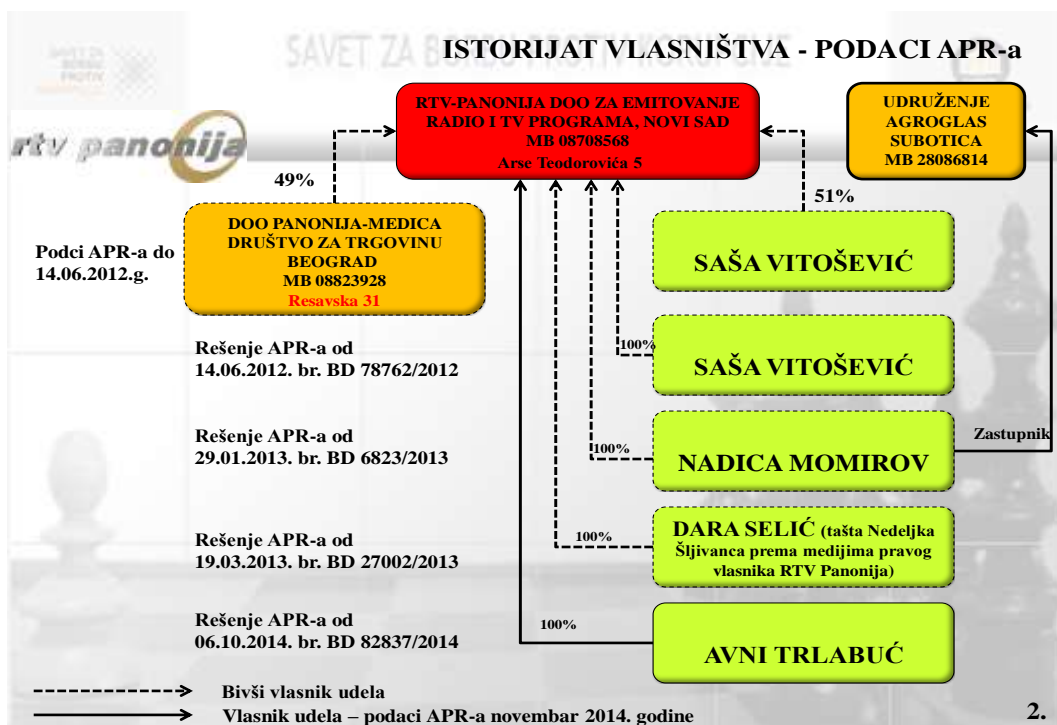
Надица Момиров званично постаје и власница телевизије у јануару 2013. године али РТВ Панонију продаје само два месеца након куповине Дари Селић, према писању медија, ташти Недељка Шљиванца. Шљиванац је председник странке Реформисти Војводине, а од избора 2012. године је на функцији помоћника покрајинског секретара за општу енергетику и минералне сировине.¹⁷

Дара Селић је ову телевизију у октобру 2014. године продала садашњем власнику, Авни Трлабић.

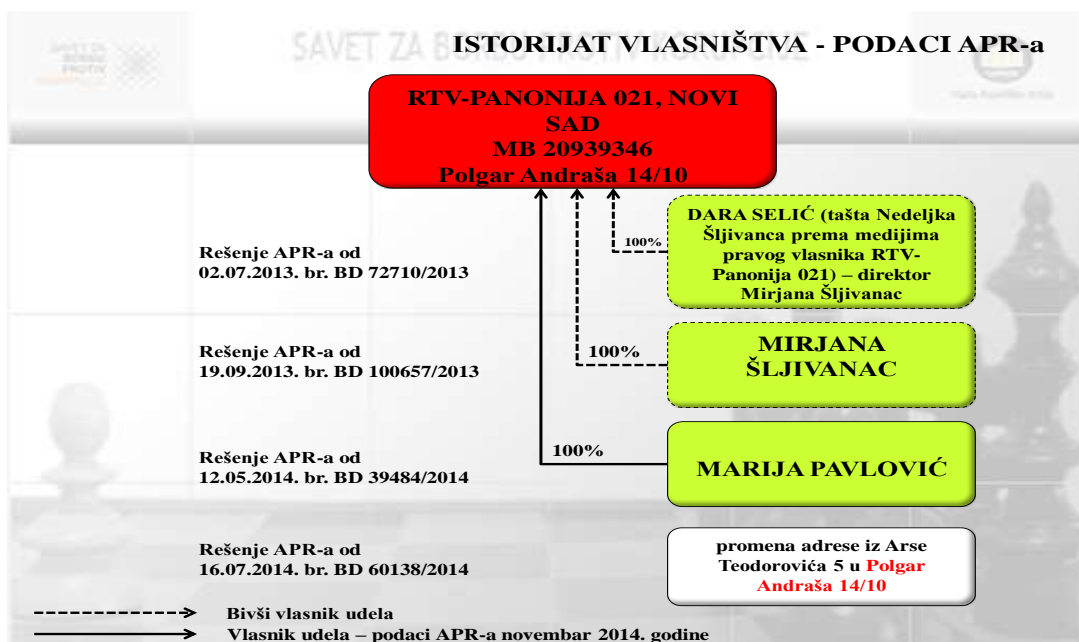
Рачун РТВ Панонија д.о.о. је у константној блокади од 25. 5. 2011. године и према подацима НБС, дуг тог правног лица у поступку принудне наплате на дан 15. 12. 2014. износи преко 20 милиона динара.

Несолвентност може бити један од разлога због ког је 2. 7. 2013. године основано предузеће Панонија 021 д.о.о. у коме је Дара Селић имала 100% удела. Од 19. 9. 2013. године као власник 100% удела у Панонија 021 д.о.о. у регистру АПР уписана је Мирјана Шљиванац, а од 12. 5. 2014. године Марија Павловић.

¹⁷ <http://www.istinomer.rs/akter/nedeljko-sljivanac/>

Према подацима са сајта политичке странке Реформисти Војводине чији је председник Недељко Шљиванац, име Марије Павловић наведено је на списку чланова председништва.¹⁸

¹⁸ http://reformisti.org.rs/?page_id=28#

2.4.6 ТВ Плус Крушевац и ТВ Зона плус Ниш

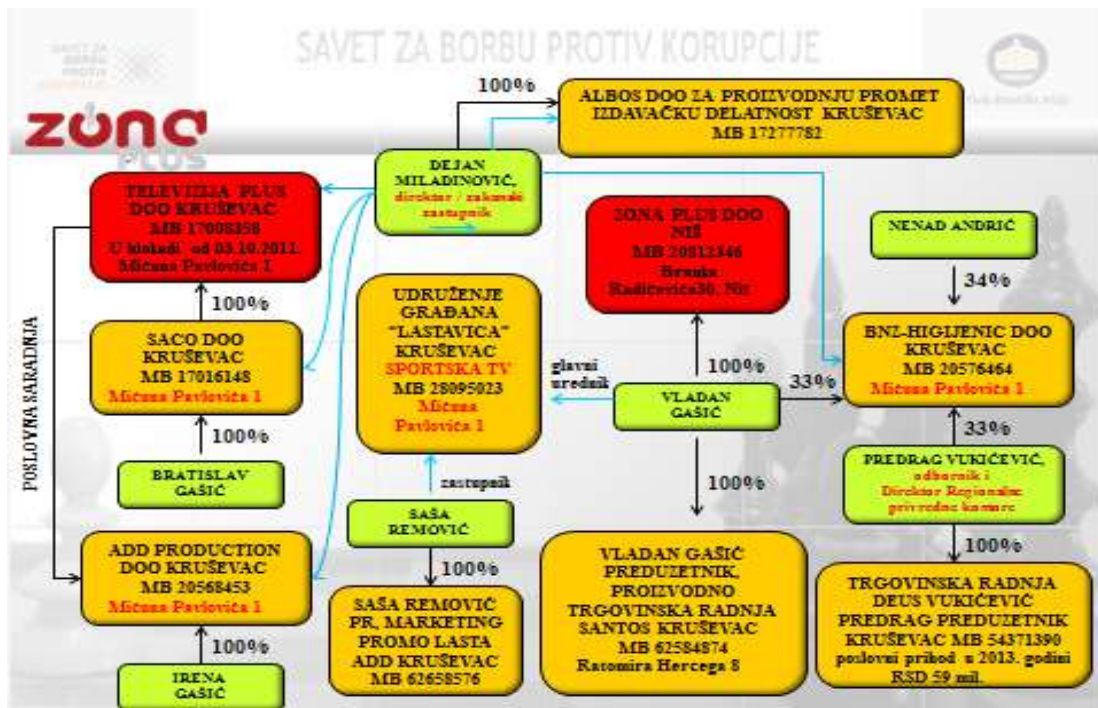
Телевизија ТВ Плус из Крушевца налази се у власништву фирме Сацо д.о.о. из Крушевца чији је власник Братислав Гашић, министар одбране, високи функционер Српске напредне странке и некадашњи градоначелника Крушевца.¹⁹

Министар Гашић је у априлу 2014. године пренео управљачка права у овој фирми на директора Дејана Миладиновића.

Фирма Телевизија плус д.о.о. основана 1998. године, а дозволу за регионално емитовање добила је 2007. године. Налази се на адреси Мићуна Павловића 1, а на истој адреси налази се и фирма АДД продукција д.о.о. у власништву Ирене Гашић, супруге Братислава Гашића.

У обе фирме породице Гашић до јануара 2014. године директор је био Предраг Вукићевић, одборник СНС у градској скупштини Крушевца и члан Надзорног одбора ФАМ а.д. - у реструктурирању из Крушевца. Вукићевић поседује фирме БНЗ-хигијеник регистровану такође на адреси Мићуна Павловића 1 и предузетничку радњу Деус у Крушевцу.

Трећину власништва у фирми БНЗ-хигијеник има Владан Гашић, син Братислава Гашића, који самостално поседује фирму Сантос д.о.о. из Крушевца. Он је и један од власника Спортска ТВ из Крушевца, која је у Агенцији за привредне регистре уписана преко Удружења грађана Ластавица. Спортска ТВ је дозволу за локално емитовање добила у јулу 2014. године.

¹⁹ <http://www.istinomer.rs/akter/bratislav-gasic/>

Владан Гашић је власник и телевизије из Ниша ТВ Зона плус преко фирме Зона плус д.о.о. основане 2012. године под именом Гладиус Инвестмент д.о.о. У фебруару 2014. ова фирма мења име у Зона плус, а са старе адресе сели се на данашњу адресу Бранка Радичевића 30, исту на којој се налазила некадашња РТВ Зона која је угашена крајем 2012. године.

2.4.7 ТВ Мост

Телевизија Мост са регионалном дозволом је у власништву Велимира и Наде Бајатовић (по 50% удела), родитеља Душана Бајатовића, потпредседника СПС-а и директора јавног предузећа Србијагас.

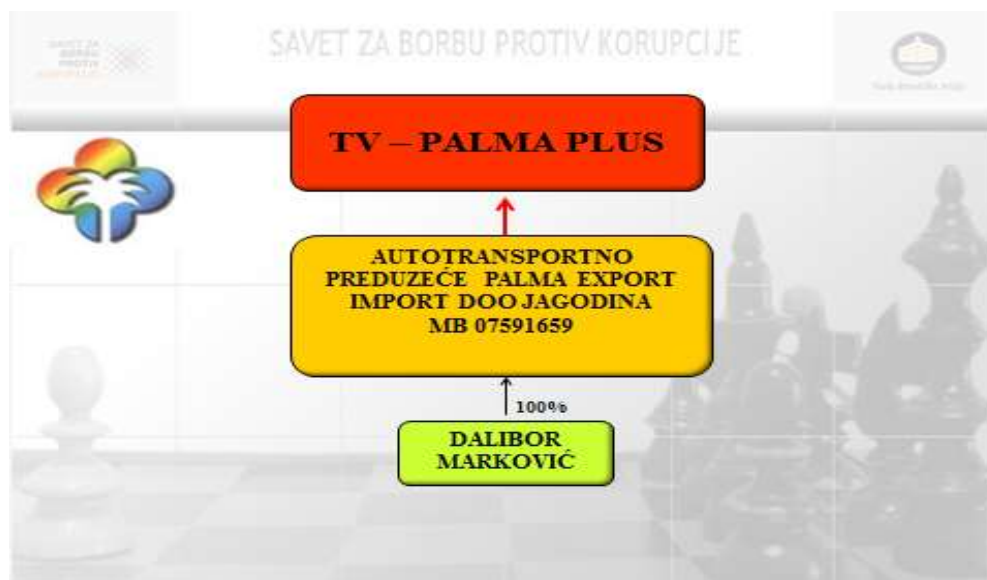

Фирма ТВ Мост д.о.о. основана је 2003. године, а приликом додела дозвола за емитовање 2006. године телевизија је конкурисала за место комерцијалне телевизије која би програмом покривала Покрајину Војводину. Душан Бајатовић је тада лично представио телевизију и рекао да „он јавно стоји иза ове станице, за разлику од нетранспарентног, прљавог и тајкунског капитала“.

2.4.8 ТВ Палма плус

Телевизија **Палма плус** је у власништву фирме Аутотранспортно предузеће Палма д.о.о. из Јагодине, а њен власник је Далибор Марковић, син Драгана Марковића Палме, градоначелника Јагодине и председника Јединствене Србије.

Фирма је основана 1990. године, а ТВ Палма је почела да емитује програм још 1997. године. Дозволу за регионално емитовање програма ТВ Палма је добила 2007. године након конкурса Републичке радиодифузне агенције.

О предузећу Палма д.о.о. медији су извештавали да годинама има привилегован статус у пословању са Рударским басеном Колубара д.о.о. из Лазаревца.

2.4.9 Коперникус

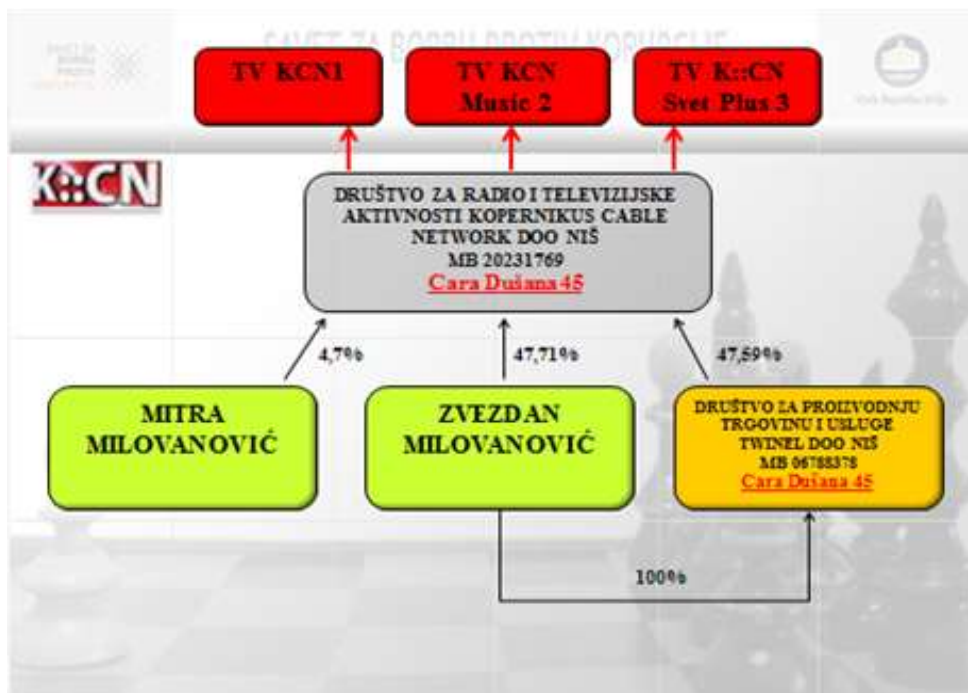
Кабловска телевизија Коперникус први пут је почела емитовање програма на територији града Ниша 2009. године, а дозволу за емитовање на националном нивоу има од 2011. године. Ова Телевизија се састоји од 3 канала: ТВ КЦН1, КЦН Мјузик 2 и КЦН Свет плус 3.

Власник КЦН (Корперникус Cable Network) из Ниша је Звездан Миловановић, који директно има 47,71 % капитала и још 47,59 % преко предузеће Твинел д.о.о. (Twinel), из Ниша у којем је једини власник. Преосталих 4,7 % капитала Коперникуса је у власништву Митре Миловановић, његове мајке.

Ова телевизија била је у жижи јавности због проблема око доделе националне фреквенције коју је користила угашена ТВ Авала, а за коју су конкурисале и ТВ Коперникус и ТВ Нова.рс. Због проблема око гласања РРА, власник ове телевизије Звездан Миловановић је изјавио да ова агенција ради по политичком диктату:

„Знали су да им та фреквенција треба за дигитализацију и пре два-три месеца, али су расписали конкурс. Месецима смо се спремали, уплатили и депозит од 15 милиона. Сада је неко проценио да би било неозбиљно да фреквенцију доделе Новој, која је основана шест дана пре истека рока за предају пријава, па пошто не могу да дају њима, а нама не желе, размишљају о поништењу конкурса.“²⁰

²⁰ <http://www.blic.rs/Vesti/Drustvo/396546/Nista-od-Sulejmana-RRA-ne-da-frekvenciju-Novoj-televiziji>

Ова телевизија се сматра блиском Српској напредној странци од када је њен трећи програм током изборне кампање 2011/2012. године закупила ова странка преко фирме Сенс маркетинг д.о.о.²¹ На ТВ Коперникус ауторску емисију „Добро јутро са Ђуком“ има и народни посланик и функционер Српске напредне странке Владимир Ђукановић.

Татјана Видојевић, члан ГО Српске напредне странке и тренутно члан Општинског већа на Чукарици испред СНС, била је главни одговорни уредник телевизије Свет плус инфо – трећи канал Коперникус телевизије. Она је у политичке воде упловила 2009. године, потом је радила као медијски саветник председника општине Земун, а од 2013. године је медијски саветник министра културе.²²

2.4.10 Скај плус инфо(Наша телевизија)

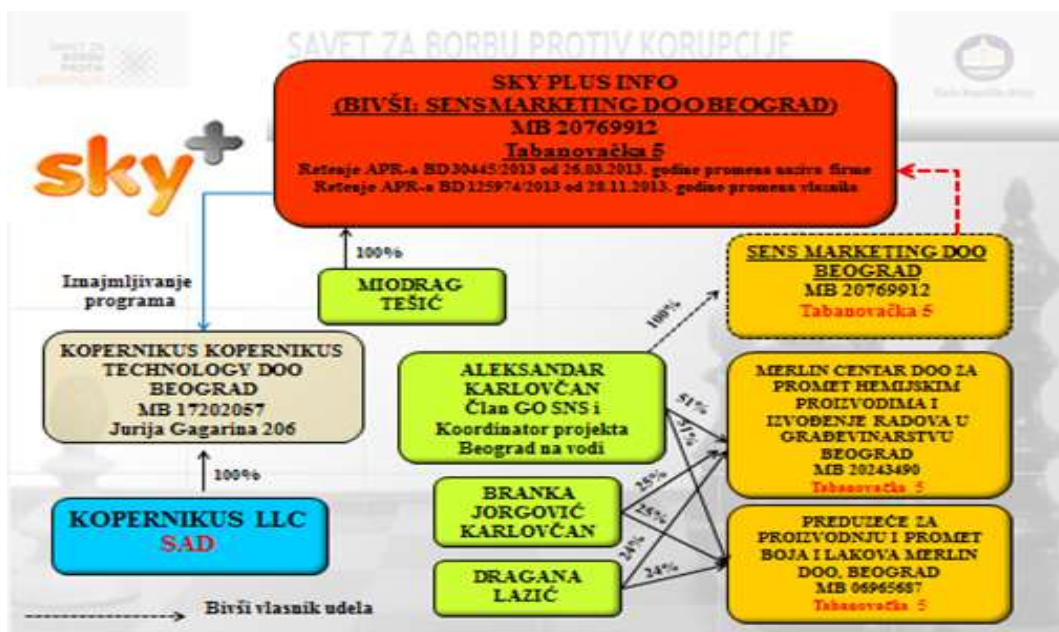
Кабловска *Телевизија Скај плус* појавила се у јуну 2013. године, регистрована је преко фирме *Sky plus d.o.o.*, а претходни назив ове фирме је *Сенс маркетинг д.о.о.* (март 2013). Од децембра 2014. године емитер *Sky plus doo* и истоимена телевизија променили су у АПР назив у *Наша телевизија доо*.

Сенс маркетинг је позната у јавности као фирма блиска Српској напредној странци због свог претходног власника Александра Карловчана, који је функционер ове странке и тренутни координатор пројекта „*Београд на води*“ у име Владе Републике Србије.²³

²¹ <http://www.blic.rs/Vesti/Politika/284587/SNS-zakupio-TV-stanicu-do-izbora>

²² http://www.cukarica.rs/index.php?option=com_content&view=article&id=142&Itemid=45&lang=lat

²³ <http://www.kurir.rs/karlovcan-izgradnja-beograda-na-vodi-pocece-u-septembru-clanak-1172813>

Током изборне кампање 2011. године фирма Сенс маркетинг је закупила осам сати програма на ТВ Коперникус.²⁴ Ова кабловска станица је 2010. године закупила сателитско место Телевизије Свет плус.

Предузеће *Сенс маркетинг д.о.о.* је променило име у *Sky plus d.o.o.*, а потом од децембра 2014. године у *Наша телевизија д.о.о.* Из власништва фирме у новембру 2012. године иступио је Александар Карловчан, а на његово место је дошао тренутни власник и директор Миодраг Тешић (100% удела).

Главни и одговорни уредник Телевизије Скај плус је Зоран Башановић, такође члан Српске напредне странке, који је годинама био естрадни менаџер. Пре него што је прешао на ову телевизију, Башановић је био директор Свет плус телевизије, угашене непосредно пре покретања Скај плус. Он је такође и члан Управног одбора фудбалског клуба Црвена звезда.

ТВ *Скај плус* и Српску напредну странку повезује и народни посланик те странке Владимир Ђукановић. Он је од новембра 2012. до маја 2013. године на овој телевизији водио своју емисију под називом „*На кафи са Ђуком*“. Након тога је прешао на ТВ Коперникус где и данас води ауторску емисију.

Према основним подацима из годишњег финансиског извештаја који је доступан на АПР-у ово привредно друштво доживљава праву експанзију у 2013. години, тако да се пословни приходи увећавају за скоро 110 пута у односу на 2011. годину, а да се при томе број запослених повећао само са три на шест радника.

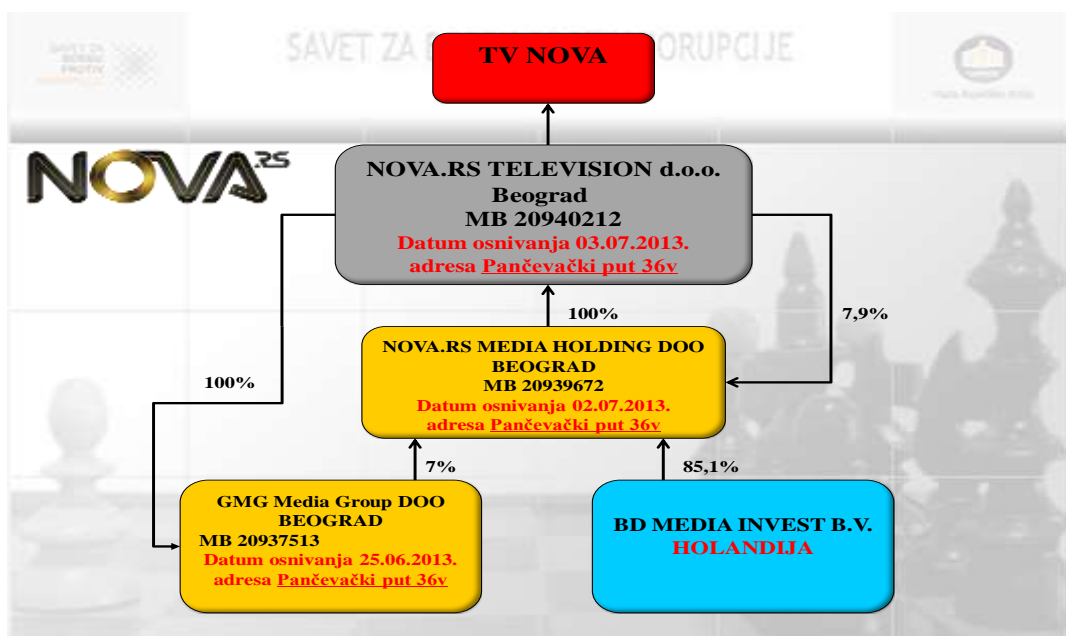
²⁴ <http://www.blic.rs/Vesti/Politika/284587/SNS-zakupio-TV-stanicu-do-izbora>

Подаци АПР из завршног рачуна предузећа Наша телевизија д.о.о. (Сенс маркетинг д.о.о.)			
	2011.	2012.	2013.
Пословни приход (РСД)	508.000	4.714.000	54.100.000
Нето добитак (РСД)	7.000	15.000	2.037.000
Број запослених (РСД)	3	3	6

2.4.11 ТВ Нова.рс

Телевизија **НОВА** почела је да емитује програм у децембру 2013. године преко кабловских оператера, а намера телевизије била је да добије слободну фреквенцију која је остала гашењем ТВ Авала и тиме постане шеста национална телевизија уз РТС, Б92, Прва, Пинк и Хепи.

Како би привукла гледаоце, ова телевизије је почетак емитовања отворила откупом права емитовања познате турске серије *Сулејман величанствени* од ТВ Прва за 1,3 милиона евра како је писано у медијима. Такође, значајан број познатих ТВ лица, нарочито са Б92 и Прве, прешао је да ради на Нова.рс.

Први директор ове телевизије Дејан Јоцић, који је пре тога три године радио на ТВ Прва, према писању медија заступао је немачку медијску корпорацију РТЛ која је желела да инвестира на српско тржиште. Ова компанија је и 2006. године конкурисала приликом додела дозвола за националну фреквенцију, али је тада није добила.

Према информацијама које су објављивали медији, РТЛ је уложио шест милиона евра у овај пројекат, а планиране су и инвестиције од 18 милиона евра. Бизнис план је предвиђао 450 радних места.

Међутим, конкуренција ТВ Нова.рс је била телевизија Коперникус, која је такође конкурисала за националну фреквенцију па су месецима трајале расправе у јавности ко ће је добити. Савет радиодифузне агенције није могао да донесе одлуку па је телевизија Нова.рс неколико месеци емитовала свој програм преко кабловских оператера да би коначно у јуну 2014. године отпустила преко 200 радника.²⁵

Због писања у медијима да ће се ова телевизија угасити, тадашњи директор телевизије изјавио је да се то неће десити и да су, како је тада изјавио „приморани да се прилагоде условима на тржишту након недобијања фреквенције и да се спреме за нову програмску шему која ће почети са емитовањем у септембру“.²⁶

Убрзо након отпуштања радника Дејан Јоцић је дао оставку, а на месту директора је данас Michael Anton Wilhelm Steger из Немачке.

Власништво у овој телевизији је интересантно јер није могуће сазнати праву структуру због циркуларног власништва.

Власник јавног гласила Нова.рс је фирма из Београда Нова.рс телевизијн д.о.о. која има 100% капитала. Власник ове фирме је Нова.рс медија холдинг такође из Београда. Већински власник холдинга, са 85,1% удела, је холандска компанија БД медија инвест, а према шеми Радиодифузне агенције²⁷ власник те фирме је компанија из Холандије Њу Амстердам сититраст, у којој 99% власништва има Бернд Матијас Дител. Један одсто има Улф Малте Иверсен, такође држављанин Немачке.

Циркуларно власништво се види код мањинских власника где са једне стране београдска фирма ГМГ медија група, основана 25. 6. 2013, поседује 7% власништва, а власништво ове фирме се враћа на Нова.рс телевизијн д.о.о., која је основана неколико дана касније 3. 7. 2013. Та иста фирма, Нова.рс телевизијн, је и други мањински власник са 7,9% удела, па није јасно која фирма је коју и када оснивала.

У сваком случају, све фирме које су основане на територији Србије, налазе се на истој адреси, Панчевачки пут.

2.4.12 ТВ Н1

Још једна нова телевизија коју гледаоци у Србији могу да прате од 30. октобра 2014. године преко кабловских оператера је **Телевизија Н1** која има регионалну покривеност из три центра у Београду, Загребу и Сарајеву. Ова телевизија је главни конкурент регионалној Ал Цазира Балкан.

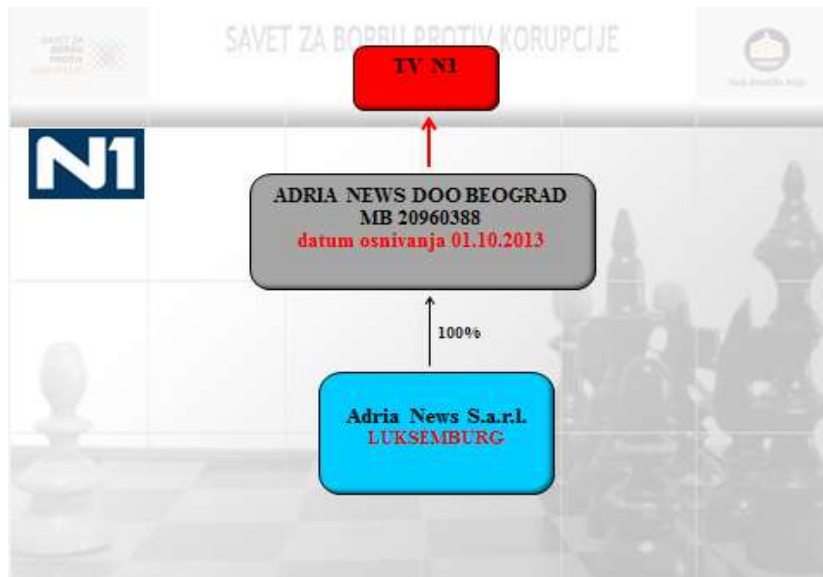
Власник Н1 је београдска фирма Адриа њуз д.о.о., основана у октобру 2013. године, а иза ње стоји фирма из Луксембурга под истим називом Адриа њуз (Adria news S.a.r.l.).

²⁵ <http://www.telegraf.rs/vesti/1118714-posle-pola-godine-rada-ugasena-tv-nova>

²⁶ <http://www.politika.rs/rubrike/Drustvo/Dejan-Jocic-poslao-novinare-kuci-strahuju-od-otkaza.sr.html>

²⁷ РРА је променила име – Регулаторно тело за електронске медије РЕМ

Главни финансијски инвеститор канала Н1 је Јунајтед група (United Group BV) из Холандије (Амстердам) која је потписала споразум са компанијом Тарнер Бродкастинг Систем Еуроп Лимитед (Turner Broadcasting System Europe Limited), која је власник канала СНН Интернешнал.

Јунајтед група је, према информација са њиховог званичног сајта, оформљена 2007. године аквизицијом фирми СББ и Телемах из Словеније, а касније и Телемах из Босне и Херцеговине.

У мају 2013. Јунајтед група је објавила да се састоји од фирми СББ, највећег кабловског оператора у Србији, Телемах из Словеније и БиХ, Тотал ТВ, највеће сателитске пратформе у југоисточној Европи и од још 15 мањих компанија. У том тренутку већинско власништво групе је имала компанија Мид Еуропа партнерс (Mid Europa Partner) из Лондона.

Од марта 2014. године власник Јунајтед групе је фирма ККР група - Колберг Кравис Робертс & ко. (Kohlberg Kravis Roberts & Co.) америчка мултинационална компанија са седиштем у Њујорку, а Европска банка за обнову и развој је коинвеститор у компанији. Један од саветника ККР групе је Мајкл Петреус, пензионисани директор Централно обавештајне агенције ЦИА.²⁸

Председник Управног одбора Јунајтед групе је Драган Шолак, који је 2002. године основао фирму СББ (SERBIA BROADBAND - Српске кабловске мреже д.о.о.), данас један од највећих кабловских и интернет оператора у Србији, а од 2012. и оператор фиксне телефоније.

Камерон Мантер, бивши амерички амбасадор у Србији од 2007. до 2009. године, саветник је управног одбора Јунајтед групе.

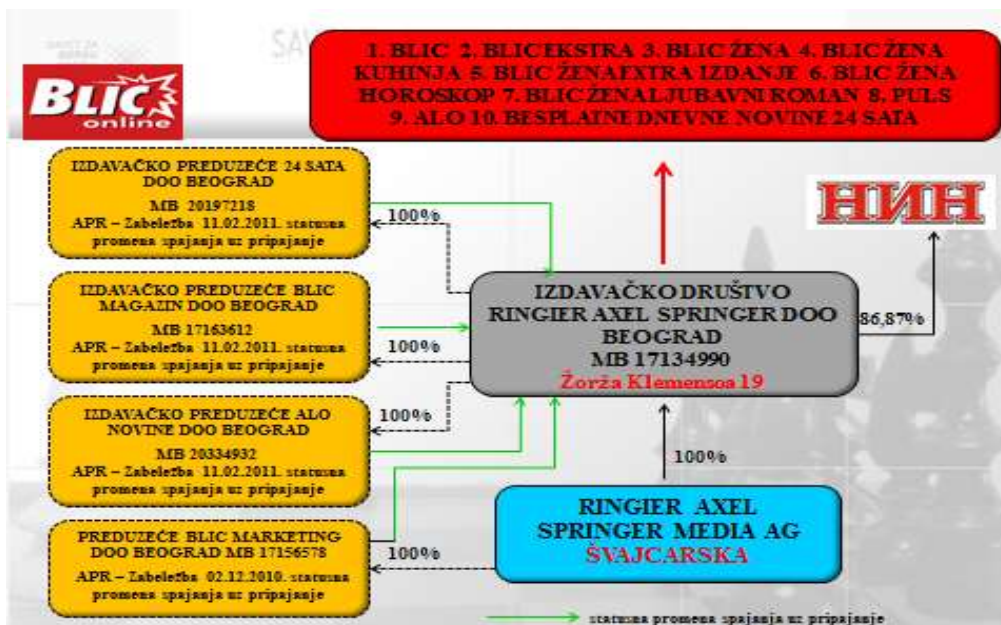
²⁸ <http://www.politika.rs/rubrike/Ekonomija/Amerikancima-polovina-kablovskog-trzista.lt.html>

Још пре него што је ова телевизија почела емитовање свог програма, дневне новине *Информер* писале су да је „највидљивији и тренутно најзначајнији део антивучићевске кампање јесте оснивање телевизије Н1, која би у наредном периоду требала да уради највећи посао на спуштању Вучићевог рејтинга.“ Информер није изнео било какве доказе који би поткрепили ове наводе²⁹.

²⁹ <http://www.pravda.rs/2014/04/07/bivsi-sef-cia-rusi-vucica/>

2.5 Анализа власничке структуре штампаних медија

2.5.1 Рингиер Аксел Спрингер (Блиц, Ало, НИН)

Издавачко друштво *Рингиер Аксел Спрингер д.о.о.* је једна од највећих издавачких кућа на територији Србије са високотиражним штампаним издањима попут „*Блица*“, „*24 сата*“, „*Ало*“, „*Блиц жене*“, „*Пулса*“, *НИН-а* и „*Ауто-Билда*“.

Рингиер је у приватизацији 2009. године купио 70% друштвеног капитала недељника *НИН* за 810 хиљада евра. Тренутно, поседује 86,87% капитала недељника *НИН*.

Дневне новине *Информер* су 19. јула 2014. године објавиле да је америчка компанија *ККР* група откупила „49% дигиталног дела Рингиер који поред сајта *Блица* поседује и сајтове *Ало* и *24 сата*. *ККК* група је већински власник *Јунајтед* групе која у Србији поседује највећег кабловског оператора *СББ* и регионалну телевизију *Н1*.“

Компанија Рингиер, која такође послује у Пољској, Словачкој и Мађарској, у 100% је власништву швајцарске компаније Рингиер Аксел Спрингер медиа АГ.

На месту главног уредника дневних новина *Блиц* налазио се 16 година Веселин Симоновић. Од пре три године на челу је прве интегрисане редакције у овом делу Европе која, осим „*Блица*“, обухвата бесплатне новине „*24 сата*“ и интернет портал www.blic.rs, један од најпосећенијих онлајн издања у Србији.

У децембру 2014. године најављено је да ће Симоновић од јануара 2015. године преузети функцију директора *Блица*, док је нови главни уредник *Блица* Марко Стјепановић.

Иако је реч о компанији са страним власничким капиталом, у протекле три године могле су се чути оштре критике јавности по питању спреге *Рингиер Аксел Спрингер* и

Демократске странке. Разлог за то је начин на који је компанија *Рингиер Аксел Спрингер* остваривала велике приходе из буџета Републике Србије до 2012. године, док је Владу Србије предводила Демократска странка.

Државна ревизорска институција је у поступку ревизије финансијског извештаја Министарства животне средине и просторног планирања за 2010. годину утврдила неправилности у сарадњи те институције са компанијом *Рингиер Аксел Спрингер*.

Министарство је са овом компанијом закључило уговор о пружању услуга истраживања супротно важећим прописима. У складу са уговорима дневни листови *Блиц* и *Ало* имали су обавезу да објављују резултате истраживања о животној средини.

Практично ова услуга се претворила у плаћање буџетским новцем новинских текстова који су за циљ имали промоцију функционера Демократске странке. Према извештају државног ревизора, ова промоција је за период 2010. године и почетак 2011. године плаћена 47.200.000 динара из буџета Министарства за време мандата Оливера Дулића (ДС).³⁰

Управо на овај проблем са аспекта политичке контроле медија у издању компаније Рингиер указао је и Савет у извештају из 2011. године. Извештај државног ревизора састављен је и објављен три месеца након извештаја Савета.

2.5.2 Политика

Најстарији дневни лист на Балкану *Политика* је у јулу 2012. године скоро неприметно променио власника и прешао из руку Немачке корпорације Вац у руке до данас непознате руске фирме Ист медиа груп (ООО East Media Group) из Москве. Порекло новца,

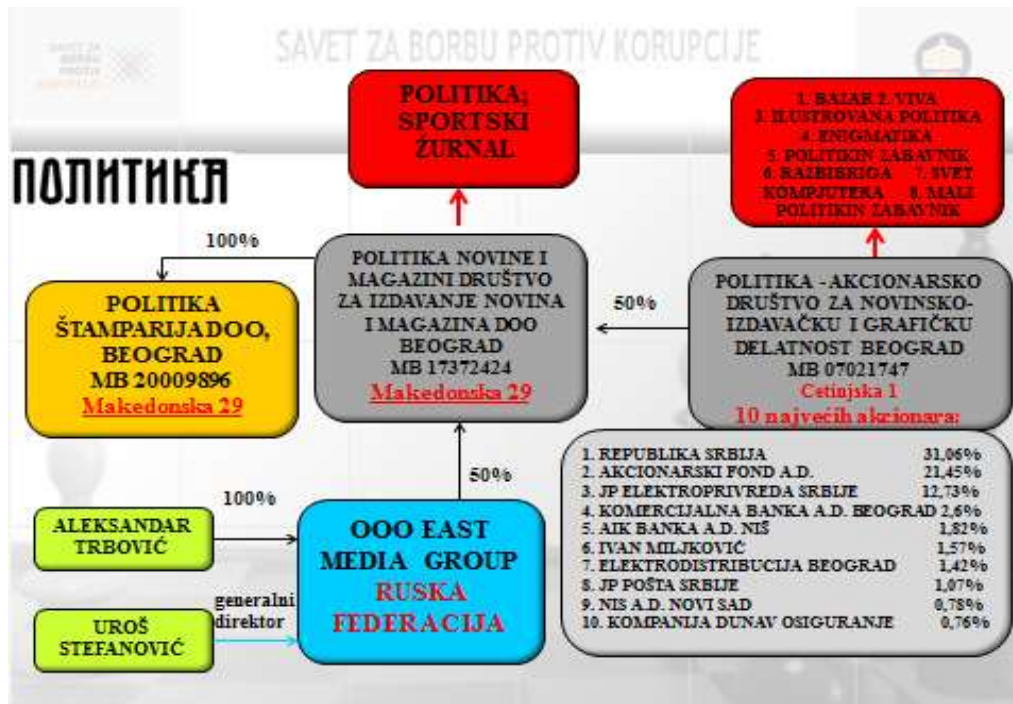
³⁰ <http://pistaljka.rs/home/read/183>

прави власник односно купац, као и начин на који је трансакција извршена, нису познати јавности.

Тадашњи главни уредник Политике Драган Бујошевић рекао је медијима да ни сам није знао да се ова промена спрема нити да зна ко је тачно иза ове руске фирме.

Руска фирма је основана 12. јануара 2012. године, са оснивачким капиталом од 10.000 руских рубаља,³¹ откупила је 50% власништва у акционарском друштву Политика, по цени из купопродајног уговора од 4,7 милиона евра, док је друга половина остала у власништву предузећа Политика АД за новинско-издавачку и графичку делатност.³²

Септембра 2012. године тада први потпредседник Владе Александар Вучић рекао је у Дневнику РТС-а да је Политику, као услугу Демократској странци, купио власник "Фармакома" Мирослав Богићевић. Александар Вучић је још рекао да је Богићевић на то био принуђен и да је, осим удела у Политици, купио и потраживања Вечерњих новости и новосадског Дневника. Богићевић ове наводе јавно није потврдио до данас.³³

Председница Удружења новинара Србије Љиљана Смајловић изјавила је 18. септембра 2012. године: "Није господин Богићевић био задужен да чува државну имовину, да газдује Политиком у име државе. За то су били задужени Соња Лихт и Мирко Цветковић".³⁴

³¹ У јануару 2014. године 10.000 рубаља износи мање од 200 америчких долара

³² <http://www.politika.rs/rubrike/Drustvo/Prodaja-i-preprodaja-Politike.sr.html>

³³ <http://www.rts.rs/page/stories/sr/story/125/Dru%C5%A1tvo/1175966/Politi%C4%8Dka+kupoprodaja+%22Politike%22++++.html>

³⁴ <http://www.blic.rs/Vesti/Politika/343354/Smajlovic-Za-Politiku-odgovorna-i-Sonja-Liht-Sonja-Liht-I-Smajlovicka-imala-veliku-platu>

Немачка компанија ВАЦ још 2010. године је саопштила да намерава да се повуче из Србије јер је незадовољна условима пословања, а да је пре продаје руској фирми свој удео у Политици понудила Републици Србији али да на ту понуду нису добили одговор.

Фирма Ист медиа груп је у фебруару 2013. године саопштила да намерава да део свог власништва у компанији *Политика новине и магацини д.о.о.* понуди *Политици а.д.* што би увећало удео Републике Србије на основу права прече куповине.

У новембру 2013. године Влада Србије је дала сагласност за покретање поступка приватизације Политике а.д. чиме би продала свој директан удео од 31% акција, односно 78% посредно, кроз власништво јавних предузећа.

Комисија за заштиту конкуренције покренула је у августу 2014. године по службеној дужности поступак за испитивање концентрације „која је према основној претпоставци, настала стицањем посредне заједничке контроле од стране друштва Концерн „Фармаком МБ“ д.о.о. Шабац преко повезаног друштва ООО Ист медиа груп Москва“.

Комисија је у образложењу ове одлуке навела да је на основу доступне документације утврдила да је оснивач и власник руске фирме Александар Трбовић, а да је генерални директор Урош Стефановић. У закључку пише и да је Комисија основано претпоставила да је „постојала обавеза пријаве концентрације од стране друштва „Фармаком“, а у вези успостављене посредне заједничке контроле над друштвом ПНМ.“³⁵ На основу увида у закључак Комисије за заштиту конкуренције, Савет није могао да утврди основ за закључак о посредној заједничкој контроли.

У међувремену, на предлог повериоца *Internacional Finance Corpotation* из Вашингтона, над фирмом „Фармаком“ је 12. 9. 2014. године отворен стечајни поступак. Због тога је Комисија морала да обустави ранији поступак и покрене нови, против руског привредног друштва ООО Ист медиа груп Москва.

Комисија је новим закључком из новембра 2014. године по службеној дужности покренула поступак за испитивања концентрације „која је према основној претпоставци, настала стицањем посредне заједничке контроле од стране друштва ООО Ист медиа груп Москва над друштвом *Политика и магацини д.о.о.* из Београда и над свим са њим повезаним зависним друштвима“.

Истовремено је посебним закључком Комисије одређена привремена мера забране друштву ООО Ист медиа груп Москва „отуђења или преноса удела или дела удела које поседује у друштву *Политика и магацини д.о.о.* Београд“. Привремена мера ће трајати до доношења решења у главном поступку који Комисија води ради испитивања повреде концентрације која није одобрена у складу са Законом о заштити конкуренције.³⁶

³⁵ <http://www.kzk.org.rs/saopstenje-za-javnost-23?lng=cir>

³⁶ <http://www.kzk.gov.rs/postupak-protiv-east-media-group-i-privremena-mera-zabrane-otudjenja>

Симптоматично је да сувласника Политике на регистрованој адреси у Москви, за сада, није успела да пронађе ни Комисија за заштиту конкуренције. На веб сајту овог државног органа 23.1.2015. објављено је следеће саопштење:

„С обзиром да се у предметном управном поступку наведени закључци нису могли уручити страници – друштву *ООО Еаст медиа груп из Руске Федерације*, као ни њеном законском заступнику, сматраће се да су закључци достављени наведеном учеснику на тржишту протеком 15 дана од дана њиховог објављивања на интернет страни Комисије.“³⁷

Симптоматично је то да се покретање првог поступка по службеној дужности од стране Комисије за заштиту конкуренције догодило баш 1. 8. 2014. године. Управо је тог истог дана Савет за борбу против корупције Комисији доставио захтев за достављање писане информације и документације о раду Комисије за претходни период.

Још септембра 2012. године док је био потпредседник Владе Републике Србије Александар Вучић је рекао да је Богићевић био приморан да купи *Политику* по налогу функционера Демократске странке. Такође, тадашњи потпредседник Владе је тврдио да „Фармаком“ део платио из својих обртних средстава, а да је део новца обезбеђен из кредита Нове Агробанке и из Привредне банке Београд, и да је затим новац уплаћен за куповину *Политике* и потраживања *Новости* и *Дневника*.³⁸

Савет остаје резервисан по питању претпоставке да је Мирослав Богићевић крајњи сувласник Политике јер не постоје уверљиве чињенице које би потврдиле да је све време од јуна 2012. године до данас *ООО Ист медиа груп Москва* под ефективном контролом овог бизнисмена.

Недопустиво је да државни органи нису у стању да јавности саопште резултате истраге, иако је протекло више од две године од како је тадашњи потпредседник Владе изнео у јавност озбиљне квалификације о медијској концентрацији власништва и контроле над три значајна штампана медија, која се базира на очигледном у овом споразуму.

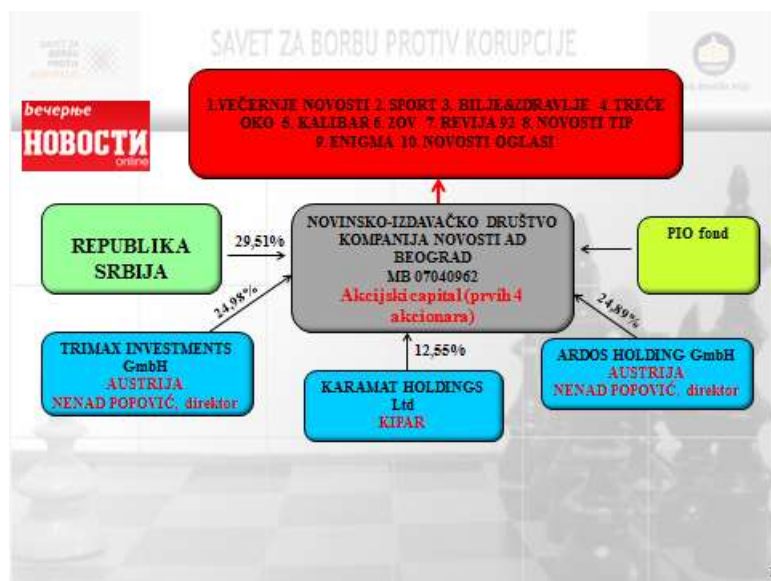
Савет сматра да је ради заштите јавног интереса и имовинских интереса Републике Србије потребно да надлежни правосудни органи, у оквиру законом уређеног поступка, утврде порекло новца, инструменте платног промета и правну природу уговора који за предмет имају продају удела и потраживања *Политике*, *Дневника* и *Новости*. Пуно право јавности је да зна који су политичари, тајкуни и власници медија учествовали у овом споразуму.

2.5.3 *Вечерње новости*

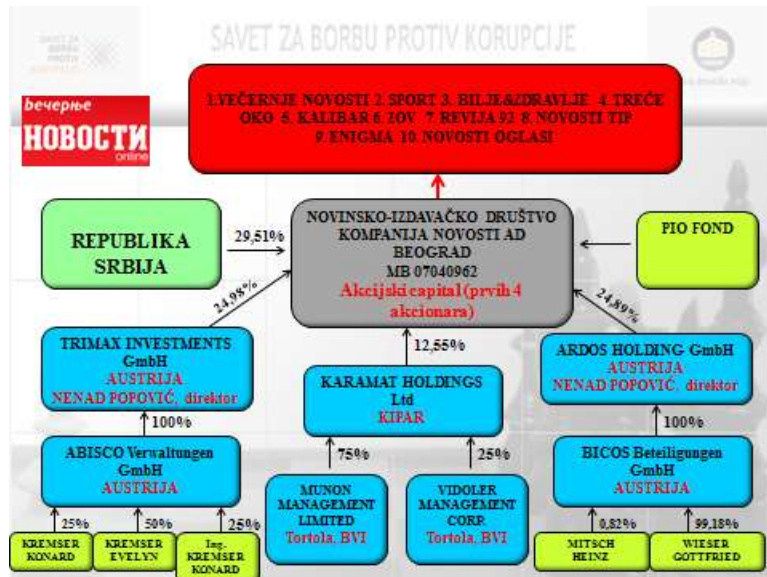
Власничка структура *дневних новина Вечерње новости* данас изгледа тако да две аустријске компаније, Trimax Investments GmbH (24,98%) и Ardos Holding GmbH – (24,89%) и једна са Кипра, Karamat Holdings LTD (12,55%), контролишу већински пакет акција овог медија. Поред њих, Република Србија поседује 29,51% и ПИО фонд 7,15%.

³⁷ <http://www.kzk.gov.rs/kzk/wp-content/uploads/2015/01/Saopstenje-za-javnost-EAST-MEDIA-GROUP.pdf>

³⁸ <http://www.blic.rs/Vesti/Politika/343249/Vucic-Iza-kupovine-Politike-stoje-Farmakom-i-Bogicevic>

Након што је бизнисмен Милан Беко 2010. године у телевизијском интервјуу у емисији „Између редова“ на ТВ Б92 званично признао да је он власник иностраних фирми и поред државе Србије једини власник Вечерњих новости, средином 2011. године његове три фирме су изгубиле право гласа.³⁹ Комисија за хартије од вредности је компанијама Тримакс, Ардос и Карамат уписала привремену меру забране права гласа над њиховим акцијама.

Такође, у октобру 2011. године Комисија за заштиту конкуренције одбацила је захтев за издавање одобрења за спровођење концентрације поднете од стране друштва ОСТ Холдинг Судостеуропа ГмнХ, чланица ВАЦ групације из Аустрије, које је желело да преузме акције три иностране фирме.

³⁹ http://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2010&mm=11&dd=21&nav_id=473897

Милан Беко је у интервјуу за Недељник, јануара 2014. године, поновио да он јесте и даље већински власник Новости али да не зна да ли 20 милиона евра дугује ВАЦ-у или некоме трећем⁴⁰.

Гостујући на у емисији „Између редова“ (ТВ Б92) 2010. године контраверзни бизнисмен **Станко Суботић** је изјавио да је Милан Беко „његовим новцем купио **Вечерње новости**“.

Суботић је тада навео да није желео да уложи новац у куповину акција **Новости**, али да је то урадио под притиском људи из кабинета тадашњег премијера Војислава Коштунице.

Суботић је тврдио да му Беко дугује 24 милиона евра, као и да се Мирослав Мишковић и Милан Беко лажно представљају као власници **Вечерњих новости**:

„Направили смо уговор, ангажовали компаниј, која је требало да преузме акције, ВАЦ је уплатио 24 милиона евра, а ја сам дао гаранције. Мишковић и Беко су тим новцем купили Новости, и депоновали акције на своје компаније. После три месеца су били у обавези да ВАЦ-у предају акције, али нису. Они се данас јавно појављују као власници и не стиде се да то признају. У септембру 2006. су требали да предају акције, и зато су тада у Специјалном суду почели припрему процеса против НН особе, чији сам циљ био ја. То су урадили да би мене избадили из посла.“⁴¹

Ови наводи Станка Суботића до данас нису проверени од стране надлежних правосудних институција, односно јавност не зна ништа о евентуалним резултатима провера.

Милан Беко је у интервјуу „**Недељнику**“ јануара 2014. године изјавио: „*Не знам коме дугујем паре за кредитирање **Новости**. Да ли је то и даље ВАЦ или је то Божићевић из „Фармакома“ како пишу новине. Замислите, нико ме не зове око дуга око 20 милиона евра.“⁴²*

Овај лист се већ две године налази у тешким финансијским проблемима јер између осталог дугује око 187 милиона евра штампарији „Борба“.

Након што је вишегодишњи уредник Вечерњих новости Манојло Вукотић 2013. године дао отказ, на његово место је постављен Ратко Дмитровић, колумниста недељника Печат и бивши главни уредник Франкфутских вести.

У мају 2014. године шеф деска Вечерњих новости Срђан Шкоро смењен је са те функције и премештен на друго радно место, након јавног изношења критика у јутарњем програму РТС на рачун састава нове Владе Србије и премијера Александра Вучића.

Дмитровић је тада демантовао да смењивање Шкора има везе са његовим иступом на ТВ и навео да није био задовољан његовим радним учинком на позицији шефа деска.⁴³

⁴⁰ http://www.b92.net/info/intervju/index.php?yyyy=2014&nav_id=924451

⁴¹ <http://www.nspm.rs/hronika/stanko-subotic-za-b92-miskovic-beko-i-ljudi-iz-kostunicinog-kabineta-su-me-reketirali-i-prevarili-prilikom-kupovine-vecernjih-novosti.html?alphabet=1>

⁴² <http://nedeljnik.co.rs/sr/tema-broja/milan-beko-vucic-je-najskuplja-srpska-investicija>

⁴³ http://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2014&mm=05&dd=20&nav_id=850605

Савет за борбу против корупције је средином 2011. године поднео кривичну пријаву Вишем јавном тужилаштву у Београду против бившег министра за привреду и приватизацију Предрага Бубала, бизнисмена и већинског власника Вечерњих новости Милана Бека, председника Комисије за хартије од вредности Милка Штимца, чланова Комисије Дејана Малинића, Ђорђа Јовановића и Душана Бајца и против директора НИП Новости Манојла Вукотића.

Влада Србије је током 2012. године оформила више радних група са задатком да истраже 24 спорна предмета о којима је писао Савет за борбу против корупције, а међу њима се нашла и приватизација Вечерњих новости. Јавности није познато шта је утврђено у случају издавача једних од најтиражнијих дневних новина, а тим Министарства унутрашњих послова који се бавио спорним приватизацијама расформиран је у октобру 2014. године.

На захтев Савета за борбу против корупције Тужилаштво за организовани криминал је у свом допису од 20. 10. 2014. године потврдило да и даље ради на овом случају, да се предмет налази у фази предистражног поступка и да је обављен разговор са 130 лица. Тужилаштво је у свом одговору навело да у току предистражног поступка није обављен разговор са Миланом Беком, али да је то у плану рада полиције и тужилаштва.

С обзиром да је ово један од 24 предмета Савет и овом приликом напомиње да исти до дана израде овог извештаја није решен.

2.5.4 Данас

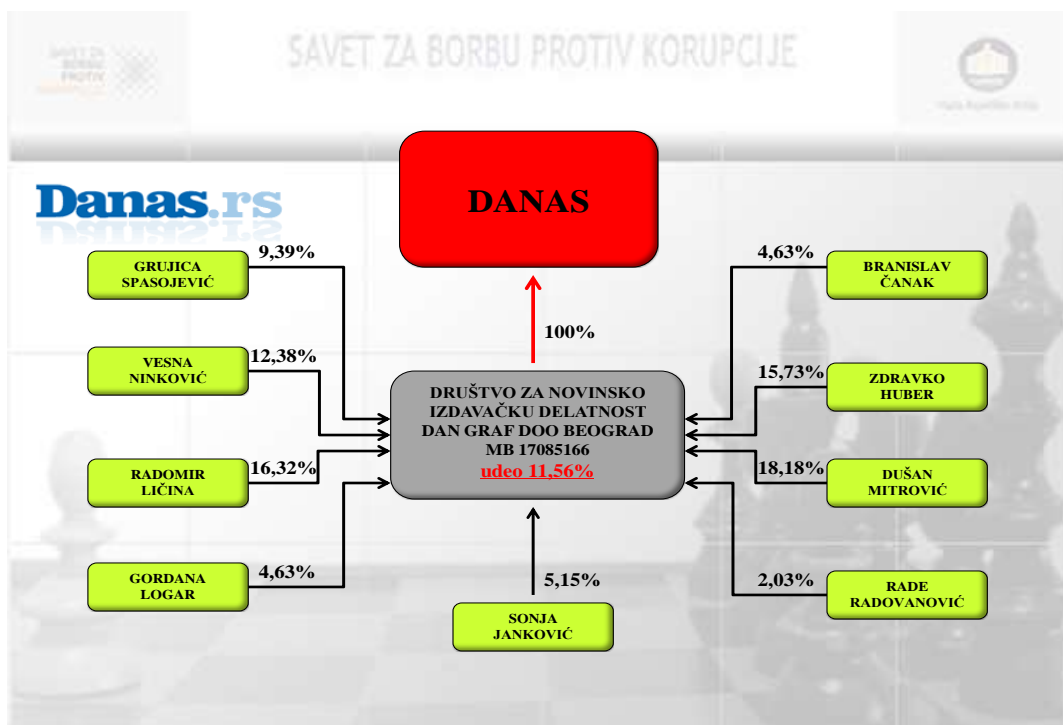
Дневне новине Данас су почеле да излазе 1997. године а основала их је група новинара која је напустила редакцију листа Наша борба. Због снажне критике Слободана Милошевића током деведесетих, ове новине су често биле под притиском власти и једне су од троје новина (поред Дневног телеграфа и Наше борбе) које су биле забрањене 1999. године одлуком тадашње власти.

Уредник овог листа је новинар Зоран Пановић.

Власник Данаса је београдска фирма Дан граф д.о.о., основана 1995. година коју је данас воде новинари и оснивачи: Душан Митровић (18,18%), Радомир Личина (16,32%), Здравко Хубер (15,73%), Весна Нинковић (12,38%), Грујица Спасојевић (9,39%), Соња Јанковић (5,15%), Гордана Логар (4,63%), Бранислав Чанак (4,63%), Раде Радовановић (2,03%) и сама фирма Дан граф д.о.о. која поседује 11,56% својих удела.⁴⁴

Данас су једне од ретких новина које не карактерише сензационализам, комерцијализација и таблоидно новинарство.

⁴⁴ http://www.danas.rs/o_nama/urednistvo.6.html

2.5.5 Курир

Дневне новине *Курир*, у власништву бизнисмена Александра Родића, данас су део једне од највећих медијских кућа на западном Балкану *Адриа медиа групе*.

Предузеће **Курир инфо д.о.о.** је 10. 12. 2013. године саопштењем обавестило јавност да је постало нови власник 100% удела компаније **Адриа медиа Србија**. Власник 100% удела у предузећу **Курир инфо д.о.о.** има Александар Родић који је након обављене аквизиције уписан и као власник 100% удела у предузећу **Адриа медиа Србија** које од јула 2014. године послује са новим називом **Адриа медиа група**.

Према евиденцији регистра заложног права АПР код Адриа Меда Групе уписано је пет залога ради обезбеђења девизног потраживања од стране повериоца Raiffeisen банке АД Београд и АИК банке АД из Ниша. Власник 49% акција АИК банке је фирма **Суноко доо** из Новог Сада под контролом МК групе и Миодрага Костића.

У оквиру забележби терета код Адриа Меда Групе наводи се да је решењем зл.бр. 18449/2014 од 24.12.2014. године одобрен упис заложног права у Регистар заложног права, на 100 % удела у друштву.

Према уговору о залози власничког удела од 19.12.2014. године, који је оверен од стране Трећег основног суда у Београду (Ов.І бр. 69679/204 од 19.12.2014.) Александар Родић је заложно 100% удела Адриа Меда Групе у крест АИК банке АД, ради обезбеђења потраживања банке у висини од 470.000 евра.

Ова групација тренутно поседује 18 штампаних и 14 дигиталних издања међу којима су *Стори, Ел, Космополитен, Лиса, Мој стан, Моја лепа бајта, Национална географија, Менс Хелт, Сенса, Ел декорација, Мама, Бурда* и дневне новине *Курир*.

Средином децембра 2014. године Адриа Медиа Србија саопштила је да је потписала уговор о пратнерству са ИБТ Меда, међународном издавачком кућом са седиштем у Америци. Сарадња ова два издвача подразумева да Адриа медиа Србија од 2015. године отпочне са штампањем српског издања престижног лиценцираног магазина *Newsweek Srbija*⁴⁵.

Почетком 2014. године Независно удружење новинара Србије обратило се Министарству културе и информисања са захтевом за проверу околности под којим је регистровано јавно гласило *"Курир: најутицајније дневне новине на Балкану"*.

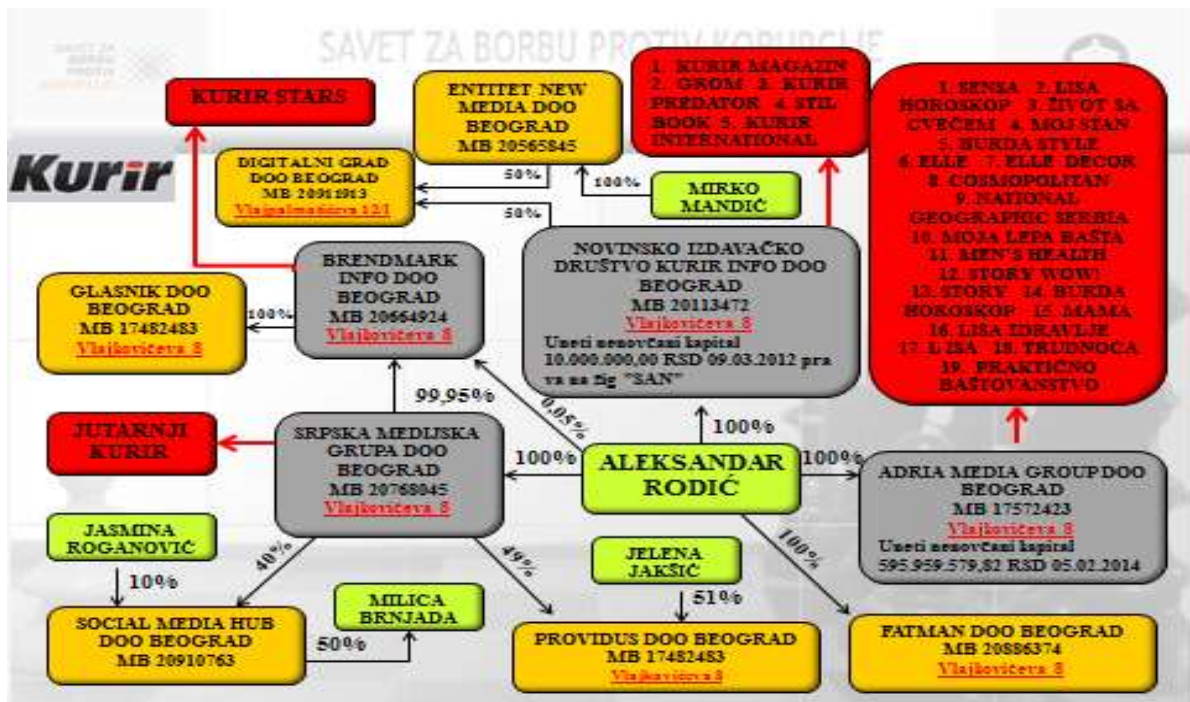
Наиме, фирма Курир инфо је у јануару 2014. године поднела захтев Агенцији за привредне регистре за брисање назива „*Курир*“ и уписивање новог назива *Курир магазин*. Убрзо након тога фирма Адриа медиа Србија је поднела захтев истој агенцији како би се у регистар јавних гласила уписало ново гласило под називом *"Курир: најутицајније дневне новине на Балкану"*.

Тиме је отворен простор да се дотадашње новине Курир угасе, односно последњи број изашао је 2. фебруара 2014. године, а већ 3. фебруара исте године, само дан после, на киосцима се појавио први број новог јавног гласила *"Курир: најутицајније дневне новине на Балкану"*.

Министарство културе и информисања је утврдило да овим није дошло до кршења тада важећег Закона о медијима односно члана 14а, став 3 који је гласио:

„У случају престанка јавног гласила брисањем из регистра јавних гласила или на други начин, односно престанка штампања или издавања јавног гласила, није дозвољено оснивање јавног гласила под истим или сличним именом које може изазвати забуну у погледу идентитета јавног гласила“.

⁴⁵ <http://www.kurir.rs/vesti/drustvo/adria-media-group-i-newsweek-postali-partneri-clanak-1638398>

Конфузију изазива да ово није први пут да се породица Родић послужила променама у имену и власништву над Куриром. Поред фирме **Курир инфо д.о.о.**, крајем 2005. године основана је фирма **Курир нет д.о.о.** која је потом угашена 2010. године услед припајања са фирмом **Курир плус д.о.о.** и **Белеге д.о.о.** Такође, 2008. године основана је фирма **Курир плус д.о.о.** која је 2012. године припојена фирмама **Термол д.о.о.** и **Етиграф д.о.о.** Александар Родић у свом власништву има и фирме **Курир инфо д.о.о.**, **Српска медијска група д.о.о.**, **Брендмарк инфо д.о.о.**, **Гласник д.о.о.**, **Дигитални град д.о.о.**, **Фатман д.о.о.**, **Социал медија хаб**, **Провидус д.о.о.**

Почетком новембра 2014. године ова Адриа медија групација је саопштила да улази у партнерство са компанијом Стирија медија груп на тржишту Хрватске.

Након промене власти и избора 2012. Године, ове дневне новине су недељама водиле кампању против тадашњег градоначелника Београда и лидера Демократске странке Драгана Ђиласа.

Драган Ђилас је у интервјуу за Блиц у октобру 2014. године, одговарајући на питање о медијској кампањи коју је против њега организовала „једна странка на власти“ рекао: „То што ми је он том приликом сасвим озбиљан тражио милион евра у кешу да престану да пишу и што сам то, наравно, одбио јесте небитно“.⁴⁶

Савет скреће пажњу да остаје нејасно због чега Тужилаштво није реаговало после овакве изјаве.

⁴⁶ <http://www.uns.org.rs/desk/media-news/27488/strogo-kontrolisani-vozovi.html?print=true>

Познаваоци прилика у медијима тврде да је упоредо са променом уређивачке политике из менаџмента Курира септембра 2012. године отишао „човек из сенке“ Душан Бјелопетровић.

Јавно доступни подаци указују да је Бјелопетровић, пре доласка у *Курир*, био специјални саветник тадашње министарке правде Снежане Маловић. Његов трансфер из Министарства правде доводи се у вези са чињеницом да је власт ДС 2009. године подигла оптужницу због злоупотреба против власника Курира Радисава Родића.

Док је Радисав Родић притвор проводио у болничком апартману на ВМА, према писању медија Душан Бјелопетровић је постао директор фирме Balkan news group д.о.о. и Друштва оснивача и издавача штампаних медија Србије Гласник д.о.о.⁴⁷

Међутим, ни дан данас није јасно откуда Душан Бјелопетровић у Куриру и какву улогу у овој „операцији“ имају тадашњи високи државни функционери и чланови ДС Слободан Хомен и Душан Петровића.

Слободан Хомен, који је у том периоду био државни секретар у Министарству правде децембра 2011. године је рекао : „Познајем Бјелопетровића и пријатељи смо, али не знам која је његова функција у Куриру. Власник Курира Александар Родић и Бјелопетровић су кумови“.⁴⁸

2.5.6 Информер

Први број *дневних новина Информер* изашао је у мају 2012. године, а фирма уписана као власник у Агенцији за привредне регистре је *Инсајдер тим д.о.о.* из Београда. Ова фирма је 100% у власништву Драгана Ј. Вучићевића, некадашњег уредника новина *Национал*, *Курир* и *Прес*.

Приликом изласка првог броја Вучићевић је у уводнику написао да *"Иза Информера не стоје ни политичари, ни тајкуни. Иза Информера стоје само новинари и уредници"*.⁴⁹

⁴⁷ <http://www.blic.rs/Vesti/Drustvo/352321/Kurir--reketas--svakog-rezima>

⁴⁸ <http://www.vreme.co.rs/cms/view.php?id=1026324>

⁴⁹ <http://mondo.rs/a244961/Info/Drustvo/Objavljen-prvi-broj-dnevnika-Informer.html>

Лист Информер требало је да носи назив "Инсајдер", али је Телевизија Б92 пред судом у Београду добила заштиту за истоимени назив своје информативне емисије, коју емитује годинама.

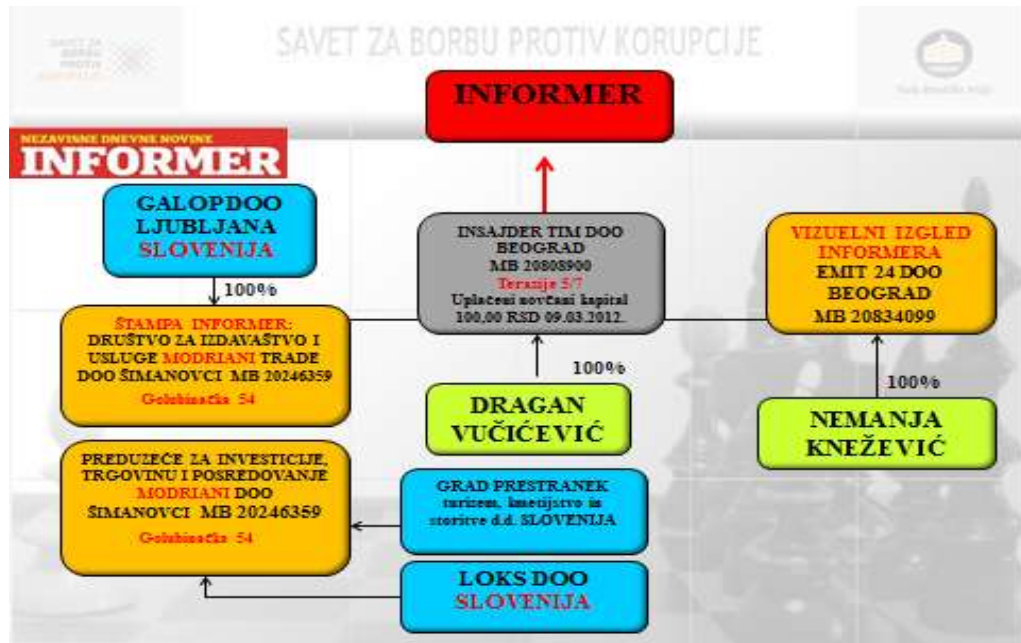
Од самог почетка овај лист карактеришу садржаји који фаворизују Српску напредну странку и њене чланове који су на истакнутим државним функцијама. Тако функционер СНС и директор ЈП „Електромреже Србије“ Никола Петровић на страницама Информера објављује своје писмо у коме одговара на оптужбе других медија.⁵⁰

Уредник Информера крајем 2012. године био у сукобу са листовима Блиц и Ало, које је оптуживао да воде кампању против њега и да лажирају тираже. Такође, Вучићевић је дуже време, уз привремене прекиде, у отвореном сукобу са власником Курира Александром Родићем и његовим оцем Радисавом Родићем.

Вучићевић доводи Родиће и Курир у везу са новцем из Азотаре Панчево и Развојне банке Војводине и пословним аранжманима са Демократском странком, док с друге стране Родићи доводе у везу Вучићевића и Информер са новцем из Галенике и ранијим пословним аранжманом са Мирославом Мишковићем.⁵¹ Од количине међусобних оптужби и увреда јавност није у ситуацији да буде објективно информисана.

⁵⁰ <http://www.pressonline.rs/info/drustvo/297304/nikola-petrovic-napadaju-me-mafijaski-mediji.html>

⁵¹ <http://www.uns.org.rs/sr/desk/Kurir.html>

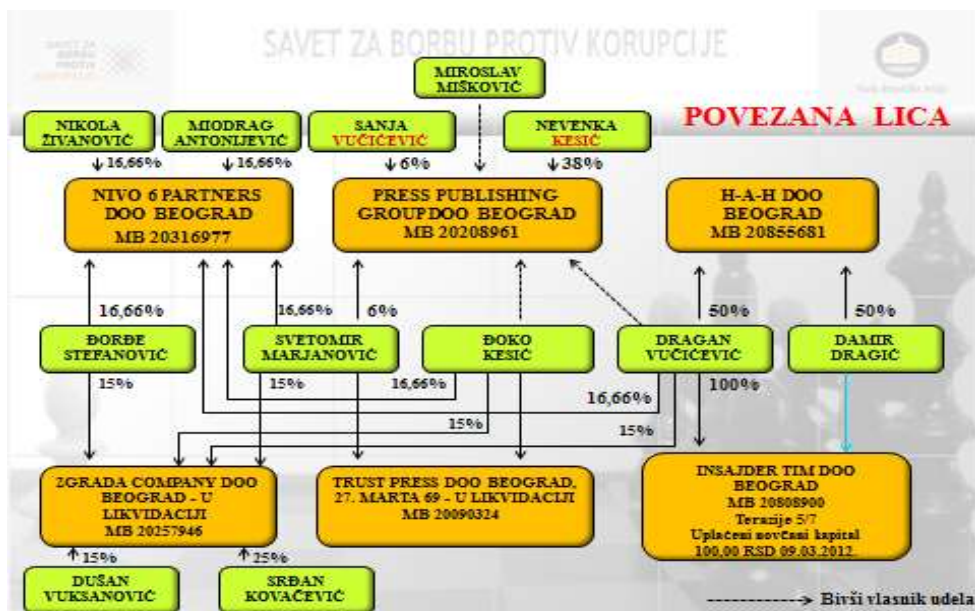
Визуелни идентитет листа Информер ради фирма **Емит 24 д.о.о.** из Београда у којој Немања Кнежевић има 100% власништва. Услугу штампања Информера пружа предузеће **Модриани трејд д.о.о.** из Шимановаца, чији је власник предузеће **Галоп д.о.о.** из Љубљане. У јавности се било доста недоумица у вези са пословањем овог предузећа и евентуалним неизмиреним обавезама које оно има према повериоцима.⁵²

Уредник и власник Информера Драган Ј. Вучићевић је имао 15% удела у предузећу *Zgrada company d.o.o.* заједно са Срђаном Ковачевићем (25%), Ђоком Кесићем (15%), Душаном Вусановићем (15%), Ђорђем Стефановићем (15%) и Светомиром Марјановићем (15%).

Такође, у фирми Ниво 6 партнерс д.о.о. као оснивачи са по 16,66% удела појављују се Драган Ј. Вучићевић, Никола Живановић, Ђорђе Стефановић, Миодраг Антонијевић, Светомир Марјановић и Ђоко Кесић.

Драган Ј. Вучићевић и директор *Информера* Дамир Драгић су према подацима из АПР оснивачи фирме Н-А-Н д.о.о. у којој имају по 50% удела. Поред места уредника Информера, Вучићевић је 2013. године почео да води ауторску емисију на телевизији Пинк под називом „Тешка реч“.

⁵² <http://www.alo.rs/vesti/aktuelno/prevaranti-ojadili-i-srpske-radnike-i-drzavu-srbiju/31616>

Владимир Беба Поповић, директор Института за јавну политику, гостујући у емисији Утисак недеље рекао је да је „Информер у Србији Владин“ и да су сви таблоиди у Србији „онога чија је власт до тренутка када таблоиди осете да они ту власт губе.“

Лист под истим називом почео је да излази и у Црној Гори у марту 2014. године и изазвао велику дебату након што је на насловним странама данима објављивао текстове против директорке невладине организације МАНС Вање Ђаловић. Два пута је током ове године суд у Црној Гори доносио одлуку о привременој забрани дистрибуције овог листа због угрожавања „јавног морала, достојанства, угледа и части човека и кршења Уставом зајамчених слобода и права“.

2.5.7 Прес

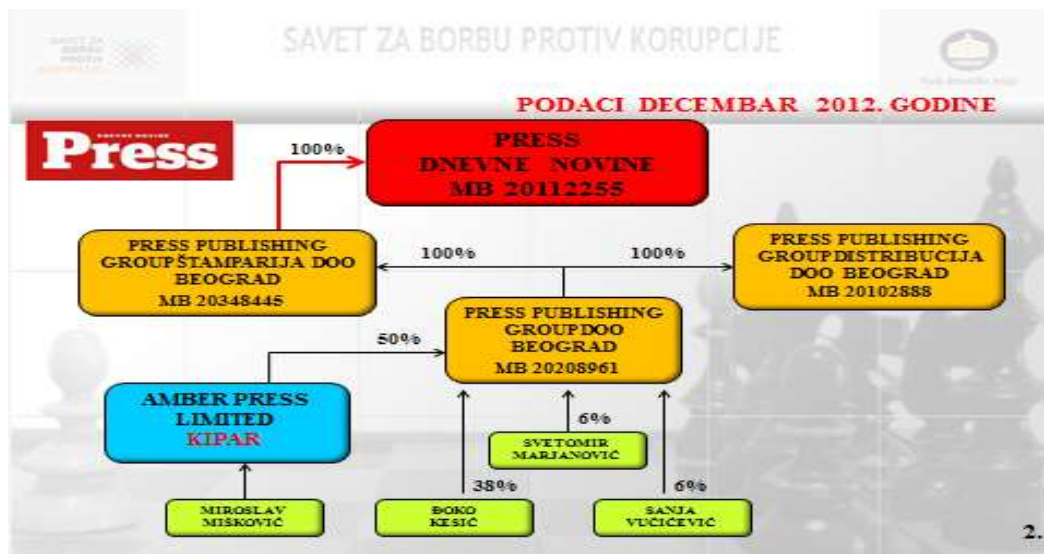
Убрзо по покретању дневних новина Информер и промене власти на изборима 2012. године *дневне новине Прес* су почеле да губе доминантну позицију међу таблоидима. Након што се годинама причало да иза ових новина стоји бизнисмен Мирослав Мишковић, у новембру 2012. године стигла је и потврда да је то тачно.

"Као највећи појединачни власник листа Прес донео сам одлуку да се повучем из власништва и престанем са пружањем даље финансијске подршке овом београдском дневнику", навео је Мишковић у саопштењу медијима.⁵³

⁵³ <http://www.blic.rs/Vesti/Drustvo/353198/Dnevni-list-Press-prestaje-da-izlazi>

Након овог признања медији су објавили да је фирма ‘Интеза лизинг’, у власништву истоимене банке, уплатила 2009. године око 4 милиона евра компанији ‘Press publishing group’, која је власник Преса. ‘Делта’, фирма Мирослава Мишковића, ставила је свој тржни центар *Делта сити* под хипотеку како би гарантовала да ће Прес банци вратити новац.

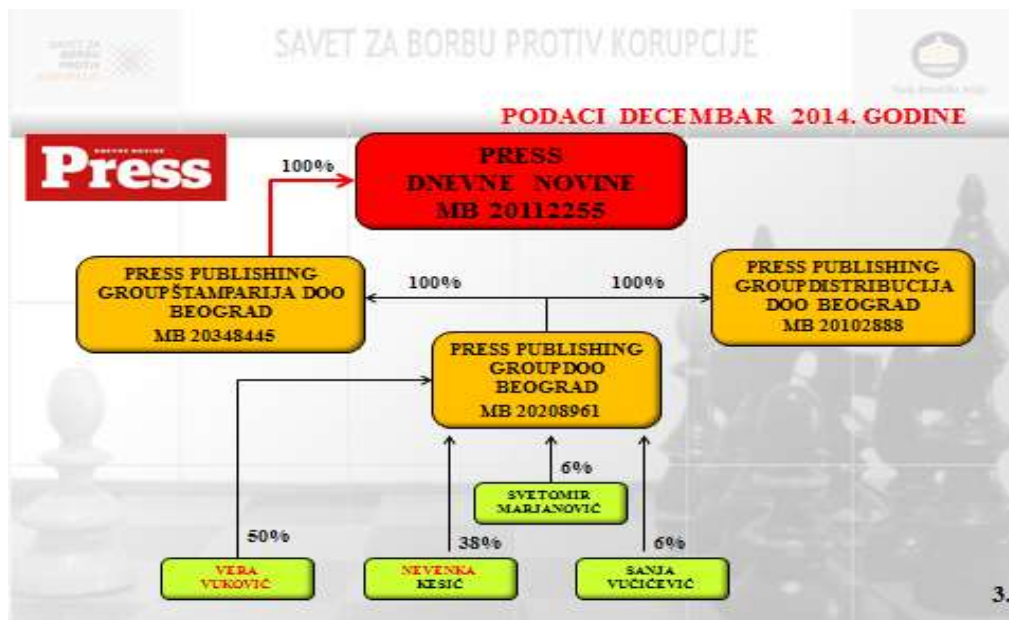

Оно што се такође претпостављало је и повезаност листа Прес са тадашњим градоначелником Београда Драганом Ђиласом. Наиме, откривено је да је Мирослава Дајч 2007. године као адвокатска приправница обавила пренос власништва у Пресу, а да је током 2012. године била на месту шефице кабинета Драгана Ђиласа.⁵⁴ Такође, Ђорђе Стефановић, један од оснивача и директора Преса, био директор у Ђиласовој фирми Спорт медиа.

⁵⁴ <http://www.cins.rs/srpski/news/article/podnosi-la-dokumenta-za-press-a-danas-sefica-djilasovog-kabineta->

Некадашњи главни уредник Преса Драган Ј. Вучићевић тврдио је новембра 2012. године да “никакве везе са уређивачком политиком и пословањем Преса није имао у последње три године”. “Био сам фиктивно председник Управног одбора, али он није постојао, па самим тим ни председник УО. Ставили су ме на то место. Откуд знам. Да би имали неки основ да ме држе на платном списку за плате које ми скоро нису ни исплаћивали”, објаснио је своју улогу Вучићевић у тренутку гашења Преса.⁵⁵

Ове дневне новине дефинитивно су престале да излазе у штампаном облику након саопштења Мирослава Мишковића да се повлачи из власништва, а до данас је остао да постоји сајт www.pressonline.rs који администрира фирма Online Media Solutions d.o.o. из Београда.

Агенција за борбу против корупције је покренула и 2012. године водила поступак по службеној дужности, а у циљу провере тачности честих медијских натписа да је Драган Ђилас сувласник Преса.

Савет је од Агенције тражио и добио податке у вези са током и исходом наведеног поступка.

На захтев Агенције да се изјасни о томе да ли поседује власништво у дневном листу Прес и да ли је интересно повезан са лицима која се формално воде у АПР као власници Преса (по 6 % удела - Ђоко Кесић, Светомир Марјановић и Сања Вучићевић, 32% удела - Mediavox д.о.о. Београд и 50% удела - Amber press limited Кипар), Драган Ђилас је у допису Агенцији за борбу против корупције од 20.12. 2012. године истакао:

“Без обзира што за то правно лице са Кипра које ви спомињете у вашем допису први пут сазнајем из вашег дописа, одговорно тврдим да ни ја нити било које физичко или правно

⁵⁵ <http://www.uns.org.rs/desk/Sukob/14141/ko-je-pravi-gazda-informera-.html>

лице нема удео у том поменутом правном лицу. Ниједно лице које спомињете у допису није интересно повезано са мном”.

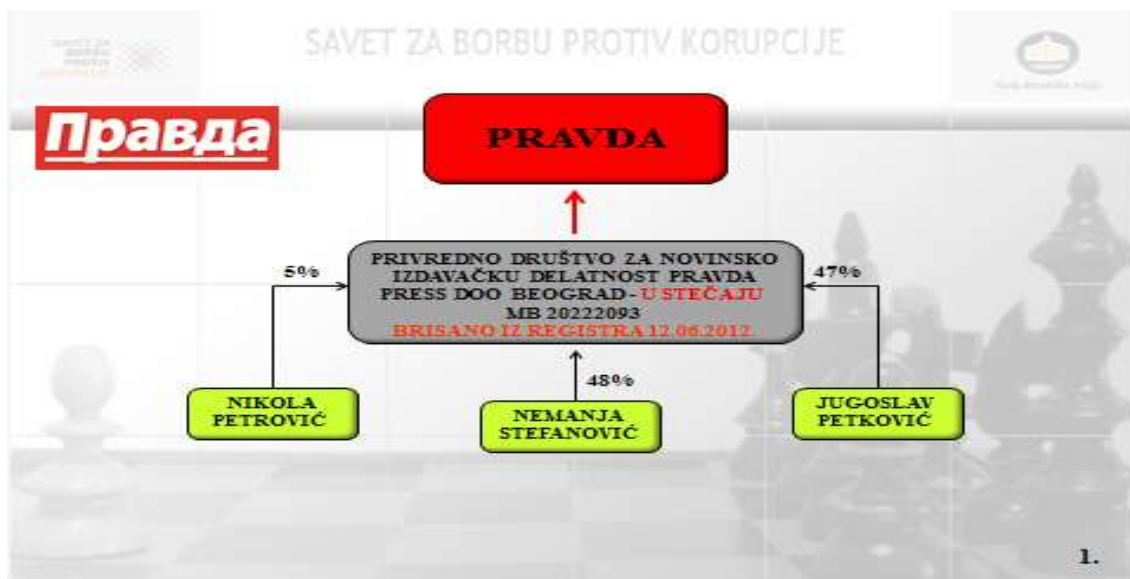
Агенција је поводом медијских натписа којима се Драган Ђилас доводи у вези са власништвом у Пресу упутила 26. новембра 2012. године захтев, тада првом потпредседнику Владе Србије Александру Вучићу. Агенција је од Александра Вучића затражила да достави докумената и информације које евентуално поседује у вези са власништвом Преса. На овај допис Агенција никада није добила било какав одговор.

2.5.8 Правда

Дневни лист Правда још један је од медија који је угашен средином 2012. године. Власник овог гласила је била фирма *Правда прес д.о.о.* над којом је 2012. године отворен стечајни поступак, а потом је предузеће обрисано из регистра привредних субјеката.

Предузеће Правда прес било је у власништву Немање Стефановића (48% удела), према писању медија брата министра полиције Небојше Стефановића, Југослава Петковића (47% удела), тада функционера у Општини Земун⁵⁶, а данас директора ЈП Југоимпорт-СДПР, Николе Петровића (5% удела), данас директора ЈП „Електромерже Србије“.

Због блокаде рачуна издавача листа Правде предузећа Правда прес, наплата прихода од оглашавања једно време је вршена преко фирме *Правда пласман д.о.о.* У том предузећу по 50% удела имали су Душан Вуксановић и Ана Стефановић, супруга актуелног министра полиције Небојше Стефановића.

Детаље о уређивачкој политици, настанку насловних страница, текстова и финансијском пословању Правде, бивши уредник тог листа Предраг Поповић обелоданио је у својој књизи коју је објавио 2013. године.

⁵⁶ 15.08.2009-24.3.2010 Начелник општинске управе Земун

Штампани лист Правда је угашен, а интернет домен www.pravda.rs и електронско издање листа Правда преузело је предузеће Авала прес д.о.о., које је основано у марту 2014. године и у власништву је Томислава Драгојловића (у 100% удела).

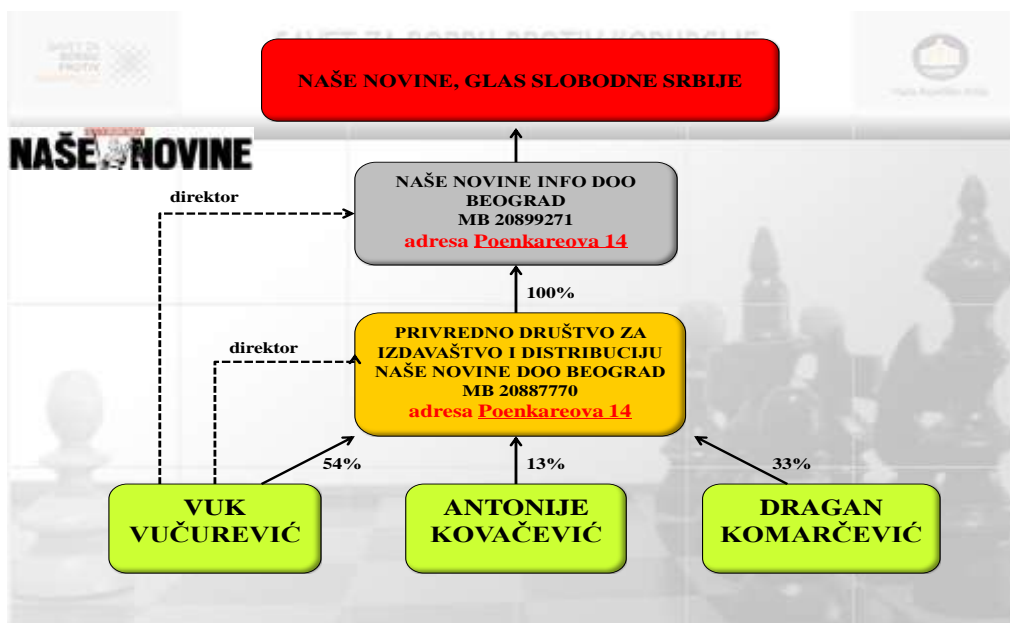
2.5.9 Наше новине

Дневне новине „Наше новине“ почеле су да излазе у фебруару 2013. године и кренуле са преузимањем простора који је остао слободан гашењем дневних новина Прес неколико месеци раније. Ове новине су данас у власништву новинара Вука Вучуревића (54% удела), Драгана Комарчевића (33% удела) и Антонија Ковачевића (13% удела).

Главни и одговорни уредник *Наших новина* је Антоније Ковачевић, некадашњи уредник таблоида Курир, Газета, Ало, интернет портала "Телеграф", а саветник главног уредника је Ђоко Кесић који је раније водио редакцију "Курира" и "Преса."

Смена Антонија Ковачевића са функције главног уредника листа Ало довођена је у везу са критиком коју је тај лист упућивао на рачун тадашњег председника Бориса Тадића.⁵⁷

Приликом изласка првог броја *Наших новина* Ковачевић је саопштио: *"Наше новине биће глас истине, а у настојању да се до ње дође неће бити поштеђених и привилегованих. Наше новине су први дневни лист у Србији чији су власници његови новинари и уредници"*.⁵⁸

⁵⁷ <http://uns.org.rs/desk/UNS-news/8457/-----.html>

⁵⁸ <http://www.novimagazin.rs/vesti/novi-dnevni-list-od-sutra-na-kioscima>

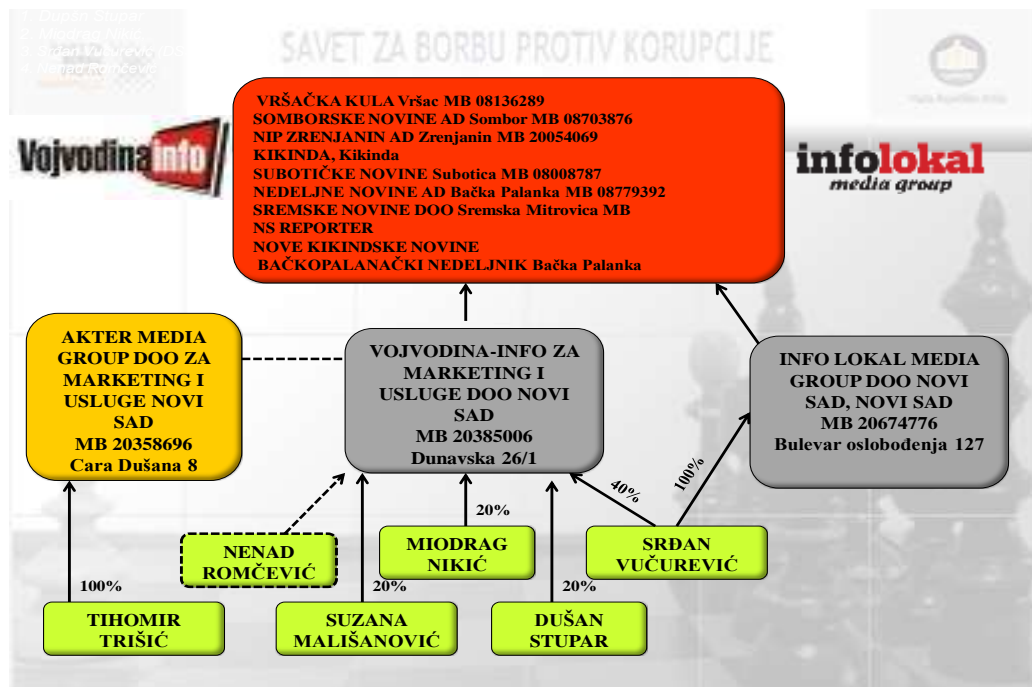
2.5.10 Војводина инфо и Инфо медија груп

Војводина инфо је настала као конзорцијум физичких лица који је од 2007. године у приватизацији купио неколико војвођанских листова. У извештају Савета из 2011. указано је да су особе из конзорцијума повезане са Демократском странком Србије.⁵⁹

Неки од тадашњих власника су остали део Војводине инфо и данас, бизнисмен Душан Ступар (20%), Миодраг Никић (20%), Срђан Вучуревић (40%), Сузана Малишановић (20%), док Ненад и Јелена Рончевић више нису у фирми.

Конзорцијум Војводина инфо је путем јавних аукција купио неколико војвођанских медија током 2007. године и то: Новинско издавачко јавно предузеће Зрењанин за 54 милиона динара, Сомборске новине за 21 милион динара, Бачкопаланачки недељник за 7,8 милиона динара, Новинско издавачко јавно предузеће Кикинда за 630 хиљада динара, Новинско издавачко друштво Вршачка кула за 360 хиљада динара.

Након приватизације део конзорцијума постале су и Суботичке новине, Сремске новине, а чланови Војводине инфо поседовали су и Грађански лист и МС радио.

Према извештају Независног друштва новинара Војводине, медијску сцену у Војводини је након приватизације медија карактерисао феномен „паралелних медија“ – новина са сличним називима и различитим уређивачким концепцијама:

„У мноштву војвођанских општина, тако, почела су да излазе, па потом престала, или још увек излазе два паралелна издања, као што су рецимо „Зрењанин“ и „Зрењанинске новине“, „Суботичке“ и „Суботичке новине“, „Кикиндске“ и „Кикиндске новине“.“⁶⁰

⁵⁹ <http://www.antikorupcija-savet.gov.rs/Storage/Global/Documents/mediji/IZVESTAJ%20O%20MEDIJIMA,%20PRECISCENA%20VERZIJA.pdf>

⁶⁰ <http://www.autonomija.info/wp-content/uploads/2011/03/Vojvodjanski-mediji.pdf>

Агенција за приватизацију раскинула је током 2010. године уговор о продаји *Кикиндских новина* због неиспуњавања уговорних обавеза, *Грађански лист* је у стечају од јануара 2012, а имовина *Суботичких новина* је исте године продата путем лицитације фирми Пеђа комерц, која је била у власништву Предрага Малишановића.⁶¹

Чланови конзорцијума Војводина инфо били су хапшени због сумње на злоупотребе у приватизацији. Душан Ступар, некадашњи шеф београдског одељења Службе државне безбедности, хапшен је 2012. године због сумње на злоупотребе приликом приватизације Азотаре Панчево на које је Савет указао у свом извештају о штетним пословима по Азотару из Панчева из 2011. године.⁶²

Сузана Малишановић је супруга бизнисмена из Суботице Предрага Малишановића који је 2012. купио пословне просторије Суботичких новина. Малишановић је хапшен 2012. године због сумње за коришћење спорних кредита које је Агробанка додељивала његовим фирмама Азохем, Мала Босна и Азотара Суботица.

Већина медија које је поседовала Војводина инфо данас су део још једне повезане фирме, Инфо локал медиа груп д.о.о.⁶³ из Новог Сада. Власник 100 одсто удела у тој фирми има Срђан Вучуревић, који истовремено поседује и 40% удела у предузећу Војводина-инфо д.о.о. Ова група данас издаје НС репортер, лист Зрењанин, Сомборске новине, Суботичке новине, Нове кикиндске новине, лист Вршачка кула и Бачкопаланачки недељник.

Са групама Војводине инфо д.о.о. и Инфо локал медиа груп д.о.о. је неформално повезан и недељник Актер, преко Тихомира Тришића који је до марта 2009. године био директор Грађанског листа. Издавач недељника Актер је предузеће Актер медиа груп д.о.о. из Новог Сада које је основано децембра 2007, а у коме Тришић поседује 100 одсто власништва.

Тришић и бизнисмени Драган Ђурић и Милан Дивљак хапшени су у јуну 2014. године због сумње да су малверзацијама оштетили Азотару из Панчева за 7,5 милиона евра.⁶⁴ Према писању медија спорне трансакције су вршене и преко фирме Актер рисрч д.о.о. из Новог Сада у којој Тришић поседује 100% удела.

2.5.11 Дневник

Дневни лист Дневник је до 2012. године био под контролом државе која је преко компаније Дневник холдинг АД контролисала 45% удела у издавачу овог листа предузећу Дневник Војводина прес д.о.о. Преосталих 55% удела контролисао је немачки ВАЦ, односно фирма Медиенгрупе Балкан ГМБХ.

⁶¹ <http://uns.org.rs/sr/desk/media-news/13461/pedja-malisanovic-kupio-nekretnine-subotickih-novina.html>

⁶² <http://www.antikorupcija-savet.gov.rs/Storage/Global/Documents/IZVESTAJ%20O%20AZOTARI%20PANCEVO%20-%20VLADI%20SRBIJE.pdf>

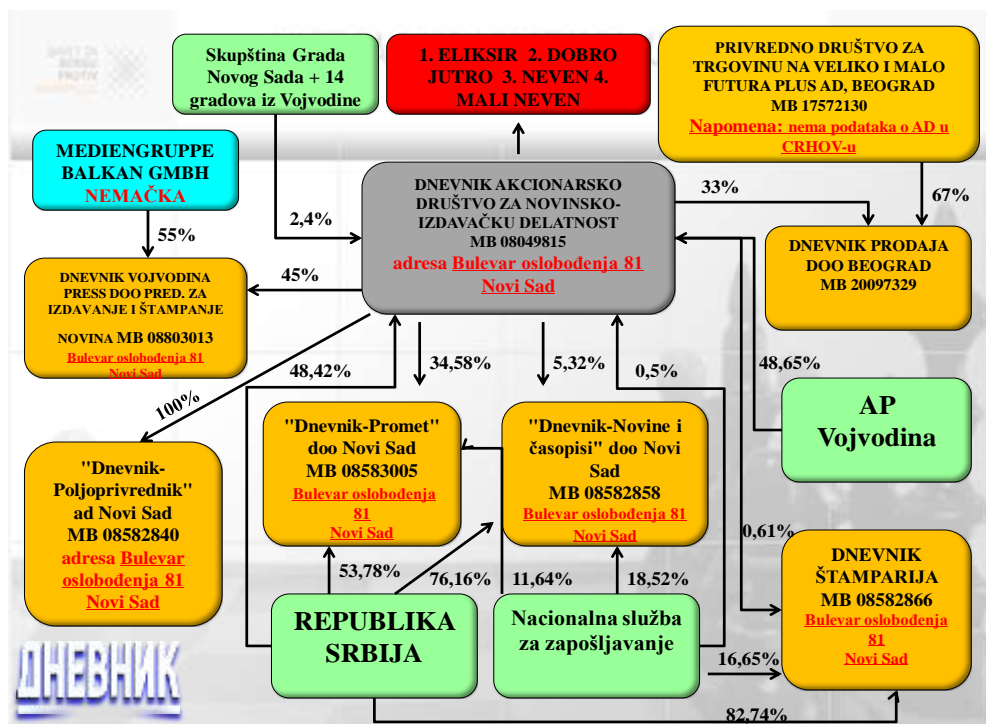
⁶³ <http://infolokalmediagroup.rs/izdanja>

⁶⁴ <http://www.novosti.rs/vesti/naslovna/hronika/aktuelno.291.html:500284-Uhapseni-Dragan-Djuric-Tihomir-Trisic-i-Milan-Divljak-policija-traga-za-dve-osobe-iz-Sombora>

Према изјави Александра Вучића од 17. септембра 2012. године, већински пакет од ВАЦ-а откупио је под још увек неразјашњеним околностима бизнисмен из Шапца Мирослав Богићевић.⁶⁵

Дневник холдинг поред Дневника, јединог дневног листа у Војводини на српском језику, издаје листове Еликсир, Добро јутро, Невен, Мали Невен, Ловачке новине, Риборевија и Траг.

Дневник Војводина прес 2013. годину завршио са губитком од око 112 милиона динара према подацима Агенције за привредне регистре. Имовина „Дневника“ АД се процењује на више од милијарду динара. Њу чине пословна зграда од 4.000 квадрата (у њој су „Дневник“ АД и Дневник Војводина прес) и зграда штампарије од 5.500 квадратних метара, обе на плацу од 6.000 квадрата, на атрактивној локацији на Булевару ослобођења у Новом Саду.

2.5.12 Недељник Време

Недељник Време је један од медија у Србији који је у власништву новинара. Основала га је 1990. године група новинара која је напустила недељник НИН, део новинара из Борбе и неколико тадашњих дисидената попут Весне Пешић и Срђе Поповића. Првобитна регистрована фирма била је акционарско друштво Седма сила, које је касније променило име у Време д.о.о.⁶⁶

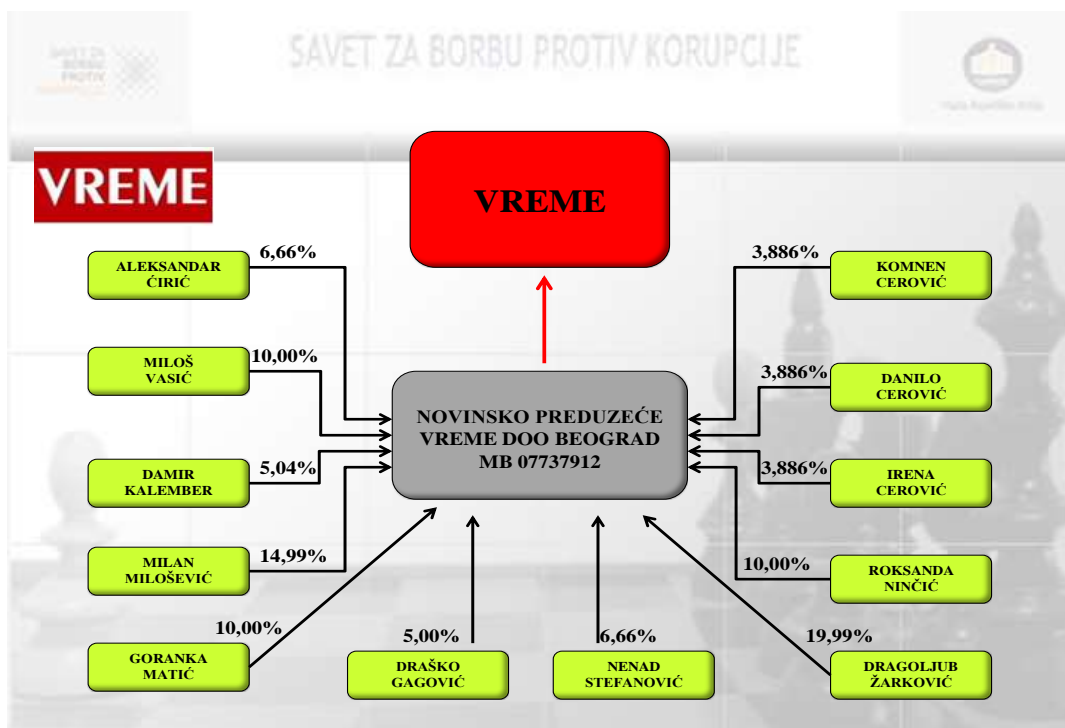
⁶⁵ http://www.rtv.rs/sr_ci/drustvo/vucic:-prodaja-politike-novosti-i-dnevnik-a-komplikovane-operacije_342557.html

⁶⁶ <http://www.vreme.com/cms/view.php?id=893888>

Од оснивања, већински власници (55% удела) су били адвокат Срђа Поповић, затим његов син Борис С. Поповић, а мањински акционари су били новинари и фирма Ју поинт (YU Point) да би 2008. године Драгољуб Жарковић, садашњи уредник, и новинари Милан Милошевић, Милош Васић, Александар Ђирић и Филип Шварм откупили већински удео у листу.

Данас се међу власницима налазе и Дамир Калембер, Горанка Матић, Драшко Гаговић, Ненад Стефановић, Роксанда Нинчић, Ирена, Данило и Комнен Церовић. Према подацима Агенције за привредне регистре за 2013. Годину, Време има 38 запослених и пословни приход од око 65.000.000 динара.

Савет је у извештају из 2011. године указао на чињеницу да је овај лист узео кредит од 370 хиљада евра од тада Мишковићеве фирме Делта Макси д.о.о. преко свог зависног предузећа В филм д.о.о.

Након што је Време објавило текст БИРН и ЦИНС о спорном уговору са Етихадом о продаји ЈАТ-а, и тај недељник се, поред ове две организације, нашао на мети дневних новина Информер. Председник Владе Републике Србије је на конференцији за медије одржаној 15.08.2014. године, након објављивања овог текста, рекао да су „Мишковићеве новине“ објавиле нетачне податке објаснивши да мисли на недељник Време.

На изјаве премијера Вучића реаговала су новинарска удружења УНС и НУНС, а овај недељник је издао саопштење у коме се наводи да је „у демократском друштву недопустиво да највиши представник извршне власти на такав начин јавно дисквалификује један медиј“.⁶⁷

⁶⁷ <http://www.b92.net/mobilni/info/888543>

2.5.13 Недељник Нови магазин

Први број *недељника Нови магазин* је изашао почетком маја 2011. године, а новине издаје предузеће Агенда 2020 д.о.о. из Београда. Оснивач и власник фирме (100% удела) је Надежда Гаће, новинарка и бивша председница Независног удружења новинара Србије у два мандата.

Од изласка првог броја Новог магазина у јавности се шпекулише да је тај лист под финансијском контролом Мирослава Богићевића. Тај податак је још у јуну 2011. године објавио лист Блиц:

„Однедавно је један важан бизнисмен одлучио да уложи у медије. Иако се у званичним документима не води као власник Новог магазина, зна се да је за његово оснивање и издавање паре дао Мирослав Богићевић, власник концерна „Фармаком“.“⁶⁸

Богићевић је својевремено водио интензивне преговоре о куповини НИН-а, али у томе није успео. Богићевић је хапшен у новембру 2014. године због сумње за злоупотребе приликом узимања кредита у Привредној банци Београд.

Нови магазин од почетка послује са губитцима, па је тако предузеће Агенда 2020 д.о.о. за 2013. годину забележило нето губитак 10 милиона динара, односно на дан 31.12.2013. године је имало губитак изнад висине капитала од 61,5 милиона динара.

Седиште Новог магазина је на Теразијама бр 23, у згради која је у власништву Привредне коморе Србије.

⁶⁸ <http://www.mc.rs/ko-su-vlasnici-stampanih-medija.6.html?eventId=57122>

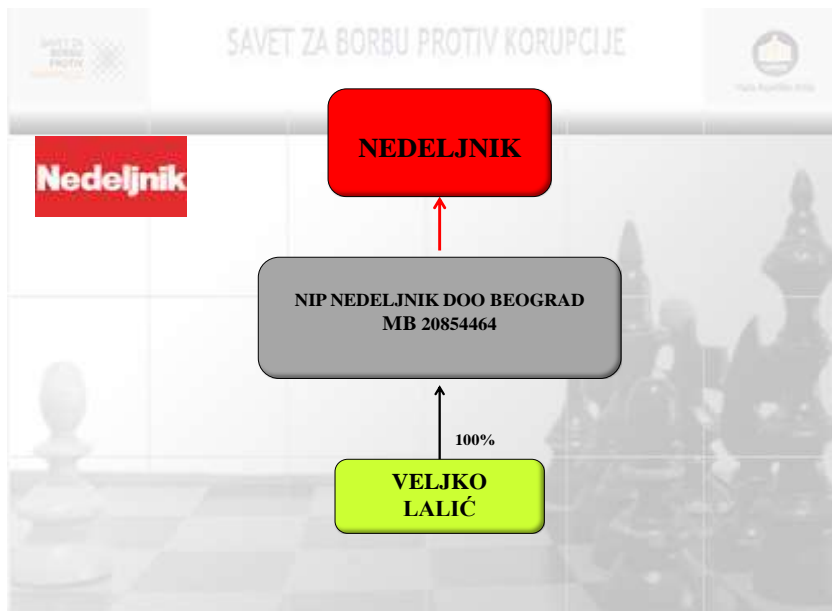
2.5.14 Недељник

Недељник је један од најмлађих недељних листова у Србији чији је први број изашао средином 2012. године и који је према њиховим речима „најтиражнији њузмагазин у Србији, који већ годину дана црта нове границе српске штампе.“⁶⁹

Овај недељник су такође основали новинари и данас је у власништву београдске фирме НИП Недељник д.о.о., основане 2012. године, коју 100% поседује директор и главни уредник Вељко Лалић.

Недељник има седморо запослених и пословни приход од око 45.000.000 динара у 2013. години, што је за око 6 пута више од пословног прихода 2012.године. Овај лист има значајан број реклама утицајних оглашивача.

<i>Подаци АПР из завршног рачуна предузећа Недељник д.о.о.</i>		
	2012.	2013.
Пословни приход (РСД)	7.620.000	44.942.000
Нето добитак (РСД)	13.000	0
Број запослених (РСД)	3	7

Лалић је пре вођења Недељника радио у дневним новинама Прес, а сам Недељник је у почетку промотивно излазио уз ове дневне новине на киосцима и имао око 120.000 копија по издању.⁷⁰ Након одвајања од Преса, Недељник је успео да се пробије на тржишту као један од успешнијих листова познат по ауторским текстовима утицајних личности и интервјуима са познатима као што је Наом Чомски, Стив Форбс, Карла дел Понте и други.

⁶⁹ <http://www.nedeljnik.co.rs/sr/o-nama>

⁷⁰ <http://www.pressonline.rs/info/politika/196800/najtirazniji-njuzmagazin-u-120000-primeraka.html>

2.5.15 Недељник Печат

Печат - лист слободне Србије је медиј који се налази у власништву београдске фирме **Наш печат д.о.о.** основане 2007. године, која је затворено акционарско друштво па се на сајту Централног регистра не могу видети акционари овог медија. Директор ове фирме је Милорад Вучелић, који је и главни уредник Печата⁷¹, некадашњи функционер Социјалистичке партије Србије, близак сарадник Слободана Милошевића, а почетком деведесетих година био је генерални директор Радио-телевизије Србије.

Савет је у извештају из 2011. године указао да је овај лист имао неубичајену цикличну власничку структуру, која је тада прикривала правог власника. Предузеће Наш печат, које је тада као и данас објављивало ове новине, за власника је имало фирму Бам-трејд из Београда, чији су власници Бранислав Вучелић (10,14%), Ана Вучелић (10,14%), док је остатак акција у власништву предузећа Наш печат а.д. (79,72%).

Овај лист карактерише национална реторика и сензационалистички приступ праћењу догађаја од националног значаја, као што су текстови у којима се Телевизија Б92 назива „усташком“, односно медијем којим управља „чудовишна мешавина страних и домаћих интересних група“, након емитовања серијала емисије Инсајдер⁷².

Уређивачка политика Печата била је изразито критичка према Влади Демократске странке до 2012. године, да би по доласку Српске напредне странке четворо уредника тог листа добило запослење у јавном сектору.⁷³

Одговорни уредник Печата Александар Вулин је постављен на функцију директора Канцеларије за Косово и Метохију, помоћник главног и одговорног уредника Угљеша Мрдић

⁷¹ <http://www.pecat.co.rs/kontakt/redakcija/>

⁷² http://www.b92.net/insajder/aktuelno-vesti.php?yyyy=2012&mm=10&dd=20&nav_id=653528

⁷³ <http://www.pecatmagazin.com/about/>

је саветник за медије министра правде,⁷⁴ док је заменик главног и одговорног уредника Александар Дунђерин постао шеф сектора за културу у Канцеларији за Косово и Метохију.⁷⁵

Медији су крајем 2013. године писали да је Вучелић свог сина Бранислава успео да запосли у фирми ПМЦ инжењеринг, ћерки фирми државне војне индустрије Југоимпорт СДПР.⁷⁶ Бранислав Вучелић је такође био помоћник главног и одговорног уредника у Печату, а према наводима са сајта ПМЦ инжењеринг тренутно је у Сектору за информатику, квалитет и маркетинг.⁷⁷

2.5.16 Сведок

Недељник Сведок уређује и води новинар Владан Динић које је уједно и власник овог листа преко своје фирме из Београда, *Мелон д.о.о.* основане 1993. године. Динић је пре оснивања Сведока радио као дописник за Политику и Вечерње новости, а из тог периода је познат као први новинар који је урадио интервју са Јованком Броз након Титове смрти.

Од 1995. године уређује недељник Сведок који је постао популаран због писања о мафији у тадашњој Југославији. Динић је током деведесетих, на телевизији Бел ами водио емисију Сведочење, а током 2008. и 2009. године на телевизији Палма плус емисију Политикон.

Након убиства премијера Србије Зорана Ћинђића, овом недељнику је тадашњи Окружни суд забранио дистрибуцију издања у коме је био интервју са Милорадом Улемеком Легијом, тада у бекству. Министарство културе је тада саопштило да објављивање интервјуа са осумњиченим за убиство премијера Ћинђића представља покушај узнемиравања јавности, умањења значаја полицијске истраге и да је у питању апсолутни недостатак етике.

⁷⁴ <http://arhiva.mpravde.gov.rs/lt/articles/ministarstvo/kabinet-ministra/>

⁷⁵ <https://www.youtube.com/watch?v=nic6A9MPnUc&app=desktop>

⁷⁶ <http://www.alo.rs/vesti/aktuelno/vucelin-sin-menadzer-u-jugoimportu/37734>

⁷⁷ <http://www.pmcinzenjering.com/o-nama/o-nama>

Динић је тада рекао да „објавити интервју са Бин Ладеном или са Легијом, који је апсолутно толико тражен овде, колико је Бин Ладен тражен у свету, јесте изазов за сваку редакцију, сваких новина“.⁷⁸

2.5.17 Недељник Афера

Први број недељног листа **Афера** појавио се на киосцима у фебруару 2014. године по промотивној цени од само 10 динара. Издавач листа је предузеће **Balkan media press d.o.o.** које је основано фебруара 2014. године, а у коме по 50% власништва имају Градиша Катић и Предраг Јеремић.

Главни и одговорни уредник Афере је Предраг Јеремић, некадашњи новинар Правде. Директор издавача Афере је Градиша Катић, некада уредник листова Национал и Идентитет, које је Влада Србија забранила након атентата на премијера Зорана Ђинђића због повезаности са Земунским кланом - власници Идентитета били су Душан Спасојевић и Милорад Улемек Легија.

Према изјави сведока сарадника Зорана Вукојевића, Градиша Катић је био пријатељ Душана Спасојевића из деведесетих година. „Он је за његове потребе објављивао чланке у новинама у којима је радио. Багзи га је водио тамо доле у Бујановац, објављивао је чланке о јединици. Онда га је Душан поставио за главног уредника у листу коме су после дали име *Идентитет*“.⁷⁹

Катић је хапшен у полицијској акцији Сабља, а након изласка из затвора почео је да ради у листу Курир где је главни уредник био Драган Ј. Вучићевић.

Афера је од свог почетка интензивно писала о злоупотребама у Државној лутрији Србије за време мандата ранијег менаџмента тог државног предузећа. Сви текстови обилују конкретним подацима који су у тренутку публикавања предмет истраге надлежних државних органа и готово у сваком тексту се наводи анонимни саговорник из Државне лутрије Србије.

Истовремено, док Афера објављује наведене текстове колумниста тог листа, и функционер СНС Владимир Ђукановић је председник Скупштине привредног друштва Државна лутрија Србије (од 29.12. 2012. године до 08.01.2015. године). Иначе, за Аферу колумне пишу народни посланици СНС Владимир Ђукановић и Маријан Ристичевић.

Афера се рекламира на ТВ Нарру док се наведена телевизија оглашава у Арени. У овом листу се рекламира и кафа “Добро јутро” која је спонзор ТВ емисије „Добро јутро са Ђуком“, а коју на КСН 1 уређује и води народни посланик СНС Владимир Ђукановић.⁸⁰

⁷⁸ http://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2003&mm=06&dd=03&nav_category=11&nav_id=110276

⁷⁹ http://www.danas.rs/danasrs/politika/urednik_gradisa_katic.56.html?news_id=276299

⁸⁰ Број: 33, година: I, датум: 24.9.2014.

2.5.18 Недељник Врањске

Недељник Врањске је лист са седиштем у Врању који од 1994. године излази на територији Пчињског округа и од оснивања га је карактерисало озбиљно, аналитичко новинарство са темама које су често превазилазиле локални ниво.

Недељник Врањске је током деведесетих више пута кажњаван због критике власти, а најдрастичнија казна је била од 800.000 динара по тужби војске тадашње СРЈ.⁸¹ Током НАТО бомбардовања лист није излазио јер је редакција била мобилисана.

Врањске су још један од недељника који је од оснивања у власништву новинара. Овај недељник излази преко фирме НИП Врањске д.о.о. коју 100% поседује Вукашин Обрадовић⁸²,

⁸¹ <http://www.mc.rs/vranjske--nemaju-800000-dinara-da-plate-kaznu.6.html?eventId=11801>

тренутно председник Независног удружења новинара Србије и некадашњи председник Локал преса, асоцијације која окупља локалне недељнике у Србији.⁸³

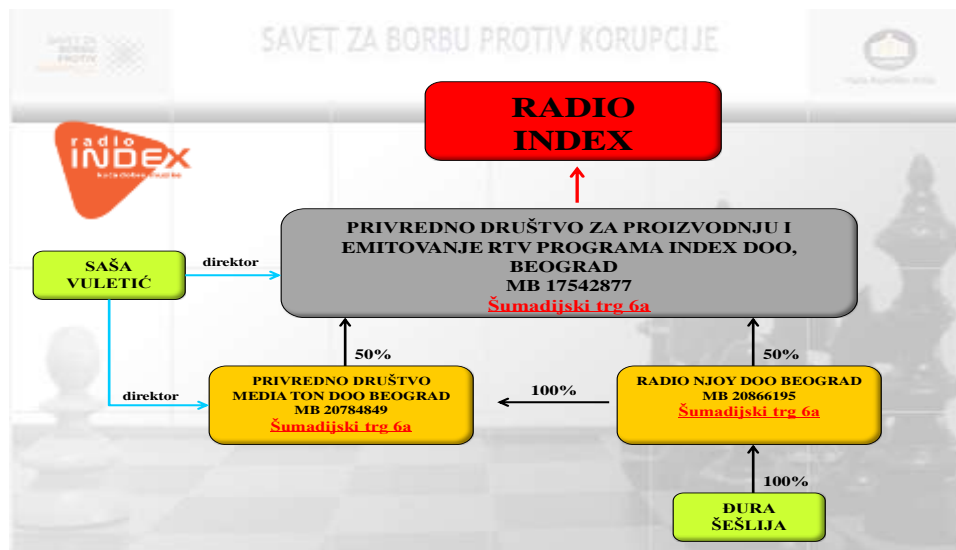
⁸² <http://www.vranjske.co.rs/redakcija>

⁸³ <http://www.localpress.org.rs/sh/1/clanice/?tpl=73>

2.6 Анализа власничке структуре радија са националном фреквенцијом

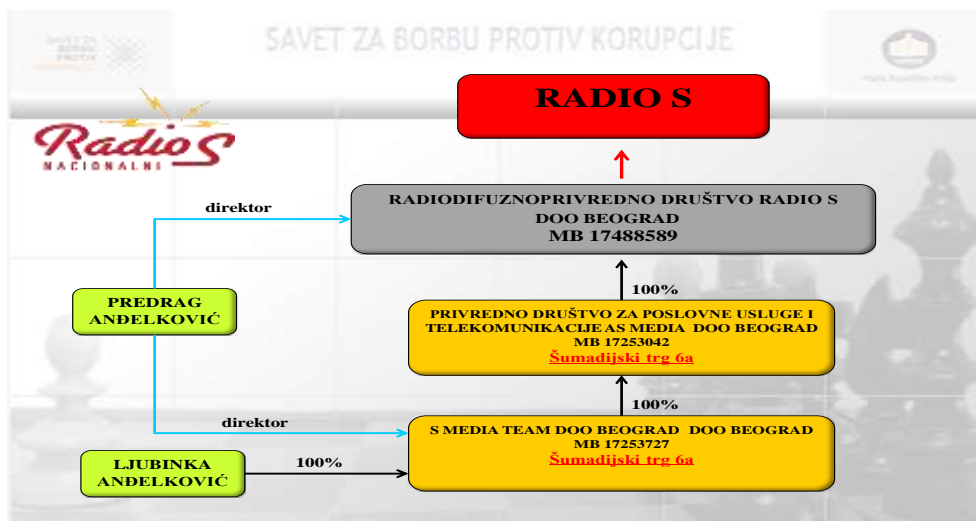
2.6.1. Радио Индекс

Радио Индекс је од извештаја Савета 2011. године променио власништво па Иван Коен, Зоран Михајловић и кипарска фирма СВФ инфестмент лимитед (SWF Investment limited) више нису у овом радију. Власничка структура данас изгледа тако да две фирме, Медиа тон д.о.о. и Радио Ен-џој д.о.о. (Радио Njoy d.o.o.) имају по 50% власништва. Медиа тон је у 100% власништву Radio Njoy d.o.o. из које стоји Ђура Шешлија.

2.6.2. Радио С

Радио С је станица иза чијег власништва званично стоји фирма АС медиа д.о.о., а иза ње је фирма С медиа тим д.о.о., која је у власништву Љубинке Анђелковић, мајке високог функционера СПС-а Зорана Анђелковића, народног посланика и председника Скупштине акционарског друштва „Железнице Србије“.

2.6.3. Хит мјузик ФМ

Хит мјузик ФМ радио налази се у 100% власништву фирме Лите фм д.о.о. из Београда, а власник те фирме је Перка Бранковић. Фирма је основана 2006. године од када има дозволу за национално емитовање програма.

2.6.4. Радио Фокус

Радио Фокус је до октобра 2014. године имао националну фреквенцију али је одлуком РАТЕЛ-а његово емитовање недоступно. Овај радио је основан 1998. године, а националну фреквенцију је добио 2006 године.

Власник Фокус радија је Холдинг компанија Interspeed у стечају иза које стоји Петар Комњеновић. Комњеновић је познат јавности јер се његово име помињало у извештају о полицијској акцији Мрежа, која се бавила шверцом цигарета.

У званичној биографији министра унутрашњих послова и високог функционера СНС Небојше Стефановића пише да је био запослен у компанији Interspeed (2004-2008) на позицији директора маркетинга.⁸⁴

У саопштењу Фокус радија поводом гашења сигнала наводи се да је крајем октобра инспекција Министарства трговине, туризма и телекомуникација извршила надзор над радом Фокус радија. Ова станица је пружала подршку Српској напредној страници током изборне кампање 2012. године:

„Свесни смо тога да су слушаоци Фокус радија и ми допринели да дође до смене власти 2012. године, али сходно нашим принципима рада наставили смо да критикујемо све оне неправилности које крише владавину права и социјалне правде“, пише на сајту Радија Фокус.

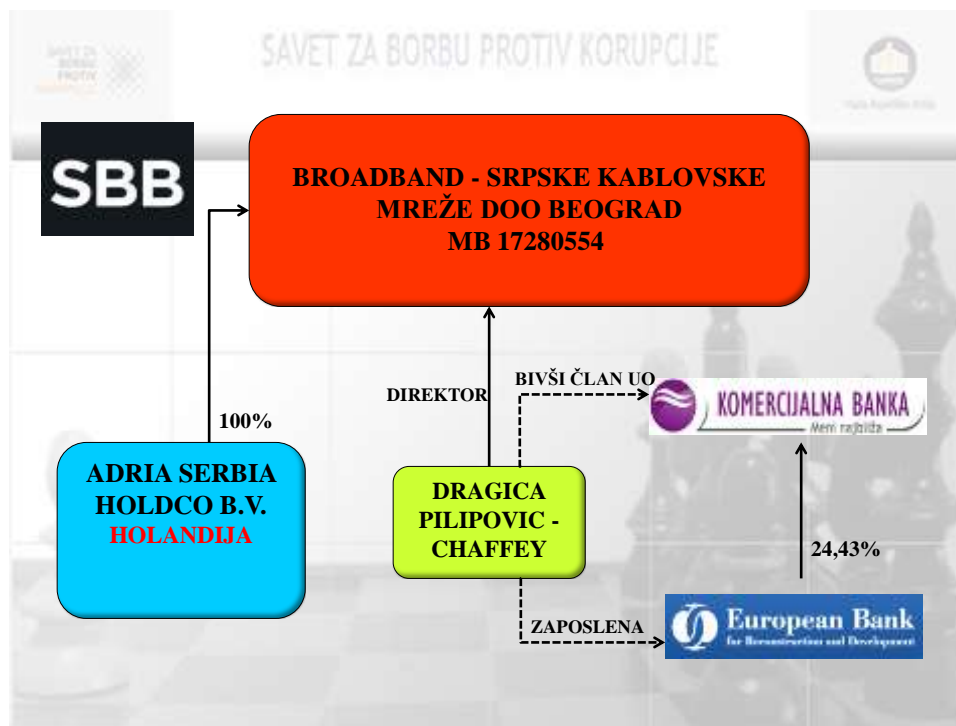
На Радију Фокус ауторске емисије имали су Владимир Ђукановић, тадашњи члан Републичке изборне комисије, данас народни посланик СНС, и Ксенија Вучић, тадашња супруга премијера Александра Вучића.

⁸⁴ http://www.mup.gov.rs/cms_cir/ministarstvo.nsf/ministar.h

2.7 Анализа власничке структуре кабловских оператора

Према подацима РАТЕЛ-а из 2013. године најзначајнији оператори у Србији су СББ са тржишним учешћем од 53%, Привредно друштво ЈПТТ са 6%, Телеком Србија са 15%, Коперникус са 6% и ИКОМ са 5%, Радијус вектор 3% док остали оператори појединачно имају испод три посто.⁸⁵

2.7.1 СББ - Српске кабловске мреже

СББ д.о.о. (Serbia Broadband - Српске кабловске мреже) је предузеће основано у Крагујевцу 2000. године под именом КДС д.о.о., данас је један од највећих оператора кабловске и сателитске телевизије, а поред тога је и интернет дистрибутер и оператер фиксне телефоније.

Према писању медија, крајем 2002. и током 2003. кабловски дистрибутери широм Србије интегрисали су се под именом "Serbia Broadband - Српске кабловске мреже" кроз докапитализацију од стране Southeast Europe Equity Fund (SEEF) и спајањем са Телефонијом из Београда, Медиа плус из Новог Сада, YU VOD из Ниша и већег броја мањих фирми.

Оснивач и први директор СББ је Драган Шолак који је до 2008. године водио ову фирму након чега прелази у Јунајтед групу (United Group) која је данас власник недавно отворене ТВ Н1.⁸⁶

⁸⁵ http://www.ratel.rs/upload/documents/Pregled_trzista/Ratel%20Pregled%20trzista%202014.pdf

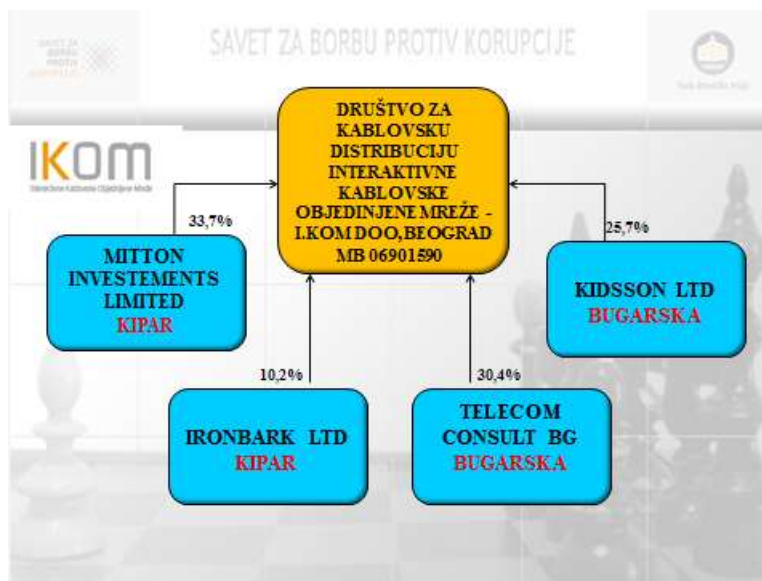
⁸⁶ <http://www.the-united-group.com/xhtml/managment.php>

Власник СББ је холандска компанија Адриа Србија (Adria Serbia Holdco B.V.), а директорка фирме је Драгица Пилиповић Чефи (Chaffey) која управља пословима Јунајтед групе у Србији. Пре доласка у СББ госпођа Пилиповић Чефи је радила за Европску банку за обнову и развој (ЕБРД) и Међународни монетарни фонд у Вашингтону. Била је представник ЕБРД и члан Управног одбора Комерцијалне банке. Неколико година заредом се налази на листи 100 најутицајнијих жена Србије коју објављују дневне новине Блиц.

Јунајтед група је, према званичним информацијама са њиховог сајта, 2007. године извршила аквизицију српског СББ, словеначког и босанског Телемаха (Telemach Slovenia, Telemach Bosnia)⁸⁷. Од марта 2014. године власник Јунајтед групе је фирма ККР група - Колберг Кравис Робертс & ко. (Kohlberg Kravis Roberts & Co.) америчка мултинационална компанија са седиштем у Њујорку.

2.7.2 ИКОМ - Интерактивне кабловске обједињене мреже

Кабловски оператер ИКОМ послује на територији Београда, а настао је спајањем неколико мањих оператера. У привредном друштву **И.КОМ д.о.о.**, које је основано 1991. године, уделе поседују две кипарске фирме Митон инвестмент (MITTON INVESTMENTS LIMITED - 33,7 %) и Ајронбарк (IRONBARK LTD - 10,2 %) и две бугарске фирме Телеком консулт (TELECOM CONSULT BG – 30,4%) и Кидсон (KIDSSON LTD - 25,7 %).

Пре садашњих кипарских фирми у структури ИКОМ-а су учествовала и два румунска држављанина Марсел Мастин и Борис Михаил Сотропа који су почетком 2014. године напустили фирму, као и кипарска фирма Перколејшн трејдинг (PERCOLATION TRADING LIMITED). Током 2013. године из ИКОМ-а је изашла фирма Трофус холдинг (TOFORIS HOLDINGS LIMITED), а међу власницима је била и Трентон интернашнал (TRENTON INTERNATIONAL LLC) из Средињених Америчких Држава.

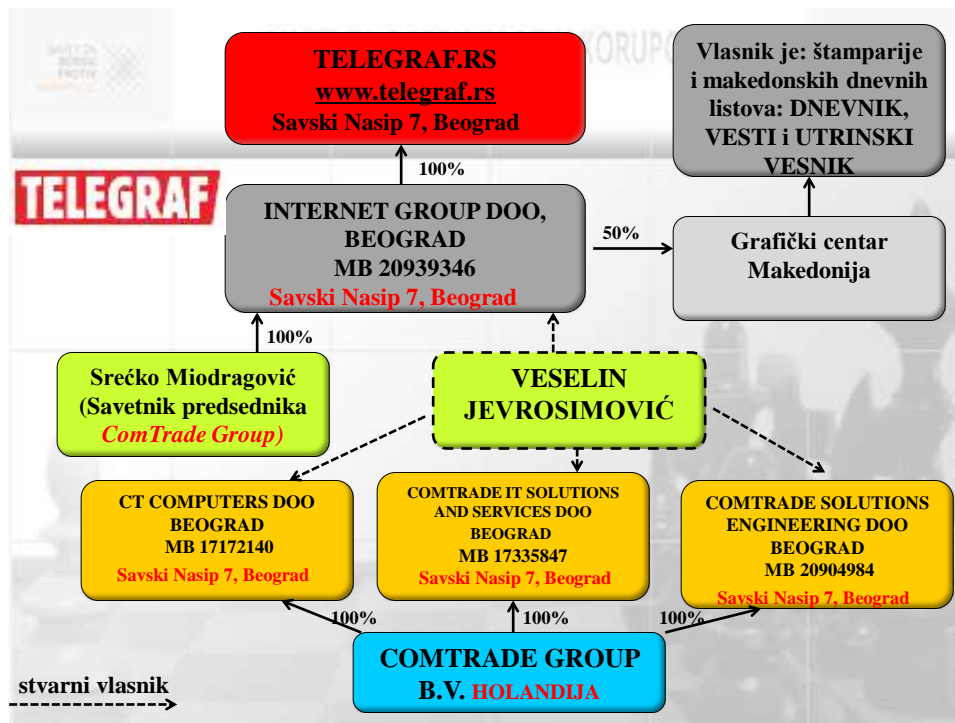
⁸⁷ <http://www.the-united-group.com/xhtml/about.php>

Директор ове фирме од 2007. је Ирац Darach Patrick Reidy, док су српски држављани Драган Лазаревић и Мирослав Станојевић на сајту Агенције за привредне регистре наведени као прокуристи. Фирма је у 2013. имала 132 запослена са пословним приходом од 1.183.671.000 динара.

2.8 Анализа власничке структуре интернет портала

На креирање јавног мњења у Србији последњих година знатно утичу интернет портали и различити веб-сајтови, ширењем информација и вести. Велики број вести са портала и сајтова сели се на друштвене мреже и насловне стране штампаних медија и постаје тема дебате у друштву. Јавност више није имуна на садржај пласираних информација без обзира на то да ли се ради о сензационалистичком, таблоидном или истраживачком приступу аутора. Један број портала и сајтова који пласирају информације или се суштински баве делатношћу јавног информисања до сада нису били уписани у Регистар медија који води Агенција за привредне регистре. Од тог статусног питања зависи да ли се на садржај интернет портала примењују права и обавезе из Закона о јавном информисању. Неретко се садржај вести публикованих на интернет порталима може довести у везу са власничком структуром портала, приходом од оглашавања, па чак и спонзорством или донацијом. Савет је анализирао власничку структуру одређеног броја портала чије су вести или аутори често присутни у јавности.

2.8.1 Телеграф

Портал *Телеграф* (www.telegraf.rs) у Регистар медија уписан је 2012. године. Оснивач портала је *Internet group d.o.o.* из Београда, у коме 100% власничког удела има Срећко Миодраговић, који је уједно и саветник председника *ComTrade Group*.⁸⁸ Претпоставља се да је стварни власник Телеграфа бизнисмен Веселин Јевросимовић, власник *ComTrade Group*. У августу 2012. објављена је информација да је *Internet group* купила 50 одсто акција

⁸⁸ <https://rs.linkedin.com/in/msrecko>

македонске фирме *Графички центар* у чијем су саставу три македонска дневна листа (*Дневник*, *Вести*, *Утрински весник* и *штампарија*). Јевросимовић је тада изјавио да је стратегија *Internet group* ширење у правцу дигиталних медија.⁸⁹

2.8.2 Пиштаљка

Портал *Пиштаљка* (www.pistaljka.rs) у Регистар медија уписан је 2010. Оснивач портала је Удружење грађана *Еутопија* из Београда које је основано 2009. Заступник *Еутопије* у регистру удружења је новинар Владимир Радомировић који је уједно и главни и одговорни уредник *Пиштаљке*. Портал се бави истраживањем злоупотребе положаја и корупције и пружа заштиту идентитета грађанима који желе да пријаве корупцију.⁹⁰

2.8.3 Центар за истраживачко новинарство Србије (ЦИНС)

Портал *Центар за истраживачко новинарство Србије - ЦИНС* (www.cins.rs) је у власништву непрофитне невладине организације. *ЦИНС* је основан 2007. године, као секција *Независног удружења новинара Србије*, а од 2012. године, постао независно правно тело и регистрован је у АПР као фондација. *ЦИНС* није уписан у Регистар медија који води АПР иако суштински објављује истраживачке приче о корупцији и организованом криминалу.

Главни уредник *ЦИНС* је новинар Стеван Дојчиновић. Заступник фондације је Бранко Чечен, а председник Управног одбора Вукашин Обрадовић. Према подацима из регистра АПР чланови Управног одбора *ЦИНС*-а су: Сенка Влатковић, Драган Јањић, Јан Бриза, Бранка Станковић, Жељко Бодржић, Јелка Јовановић, Мијат Лакићевић, Љубомир Живков, Амена Бајровић и Душан Радуловић.

⁸⁹ http://www.b92.net/biz/vesti/srbija.php?yyyy=2012&mm=08&dd=31&nav_id=639242

⁹⁰ <http://pistaljka.rs/webpage/1>

Од 2013. године ЦИНС је део коалиције ПреУговор⁹¹ која надгледа спровођење политика из области владавине права (поглавље 23) и слободе безбедности и правде (24) у процесу приступања ЕУ. Сајт ЦИНС-а био је два пута хакерски нападнут, први пут након објављивања текста о ћерки гувернерке Народне банке Србије, Јоргованке Табаковић. ЦИНС је почетком 2014. године поднео кривичну пријаву против НН лица Тужилаштву за високотехнолошки криминал, а истрага још увек није завршена.

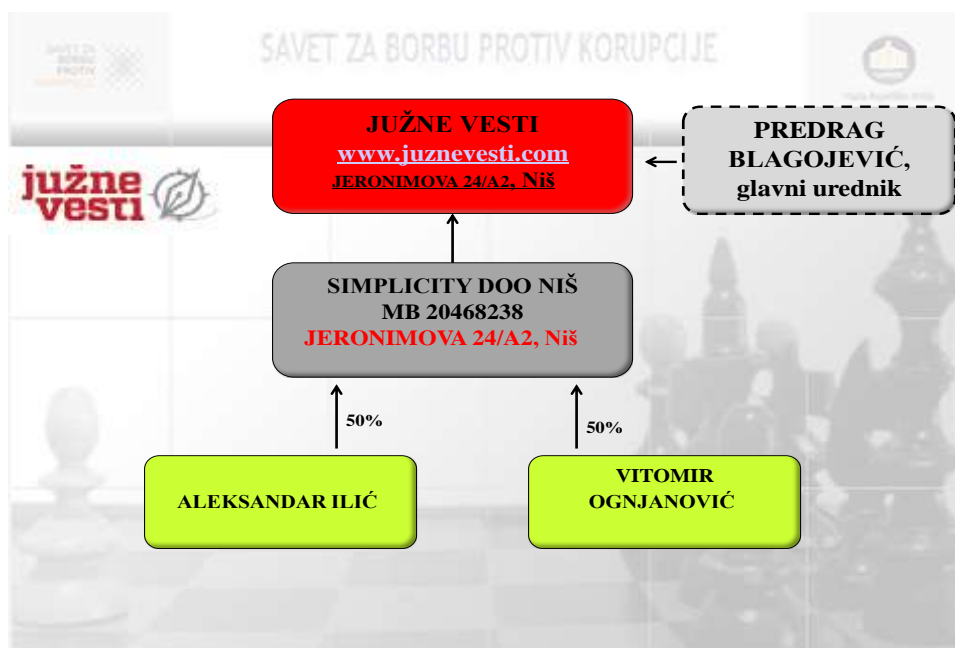
2.8.4 Балканска истраживачка мрежа (БИРН)

Балканска истраживачка мрежа - БИРН (www.birn.eu.com) је организација која окупља новинаре из 9 земаља региона Балкана, а у АПР је уписана преко фирме Балканска истраживачка регионална мрежа д.о.о. из Београда. *БИРН* је основан 2007. године и састоји се од мреже локалних непрофитних организација које промовишу „слободу говора, људска права и демократске вредности.“ Већину власништва у овој фирми имају новинари *БИРН-а*, а 32,36 % припада фирми Балканска истраживачка регионална мрежа из Босне и Херцеговине.

БИРН објављује новине *Belgrade Insight*, које се делом финансирају од реклама и претплате, као и веб-портал *Balkan Insight* (<http://www.balkaninsight.com>) на енглеском и језицима већине балканских земаља. У Србији део *БИРН-а* је невладина, непрофитна организација *БИРН Србија* основана 2004. године у Београду која објављује текстове на сајту веб сајт www.javno.rs.

Заступник и директорка Балканске истраживачке мреже у Београду је Драгана Жарковић Обрадовић.

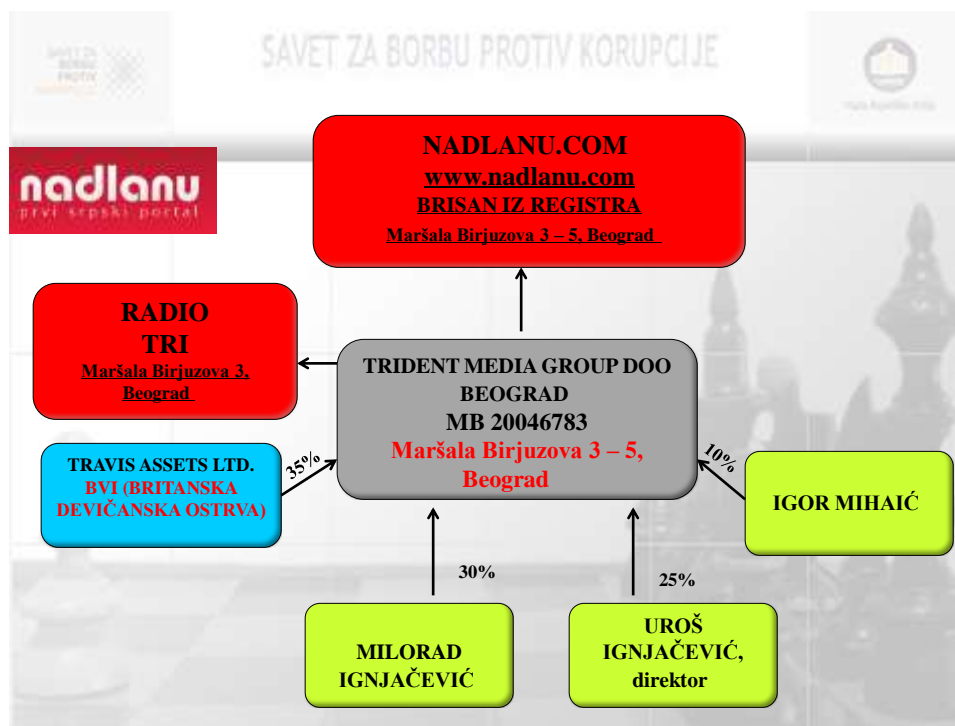
2.8.5 Јужне вести

⁹¹ Коалицију чине Београдски центар за безбедносну политику, Акција против трговине људима, Центар за истраживачко новинарство Србије, Центар за примењене европске студије, Група 484 и Транспарентност Србија

Портал *Јужне вести* (www.juznevesti.com) у Регистар медија уписан је 2010. Оснивач портала је *Simplicity d.o.o.* из Ниша, у коме по 50% власничког удела имају Александар Илић и Витомир Огњановић. Предузеће *Simplicity d.o.o.* је основано 2008. и регистровано је за делатност рачунарског програмирања. Претпоставља се да иза *Јужних вести* стоји главни уредник тог медија Предраг Благојевић.

2.8.6 На длану

Портал *На длану* (<http://www.nadlanu.com/>) у Регистар медија уписан је 2012. а обрисан априла 2014. године упркос томе што је наставио да ради. Оснивач портала је *Trident media group d.o.o.* из Београда, у коме власнички удео имају 35% - *Travis Assets LTD* са Британских девичанских острва, 10% - Игор Михаћ, 30% - Милорад Игњачевић и 25% - Урош Игњачевић. Истовремено *Trident media group* је власник београдског *Радија три* који је у Регистар медија уписан 2010. године.

Није познато ко стоји иза фирме *Travis Assets LTD*, али је 2008. у јавности било полемике око сарадње *Trident media group* и *Телекома Србија*. Јавност је тада сазнала да је Милорад Игњачевић пружао адвокатске услуге предузећу *Телеком Србија* и да је то државно предузеће имало значајну улогу у финансирању и вођењу портала *На длану* у сарадњи са *Trident media group*. Детаљи уговора између ова два предузећа нису познати, али да је сарадње било, потврдио је директор *Trident media group* Урош Игњачевић.⁹²

⁹² <http://www.mc.rs/code/navigate.aspx?Id=1068>

2.8.7 Пешчаник

Портал **Пешчаник** (www.pescanik.net) у Регистар медија уписан је 2013. Оснивач портала је Удружење грађана **Пешчаник** из Београда које је основано 2006. Заступник **Пешчаника** у регистру удружења је новинарка Светлана Лукић. УО удружења чине: Весна Ракић Водинелић, Весна Пешић, Дубравка Стојановић, Дејан Илић и Надежда Миленковић. Портал је базиран на идеји емисије Пешчаник која је емитована на Радију Б92 од 2000. до 2011, а коју и данас преносе поједине радио станице у Србији и окружењу. Главне и одговорне уреднице сајта и истоимене емисије су Светлана Лукић и Светлана Вуковић.⁹³

2.8.8 Нови стандард

Веб сајт **Нови стандард** (www.standard.rs) у Регистар медија уписан је 2010.

⁹³ <http://pescanik.net/o-nama/>

Оснивач портала је *New standard media d.o.o.* из Београда које је основано 2009. и регистровано за делатност издавања новина. У капиталу предузећа 100% власничког удела формално има Матилда Вељковић, док ефективну контролу над *Новим стандардом* врши главни и одговорни уредник портала Жељко Цвијановић.

2.8.9 Е-новине

Портал *Е-новине* (www.e-novine.com) постоји од 2007. године и у власништву су фирме *Е-новине д.о.о.* из Београда. Власници по 50% удела у предузећу су Бранислав Јелић, директор портала, и Петар Луковић, главни и одговорни уредник. Портал објављује вести, ауторске текстове, фељтоне и теме „од значаја за критичко промишљање друштва и јавних политика у Србији и региону“.

Е-новине се истичу и по пријатељским односима са бизнисменом Станком Суботић Цанетом, против кога се водио процес пред Тужилаштвом за организовани криминал за организовање шверца цигарета. Када се после седам година боравка у Швајцарској вратио у Београд, након укидања међународне Интерполове потернице, Суботић је прво посетио редакцију Е-новина.⁹⁴

Уредник *Е-новина* Петар Луковић се налазио на изборној листи ЛДП, Грађанског савеза Србије, Социјалдемократске уније, Лиге социјалдемократа Војводине за парламентарне изборе 2007, а касније на листи ЛДП-а на парламентарним изборима 2008. године.⁹⁵

⁹⁴ <http://www.e-novine.com/mobile/srbija/vesti/88557-Stanko-Suboti--novinama.html>

⁹⁵ <http://www.rik.parlament.gov.rs/latinica/Liste/LDP210107Lat.htm>

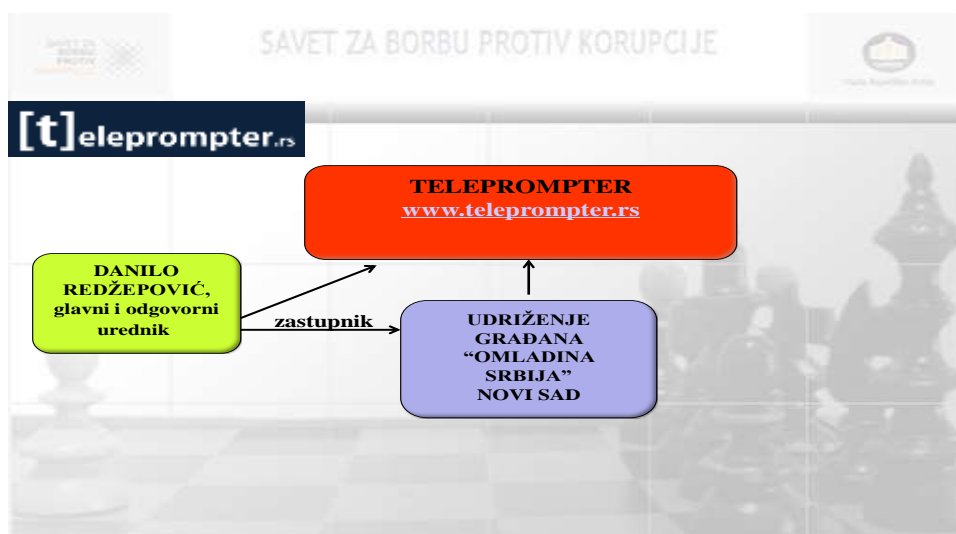
2.8.10 Видовдан

Веб-сајт *Видовдан* (www.vidovdan.org) постоји од 2005, а у Регистар медија уписан је 2012. године.

Оснивач сајта је Удружење грађана Форум за одговорну политику из Новог Сада које је основано 2012. Према подацима из регистра, заступници удружења су Драгомир Анђелковић, Бранко Радун и Горан Миленковић. Контролу над уређивачком политичком *Видовдана* имају Анђелковић и Радун, политички аналитичари и колумнисти недељника *Печат*.

2.8.11 Телепромтер

Веб сајт *Телепромтер* (www.teleprompter.rs) почео је да ради 2013. али није уписан у Регистар медија који води АПР иако суштински креира и преноси информације. Главни и одговорни уредник сајта је Данило Реџеповић⁹⁶ који је уједно и заступник Удружење грађана *Омладина Србије* из Новог Сада које је оснивач сајта.

Удружење је основано 2013. године и регистровано је као власник интернет домена *Телепромтер.рс*. Пажњу шире јавности овај сајт је привукао маја 2014. када се појавила информација о хакерском обарању сајта, што је у домаћој и међународној јавности перципирано као последица „цензуре“, која у овом случају до данас није потврђена од стране истражних органа.

⁹⁶ <http://www.teleprompter.rs/o-nama.html>

3 ВЛАСНИШТВО ДРЖАВЕ У МЕДИЈИМА

3.1 Јавни сервис – РТС и РТВ

Савет је у извештају из 2011. године анализирао пословање Радио-телевизије Србије (РТС) полазећи од чињенице да јавност има оправдан интерес да зна на који начин функционише јавни сервис који грађани финансирају директно кроз ТВ претплату и индиректно кроз буџет. У међувремену усвојен је Закон о јавним медијским сервисима 2014. године којим се привремено укида ТВ претплата и поред значајне критике стручне јавности. Идеја о укидању ТВ претплате, потекла је од Александра Вучића, садашњег председника Владе Републике Србије, што је он и сам нагласио на друштвеној мрежи Twitter 23. маја 2013. године: „ТВ претплата, као што сам и обећао грађанима Србије, биће укинута, јер ја не припадам оном типу људи који је 12 година обмањивао грађане Србије и бавио се само маркетиншким триковима. То је наша обавеза од које нећемо одустати“.⁹⁷

Дакле, разлог због ког је идеја о укидању ТВ претплате прерасла у закон је испуњавање предизборних обећања политичке странке, односно њеног лидера, а не резултат стручне расправе о унапређењу модела финансирања РТС-а.⁹⁸ На овај начин одрживост пословања РТС још више зависи од загарантованог прилива средстава из буџета Републике Србије којим управљају политичари и очигледно указује да стабилност финансирања и аутономија јавног сервиса зависи од политичких циљева и обећања а не од квалитета рада и обавеза према јавности.

ПРИХОД РАДИО-ТЕЛЕВИЗИЈЕ СРБИЈЕ ОД 1. 1. 2011. ДО 30. 9. 2014. (у милионима РСД/ЕВРО)						
ГОДИНА	ПРЕТПЛАТА		МАРКЕТИНГ И КОМЕРЦИЈАЛНА АКТИВНОСТ		УКУПНО	
	РСД	ЕВРО	РСД	ЕВРО	РСД	ЕВРО
2011.	12,155	118,0	2,487	24,1	14,642	142,2
2012.	12,250	108,4	2,789	24,7	15,039	133,1
2013.	12,356	109,2	2,073	18,3	14,429	127,5
2014.	7,246	62,5	1,724	14,9	8,970	77,3

Подаци које је Савет добио од РТС-а показују да је све до доношења новог Закона о јавним медијским сервисима и преласка на привремено буџетско финансирање, РТС највише прихода остваривао из претплате. Процент наплате претплате РТС у 2013. години износио између 28% и 30%, док се пред њено укидање у јуну 2014. године наплата кретала на нивоу од око 25%.⁹⁹ Влада Републике Србије је Уредбом о привременом финансирању јавних сервиса од 24. јануара 2014. године¹⁰⁰ издвојила средства у укупном износу од 7,5 милијарди динара. Ова сума је распоређена тако да Радиодифузној установи Србије припада 5,8 милијарди динара, а Радиодифузној установи Војводине 1,7 милијарди динара. Изменом

⁹⁷ http://www.twitlonger.com/show/n_1rkeg4c

⁹⁸ <http://www.blic.rs/Vesti/Politika/384016/Vucic-na-Fejsbuku-Ukinucemo-TV-pretplatu>

⁹⁹ <http://www.blic.rs/Vesti/Drustvo/443574/Tek-svaki-cetvrti-placa-TV-pretplatu>

¹⁰⁰ “Службени гласник РС”, бр. 6/2014.

уредбе од 14. новембра 2014. године¹⁰¹ укупан износ субвенција је повећан на 8,4 милијарди динара па је тако РТС добио 6,5 милијарди, а РТВ 1,9 милијарди динара.¹⁰² Разлог за повећања субвенција је губитак средстава РТС и РТВ по основу укидања ТВ претплате за период октобар–децембар 2014. године.

Закон о јавним медијским сервисима предвиђа буџетско финансирање РТС и РТВ од 2014. до 2016. године. Након тога, од 1. јануара 2016. године, предвиђено је да финансирање јавних медијских сервиса на територији Републике Србије не може износити више од 500 динара.

ПРИХОДИ РАДИО-ТЕЛЕВИЗИЈЕ СРБИЈЕ ОД МАРКЕТИНГА (2011-2014)										
Година	2011.		2012.		2013.		I – IX 2014.		УКУПНО	
Валута	РСД	ЕУР	РСД	ЕУР	РСД	ЕУР	РСД	ЕУР	РСД	ЕУР
ДИРЕКТНА ПРОДАЈА	761,801,120.34	7,444,819.22	846,337,402.52	7,690,983.04	577,826,488.71	4,122,407.12	440,345,992.15	3,808,734.24	2,626,311,003.72	23,066,943.62
ПРОДАЈА ПРЕКО АГЕНЦИЈА	1,447,295,904.16	14,186,987.07	1,745,550,816.55	15,543,164.84	1,217,235,905.53	11,790,135.45	1,105,903,778.78	9,566,776.31	5,515,986,405.02	51,087,063.67
УКУПНО:	2,209,097,024.50	21,631,806.29	2,591,888,219.07	23,234,147.88	1,795,062,394.24	15,912,542.57	1,546,249,770.93	13,375,510.55	8,142,297,408.74	74,154,007.29

Ипак, законом је остављена могућност да се део средстава за финансирање основне делатности јавног медијског сервиса може обезбедити и из буџета Републике Србије и буџета Аутономне Покрајине Војводина. Такође, јавни сервиси биће финансирани и из комерцијалних прихода.

Политички утицај који се на уређивачку политику РТС рефлектује кроз буџетско финансирање, подједнако је присутан и код комерцијалног финансирања јавног сервиса. Комерцијални приход подразумева приход од продаје маркетиншког простора, било

¹⁰¹ “Службени гласник РС”, бр. 125/2014.

¹⁰² <http://www.uns.org.rs/desk/media-news/27634/drzava-castila-rtv-i-rtv-sa-milijardu-dinara.html>

директним купцима, било посредничким маркетиншким агенцијама. У овом сегменту пословања РТС нарочито је значајна улога посредничких маркетиншких агенција, које су у директној спреси са политичким и финансијским центрима моћи.

РТС у подацима достављеним Савету наводи да маркетиншке агенције не стичу а-приори универзалне попусте (осим оног који оглашивачу даје сама агенција), већ цена закупа рекламног простора зависи од начина плаћања, као и величине годишњег финансијског буџета који компанија/оглашивач троши за маркетинг на РТС-у. Такође, у РТС тврде да „са становишта закупа рекламног времена на РТС-у, принципи уговарања су исти без обзира да ли оглашивач закупљује самостално или преко агенције“. Савет је анализирао нето промет и учешће у приходу РТС најзначајнијих оглашивача у 2011. и 2013. години.

Најзначајнији оглашивачи на РТС у 2011. Години (продаја огласног простора преко агенције или директно оглашивачу)		
Оглашивач	Нето промет у милионима ЕУР	Учешће у приходу РТС од маркетинга
TELEKOM SRBIJA AD	1.75	8.09%
AGROCOR	1.10	5.09%
PROCTER & GAMBLE	1.01	4.67%
DELTA HOLDING	0.85	3.93%
VIP	0.73	3.37%
DRŽAVNA LUTRIJA SRBIJE	0.65	3.01%
COCA COLA	0.64	2.96%
HENKEL	0.63	2.91%
BEIERSDORF (NIVEA)	0.60	2.77%
ATLANTIC GROUP	0.58	2.68%
APATINSKA PIVARA	0.57	2.64%
BEOHEMIJA	0.47	2.17%
CARLSBERG	0.45	2.08%
KOMERCIJALNA BANKA	0.40	1.85%
GARNIER	0.39	1.80%
DANUBE FOOD GROUP	0.36	1.66%
MERCATOR	0.35	1.62%
DIS	0.33	1.53%
BANKA POŠTANSKA ŠTEDIONICA	0.16	0.74%
УКУПНО	12,02	

Савет је на бази података добијених од РТС анализирао пословање јавног медијског сервиса са маркетиншким агенцијама и утврдио да је у периоду 2011-2013. године, упоредно са променом власти и односа политичких снага на политичкој сцени, приметна промена у структури купаца маркетиншког простора на програмима РТС.

Најзначајнији оглашивачи на РТС у 2013. години

<i>(продаја огласног простора преко агенције или директно оглашивачу)</i>		
Оглашивач	Нето промет у милионима ЕУР	Учешће у приходу РТС од маркетинга
AGROCOR	1.25	7.86%
TELEKOM SRBIJA A.D.	0.93	5.85%
DELHAIZE	0.76	4.78%
BEIERSDORF (NIVEA)	0.67	4.21%
ATLANTIC GROUP	0.53	3.33%
DIS	0.47	2.95%
APATISKA PIVARA	0.46	2.89%
T.C.C.C. (COCA COLA)	0.45	2.83%
DRŽAVNA LUTRIJA SRBIJE	0.35	2.20%
CARLSBERG	0.35	2.20%
TELENOR	0.32	2.01%
FERRERO	0.29	1.82%
BANCA INTESA	0.26	1.63%
DANUBE FOOD GROUP	0.23	1.45%
PROCTER & GAMBLE	0.18	1.13%
УКУПНО	7,5	

Учешће агенције *Direct Media*, која је до краја 2013. године била у власништву Драгана Ђиласа, у приходима РТС-а пало је са 39.25% 2011. године на 34.07% 2013. године. Упоредо посматрано учешће агенције *Media Pool*, која заступа агенције у власништву Срђана Шапера, порасло са 15.07% 2011. године на 32.87% у 2013. године. Исказано у новцу, сарадња РТС-а са агенцијом *Direct Media* пала је са 8,49 милиона евра 2011. на 5,42 милиона евра 2013, а сарадња са агенцијом *Media Pool* порасла је са 3,26 милиона евра 2011. на 5,32 милиона евра 2013. године. Промена у учешћу ових агенција у приходима РТС-а делом је и последица чињенице да је неколико великих клијената које је заступала *Direct Media* или агенције које она заступа, прешло у *Media Pool* или агенције са којима ова агенција блиско сарађује, што стручна јавност коментарише као одраз промена на политичкој сцени Србије.

Према уговорима које је РТС доставио Савету, агенција *Media Pool* у пословима са РТС-ом, поред агенција Срђана Шапера, заступа и агенцију *Second*. Према истраживању које је обавила Балканска мрежа за истраживачко новинарство (БИРН), иза оснивања агенције *Second* новембра 2012. стајао је Горан Веселиновић, члан Главног одбора Српске напредне странке, који је 2012. године био власник и директор агенције *Block&Connect*, која потом променила назив у *Right d.o.o.*¹⁰³ Управо је агенција *Block&Connect* за потребе Српске напредне странке закупљивала рекламни простор на програмима РТС-а у предизборној кампањи 2012. године, показују уговори које је Савет добио од РТС.

¹⁰³ <http://www.javno.rs/istrazivanja/oglasavanje-ka-privatni-posao-vlasti>

Савет је анализом података уочио да постоји пракса према којој РТС закључи уговор са одређеном агенцијом о продаји огласног простора, а та иста агенција потом огласни простор уступа другим агенцијама. Списак других агенција којима се уступа огласни простор је саставни део уговора између РТС и главне агенције. Суштина је у томе да мање агенције практично не би могле да дођу до „слободног“ рекламног простора на РТС да то не чине преко већих агенција које су пак спремне да авансно плате РТС-у закуп огласног простор.

Тако се у уговору између *Media Pool* и *РТС* из фебруара 2013. године наводи да су уговорне стране сагласне да ће се оглашавање по уговору вршити и за клијенте следећих агенција: *Media House, Univerzal Media, Grey, Initiative, Cart, Full haous, Nova Communications, Idea plus, Ginger, Second u Fastbridge*. Уговором који су закључили *Direct Media* и *РТС* фебруара 2013. године обухваћено је оглашавање и за клијенте следећих агенција: *Ovation, DM Komunikacije i marketing, OMD Media, Media Direction, Morfeus, Media S, Plus Media, Mediograma, Unex, Leo Burnett u New Media Ideas*. Управо ови уговори илустују „неговање“ чврстих политичких и пословних везе између уског круга људи и јавног и политичког живота Србије у који свакако спадају политичари, државни функционери, бизнисмени, па чак и поједини „блогери“.

Савет је на основу података које је добио од РТС приметио да се *Бус-Плус* систем рекламира на РТС-у преко агенције *BigBang Media*. Агенцију је основао Александар-Јон Стефан, донедавно директор фирме *Kondiment d.o.o.* Према подацима АПР, као прокуриста фирме *Kondiment d.o.o.* (14. 8. 2012) уписан је Симо Чулић, функционер СНС и актуелни саветник за медије у Прес служби Томислава Николића, председника Републике Србије.

РТС би у складу са новим Законом о јавним медијским сервисима требало да буде “независан и самосталан правни субјект који, обављањем своје основне делатности, омогућава остваривање јавног интереса у области јавног информисања, и пружа опште и свеобухватне медијске услуге које подразумевају информативне, образовне, културне и забавне садржаје намењене свим деловима друштва”. Истраживање Савета, као и претходно истраживање из 2011. године, показало је да РТС не испуњава законом прописану улогу.

Програмски одбор РТС, према претходном Закону о радиодифузији, има 19 чланова које бира Народна скупштина. Од 19 чланова, њих седморо се бирају из редова народних посланика, а осталих 12 на предлог РРА из реда професионалних удружења, научних установа, религијских заједница, удружења грађана, невладиних организација и сл. Тиме што би већина чланова у Програмском одбору била нестраначка, законодавац је предвидео какву такву независност овог значајног тела. Међутим, када се предлози за избор чланова РРА нађу на расправи у Народној скупштини, тада је од пресудног значаја и политичка подобност већине кандидата.

Програмски одбор би требало да заступа интересе гледалаца и слушалаца, те да разматра остваривање програмске концепције и у вези с тим упућује препоруке и сугестије генералном директору. Међутим, иако је и старим и новим законом прописано да чланови одбора не могу бити изабрана, именована или постављена лица у Влади или републичким органима, у одбору очигледно преовлађују чланови који заступају политичке интересе, међу којима су страначки функционери из редова СНС, СПС, ДС, УРС и ПУПС. Од 19 изабраних

чланова, Савет је нашао да је готово половина њих повезана са политичким странкама, односно да долазе из редова политичких странака.¹⁰⁴

Усвојеним Законом о јавним медијским сервисима Програмски одбор је преименован у Програмски савет и више неће имати 7 чланова из реда народних посланика. Програмски савет има 15 чланова које бира Управни одбор „из реда стручњака у области медија и медијских посленика, научника, стваралаца у области културе и представника удружења чији је циљ заштита људских права и демократије“. Чланови Програмског савета не могу бити носиоци јавних и политичких функција. Међутим, законодавац је задржао право предлагања листе од 30 кандидата, преко парламентарног Одбора за информисање, са које Управни одбор може изабрати чланове одбора, чиме се, практично, оставља могућност задржавања директног политичког утицаја на програм РТС-а.

Радиодифузна установа РТС према доступним финансијским извештајима на сајту АПР у периоду 2011- 2013. године бележи константан губитак, који на крају 2013. године износи око 3 милиона евра изнад капитала, односно око 335 милиона динара. Овај губитак је пре свега последица високих осталих расхода који са 6,9 милијарди расту на 8,9 милијарди динара на крају 2013. године. Остали расходи су већи по годинама од укупних фиксних трошкова РТС. Само 2013. године остали расходи су већи за 27% од укупних фиксних трошкова, у које улазе трошкови зарада, амортизација и пословни расходи. Савет је увидом у напомене уз финансијске извештаје утврдио да тзв. остале расходе у највећој мери чине исправке вредности потраживања од купаца и то првенствено од купаца за РТВ претплату.

Пословањем РТС за 2012. годину бавила се и Државна ревизорска институција (ДРИ) која је идентификовала значајне неправилности у раду овог медија.¹⁰⁵ ДРИ је утврдила да у пословним књигама РДУ РТС није исказана обавеза према РАТЕЛ-у иако је РАТЕЛ својим решењем утврдио висину накнаде за коришћење радио-фреквенције. Само ова неправилност има за последицу потцењене обавезе и потцењени губитак у пословним књигама РДУ РТС за око 32 милиона динара. Такође, утврђено је да РДУ РТС није уплаћивала 1,5% од укупно наплаћене месечне претплате у буџет Републике Србије на име развоја домаће кинематографије. Укупан износ ових средстава износи 562 милиона динара. У извештају ДРИ дате су чак 23 препоруке ревидираном субјекту из којих произилази да РТС, иако јавни сервис грађана РС нема успостављене механизме контроле наменског трошења новца, нема успостављен систем финансијског управљања, нема успостављену функцију интерне ревизије, нема пописану имовину, нема усаглашена сва потраживања и обавезе као и да за 2012. годину треба да изврши корекције у билансу стања и билансу успеха у складу са препорукама.

Питање одговорног и законитог управљања РДУ РТС нарочито је спорно, јер из извештаја ДРИ произилази да РДУ РТС није вршила контролу трошења средстава пренетих извршним продуцентима и копродуцентима на име продукције и копродукције ТВ серија. С тим у вези није тражена на увид документација којом се потврђује наменско трошење средстава већ се искључиво водило рачуна да пренета средства буду у оквиру потписаног уговора без обзира на стварни утрошак средстава.

¹⁰⁴ <http://www.rts.rs/page/stories/sr/story/125/Dru%C5%A1tvo/1218098/Ko+su+kandidati+za+Programski+odbor+RTS-a.html>

¹⁰⁵ http://www.dri.rs/images/pdf/revizija2013/4_26122013_2.pdf

Државна ревизија је установила да је вршен пренос новчаних средстава без контроле копродуценту **Нира Про д.о.о.** за серију „*Војна академија*“, затим **Кошутњак филм д.о.о.** за серију „*Бела лађа*“, **Media Pool д.о.о.** за серију „*Цвет липе на Балкану*“, **НС Продукцији** за серију „*Јагодићу*“, предузећу **Media Pool** за серијал „*Ја имам таленат*“. Сарадња са овим продукцијама нарочито је апострофирана и у извештају Савета из 2011. године. С кућом **Нира Про** РТС је сарађивала и у спорном серијалу „*Време је за бебе*“. Власник **Нира Про** је Небојша Гарић који је до априла 2013. био и сувласник **Multikom Group д.о.о.** чији је сувласник такође и Драган Ђилас.

Сарадња са продукцијском кућом **Media Pool** апострофирана је у извештају Савета из 2011. године, у делу о сарадњи са *Телекомом Србије*. Тада је наглашено да је фирма **Media Pool** у власништву фирме **Magna Europe** из Македоније, те да се као директор на уговорима са Телекомом појављује Татјана Пантић, која је претходно заступала продукцију *Адреналин* у којој 100% власништва има Срђан Шапер, тадаши саветник Бориса Тадића. Према уговорима које је РТС доставио Савету, веза између наведених фирми види се и из чињенице да **Media Pool** заступа и неколико маркетиншких агенција у власништву Срђана Шапера (*Universal Media, Initiative, Fastbridge*), као и Небојше Крстића (*Nova Communications*).

Такође, у извештају ДРИ указано је да РДУ РТС спроводи јавне набавке применом преговарачког поступка без објављивања јавног позива, као и да су закључени уговори или анекси без претходно спроведених поступака јавних набавки само у 2012. години износили више од 15 милиона евра.

Нејасни су и критеријуми избора програма независних продукција. Наиме, РТС је по закону дужан да за 10% програма откупи садржаје независних продукција. Према извештајима Републичке радиодифузне агенције која контролише програм јавног сервиса, РТС још ниједне године није испунио овај законски услов.

У извештају из 2011. године Савет за борбу против корупције је констатовао да постоји сумња да поједине интересне групе остварују финансијску корист мерену десетинама милиона евра у нетранспарентним конкурсима за избор програма независних радио и телевизијских продукција које формално расписује Радио-телевизија Србије. Апострофирани су пословни аранжмани РТС-а са „*Nira Film&Television Consulting*“, „*Emotion Production*“, „*Communis*“, *Бачком епархијом Српске православне цркве*, као и уговори са продукцијским кућама „*Film i ton*“ и „*Vreme film*“, повезаним са члановима Управног одбора РТС-а или запосленима на јавном сервису. Сарадња с појединим кућама је настављена и у периоду између два извештаја Савета.

Савет на бази доступне документације није могао да утврди критеријуме по којима РТС бира од којих ће продукција откупљивати програмске садржаје. РТС на свом сајту објављује јавне позиве за избор програма независних радио и телевизијских продукција који ће се емитовати на програмима РТС-а, о чему одлучује програмски колегијум на основу нејасних критеријума.¹⁰⁶ На сајту РТС се затим објављују и резултати конкурса, али је то, практично, само први круг избора, пошто РТС затим улази у преговоре са изабраним продуцентима и закључује уговоре „уколико се за то стекну услови“. Потпуно су нејасни и широј јавности нетранспарентни услови који важе за различите продукцијске куће. Поједине уговарају накнаду у новцу, поједине у секундама реклама, а неке и у новцу и у рекламним

¹⁰⁶ <http://www.rts.rs/page/rts/sr/javniservis/news/631/Konkursi.html>

секундама, при чему је цена рекламних секунди веома растегљива категорија у пословању РТС, јер за различите клијенте важе различите цене.

Савет сматра да нису јасни ни критеријуми по којима РТС одлучује у које ће послове ући као копродуцент. Тако је 22. јуна 2012. године РТС потписао уговор са **Contrast Studios d.o.o.** о заједничком улагању у реализацију игрane серије “*Равна гора*”, у режији и по сценарију Радоша Бајића, коју је прихватио Уреднички колегијум РТС-а. Сувласник и директор **Contrast Studios** је Недељко Бајић, син Радоша Бајића. За 15 епизода у трајању од по најмање 53 минута договорена је вредност од 1,8 милиона евра, при чему **Contrast Studios** учествује са 25%, односно 450.000 евра, а РТС са 75%, односно 1,35 милиона евра које је у ратама требало да исплати другом партнеру. Просечна договорена цена по епизоди износи 120.000 евра, а у цену продукције ушло је и писање сценарија од 2.300 евра по епизоди и режија од 5.800 евра по епизоди, при чему је и сценариста и редитељ истовремено Радош Бајић.

Анексом 1 уговора, смањен је број епизода са 15 на 10, због немогућности РТС-а да финансира последњих пет епизода. У анексу је констатовано да је РТС уложио 900 хиљада евра у 10 епизода, а да је од комерцијалне експлоатације пројекта приходао 369.170 евра, што је губитак од 623.123 евра (могућност додатних прихода једино постоји кроз репризирање серије “*Равна гора*”). Истим анексом договорено је да се неискоришћени кадрови снимљени за последњих пет епизода искористе за снимање филма “*За краља и отаџбину*” у заједничкој продукцији РТС и **Contrast Studios**, у који би оба копродуцента требало да уложе додатна средства. Поред тога, *Анексом 2* уговора договорено је да РТС уложи и додатних 45.000 евра за завршетак филма “*За краља и отаџбину*”, јер **Contrast Studios** није био у могућности да обезбеди потребна средства, чиме се накнадно повећава проценат учешћа РТС-а у овом пројекту.

По мишљењу Савета, сарадња РТС и предузећа **Contrast Studios d.o.o.** представља само један у низу нетранспарентних уговора јавног медијског сервиса. Комплетно финансијско пословање РТС је нетранспарентно што је у више наврата потврђено и одлукама Повереника за информације од јавног значаја, у ситуацијама када јавни сервис није желео да у складу са законом обелодани пословне уговоре и трошкове по захтевима новинара и организација цивилног друштва.¹⁰⁷

Савет сматра да независност јавног медијског сервиса треба развијати истовремено у свим областима: управљачкој, програмској и финансијској. Управљачка независност је кључна за самосталност и професионалност јавног медијског сервиса коју могу озбиљно довести у питање кадровски утицаји на избор чланова Управног одбора или задржавање в. д. статуса директорима и главним уредницима какав је сада случај у читавом систему јавне радио-телевизије. Неопходно је уважавати стандарде о управљању јавним сервисима који уз независност, транспарентност и одговорност инсистирају на иновативности, отворености и развоју. Програмска независност, креативност и квалитет су једина гаранција да ће јавни медијски сервис постављати стандарде и у области интерактивних услуга и нових дигиталних платформи. Значајан сегмент програмске независности и разноврсности обезбеђује се кроз транспарентан избор и уредно финансирање квалитетних садржаја из независних продукција. Програмска независност је озбиљно доведена у питање политичким утицајем на избор

¹⁰⁷ http://www.nadzor.org.rs/rts_skriva_ugovore_sa_marketinskim_agencijama.htm

независних продукција, а избор садржаја који није у складу са високим стандардима, води у урушавање програмског квалитета и поткопава систем због кога је уведена обавезна квота независних продукција. Финансијска независност захтева да се успостави функционалан систем прикупљања претплате и ефикасна контрола њеног коришћења. Неопходно је да ако и када буде поново успостављена, да на веб-страници РТС буду јавно доступни и прегледни подаци о њеном коришћењу.

Такође, Савет препоручује да се омогући активно учешће гледалаца у обликовању програма и оцени његовог квалитета кроз различите облике и канале комуникације. То је неопходно да би гледаоци препознали важну улогу јавног сервиса и били његова брана од политичких и комерцијалних притисака који могу да паралишу критичку улогу овог важног форума за јавну дебату.

3.2 Проблеми у функционисању ЕТВ

Јавно предузеће Емисиона техника и везе - ЈП ЕТВ основала је 2009. године Влада Републике Србије, али је фактички почело да ради тек 2011. године, када су запослени у сектору Емисиона техника и везе из Радиодифузне установе Радио телевизије Србије прешли у ЈП ЕТВ. Ово предузеће заправо није “ново” предузеће већ издвојени део РТС. Издвајање је каснило из политичких разлога, сукоба око избора директора и контроле над предузећем. Потписивањем споразума на Регионалној конференцији о радио комуникацијама 2006. у Женеви, Србија је преузела обавезу да пређе на дигитално емитовање програма најкасније до 17. јуна 2015. године. Европска банка за обнову и развој (ЕБРД) дала је у септембру кредит од 24 милиона евра, намењен процесу дигитализације, који, према року, мора бити завршен до 17. јуна ове године. Због неправилности у расписивању тендера за пројектовање две нове емисионе станице, у Сомбору и Кикинди, Емисиона техника и везе је каснила са почетком изградње.¹⁰⁸

Директор овог предузећа Дејан Шмигић смењен је почетком новембра 2014. због неправилности приликом расписивања тендера, међутим после две недеље, према писању медија, Шмигића је нови директор Бранко Гогић запослио као свог саветника. Пре Шмигића први директор ЕТВ је био Владимир Хоман (2010-2013), који је пре те функције био секретар Министарства за телекомуникације и информационо друштво (2008-2010). Хоман је смењен са функције марта 2013. након писања медија да у приватне сврхе користи службено возило ЕТВ које је фотографисано испред његовог стана.¹⁰⁹ Владимир Хоман је на функцију у ЕТВ постављен по политичком кључу као кадар странке Г-17 а финансијски извештаји те странке указују да је 2012. био њен донатор.¹¹⁰

Одлука Владе Србије да за в. д. директора ЕТВ постави Бранка Гогића више је политичке, а мање професионалне природе. Гогић је био народни посланик (2012-2014) и високи је функционер СДПС. Председник ове странке је Расим Љајић, министар трговине, туризма и телекомуникација, у чијој је надлежности управо рад ЈП ЕТВ.¹¹¹ Председник

¹⁰⁸ <http://www.blic.rs/Vesti/Hronika/501675/On-je-kriv-sto-ce-kasniti-digitalizacija-Sef-javnog-preduzeca-slagao-EBRD>

¹⁰⁹ <http://pistaljka.rs/home/read/331>

¹¹⁰ <http://pistaljka.rs/scms/public/media/files/lista-davanja-2012.pdf>

¹¹¹ <http://www.sdpsrbije.rs/branko-gogic/>

Надзорног одбора ЕТВ је Борислав Боровић, који је уједно народни посланик и функционер Нове Србије.¹¹²

Савет за борбу против корупције сматра да је, са аспекта могућег политичког утицаја на положај емитера, изузетно ризично да предузеће са надлежностима које има ЕТВ буде под контролом политичких странака.

3.2.1 Регулисање обавеза емитера према ЕТВ

Дуговања 31 емитера према **ЈП Емисиона техника и везе** на дан 30. 6. 2014. године су укупно 228.898.010,60 динара. Највише новца ЕТВ дугује угашена ТВ Авала, 133.118.559,12 динара, а иза ове телевизије су ТВ Зона из Ниша и радио станице Хит мјузик ФМ и Фокус. ТВ Хепи и овом телу дугује највише новца од комерцијалних телевизија са националном фреквенцијом (28.290.661,00 динара), а њу следе ТВ Б92 (15.608.785,00 динара), Пинк (9.668.958,00 динара) и ТВ Прва (5.103.604,00 динара). ЕТВ је током 2013. године са телевизијама Нарру TV и Belle Amie добио судско поравнање дуговања, а са ТВ Фокс је потписан споразум за дуговање од 8.506.006,63 динара. Са ТВ Пинк је 2014. године потписан споразум за износ дуговања из ранијег периода од 50.615.489 динара које је емитер дужан да плати у 24 једнаке рате закључно са 27. 1. 2015. године.

Савет закључује да ЈП ЕТВ остварује губитке који су делимично последица неажурне наплате накнаде од емитера и пролонгирања исте од стране појединих емитера. Од свог оснивања 2010. године ЈП ЕТВ бележи губитке у пословању, Уколико оснивач предузећа – Влада Републике Србије не предузме мере надзора над пословањем предузећа, губици ће се генерисати и у наредном периоду.

3.2.1.1 Отпис потраживања ЕТВ према РТС

Савет је анализирао пословни однос између ЈП Емисиона техника и везе (ЕТВ) и Радио телевизије Србије (РТС) и на бази доступних података испитивао околности под којима РТС није платио око **20 милиона евра** на име накнаде ЕТВ-у за пружање услуге емитовања радио-телевизијских програма.

Савет је затражио и добио од ЕТВ информацију о тачном или приближно тачном износу средстава које то предузеће тренутно потражује, односно губи због неплаћања накнаде од стране емитера РТС. ЕТВ у свом одговору наводи да је одлуком о оснивању ЈП ЕТВ из 2009. године било предвиђено да ће ЕТВ „у року од шест месеци од доношења одлуке уговором утврдити међусобне пословне односе, права и обавезе са радиодифузним установама Републике Србије, везано за пружање услуга емитовања телевизијских програма Радиодифузне установе Републике Србије“. ЕТВ је након уписа у АПР 16. 2. 2010. године започео преговоре са РДУ РТС и РТ Војводина. Преговори су завршени 2012. године закључивањем уговора између ЈП ЕТВ и РДУ РТС на који је требало сагласност да да Влада Републике Србије, што се није догодило. ЈП ЕТВ је наставило да емитује радио и телевизијске

¹¹² <http://www.etv.rs/o-nama/organizaciona-struktura>

програме оба јавна сервиса, без фактурисања трошкова, иако Влада Републике Србије није дала сагласност на уговор.

ЕТВ у одговору достављеном Савету наводи да је Управни одбор ЈП ЕТВ у више наврата упућивао дописе тадашњим ресорним министарствима указујући на изузетно тежак положај ЈП ЕТВ с обзиром на то да је РДУ РТС највећи корисник ког прате велики трошкови емитовања програма. Одлуком о усклађивању пословања ЈП ЕТВ са Законом о јавним предузећима 2013. године дат је нови рок од 12 месеци да ЈП ЕТВ регулише односе са радиодифузним установама Србије уз сагласност оснивача, односно Владе. Коначно 1. 7. 2014. године закључен је уговор између ЈП ЕТВ и РДУ РТС, на који је Влада дала сагласност 4. 7. 2014. године. РТС је на основу Уговора о регулисању међусобних пословних односа, права и обавеза ослобођен плаћања надокнаде ЕТВ за пружање услуга емитовања радио-телевизијских програма у периоду 1. 1. 2011 – 30. 6. 2014. године. На овај начин ЈП ЕТВ је **изгубило 2.206.749.246,82 динара** без урачунатог ПДВ-а, колико би РТС био дужан да плати по ценовнику ЕТВ који је у примени од 1. 8. 2011. године.

Савет је упутио Министарству културе и информисања захтев за изјашњење о разлозима због којих од стране Владе Републике Србије није благовремено спроведена процедура давања сагласности на уговор између ЈП ЕТВ и РДУ РТС који је био у поседу министарства још од 11. 4. 2012. године. У одговору који је министарство доставило Савету наводи се да „након формирања ЈП ЕТВ никада није урађан деобни биланс између новоформираног предузећа и Радиодифузне установе Србије што представља разлог због ког није закључен уговор“ и додаје: „Радиодифузна установа Србије, због малог процента наплате претплате, није била у могућности да плаћа пуну цену преноса сигнала и да отплаћује рате за опрему коју је купила и пренела ЈП ЕТВ након његовог оснивања“. У одговору министарство наводи да су, након укидања претплате, обезбеђена средства у буџету Републике Србије за финансирање јавних медијских сервиса и да је јасно дефинисан датум преласка са аналогног на дигитални пренос сигнала, чиме су створене претпоставке за отклањање наведених пропуста.

Савет је ради анализе ажурности у поступању од Министарства културе и информисања затражио да се упозна са садржајем списка предмета који је у том министарству формиран априла 2012. године. Министарство је Савету доставило само дописе примљене од РТС током 2014. године, текст уговора између ЕТВ и РТС и закључак Владе Републике Србије из јула 2014. године.

Савет је увидом у уговор (чл. 3) неспорно утврдио да је истим РДУ РТС ослобођена плаћања накнаде ЕТВ за пружање услуга емитовања радио-телевизијског програма у периоду 1. 1. 2011 – 30. 6. 2014. године. Такође РДУ РТС се ослобађа плаћања обавезе ЕТВ по основу примљених средстава на име аванских уплата у складу са раније закљученим уговорима о пружању услуга предузећу Телеком Србија а. д. у износу од **111.587.629,07 динара**. РТС и ЕТВ су се сагласили да се ЈП ЕТВ ослободи обавеза за период 1. 1. 2011 – 30. 6. 2015. године и то по основу: плаћања закупа простора од РДУ РТС, потрошене електричне енергије од РДУ; преузетог горива, опреме и резервних делова; и преузете опреме и резервних делова из магацина, а за потребе дигиталне промотивне мреже. РДУ РТС се обавезао на преузимање обавезе плаћања два кредита ино добављачима из Аустрије и Немачке, оба из 2008. године, за набавку емисионе инфраструктуре коју након издвајања из РТС користи ЕТВ.

Савет није могао да утврди ефекте овог уговора, јер се у њему не наводи коначна вредност услуга, односно трошкова које су ЕТВ и РТС међусобно компензовали. Једино што је Савету познато јесте да вредност услуга за које је ЕТВ ослободио обавезе плаћања РТС износи **2.206.749.246,82 динара** без урачунатог ПДВ-а. С друге стране, неизмирене обавезе по основу купљене опреме, односно емисионе инфраструктуре, коју ће РТС платити ино добављачима у корист ЕТВ, према подацима из доступног документа РТС-а¹¹³ из априла 2014. године износи **5.440.761,41 евра**. Иначе, предметним уговором је по први пут је утврђена накнада коју је РТС дужан да плаћа ЕТВ на име услуге емитовања сигнала са 262 локације и пратећих трошкова с тим у вези. Плаћање накнаде обухвата периоду од 1. 7. 2014. године до завршетка процеса дигитализације (јун 2015) и износи **350.000.000 динара** без ПДВ, односно месечно **29.166.000 динара**.

Савет је испитивао да ли је уговорена висина накнаде за емитовање између РТС и ЕТВ реална и тржишна, односно да ли за државног емитера РТС важе иста правила као и за остале емитере у Републици Србији. Утврђено је да је уговорена месечна цена **29.166.000 динара** између РТС и ЕТВ неупоредиво мања од стварне, односно пуне цене коју би РТС био дужан да плаћа и то за нешто више од **13.000.000 динара**. Обрачун висине накнаде коју је ЕТВ првобитно утврдио за РТС износи **42.514.125 динара** (електрична енергија; зараде, топли оброк и регрес; дневнице; превоз-гориво; локације које се изнајмљују од Телекома; дозволе за везе и линкове; и одржавање погонске спремности).

Вршилац дужности директора РТС је априла 2014. године формирао комисију са задатком да изврши експертизу ценовника услуга ЈП ЕТВ као и експертизу параметара реалних трошкова емитовања програма РТС. Комисија је у свом извештају констатовала да је званични ценовник техничких услуга ЈП ЕТВ, који је потврђен од стране Владе Републике Србије, „комерцијални ценовник са значајно увећаним накнадама у односу на стварне трошкове ЈП ЕТВ“. Такође, комисија је оценила да РТС као републички јавни медијски сервис не треба да плаћа трошкове фреквенције, јер фреквенцију има на основу Закона о радиодифузији. Уз корекцију одређених трошкова комисија РТС сматра да обрачун реалних месечних трошкова за емитовање програма РТС у аналогној мрежи може да износи највише **35.337.712 динара**, уместо **42.514.125 динара** колико то прописује ценовник ЕТВ.

Савет није могао да утврди на основу којих параметара и одлука је на крају уговорена месечна накнада од свега **29.166.000 динара** коју РТС треба да плаћа ЕТВ. Ово значи да ће и поред губитака које бележи у пословању ЈП ЕТВ по овом основу остати ускраћено за годишњи приход од **160 милиона динара**, поред претходног отписа потраживања према РТС од **2.206.749.246,82 динара**. Савет наглашава да би ситуација између ЕТВ и Радио-телевизије Војводина (РТВ) могла да буде готово идентична с обзиром на то да ЕТВ и РТВ нису закључили уговор о међусобним правима и обавезама. Уколико би по узору на РТС и РТВ била ослобођена плаћања накнаде (1. 8. 2011 - 30. 11. 2014), онда би ЈП ЕТВ остало ускраћено за најмање **177.807.000 динара**.

Савет скреће пажњу да нису на адекватан начин одрађени деобни биланси ова два предузећа, јасна разграничења имовине коју једно или друго предузеће користи, као и обавезе

¹¹³ Допис од 25.априла 2014.године генералном директору РТС од стране Комисије формиране да начини експертизу ценовника и трошкова ЕТВ као и односа ЕТВ и РТС

које једно или друго предузеће надаље преузима. Ово је и узрок многих и данас нерешених питања.

По мишљењу Савета овакав модел прикривеног субвенционисања РТС доводи до неједнаког положаја остале емитере за који важе пуне цене услуга из ценовника ЕТВ.

3.2.1.2 Дуговање емитера ТВ Авала

Савет за борбу против корупције је анализирао околности које су довеле до тога ЈП ЕТВ на дан 30. 6. 2014. има ненаплата потраживања од 133.118.559,12 динара према емитеру ТВ Авала. У одговору са документацијом коју је Савет добио од ЈП ЕТВ наводи се да је то предузеће утужило корисника ТВ 20. 10. 2011. године због дуга од 39.175.063,43 динара. Док је трајао судски поступак, ТВ Авала је затражила репрограм дуга који је склопљен тако што је закључен споразум о мирном решењу судског спора. Споразумом су обухваћене све доспеле обавезе ТВ Авала за 2011. годину, уз достављање бланко меница и обавезу измирења дуга у 12 једнаких месечних рата. Дужник је каснио са исплатом прве рате 3. 1. 2012. године и ЈП ЕТВ је 6. 1. 2012. пустила на наплату меницу на целокупан износ дуга са каматом од 91.980.569,73 динара. Меница је повучена 11. 1. 2012. после састанка власника ТВ Авала и РРА и договорено је да се остави додатни рок од три месеца за финансијску консолидацију ТВ Авала.

На 28. седници УО ЈП ЕТВ 17. 1. 2012. договорено је да се са пуштањем нове менице сачека до 3. 3. 2012. године. Директор ЕТВ је предложио УО ЕТВ да га овласти за потписивање анекса уговора којим би се утврдила нова динамика плаћања у складу са могућностима ТВ Авала. У записнику са седнице УО наводи се да је меница повучена „након одлуке РРА да одузме лиценцу ТВ Авала за емитовање ако буде и даље у блокади“, јер за ЈП ЕТВ „од већег интереса да има било каквог дужника него да нема никакву могућност наплате потраживања у случају гашења те ТВ куће“. УО је донео одлуку којом се „фактурисање и наплата потраживања према ТВ Авала одлаже до 3. 3. 2012“, а потом и одлуку којом овлашћује директора за ЕТВ да потпише анекс споразума о репрограму који је закључен 28. 3. 2012. године. Упркос томе ТВ Авала није поштовала одредбе анекса споразума.

Савет је утврдио да је дан пре него што је потписан анекс споразума о репрограму између ЕТВ и ТВ Авале, рачун телевизије био је блокиран. Од 27. 2. 2012. до данас рачун ТВ Авала је у константној блокади која траје више од 980 дана и повериоци потражују више од 212 милиона динара. Емитер је 5. 11. 2012. обуставио емитовање ТВ програма због губитка дозволе. Пред Привредним судом у Београду ЈП ЕТВ је 8. 12. 2012. године покренуло поступак ради наплате потраживања које је у том тренутку износило 126.621.426,62 динара. Још за време штрајка ТВ Авала 2012. године радници те медијске куће су постављали питање оправданости државе да помаже опстанак приватне телевизије у власништву најбогатијих људи у Србији Жељка Митровића и Данка Ђунића. Тадашњи директор ЕТВ Владимир Хоман је тврдио да није било политичких притисака да се помогне Митровићу и Ђунићу.¹¹⁴

По мишљењу Савета поступање ЕТВ у случају ТВ Авала је последица директне спреге политичара и власника те телевизије, а на штету јавног интереса и интереса ЈП ЕТВ.

¹¹⁴ http://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2012&mm=01&dd=25&nav_id=577064#

3.3 Политичка контрола медија у државно-јавној својини

Већина штампаних и електронских медија у Србији са већинским друштвеним, односно државним капиталом је под директном контролом политичких странака. Политичари медије користе како би очували привилегије док су на власти и имали повлашћени положај у изборним кампањама. Положај перманентне зависности јавних гласила од новца из јавних извора финансирања је један од облика неформалног утицаја. Друга форма директног политичког утицаја на неприватизоване медије манифестује се кроз њихове органе управљања. Ко ће бити уредник, директор и члан управног или надзорног одбора предузећа издавача, односно предузећа емитера, након сваког изборног циклуса одређују политичке странке, преко Владе или скупштине јединице локалне самоуправе. Чак и у случајевима када се спроводе, јавни конкурси су симулирани и њихов исход је унапред познат.

Неретко управљачка контрола преко органа оснивача јавног гласила подразумева и контролу над уређивачком политиком тог медија. У органима управљања неприватизованих јавних гласила не седе новинари већ експоненти политичких странака. Истраживање које је у јуну 2014. године спровео *Дојче веле* показује да је су функције у јавним предузећима након промене власти 2012. године подељене лојалним члановима партија и то у проценту од 98 одсто. Уместо најављене департизације у предизборној кампањи, старе директоре заменили су нови партијски директори.¹¹⁵ Анализа 11 највећих градова у Србији показала је да је од 104 директорске функције, чак 102 подељене по партијском кључу. Готово половина директора је из СНС, а како наводи Дојче веле, само директорке телевизије Смедерево и Панчево немају везе са политичким странкама. Пет медија је под строгом страначком контролом: *ЈРДП Радио Пожаревац* (Марко Савић - СНС), *ЈП Аполо Нови Сад* (Емилија Марић - СНС), *ЈП Радио-телевизија Крушевац* (Ђорђе Ковачевић - СНС), *ЈКП Радио Ваљево* (Предраг Обућина - ДСС) и *ЈП Радио Суботица* (в. д. Љубиша Степановић - СПС).¹¹⁶

3.3.1 Танјуг

Функцију директора и главног уредника *Танјуга* обавља новинарка Бранка Ђукић и она је на тој функцији од јула 2009. године, када је на власти била ДС која је у то време имала контролу над медијима у Србији.. Конкурс за директора *Танјуга* расписан је јула 2013. године и до децембра 2014. године није окончан,¹¹⁷ а Удружење новинара Србије је у више наврата тврдило да је конкурс непотпун и тражило његово поништавање.

УНС је упозоравао да се на конкурс, закључцима Комисије за именовање, дисквалификује велики број противкандидата актуелне директорке Танјуга Бранке Ђукић.¹¹⁸ Истовремено, председник *Комисије за именовање директора Танјуга* је Вељко Одаловић, функционер СПС, док је актуелна директорка *Танјуга* Бранка Ђукић, супруга Владимира Ђукића, функционера СПС и државног секретара у Министарству здравља.

¹¹⁵ <http://www.dw.de/partijsko-sjahivanje-i-uzjahivanje/a-17786800>

¹¹⁶ <http://www.dw.de/popups/pdf/36899851/svi-na%C5%A1i-direktori.pdf>

¹¹⁷ <http://www.kultura.gov.rs/cyr/konkursi/javni-konkurs-za-imenovanje-direktora-javnog-preduzeca-novinska-agencija-tanjug>

¹¹⁸ <http://www.uns.org.rs/sr/desk/UNS-news/23167/tanjug---diskvalifikovani-protivkandidati-direktorke-branke-djukic.html>

Иначе, партијска контрола *Танјуга* је успостављена кроз *Управни одбор* тог јавног медија коме је мандат истекао још априла 2014. године. Председник *УО Танјуга* је Горан Ивановић, адвокат из Крагујевца, који је био председник Градског одбора Демократске странке у том граду. Чланови *Управног одбора Танјуга* су:

Иван Пајдић - некадашњи коментатор и уредник у листу Борба и саветник у Дунав осигурању;

Ненад Дејановић - директор фирме *MESSAGE д.о.о.* која је регистрована за делатност рекламних агенција и некадашњи директор фирме *BILLBOARD д.о.о.* која се доводила у вези са сумњивим пословањем са Државном лутријом Србије¹¹⁹;

Влада Кучера - широј јавности позната као директорка у фирми *Mccann erikson* која је у власништву Срђана Шапера, некадашњег саветника председника Републике Бориса Тадића;

Јелена Свилановић - саветница за ПР у Министарству омладине и спорта, у чијој биографији пише да је у периоду 2004-2010. радила у прес служби странке Г-17 плус¹²⁰;

Тања Гавриловић – корпоративна директорка за комерцијалне послове ЈП Електромреже Србије и члан УО Агенције за осигурање и финансирање извоза, која је 2007. године била кандидат за народног посланика на изборној листи Г-17 плус – Млађан Динкић¹²¹ и донатор те странке¹²².

Међу члановима *УО Танјуг* су и троје новинара ове медијске куће: Бранислава Станишић, Урош Пипер и Марија Срећковић.

Да власт у политичком и финансијском смислу потпуно контролише Танјуг, било је очигледно у току предизборне кампање у марту 2012. године, када је Влада Србије тој агенцији одобрила бескаматни кредит од 17,5 милиона динара. Кредит је одобрен из прихода које буџет остварује од приватизације и то свега три дана пошто је Танјуг поднео захтев. Тим поводом тадашњи премијер Мирко Цветковић је рекао: „*Танјуг је имао већ кредите који су доспели до наплате и пошто нису имали средстава да плате, онда је држава дала краткорочну позајмицу коју ће Танјуг да врати*“.¹²³

Иначе, према писању медија, као разлог за кредитирање Танјуга наведен је захтев тог медија да му се одобре средства „за измиривање расхода извештавања и набавке опреме, како би се у целости обезбедили адекватно извештавање и покривеност видео и фото сервисом предизборне кампање и изборног дана 6. маја“.¹²⁴ Тадашњу одлуку Владе Србије оштро су критиковала новинарска удружења наводећи да се тиме системски нарушава равноправност учесника на медијском тржишту, а нарочито ако се има у виду да је Танјуг из буџета у 2011. години добио више од 216 милиона динара.¹²⁵

У одговору који је директорка Танјуга доставила Савету између осталог наводи се следеће:

„*Са задовољством Вас обавештавамо да је бескаматни кредит у износу од 17.500.000 динара одобрен 2. 4. 2012. године од стране оснивача ЈП Новинска агенција Танјуг, Владе Републике Србије, враћен у целости даваоцу кредита у уговореном року и у свему у складу са Уговором о краткорочном кредиту од 2. 4. 2012. године, који је Танјуг закључио са Владом Републике Србије*“.

¹¹⁹ <http://pistaljka.rs/home/read/359>

¹²⁰ <http://rs.linkedin.com/pub/jelena-svilanovic/2a/566/856>

¹²¹ <http://www.rik.parlament.gov.rs/latinica/Liste/G17plus210107Lat.htm>

¹²² <http://g17plus.rs/v2/images/stories/dokumenti/spisak-davanja-2011-godina.pdf>

¹²³ <http://www.24sata.rs/vesti/aktuelno/vest/cvetkovic-vlada-pozajmila-tanjugu-17-5-miliona-dinara/35291.phtml>

¹²⁴ http://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2012&mm=03&dd=30&nav_id=595899

¹²⁵ <http://nuns.rs/info/news/16729/vlada-kreditom-tanjugu-krsi-pravila.html>

Према истраживању које је објавио сајт Пиштаљка, бескаматни кредит у висини од 17.500.000 динара Танјуг није вратио из споствених извора финансирања већ из средстава буџетске субвенције добијене од Министарства културе и информисања.¹²⁶

Влада Србије је решењем о употреби средстава текуће буџетске резерве од 28. 11. 2012. године издвојила 21.500.000 динара за финансирање редовне делатности Танјуга.¹²⁷ Пиштаљка тврди да је управо овај новац делимично искоришћен за враћање раније добијене буџетске позајмице, што је као податак доступно и у завршном рачуну Министарства културе и информисања за 2012. годину.¹²⁸ Директорка Танјуга Бранка Ђукић тврдила је да се ради о занимљивим и нетачним подацима, али у изјави за Пиштаљку није објаснила на који начин је буџетска позајмица враћена.

3.3.2 Политика

Функцију главне и одговорне уреднице *Политике* од јуна 2013. године обавља Љиљана Смајловић, председница *Удружења новинара Србије*. Она је на истој позицији била у периоду 2005–2008. године за време прве Владе премијера Војислава Коштунице, а смењена је два месеца након што је Демократска странка формирала Владу.

Питање смене Љиљане Смајловић покренуто је доласком Соње Лихт, неформалне саветнице тадашњег председника Републике Србије Бориса Тадића, на чело Надзорног одбора *Политике*. Тада је саопштено да је смену Смајловићеве наводно иницирао немачки VAC, који је у том тренутку имао 50% акција у предузећу *Политика и магацини д.о.о.*¹²⁹

Након смене, Љиљана Смајловић је требало да буде амбасадор Србије у Канади, али је Министарство спољних послова повукло ранију одлуку по налогу Бориса Тадића. Она је касније објаснила да је одлука о преузимању дужности амбасадора промењена након што је тада у једној ТВ емисији изјавила да иза њене смене у *Политици* стоји председник државе Борис Тадић.¹³⁰

Након што је 2012. године ДС изгубила, а СНС преузела власт, настављена је пракса партијске контроле Политике и то поново кроз *Надзорни одбор* издавача тог листа, у коме је најмање троје чланова у професионалном смислу директно везано за СНС. Председница *Надзорног одбора Политике* је Јасмина Митровић Марић која истовремено обавља функцију саветнице председника Републике Томислава Николића, а у периоду 2012-2014. била је одборник у Скупштини града Београда.

Чланови *Надзорног одбора Политике АД* су: Немања Стевановић, саветник председника Владе Александра Вучића, председник *Управног одбора РТБ Бор* и председник *Надзорног одбора ФАП Корпорације АД* из Прибоја; Сузана Васиљевић, саветница за медије председника Владе и члан *Надзорног одбора Air Serbia*¹³¹; Коста Сандић, заменик генералног директора *Сектора за контролу банака у НБС*¹³², члан Скупштине друштва *Политика новине и магацини ДОО* и члан *Надзорног одбора Агенције за осигурање депозита*; и слободни уметник Слободан Гиша Богуновић.

¹²⁶ <http://pistaljka.rs/home/read/480>

¹²⁷ <http://pistaljka.rs/scms/public/media/files/tanjug.pdf>

¹²⁸ <http://pistaljka.rs/scms/public/media/files/zavrzni-racun-2012.pdf>

¹²⁹ <http://www.blic.rs/Vesti/Drustvo/59146/Smenjena-Ljiljana-Smajlovic>

¹³⁰ <http://www.blic.rs/Vesti/Politika/72385/Tadic-nece-Ljiljanu-Smajlovic-za-ambasadora-u-Kanadi>

¹³¹ <http://www.airserbia.com/sr-rs/upravna-tela>

¹³² <https://rs.linkedin.com/pub/kosta-sandic-ph-d/41/159/2a2>

Функцију председника Скупштине друштва *Политика новине и магацини д.о.о.* преузео је у фебруару 2013. године бивши директор Кулске банке Мита Катић, што је доведено у везу са уласком бизнисмена Мирослава Богићевића у власништво овог медија.¹³³

Менаџмент *Политике а.д.* од октобра 2014. појачала је Нина Самарцић. Она је прво постављена за заменика генералног директора, а од 5. 11. 2014. године за директора предузећа *Политика и магацини д.о.о.* у коме *Политика а.д.* има власнички удео од 50%, док је преосталих 50% удела под контролом руске фирме која се везује за власника „Фармакома“ Мирослава Богићевића. Иначе, Нина Самарцић је супруга историчара Николе Самарцића који био један од оснивача Либерално-демократске партије (ЛДП), а потом је ту странку напустио 2008. године и данас је сарадник *Института за јавну политику* чији је директор Владимир Поповића Беба.¹³⁴ Према писању медија, канцеларија Института за јавну политику у Београду налази се у стану бизнисмена Станка Суботића Цанета.¹³⁵

Самарцићева је претходно обављала функцију помоћника министра финансија и привреде док је министар био Млађан Динкић¹³⁶ и на локалним изборима који су одржани 2014. године била је кандидаткиња УРС-а за одборника у Скупштини града Београда.¹³⁷

Осим контроле коју врши преко Надзорног одбора, Влада Србије врши директну контролу финансијског пословања *Политике а.д.* и преко Агенције за приватизацију и Министарства привреде, јер је то предузеће од 4. 12. 2013. године, уз сагласност Владе Србије, уведено у статус реструктурирања.¹³⁸

Органи управљања *Политике а.д.* не могу да одобре ниједан кредит код пословних банака без сагласност Агенције за приватизацију, односно Министарства привреде. Такође, уколико менаџмент *Политика а.д.* не жели или уколико предузеће нема средстава, не мора да измирује обавезе према повериоцима. У том случају повериоци своја потраживање не могу да наплате принудним путем јер је *Политика а.д.* као предузеће у реструктурирању заштићено од принудне наплате и блокаде рачуна.

Влада Србије је на нетранспарентан начин током 2012. и 2013. године одобрила више новчаних позајмица које је *Политика а.д.* била дужна да врати Министарству финансија закључно са 31. 12. 2013. године. Према подацима из личне карте Политике а.д., дуг тог медија према Министарству финансија је 205.000.000 динара.¹³⁹

3.3.3 Дневник

Функцију главног уредника листа *Дневник* почетком 2013. године преузео је новинар *Мирољуб Мијушковић*, што је у јавности оцењено као последица изласка *ВАЦ-а* и могућег уласка бизнисмена и власника компаније „Фармаком МБ“ из Шапца *Мирослава Богићевића* у власништво издавача тог медија.¹⁴⁰ Мијушковић је изненада смењен са уредничке функције крајем новембра 2014. године и то свега неколико дана након што је Богићевић ухапшен.¹⁴¹

¹³³ <http://www.politika.rs/rubrike/Drustvo/Konstituisana-Skupstina-PNM-a.lt.html>

¹³⁴ <http://www.publicpolicyinstitute.eu/kancelarije/>

¹³⁵ <http://www.naslovi.net/2014-07-04/kurir/pakt-cane-bebi-dao-stan-za-institut/10692535>

¹³⁶ Увид у имовинску карту Нине Самарцић http://acas.rs/sr_cir/registri.html

¹³⁷ <http://www.rts.rs/page/stories/sr/story/2208/Izbori+2014/1529225/URS%3A+Razvojna+banka+kao+pomo%20C4%87+preduzenicima.html>

¹³⁸ <http://www.priv.rs/Privatizacija/10277/Odluka+o+restrukturiranju+z%D0.shtml>

¹³⁹ <http://www.privreda.gov.rs/UserFiles/File/18102013/SRPSKI/Urestrukturiranju/LK/InformKomunikacija/4.xlsx>

¹⁴⁰ http://www.danas.rs/danasrs/ekonomija/skupstina_vojvodine_tuzila_bogicevica.4.html?news_id=258848

¹⁴¹ <http://www.021.rs/Novi-Sad/Vesti/Smenjen-glavni-urednik-Dnevnika-Miroljub-Mijuskovic.html>

Политичари годинама директно контролишу финансијску и уређивачку политику листа *Дневника* захваљујући томе што државна компанија Дневник Холдинг АД има 45% власничког удела у предузећу *Дневник Војводина прес д.о.о.*

Тежња за политичком контролом над новосадским *Дневником* направила је априла 2014. године још веће политичке несугласице између Владе Републике Србије и Владе АП Војводина. На предлог Владе Србије и града Новог Сада, Скупштина акционара *Дневник Холдинга* разрешила је стари и именовала нови Надзорни одбор. Овим чином СНС је практично преузела контролу над јавним гласилом који је до тада контролисала ДС.

Нови чланови *Надзорног одбора Дневник Холдинга* постали су: Маријана Дукић Мијатовић (СНС) која је истовремено и председница Скупштине акционара Луке Нови Сад и чланица неколико комисија и радних тела у граду Новом Саду¹⁴²; Слободан Милић (СНС), саветник градоначелника Новог Сада; Нада Кобац (СНС), саветница градоначелника Новог Сада и портпарол одбора СНС у том граду; Марко Топо (СПС), извршни директор ЈП Паркинг сервис у Новом Саду; и Марко Дробњак.¹⁴³

Покрајинска власт коју предводи ДС тада је најавила да ће о свему обавестити институције ЕУ и ОЕБС јер сматрају да се ради о нелегалном чину смене органа управљања. Влада АП Војводине поседује 48,6% акција *Дневник Холдинга* на основу чега сматра да треба да партиципира у предлагању чланова Надзорног одбора.¹⁴⁴ Испред Владе АП Војводине председница Скупштине акционара *Дневник Холдинга* до априла 2014. била је адвокат Маја Лаушевић, која је пре тога била народни посланик ДС у Народној скупштини Републике Србије.

Председник *Надзорног одбора Дневник Холдинга* у претходном мандату био је Златимир Момиров (ДС), а чланови НО били су: Александар Мартон (ЈСВ), некадашњи председник Скупштине града Зрењанина и актуелни посланик у Скупштини АП Војводина; Драган Прекогачић (Покрет снага Србије - Богољуб Карић), некадашњи посланик у Скупштини АП Војводина; Боро Милић (ДС), члан Већа општине Жабалј; Роберт Каран (ЈСВ), председник СО Темерин; Мирко Добросављевић (ДС), тада заменик председника општине Вршац; Ђерђ Фабрик (ДС); Едит Стевановић (ЈСВ) и Јулијан Ковач.

Политичка припадност органа управљања у *Дневнику* евидентно зависи од тога која странка је у одређеном тренутку доминантнија у политичком животу Србије. Након што је Дневник стављен под контролу СНС, уређивачка политика, текстови и насловне стране тог медија усмерене су ка оштрој критици чланова Владе АП Војводина.

Влада Србије годинама преко Агенције за приватизацију и Министарства привреде има пуну финансијску контролу над предузећем Дневних холдинг АД укључујући и четири зависна друштва (Дневник Пољопривредник а.д., Дневник Штампарија д.о.о., Дневник - Новине и часописи д.о.о. и Дневник Промет д.о.о.), јер су наведени субјекти уведени у процес реструктурирања од 15. 7. 2010. године.¹⁴⁵

¹⁴² Председница Комисије за наименовања при Скупштини града Новог Сада, продекан за науку и сарадњу Универзитета Привредна Академија Нови Сад, шеф Канцеларије за локални економски развој града Новог Сада, била председник НО Завода за изградњу града Новог Сада (2012) као и председник српског тима града Новог Сада за решавање судских спорова везаних за АТП Војводину

¹⁴³ <http://www.021.rs/Novi-Sad/Vesti/Republika-i-Novi-Sad-preuzeli-Dnevnik.html>

¹⁴⁴ http://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2014&mm=04&dd=10&nav_id=834958

¹⁴⁵ http://www.priv.rs/upload/document/restruktuiranje_10-07-21_01.pdf

3.3.4 РТВ Врање

Функцију директора *ЈП Радио-телевизија Врање* од марта 2010. године обавља кадар СПС у том граду Зоран Величковић. Локална власт у Врању је јуна 2013. расписала конкурс за избор директора у свим јавним предузећима међу којима је била и регионална *Радио-телевизија Врање* чији је власник град Врање. Један од услова конкурса који је потенцијални кандидат морао да испуни је и то да му у политичкој странци буде одређено „мировање политичке функције“.¹⁴⁶

Према писању медија, једини кандидат за новог директора у РТВ био је дотадашњи директор Величковић¹⁴⁷, који је на крају и наставио да обавља функцију.

Под утицајем локалне политике, новембра 2012. године, смењена је тадашња главна уреднице РТВ Врање Љубица Здравковић Цонов која је, иначе, била кадар ДС.¹⁴⁸ Смени уреднице претходио је сукоб са директором РТВ Зораном Величковићем, који је, према тврдњама Здравковићеве, самоиницијативно, мимо овлашћења и њене сагласности, са програма РТВ скинуо документарни филм „5. октобар 2000. дан када сам одлучио да останем“ Предрага Бамића.¹⁴⁹

3.3.5 РТВ Шабац

Функцију директора *ЈП Радио-телевизија Шабац* од јула 2014. обавља Наташа Анђић, а у периоду од децембра 2012. на том месту је био Александар Радовановић. У извештају о контроли и притисцима на медије који је Савет објавио 2011, *РТВ Шабац*, чији оснивач је локална самоуправа, наведена је као флагрантан пример везе између политике, приватног бизниса и јавне функције.

На челу РТВ Шабац од марта 2009. до децембра 2012. био је политиколог Љубомир Подунавац, иначе некадашњи саветник Бориса Тадића, док је био на функцији савезног министра одбране.¹⁵⁰ Подунавац је близак ДС на чији предлог је и постављен за директора РТВ Шабац, а за време обављања јавне функције у свом власништву је имао маркетиншку агенцију Стоа д.о.о. у Београду. Подунавац је преко своје агенције пружао маркетиншке услуге низу институција којима су управљали функционери ДС, међу којима су били Министарство пољопривреде и Генерални инспекторат тог министарства, Управа за аграрна плаћања, Фонд за заштиту животне средине итд.

Супруга Љубомира Подунавца је Јелена Косанић Подунавац директорка информативног програма *РТВ Б92*.¹⁵¹

3.3.6 РТВ Ћуприја

Функцију директора *ЈП Радио-телевизија Ћуприја* од јула 2013. обавља новинар Бојан Кнежевић, који је на том месту заменио новинарку Љиљану Аранђеловић. Промена директора извршена је неколико дана касније након што је СНС формирала локалну власт у

¹⁴⁶ <http://www.juznevesti.com/Drustvo/Vranjski-direktori-se-odricu-politickih-funkcija.sr.html>

¹⁴⁷ <http://jugmedia.info/2013/08/06/zavrshena-prva-faza-izbora-direktora-javnih-preduzeca/>

¹⁴⁸ <http://www.juznevesti.com/Kultura/Izabrana-nova-urednica-RTV-Vranje.sr.html>

¹⁴⁹ <http://www.blic.rs/Vesti/Drustvo/211137/Film-o-5oktobru-skinut-sa-programa-RTV-Vranje>

¹⁵⁰ http://www.blic.rs/stara_arhiva/politika/42353/Marovic-i-Tadic-dobili-savetnike

¹⁵¹ <http://www.antikorupcija-savet.gov.rs/Storage/Global/Documents/mediji/IZVESTAJ%20O%20MEDIJIMA.%20PRECISCENA%20VERZIJA.pdf>

општини Ђуприја. У писму које је Аранђеловићева упутила Удружењу новинара Србије до детаља је објаснила начин на који је нова локална власт преузела контролу над **РТВ**.

Процес преузимања **РТВ Ђуприја** започет је још док је трајала седница СО Ђуприја на којој је изабрана нова локална власт. Директорку и уредништво РТВ су посетила три лица која су се представили као високи функционери СНС, истакли да предстаљају „кризни штаб“ и да РТВ неће моћи више да ради, односно да емитује пограм као што је то чинила до тада. Бивша директорка наводи да јој је тражено да прекине редовни програм и емитује ванредне вести, као и да је од првог човека општине имала захтев да одређено лице постави за главног уредника **РТВ**. Десет дана касније Аранђеловићева је смењена на ванредној седници локалног парламента у Ђуприји, а са функција у **РТВ Ђуприја** су смењени и главни уредник и уредник информативног програма.

Иначе, Љиљана Аранђеловић је председница локалног одбора *Јединствене Србије* у Ђуприји и била је кандидат те странке 2004. године на изборима за председника Републике Србије.¹⁵²

3.4 Приватизација медија

Држава је годинама процес приватизације медија свесно блокирала и обесмишљавала доношењем више законских решења чије су норме биле у међусобној колизији.

Закон о приватизацији из 2002. године предвиђао је крајњи рок 31. 12. 2007. до ког треба да се оконча комплетан поступак приватизације делимичног или потпуног друштвеног и јавног власништва у свим предузећима у Србији. Закон о радиодифузији из 2002. предвиђао је да се најкасније до 26. 7. 2006. спроведе приватизација локалних и регионалних радио и телевизијских станица. Потом је Законом о јавном информисању из 2003. одређен рок за приватизацију штампаних медија до 23. 4. 2005. Сви првобитно прописани рокови су пробијени и процес приватизације медија је више пута продужаван и одлаган због одсуства политичке воље и одлучности да се започети реформски процеси у друштву окончају.

На иницијативу Министарства за државну управу и локалну самоуправу и Извршног већа АП Војводине, Влада Србије је 27. 12. 2007. донела закључак¹⁵³ којим је прекинута приватизација осам електронских медија у Војводини, јер емитују програме на језику националних мањина. Тиме је практично привремено заустављена приватизација. Потом је 29. 12. 2007. донет Закон о локалној самоуправи и Закон о главном граду. Општинама и градовима је дата могућност оснивања телевизијских и радио-станица ради емитовања програма на језику националних мањина, а право да оснива медије добио је и град Београд. Потом је Законом о националним саветима националних мањина из септембра 2009. године предвиђена могућност оснивања јавних гласила и преноса оснивачких права са локалне и републичке власти на националне савете. Доношење међусобно противречних закона и понашање власти у том правцу АНЕМ је још 2010. године потпуно основано оценио као „запањујућу спремност да кључна питања устројства медијског система у земљи сведу на ниво јефтине политичке трговине“.¹⁵⁴

¹⁵² <http://www.rik.parlament.gov.rs/cirilica/propisi/IzvRezultati1k.htm>

¹⁵³ Влада РС, 05 број: 023-8988/2007

¹⁵⁴ <http://www.anem.org.rs/sr/aktivnostiAnema/AktivnostiAnema/story/11348/ANEMOV+DOPRINOS+RE%C5%A0AVANJU+PITANJA+PRIVATIZACIJE+MEDIJA.html>

Процес изласка државе из медија очигледно више неће бити могуће одлагати у недоглед јер је новим Законом о јавном информисању и медијима 1. јул 2015. одређен као крајњи рок за приватизацију медија. У том процесу обухваћени су издавачи које је непосредно или посредно основала Република Србија, АП, односно јединица локалне самоуправе. Приватизација неће заобићи ни издаваче које је непосредно или посредно основала установа, предузеће и друго правно лице које је у целини или претежним делом у јавној својини или које се у целини или претежним делом финансира из јавних прихода. Само медији у којима Република Србија остварује јавни интерес у области јавног информисања (чл. 16. ст 1. закона) изузети су из приватизације. То су пре свега јавни сервиси на националном и покрајинском нивоу, установа за јавно информисање становништва на територији АП КиМ, као и медији основани од стране савета националних мањина.

Приватизација ће се проводити кроз два модела: *продаја капитала* и *пренос акција запосленима без накнаде*, али само у случају да капитал издавача не буде продат до 1. 7. 2015. године. Метод приватизације је јавно прикупљање понуда са јавним надметањем о чему одлучује Агенција за приватизацију. Цео процес приватизације спроводиће Агенција за приватизацију као што је то случај и са осталим предузећима у друштвеном и државном власништву. Новим Законом о јавном информисању и медијима прописана је обавеза будућих купаца медија да обезбеде континуитет у производњи медијских садржаја пет година од дана закључивања приватизационог уговора.

Уколико се догоди да медији не буду приватизовани закључно са 1. 7. 2015. Године, закон предвиђа могућност преноса бесплатних акција на запослене у медијима. У случају да запослени одбију акције, медиј престаје да постоји и брише се из регистра медија. Коначна одлука о промени делатности или укидању издавача медија биће донета од стране његовог оснивача, што у политичком животу Србије свакако може да буде подложно различитим утицајима и манипулацијама. Остаје да се види да ли ће и у којој мери Влада Србије поштовати рокове који се односе на приватизацију медија и како ће цео тај процес у пракси изгледати.

3.4.1 Предстојећи период приватизације медија

Према подацима које је Савет добио од Агенције за приватизацију на дан 30. 6. 2014. у портфолију агенције било је 67 медија који су чекали на приватизацију. Након усвајања закона овај број је повећаван на основу нових иницијатива које до тада нису биле поднете агенцији па је тако до новембра 2014. године на списку за приватизацију било 84 медија.

Агенција за приватизацију је 15. 8. 2014. објавила јавни позив за прикупљање писама заинтересованости за 73 предузећа која се баве медијима, односно регистрована су да обављају делатност информисања и комуникације. Потом је 3. 10. 2014. објављен јавни позив за још 11 медија. На списку на продају налазе се између осталог лист Политика, РТВ Студио Б и Дневник, локални медији попут *РТВ Крагујевац*, *Панчево*, *Врање*, *Пирот*, *Смедерево*, као и локалне радио-станице. У јавности се могло чути да је за 55 медија примљено 128 писама о заинтересованости.¹⁵⁵ Међутим, писма о заинтересованости које је прикупила Агенција за приватизацију свакако нису релевантан индикатор коначног исхода приватизације медија.

¹⁵⁵ <http://www.novosti.rs/vesti/naslovna/drustvo/aktuelno.290.html:519087-Za-55-medijskih-kuca-128-potencijalnih-kupaca>

Савет је на узорку 67 предузећа која се баве делатношћу јавног информисања и која ће бити предмет приватизације утврдио висок степен задужености. Вишак радне снаге додатно оптерећује пословање медија који траже будућег купца, па тако 67 медија запошљава чак 2.195 радника. Збирно дуговање 67 медија на дан 31. 12. 2013. износи преко 3,7 милијарди динара. Од 67 посматраних медија, само њих 14 није имало дуговања у 2013. Прво место на списку дужника са дуговањима изнад 2,9 милијарди динара заузима *Политика АД*, затим преко 200 милиона динара дугује *Дневник Холдинг АД*, преко 100 милиона динара *ЈП Студио Б*, преко 50 милиона *РТВ Крагујевац*, преко 27 милиона *РТВ Шабац*, а исто толико и *РТВ Панчево* итд. Један број медија на дан 31. 12. 2013. има негативан капитал, односно бележи губитке који премашују вредност капитала. Законска обавеза за све медије је да изврши процену вредности имовине и капитала о чему ће стручни суд дати независни проценитељи пре припреме конкурсне документације и оглашавања продаје.

Савет подржава одређеност Владе да оконча процес приватизације медија али сматра да то питање захтева посебну пажњу свих актера, а нарочито Агенције за приватизацију. Постоји неколико кључних ризика који се могу негативно рефлектовати и довести до урушавања овог процеса. Због тога се овог пута морају правовремено предузети мере које ће спречити да се приватизација медија претвори искључиво у борбу потенцијалних купаца за пословни простор који је у власништву издавача, односно емитера. Примарни циљ приватизације медија не сме да буде само трансформација власништва над капиталом, већ очување и унапређење делатности информисања. Утолико је већа улога стручних консултаната који буду радили на изради услова јавног позива за учешће потенцијалних купаца у приватизацији медија. Избор и надзор над радом консултаната и реализацијом пројектног задатка спроводи Агенција за приватизацију.

3.4.2 Политика, РТВ Студио Б, Дневник

Савет указује да постоји потенцијални ризик да се приликом састављања јавног позива критеријуми за купце подесе под директним политичким утицајем, што би нарочито негативно могло да се одрази на конкретне приватизације медија од ширег друштвеног и националног значаја као што су *Политика, Студио Б, Танјуг и Дневник*.

Према писању медија, Миодраг Костић је упутио Агенцији за приватизацију писмо о заинтересованости за приватизацију новосадског *Дневника*.¹⁵⁶ Ово отвара питање да ли је потенцијални купац попут Костића, чија се *МК Група* иначе не бави делатношћу информисања, дугугорочно заинтересован да одржи издавачку делатност предузећа или је заинтересован за атрактивну локацију *Дневника* у Булевару ослобођења у Новом Саду. Ово питање је важно ако се у обзир узме чињеница да *Дневник АД* чини пословна зграда од око 4.000 квадрата и зграда штампарије од 5.500 квадрата које се простиру на плацу од око 6.000 квадрата. *Дневник* у свом власништву има три стана у Новом Саду, као и 14 локала у градовима широм Војводине.¹⁵⁷

¹⁵⁶ <http://www.novosti.rs/vesti/naslovna/drustvo/aktuelno.290.html:519945-Borba-za-Dnevnik-ili-kvadratne-metre>

¹⁵⁷ <http://www.autonomija.info/propast-kuce-dnevnik-rasprodaja-stecaj-ulica.html>

Приватизација **Политике** посебно привлачи пажњу јавности јер је реч о дневном листу који се штампа 110 година и има посебан историјски, друштвени и културни значај за целокупно друштво. Медији су објавили информацију да је писмо о заинтересованости за приватизацију **Политике** послало предузеће **Фајтер д.о.о.** које је основано 27. 12. 2013. године. Предузеће има уплаћени новчани капитал од 1.000 динара и унет неновчани капитал од 888 милиона динара. Седиште **Фајтера** је у Београду (Крњача), а оснивач друштва је **Fajter LTD** из Велике Британије. Изражена је сумња у јавности да иза **Фајтера** стоји некадашњи власник листа **Курир** и **Гласа јавности** Радисав Родић, јер је директор фирме Раде Јеринић, некадашњи уредник **Курира** и Родићев сарадник.¹⁵⁸ Родић је због сумње за злоупотребе службеног положаја и малверзација приликом подизања кредита хапшен октобра 2009. У марту 2011. године Родић је потписао споразум о признању кривице са Тужилаштвом који је потом потврдио Виши суд у Београду. Споразумом је предвиђена и мера забране обављања делатности у периоду од шест година коју Родић мора да поштује.¹⁵⁹

Према писању медија, интересовање за приватизацију **Политике**, **РТВ Студија Б** и **Дневника**, кроз достављање писама о заинтересованости Агенцији за приватизацију, показали су **Гама систем д.о.о.** и **Feedback Cousulting & New Media Production д.о.о.** У регистру постоји више предузећа под називом Гама систем која су у блокади и ликвидацији. **Гама систем** из Пожаревца је регистрована за делатност постављања електричних инсталација. Београдска фирма **Гама систем** у блокади је 365 дана и регистрована је за остале напоменуте специфичне грађевинске радове.¹⁶⁰ Предузеће **Feedback Cousulting & New Media Production д.о.о.** из Новог Сада је издавач бесплатних **Новосадских новина**. Власник 100% удела у предузећу има Данијел Кулачин, секретар политичке странке **Трећа Србија**. Пре њега власник предузећа је до марта 2013. године био Александар Ђурђев, један од оснивача **Треће Србије**. Непознаница је на који начин би евентуално Кулачин финансирао куповину **Политике**, **РТВ Студија Б** или **Дневника**, када биланси његове фирме у 2013. години показују стање капитала приближно 13.000 евра, приходе од око 100.000 евра и добит од 11.000 евра.

Савет за борбу против корупције сматра да у поступку приватизације медија надлежни државни органи посебну пажњу треба да усмере на испитивање порекла новца потенцијалних купаца који буду узели учешће у приватизацији, као и да сам процес приватизације буде транспарентан.

¹⁵⁸ <http://www.uns.org.rs/desk/media-news/26710/fajter-iz-krnjace-pokusava-da-kupi-politiku-ad.html>

¹⁵⁹ <http://www.politika.rs/rubrike/Hronika/Radisav-Rodic-priznao-krivicu.lt.html>

¹⁶⁰ <http://www.pressonline.rs/info/drustvo/329080/fantomske-firme-u-trci-za-politiku-i-studio-b.html>

3.5 Индиректно власништво државе у медијима

3.5.1 Телеком Србија - Арена спорт

Када је 2011. године менаџмент *Телекома Србија а.д.* донео одлуку да кроз докапитализацију од 7,7 милиона евра постане власник 51% компаније *HD-WIN d.o.o.* и сва четири ТВ канала *Арена спорт*, прекршен је Закон о јавним информисању. Држава ни посредно, ни непосредно по тадашњем закону, није смела да буде оснивач јавних гласила. Истовремено, опредељење државе било је да се повуче из власништва у медијима, и то је предвиђала и медијска стратегија, коју је Влада Србије усвојила два месеца касније пошто је Телеком постао сувласник *Арене спорт*.

Овакву аквизицију Телекома критиковали су тада УНС, НУНС и Удружење спортских новинара Србије, уз оцену да поводом изласка државе из медија власт једно прича, а друго ради.¹⁶¹ У јавности се спорадично говорило да се иза одлуке Телекома да купи Арену спорт крије приватни интерес Драгана Ђиласа, тадашњег градоначелника Београда и функционера ДС. С друге стране, то је било најзначајније улагање Телекома после куповине већинског пакета Телекома Српске и оснивања оператора МТЕЛ у Црној Гори.

Канале *Арена спорт* производи компанија *HD-WIN d.o.o.* Пре него што је Телеком Србија купио 51% удела у *HD-WIN d.o.o.*, власник 100% удела у том предузећу био је Горан Ђаковић. Ђаковић је оснивач и поседује део власништва компаније *Сага д.о.о.* и *Сага дрво д.о.о.* из Београда. Набавка спортских права за потребе програма Арене спорт вршена је преко фирме *SPORT ADD Ltd.* са Кипра која је основана 2001. године као специјализована агенција за куповину и продају медијских/телевизијских права за најзначајније међународне спортске догађаје. Са отварањем представништва 2002. године у Београду, *SPORT ADD Ltd.* је постала водећа компанија за дистрибуцију спортских телевизијских и других медијских права за територије земаља бивше Југославије - Србију, Босну и Херцеговину, Хрватску, Словенију, Македонију и Црну Гору, истовремено радећи и са другим земљама југоисточне Европе. Представништво ове фирме је 2004. године отворено у Атини, а 2010. године у Загребу.

Претпоставља се да је *SPORT ADD Ltd.* са Кипра у власништву Вука Митровића, који се, као и кипарска компанија, доводи у везу са Драганом Ђиласом. У Агенцији за привредне регистре евидентирано је предузеће *SPORTS ADD d.o.o.* које у односу на кипарску компанију у свом називу само једно „с“ има више. Власник српске фирме је компанија *Multikom group d.o.o.* Драгана Ђиласа и регистрована је на Новом Београду на истој адреси као и остале Ђиласове фирме. Када је Ђилас априла 2011. године изабран за председника Кошаркашког савеза Србије, поставио је управо Вука Митровића на функцију потпредседника КСС за маркетинг и финансије.¹⁶² Формално гледано фирма *HD-WIN d.o.o.* је власник канала Арене спорт, али је то био заједнички пројекат Горана Ђаковића, који је с друге стране као власник ИТ фирме Сага био задужен за технологију и финансирање, док је компанија *SPORT ADD Ltd.* била задужена за набављање спортског садржаја. Кипарска фирма је дуго низ година дистрибутер ФИФА, енглеске фудбалске лиге, италијанске фудбалске лиге, светских и европских првенстава у одбојци итд.

¹⁶¹ <http://uns.org.rs/sr/desk/media-news/14450/dozvola-areni-protivna-ideji-o-izlasku-drzave-iz-medija.html?print=true>

¹⁶² <http://www.novosti.rs/vesti/sport.295.html:326848-KSS-Djilas-imenovao-saradnike>

Арена спорт је искључиво спортска ТВ платформа, која је рад почела 15. августа 2009. године. Програм се прво емитовао преко 3 канала, а 4. канал је започео емитовање 15. фебруара 2010. Пројекат са 2 канала за Хрватску је стартовао емитовање у августу 2010. *Арена спорт 1* је основни канал, док су остала три канала рау канали, а у Хрватској оба канала су рау канали. Арена је ушла у сукоб са кабловским провајдером **SBB** који су у фирми **HD-WIN d.o.o.** назвали “сукобом мишљења”.¹⁶³

Чињеница је да је Телекому највећи конкурент у интернету, мултимедији и телефонији постала **SBB** мрежа. Тржишно учешће **SBB** у у том периоду тренутку је било изнад 50 одсто и логично је да је тај провајдер форсирао свој пакет канала, међу којима је изузетну гледаност имао канал **Спорт клуб**. Управо такве околности су послужиле као изговор менаџменту Телекома Србија за доношење одлуке да се изврши докапитализација предузећа **HD-WIN d.o.o.** Истовремено је требало учинити све да такав пословни подухват у јавности и код корисника **IPTV** изгледа као стратешки добар потез националног оператора.

Савет је на бази добијене документације од Телекома Србије утврдио да је Управни одбор те компаније био благовремено обавештен о свим аспектима докапитализације **HD-WIN d.o.o.** и да ју је одобрио одлуком од 13. 7. 2011. године. Предлагач одлуке био је директор Телекома Србија Бранко Радујко из Демократске странке, који је истовремено био и председник Управног одобра компаније. Владимир Лучић, директор Дирекције за комерцијалне послове Телекома Србија, доставио је члановима УО детаљно образложење правног посла. У образложењу се, између осталог, истиче да је због сукоба са **SBB**-ом, који је почео да емитује Арену, а потом прекинуо сарадњу, **HD-WIN d.o.o.** „упао у проблем са даљим финансирањем“ и да се „обратио Телекому Србија са понудом да Телеком преузме део власништва Арене и тако обезбеди опстанак овог спортског канала“.

Телеком је ради анализе ове трансакције ангажовао и консултантску кућу *Deloitte* која је проценила да **HD-WIN d.o.o.** вреди између 14 и 20 милиона евра (100% удела). По оцени консултанта „фирма има одличну будућност, велике профитне маргине, а да висина прихода зависи од броја *set-top* Бок тј. броја корисника који могу да плате и додатне Аренине канале“ на шта ће нарочито утицати дигитализација.

Најризицијне тачке овог посла, према оцени из извештаја консултанта и адвокатског тима, биле су висок степен задужености предузећа и чињеница да Арена нема дозволу РРА за емитовање кабловског програма. **HD-WIN d.o.o.** је на дан 31. 5. 2011. имао приказан губитак изнад висине капитала од 10,1 милион евра, који је био последица раније плаћених трошкова куповине ТВ права. Највећи дуг за спортски садржај од 11,3 милиона евра био је према фирми **SPORT ADD Ltd.** са Кипра која се у јавности доводи у вези са Драганом Ђиласом, а која је формално под контролом Ђиласовог пријатеља из КСС Вука Митровића. Укупне обавезе према добављачима за ТВ права на дан 1. 6. 2011. године су биле 16,5 милиона евра. Највећи део краткорочних финансијских обавеза предузећа односио се на примљене позајмице од власника Горана Ђаковића (6,4 милиона евра) и позајмице од (Direct Media, Hall City и Сага). **HD-WIN d.o.o.** је у моменту имао обавезе према Саги од 259.177.828 динара за купљену опрему, дуг по кредиту са НУРО-ALPE-ADRIA у вредности 483.333 евра, као и дуг према Direct Media, чији је власник у том тренутку Драган Ђилас, од 387.000 евра.

¹⁶³ <http://www.tvarenasport.com/sportski-forum/razno/sukob-sbb-arena-sport>

У образложењу одлуке о приступању предузећу **HD-WIN d.o.o.**, коју је разматрао и усвојио Управни одбор Телекома Србија, између осталог пише: „(...) очигледно је да су сами оснивачи фирме у ствари и највећи повериоци и да без помоћи трећег улагача не би могли да изађу из финансијских проблема. Осим тога предлог уласка наше фирме у 51% власништва захтевао је јасно дефинисање будућности целокупног дуга ове компаније“.

Одобрена и уговорена трансакција подразумевала је обавезу Телекома Србија да за 51% власништва у **HD-WIN d.o.o.** уплати 7.702.040,82 евра, а тадашњег власника Горана Ђаковића да за 49% власништва уплати 7.400.000 евра. Док Телеком у посао уноси пун износ у новцу, Ђаковић има обавезу да у капитал конвертује раније дат зајам од 643.986.311,64 динара и остатак од око 950.000 евра да унесе у новцу. Потом ће Ђаковић задржати 40%, а на **SPORT ADD Ltd.** пренеће 9% удела предузећа. Заузврат, кипарска фирма треба да отпише 2.665.000 евра по основу потраживања према **HD-WIN d.o.o.** на емитовање ексклузивног права на емитовање за сезону 2011/2012. италијанске фудбалске лиге *Serie A*, шпанске кошаркашке *Aca* лиге, шпанског кошаркашког *Aca* купа, *Super Aca* купа и Арсенал ТВ програма.

Такође **SPORT ADD Ltd.** преузео је обавезу да репрограмира дуговања **HD-WIN d.o.o.** тако да 50% дуга доспева за плаћање 31. 7. 2011, а остатак у наредне три године. Обавеза тадашњег власника Горана Ђаковића била је да обезбеди да се измени уговор између фирме Сага д.о.о. и **HD-WIN d.o.o.** и утврди могућност петогодишњег регулисања обавеза под истим условима који важе у пословима између Саге и Телекома. Преостали битни елементи трансакције односе се на начин регулисања управљачких права нових власника и инструмената обезбеђења за улагање Телекома.

Уговор о приступању **HD-WIN d.o.o.** потписали су 21. 7. 2011. године тадашњи власник 100 одсто удела у **HD-WIN d.o.o.** Горан Ђаковић, заступник **SPORT ADD Ltd.** са Кипра Вук Митровић и директор **Телекома Србија** Бранко Радујко. Горан Ђаковић је на име трогодишње гаранције за овај посао дао Телекому хипотеке на уделе својих фирми **Сага дрво д.о.о.** (53,75%) и **Hall City d.o.o.** (100%), хипотеку на стан у Београду, залогу на потраживање по уговору између **Hall City д.о.о.** и **ИТМ систем д.о.о.** (сада **ИТМ Group**) у власништву Топлице Спасојевића, заједно са **SPORT ADD Ltd.** залогу над 49% удела **HD-WIN d.o.o.** и 10 бланко меница. Непуних годину дана касније, заложна права су продужена на бази тога што је Телеком Србија потписао два уговора о јемству са **Volsbak AD** за кредит од 1.000.000 и 5.000.000 евра које је узео **WD-WIN d.o.o.**. Такође, низом „сезонских“ уговора о међусобном регулисању права на дистрибуцију програма спортског садржаја *Арене спорт* (2011-2014), закључених између Телекома Србија и **WD-WIN d.o.o.**, овом предузећу је обезбеђен стабилан приход на месечном и годишњем нивоу.

Савет за борбу против корупције се није упуштао у анализу уговора о уступању права на дистрибуцију програма између Телекома Србија и **WD-WIN d.o.o.**, нити је анализирао уговоре којима Телеком претходно обезбеђује ексклузивно право на емитовање различитих спортских садржаја.

Савет је утврдио да је три месеца пре него што је УО Телекома Србија одобрио аквизицију, потписано писмо о намерама. Писмо су потписали генерални директор Телекома Бранко Радујко, директор компаније **SPORT ADD Ltd.** Вук Митровић, директор **WD-WIN d.o.o.** Александра Ђаковић и тадашњи власник Горан Ђаковић. Тим документом била је дефинисана намера тадашњег власника Горана Ђаковића и Телекома да изврше

докапитализацију од по 7,5 милиона евра. У писму о намерама (члан 4) наводи се да износ дуга од 6.087.720 евра који **WD-WIN d.o.o.** има према **SPORT ADD Ltd.** износи 6.087.720 евра на дан 31. 3. 2011. године и да су потписници сагласни да се измири након докапитализације. Предвиђено је да се по приливу новца за докапитализацију износ од 4,5 милиона уплати на рачун **SPORT ADD Ltd.**, а да тај поверилац остатак дуга конвертује у капитал **WD-WIN d.o.o.**

Савет је закључио да је након извршене докапитализације и склапања низа привилегованих уговора о дистрибуцији програма са Телекомом Србија предузеће **WD-WIN d.o.o.** наставило да прави огромне губитке у пословању. Предузеће је пословну 2013. годину завршило са губитком изнад висине капитала од 997 милиона динара, што је 4,5 пута више него у години (2011) у којој је извршена докапитализација. Савет сматра да је преко представника државе у Управном одбору Телекома Србија тадашња Влада Србије имала механизме да благовремено спречи економски штетну аквизицију. Међутим, за то очигледно није постојала политичка воља јер је преузимање **Арене спорт** била партијска одлука тадашњег државног врха, која предстаља флагрантан пример зашто држава не треба да буде власник медија.

4 КОНТРОЛА МЕДИЈА КРОЗ РАЗЛИЧИТЕ МОДЕЛЕ ФИНАНСИРАЊА

Потреба државе и власти да кроз различите моделе финансирања битно контролише медије и тако утиче на њихово извештавање, није се значајније променила у односу на 2011. годину када је Савет с тим у вези објавио извештај. Последње три године политичке странке су у циљу дисциплиновања медија, уредника и новинара, наставиле да злоупотребљавају свој утицај и јавне ресурсе којима управљају. Прикривена или директна медијска контрола, базира се на новцу из буџета и јавних извора финансирања, и континуирано се спроводи на свим нивоима власти. Истраживање из 2013. које је објавила *Светска асоцијација новинара и новинских издавача (WAN-IFRA)* у сарадњи са *Балканском истраживачком мрежом (БИРН)* подудара се са запажањем Савета за борбу против корупције.¹⁶⁴

Постоји сагласност о томе да су главни проблеми повезани са финансирањем медија из јавних прихода, повезани са четири области, а то су:

- 1) финансирање медијских услуга и оглашавање државних институција, јавних и других предузећа у државном власништву;**
- 2) субвенције и буџетска давања;**
- 3) финансирање медијских пројеката и**
- 4) давање пореских олакшица као вид финансирања.**

Иста природа проблема је препозната и у медијској стратегији из 2011. године. У том документу је наведен податак да је приближан износ државне помоћи у 2010. години износио (око 21 милион евра), док је за 2011. годину опредељено приближно 2.512.856.070 динара (око 25 милиона евра). Међутим од 2011. године до данас ситуација у медијима се драматично погоршала. Држава је наставила с једне стране да субвенционира медије у свом власништву, док су тржишни положај медија у приватном власништву драстично погоршао. Степен зависности медија од продаје огласног простора и буџетских дотација постао је још већи код медија са приватним власништвом. Економска и друштвена криза утицала је на то да по питању финансијске зависности статус и приватних и државних медија, а нарочито уредника и новинара, постане идентичан. И једни и други се сусрећу са различитим облицима цензуре или аутоцензуре јер им егзистенција зависи од извора финансирања медија у коме раде.

4.1 Оглашавање државних институција, јавних и других предузећа у државном власништву

4.1.1 Оглашавање као начин утицаја на уређивачку политику медија

Процене агенције *Нилсен* говоре да је тржиште оглашавања у Србији у периоду 2011-2012. имало годишњу вредност око 172 милиона евра, а у 2013. око 155 милиона евра.¹⁶⁵ Зато и не чуди што се најчешћи облик неформалног притиска на уређивачку политику медија у Србији рефлектује кроз њихову комерцијалну делатност, односно преко оглашивача.

¹⁶⁴ <http://nuns.rs/reforma-javnog-informisanja/21561/prikrivena-kontrola--ugrozavanje-medija-u-srbiji.html>

¹⁶⁵ <http://www.novinarska-skola.org.rs/sr/?p=3574>

Притисак је готово неизбежан независно од тога да ли се огласни простор закупује посредством агенције или директном сарадњом. Притисак оглашивача на медије посредством маркетиншких агенција је јачег интензитета због чињенице да су многе агенције у прилици да авансно плате огласни простор пружаоцу медијске услуге.

У пракси је приметно да обим и континуитет сарадње оглашивача и конкретног медија зависи од курса уређивачке политике. Тако се у јуну 2014. године појавио изненадни сукоб између листа *Курир* и компаније *Телеком Србија* која спада у групу једног од најутицајнијих и највећих државних оглашивача ког је и агенција *Нилсен* сврстала на пето место на листи од топ десет оглашивача у 2013. години. Редакција *Курира* је тврдила да је неко из власти забранио *Телекому* да се оглашава у *Куриру*, оценивши то као директан финансијски притисак на тај лист.¹⁶⁶ Менаџмент *Телекома* је у саопштењу тада навео да критике *Курира* „не може другачије разумети, него као покушај рекетирања“ и да је обим и временски период оглашавања искључива одлука те компаније.¹⁶⁷

С друге стране у листу *Информер* примећује се агресивна медијска пропорција производа у услуга компаније Телеком Србија, па тако *Информер* у децембру 2014. године више дана узастопно рекламира услуге Телекома Србија на 1/3 своје насловне стране.

Савет је у периоду од 14. јула до 14. октобра 2014. године пратио оглашавање у седам дневних новина (*Политика*, *Дневник*, *Курир*, *Вечерње новости*, *Данас*, *Блиц* и *Ало*) и два недељника (*НИН* и *Време*). Циљ прикупљања података у овом периоду је израда анализе која би показала ко су највећи оглашивачи у одређеним штампаним медијима. Период праћења и узорак свакако није репрезентативан, али се може посматрати у контексту могућег утицаја оглашивача на уређивачку политику конкретних медија.

Дневни лист Политика - Интересантно је да у анализираном периоду у листу *Политика* није било реклама великих трговинских ланаца.¹⁶⁸ У већини издања рекламирани су пензиони фондови: Дунав добровољни пензиони фонд, Raiffeisen Future, Delta Generali Basic, Delta Generali Index, ДДОР Гарант Еквилибрио и ДДОР Гарант Штедња. У мају 2014. године променила се власничка структура у Делта Генерали осигурању АДО, када је откупљен мањински удео од Делта групе, па је сада власник 99,95% акција Generali PPF Holding B.V. ДДОР Гарант је у власништву СКУПИНА ПРВА ДД из Словеније.

Поред малих акционара, Дунав осигурање има следећу власничку структуру: Комерцијална банка има 10,1%, Utma Comerc d.o.o. има 6,74%, AMS Osiguranje ado 5,63%, Banka Intesa AD Beograd – Kastodi RN – KS 4,49%, Република Србија 3,67%. Raiffeisen future је у власништву Raiffeisen banke, која је власништво RaiffeisenBank а.д. Београд - Кастоди РН – КС које нема у електронској евиденцији Централног регистра, депоа и клиринга ХОВ.

У листу *Политика* РТС и ТВ Прва су најавили нову јесењу сезону. Поред свог првог кабловског програма ПРВА плус, ТВ Прва је најавила Вече са Иваном Ивановићем, Радну акцију, Звезде гранда, Fantastic show, Твоје лице звучи познато, као и серију Будва на пјену од мора и Ургентни центар, док се РТС рекламирао као најгледанија телевизија.

Политика је рекордер по броју огласа, обавештења, конкурса, решења, пресуда и позива који су објавили корисници буџетских средстава, а у анализираном периоду објављено

¹⁶⁶ <http://www.kurir.rs/kompaniji-telekom-zabranjeno-oglasavanje-u-kuriru-clanak-1439605>

¹⁶⁷ <http://www.novimagazin.rs/opusteno/kurir-telekom-prekinuo-oglasavanjetelekom-to-je-reketiranje>

¹⁶⁸ Анализом нису обухваћена издања од 26. јула и 8. септембра 2014. године

је више од 250 огласа таквог типа. Судови са територије Републике Србије објављивали су решења, пресуде и обавештења преко 65 пута, док се Агенција за приватизацију огласила више од 40 пута. Више од десет пута су се огласили и Министарство пољопривреде и заштите животне средине, Министарство одбране, Министарство финансија, Министарство државне управе и локалне самоуправе, Министарство правде и Министарство културе и информисања. У листу Политика оглашавале су се и установе културе, образовне установе, јавна предузећа са територије Републике Србије, општине, градови итд.

Дневни лист Дневник – У анализираном периоду уочено је да се у сваком издању рекламирају: EDUCONS, ИК Гуча, Циклонизација, ЈКП Топлана Нови Сад, ДДОР Нови Сад, Фабрика акумулатора Сомбор.¹⁶⁹ За њима следе Такси Војвођани (није пронађен податак о власништву у АПР), Наш такси (власник 100% Милан Богданић) и Огласне новине (сва права на сајту има Дневник Војводина прес). EDUCONS је Универзитет који је од Министарства просвете добио дозволу за рад 2008. године, а чине га: Факултет за услужни бизнис - ФАБУС, Факултет пословне економије, Факултет заштите животне средине, Академија класичног сликарства, Факултет информационих технологија, Учитељски факултет, Факултет еколошке пољопривреде, Факултет за примењену безбедност, Факултет дигиталне продукције, Факултет за спорт и туризам - ТИМС и Факултет за европске правно-политичке студије - ФЕППС.

ИК Гуча а.д. чије је седиште у Гучи, према подацима АПР-а налази се у стечају, а пуно пословно име је Концерн „Фармаком МБ“ Шабац - Индустријски комбинат Гуча а.д. Гуча (варошица) - у стечају. Циклонизација д.о.о. бави се дезинфекцијом, дезинсекцијом и дератизацијом, а према АПР-у 28,31% има Лука Малеш, 24,32% Тихомир Јаковљев, а 15,77% је друштвени капитал у отплати. Према подацима из АПР-а пуно пословно име Фабрике акумулатора Сомбор је Концерн „Фармаком МБ“ Шабац Фабрика акумулатора Сомбор а.д. Сомбор. Од трговинских ланаца оглашавали су се ДИС и Меркатор, а честе су и рекламе књижаре Делфи и Лагуне.

У новосадском **Дневнику** доминирају обавештења, конкурси, решења, пресуде и огласи покрајинских органа. Оглашавали су се: градови Нови Сад и Зрењанин; општине Бач, Инђија, Беочин, Нова Црња, Пећинци, Пландиште, Житиште, Бачка Паланка, Рума, Сента и Бачки Петровац; Покрајински секретаријати за привреду, урбанизам, пољопривреду, образовање; Покрајински Завод за равноправност полова; Завод за изградњу града Новог Сада; Привредни и Основни суд у Новом Саду, као и покрајинска комунална предузећа. Од републичких органа, у анализираном периоду огласили су се: Агенција за приватизацију, Републичка агенција за просторно планирање, Републичка дирекција за робне резерве и Повереник за информације од јавног значаја и заштиту података о личности.

Дневни лист Курир - У анализираном периоду снижења цена у својим продајним објектима и листу Курир огласили су ДИС, Идеа, Рода, Меркатор, Метро, Супер Веро и Темпо.¹⁷⁰ Рекламирали су се и Маркони спорт (власник 100% удела је Марија Ђукић), Fashion park Инђија, Форма Идеале (власничка структура: 45,05% - Владимир Лазаревић, 43,28% -

¹⁶⁹ Анализа не обухвата издање од 26. јула 2014. године.

¹⁷⁰ Анализа не обухвата издања од 26. јула, 5. септембра и 22. септембра 2014. године.

Никола Лазаревић, 5,835% - Европска банка за обнову и развој, 5,835% - Форма Идеале д.о.о. Крагујевац) и Drink store (власник 100% удела је 100% Веселин Младеновић).

Своје јесење програмске шеме у **Куриру** у форми огласа су најавили: ТВ Прва, Пинк, РТС и Нарру ТВ. ТВ Прва је оглашавала емисије Вече са Иваном Ивановићем, Радну акцију, Звезде гранда, Fantastic show, Твоје лице звучи познато, као и серије Будва на пјену од мора и Ургентни центар, а изрекламиран је и први кабловски програм ПРВА плус. Поред реклама за Pink International Company, ТВ Пинк је нову сезону најавила серијом Сулејман, Пинковим звездама и Пинковим звездицама. РТС је као најгледанија телевизија најавила нову сезону, док је ТВ Нарру промовисала цртани филм Маша и медвед, Дизнијеве цртане филмове, Телемастер, Добро јутро Србијо, Опаснице, Лака лова, Искрено са..., Једна жеља једна песма, Голи живот, Чађава механа, Опозит, Опрости ми.

Поред телевизија, у **Куриру** су се рекламирале и три радио-станице: Антена Београд, Радио 3 и Радио С, као и магацини Story (преко 60 пута), Men's Health, Сенса, Сена викенд, Elle modni magazin, National Geographic и Мама магацин. У анализираном периоду објављено је око 40 огласа, обавештења, конкурса, градова Београда и Новог Сада, општине Кикинда, Агенције за приватизацију, Агенције за регионални развој, Скијалишта Србије и Привредног суда у Новом Саду.

Дневни лист Вечерње новости - Анализом су обухваћени летњи месеци, па су туристичке агенције имале значајан удео у рекламама и то: 1А travel (према подацима Агенције за привредне регистре директор је Мехмет Гундуз из Немачке, а Милица Вукоје је руководилац у седишту), Вива травел (директори Марко и Јелена Милановић), Фламинго травел (није пронађен податак о власништву у АПР), Травелланд (директор Милош Јововић), Монтенегро травел (регистровано у Црној Гори), Путник травел (директор Весна Ђорић), Кон Тики (акционарско друштво), Бис травел агенција (директор Сретен Закић), Olympic travel (директори Светлан Стојиљковић и Бранка Караџић), Аргус турс (директор Срђан Андрејевић), Геа турс, Хало турс (директор Владимир Јанковић из Црне Горе), Falcon tours (директор Маша Давидовић), FlyFly travel, Dihoff travel, Index tours (није пронађен податак о власништву у АПР).

Своје понуде у **Новостима** рекламирали су и терме Чатеж и МК Mountain Resort, као и две авио-компаније Montenegro airlines и Qatar airways. МК Mountain Resort је 100% у власништву МК Group д.о.о., а према подацима АПР-а 86,94% у МК Group д.о.о. има Wheat Corn Holding В.В. Ноландија, 11,46% Agri Holding Швајцарска, 1,12% Роксанда Костић и 0,48% Миодраг Костић.

У листу **Новости** три пута је најављен Danube Business Forum. Трговински ланци ДИС, Рода, Идеа, Меркатор и ДЛТ промовисали су разне акције и попусте. Своју нову програмску шему најавили су: Нарру ТВ, ТВ Прва, ТВ Пинк, ТВ Б92 и РТС. За најмлађе гледаоце Нарру ТВ је обезбедила Дизнијеве цртане филмове, као и цртани филм Маша и медвед, а изрекламирани су и: Телемастер, Тирилица, Добро јутро Србијо, Опаснице, Гладијатори, Лака лова, Искрено са..., Једна жеља једна песма, Голи живот, Опозит, Поштар, Корени, Опрости ми. ТВ Прва је најавила Вече са Иваном Ивановићем, Радну акцију, Звезде гранда, Фантастик шоу, Твоје лице звучи познато, као и серије Будва на пјену од мора и Ургентни центар. Пинкове звезде, Пинкове звездице и серија Сулејман су новине на ТВ Пинку, а у листу Новости објављене су и рекламе за Pink International Company. Б92 је промовисао Прогнане и Сладак живот, а РТС је поред најаве нове сезоне, нарочито истакао Мали дневник.

Интересантно је да се у *Новостима* Државна лутрија Србије огласила преко 50 пута, а предмет оглашавања су биле рекламе тог предузећа и извештаји о играма на срећу. Такође судови са целе територије Републике Србије у *Новостима* су објавили преко 35 решења, обавештења и пресуда, министарства су се огласила 15 пута (Министарство пољопривреде и заштите животне средине 8, Министарство одбране 5, Министарство омладине и спорта 2), јавна предузећа града са територије града Београда 10 пута, Национална служба за запошљавање објавила је 9 позива и конкурса. Оглашавале су се и основне школе, царинарнице из Ниша, Краљева, Суботице, Београда, Управа царине, као и ПИО фонд.

Дневни лист Данас - У поступку анализе огласа Савет је приметио да се у свим издањима дневног листа *Данас* појављују Агент плус (власници 51% Зоран Нетковић, 18% Војислав Обућина, 16% Никола Мијаиловић, 15% Бранимир Булић), Grant Thornton (власништво 51% Даница Колунџија Цукавац, 49% Никица Колунџија) и Младост турист а.д. (извршни директор Десимир Поповић).¹⁷¹ Последња страна овог листа у периоду петак-понедељак резервисана је за Leveris. Према подацима из АПР Leveris Jewelry је 100% у власништву Предузећа за трговину и услуге Leveris d.o.o. Београд, а 100% власник овог предузећа је Александар Буторовић. Такође, лист *Данас* је у односу на друге медије специфичан по интензивном оглашавању Косовске агенције за приватизацију.

Од свих анализираних дневних листова, у дневном листу *Данас* је објављен највећи број огласа, конкурса, позива и обавештења државних органа и агенција, установа културе и образовних установа које се финансирају из буџета. Већи број судова са територије Републике Србије најчешће се оглашавају у листу *Данас*, па је тако у анализираном периоду објављено преко 120 решења, пресуда и обавештења. Поред судова Агенција за приватизацију се огласила више од 40 пута, а Министарство пољопривреде и заштите животне средине објавило је више од 20 обавештења и конкурса. Филијале Пореске управе са територије Републике Србије објавиле су више од 40 огласа. У анализираном периоду било је и преко 35 огласа основних школа који су се пре свега односили на прикупљање понуда за организацију ђачких екскурзија. У листу *Данас* најчешће се оглашавају јавна комунална предузећа, општине и градови.

Дневни лист Блиц – На списку више од 160 оглашивача доминантно улогу у огласном простору Блица имале су туристичке агенције, јер је анализа Савета обухватила период летњих месеци.¹⁷² 1А Травел (према подацима Агенције за привредне регистре директор је Мехмет Гундуз из Немачке, а Милица Вукоје је руководилац у седишту), Алма холидаус (директор је Борислав Андрић), Аргус турс (директор Срђан Андрејевић), Арива литас (директор је Бо Ерик Стинг Карлссон из Шведске), Банбус (директор је Филип Ковачевић), Биг блу (директор Иван Радојевић), Biss travel agency (директор Сретен Закић), Falcon Tours (директор Маша Давидовић), Филип травел (директор Петар Благојевић), Halo Tour (директор Владимир Јанковић из Црне Горе), KopTiki (акционарско друштво), Matico (директори Владимир Матовић и Татјана Миливојевић), Монтенегро травел (регистровано у Црној Гори), Montesol travel (директор Тихомир Стојановић), Одеон травел (директор Мирко Баук), Olympic travel (директори Светлан Стојиљковић и Бранка Караџић), Philoxenia travel (директор Коуркоудиалос Георгиос из Грчке), Путник травел (директор Весна Ђорић),

¹⁷¹ Анализа не обухвата издања од 26-27. јула, као и издање од 06. августа 2014. године.

¹⁷² Анализа не обухвата издање од 26. јул 2014. године

Робинсон (нема података у АПР-у), Sunline (директор Сами Азаиез из Туниса), Travel Expert (директор Alpay Abay из Турске), Travelland (директор Милош Јововић) и Turisttrade (директор Ненад Кнежевић).

У **Блицу** је рекламиран и сајт Супер одмор (пријатељи сајта су: Олимпијски центар Јахорина, YUTA, Скијалишта Србије и NonStop Shop), као и супер авио-карте (још један сајт у издању Ringier Axel Springer). Терме Чатеж и Олимиа представиле су своју понуду, ако и МК Mountain Resort. МК Mountain Resort је 100% у власништву МК Group д.о.о., а према подацима АПР-а 86,94% у МК Group доо има Wheat Corn Holding B.V. Холандија, 11,46% Agri Holding Швајцарска, 1,12% Роксанда Костић и 0,48% Миодраг Костић. Такође, у **Блицу** су акцијске цене најављивали и трговински ланци: ДИС, Рода, Идеа, Меркатор, ДТЛ и Макси.

Издавач Ringier Axel Springer је у свом листу **Блиц** преко 40 пута огласио интернет сајт blis.rs, недељник НИН (са и без ДВД издања), портал о познатима Пулс, Блиц жена и издање Блиц жене Познати кувају, Ауто Билд, али и онлајн издања NonStop shop и мојавто.rs. Нове програмске шеме у **Блицу** су промовисали ТВ Прва, Happy ТВ, РТС и Б92. Поред свог првог кабловског програма ПРВА плус, ТВ Прва је најавила Вече са Иваном Ивановићем, Радну акцију, Звезде гранда, Fantastic show, Твоје лице звучи познато, као и серије Будва на пјену од мора и Ургентни центар. Happy ТВ је из своје јесење шеме издвојио Дизнијеве цртане филмове, цртани филм Маша и медвед, Телемастер, Тирилицу, Опаснице, Краљев шоу, Искрено са... и Лаку лову. РТС је најавио нову сезону, а посебно је рекламиран Мали дневник. Сладак живот је новина коју је изрекламирао из своје програмске шеме Б92.

У анализираном периоду у **Блицу** је објављено око 30 јавних позива, обавештења, конкурса, решења, пресуда, огласа, које су објавили корисници буџетских средстава. Међу оглашивачима су били: градови Београд, Шабац и Нови Сад, општине Пожега, Шипово и Нови Београд, Виши суд у Београду, Привредни суд у Београду, Чачку, Крагујевцу и Пожаревцу, Трговински суд у Београду, Основни суд у Новом Саду, Министарство пољопривреде и жаштите животне средине, Министарство одбране, ЈП Водовод и канализација, ЈП Дирекција за изградњу Суботице и ЈП Пословни простор Звездара.

Дневни лист Ало –У периоду мониторинга који је спровео Савет у издањима листа **Ало** забележено је близу 100 различитих оглашивача.¹⁷³ Интересантно је да се у овом периоду највише пута огласило Библијско друштво Србије, које је уз лист **Ало** читаоцима делило примерке Светог писма, чак 50 пута, а следе NonStopshop и мојавто. Према подацима Агенције за привредне регистре, оснивач Библијског друштва Србије је Британско и инострано библијско друштво Лондон. У Србији ово друштво делује још од 1918. године, а законски заступник је Вера Митић. Портал NonStopShop.rs је интернет продавница која послује у саставу компаније Ringier Axel Springer. Мојавто.rs је сајт за ауто-огласе који обухватају понуде за куповину и продају аутомобила, резервних ауто-делова и опреме. Сајт послује у оквиру компаније Ringier Axel Springer.

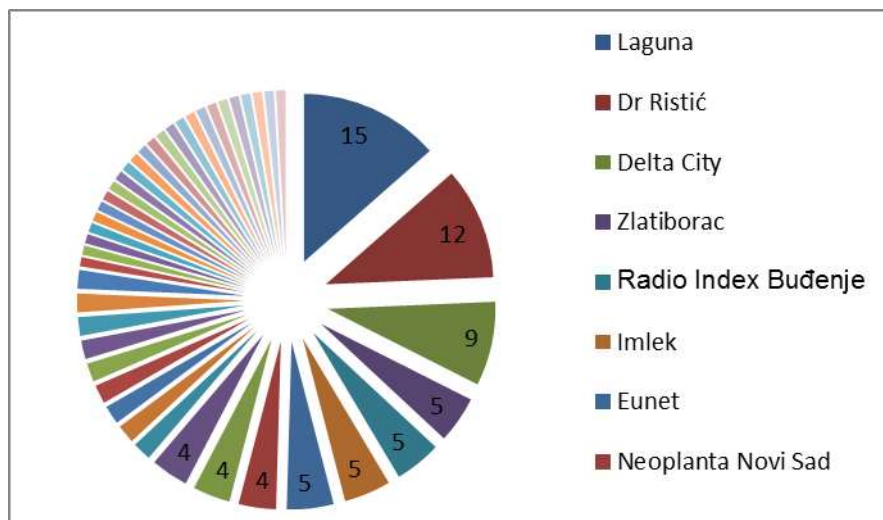
Пошто је пракса овог издавача да своја издања међусобно рекламира, тако је у листу **Ало** више од 50 пута рекламиран магазин Блиц жена и најаве издања Блиц жена - Познати кувају, као и портал Пулс. У листу **Ало** своје нове програмске шеме промовисали су ТВ Прва, ТВ Пинк и ТВ Б92. Своју нову јесењу шему ТВ Прва је представила рекламирајући: Вече са Иваном Ивановићем, Радну акцију, Звезде гранда, Fantastic show, Твоје лице звучи познато, као и серије Будва на пјену од мора и Ургентни центар. ТВ Прва је у листу **Ало** представила и свој први кабловски канал ПРВА плус. Најважније новине у јесењој шеми ТВ Пинка, ако се

¹⁷³ Анализа не обухвата издање од 26. јула 2014. године

узму у обзир рекламе у листу Ало, јесу: Пинкове звезде, Пинкове звездице и серија Сулејман. ТВ Б92 је у овом листу најавила нови тв шоу у својој програмској шеми под називом Сладак живот.

Корисници буџетских средстава су такође у листу *Ало* објављивали огласе, јавне конкурсе, обавештења и јавне позиве. Градске управа града Београда, Скупштина града Јагодине, општина Ковачица, јавна предузећа из Бора и Младеновца, предшколске установе, основне и средње школе, као и привредни судови (Београд, Зрењанин) огласили су се у наведеном медију око 50 пута.

Недељници Време и НИИ - Оглашавање у недељницима *Време* и *НИИ* обухвата период од 17. јула до 9. октобра 2014. године у коме је објављено тринаест бројева.¹⁷⁴ У недељнику *Време* у анализираном периоду уочена су 44 оглашивача. Највише се оглашавала издавачка кућа Лагуна (власник са уделом од 100% је Дејан Папић) и то 15 пута у дванаест бројева недељника *Време* које је Савет анализирао, следи Дом здравља Др Ристић 12 пута, па Шопинг центар Delta City 9 пута. Иначе, крајњи власник овог шопинг центра према подацима АПР је фирма Astatine Holdings Limited са Кипра, која се доводи у везу са Мирославом Мишковићем. Интересантно је да су се компаније које припадају DeltaGrupи (Delta City, Delta transportni sistem, Delta Holding, Delta Fondacija, Delta DMD, Delta Agrar) у наведеном периоду у недељнику *Време* огласиле 17 пута.

Тakoђе у недељнику *Време* пет пута су се огласиле компаније: Златиборац (власник са уделом од 100% је Александар Стојановић), Имлек (већински власник је Danube Foods Group B.V.) и Еунет (већински власник је Amalinfa Consultants Limited), а за њиме не заостаје ни Радио Индекс, који је промовисао јутарњи програм Буђење. По четиру пута су се огласиле Неопланта Нови Сад (власник је Nelt Co d.o.o. Beograd, чији је власник Neregliа Trading Limited са Кипра), Florida bel (чији је крајњи власник Astatine Holdings Limited са Кипра) и Делта транспортни систем (чији су крајњи власници Astatine Holding i Hemslade Trading

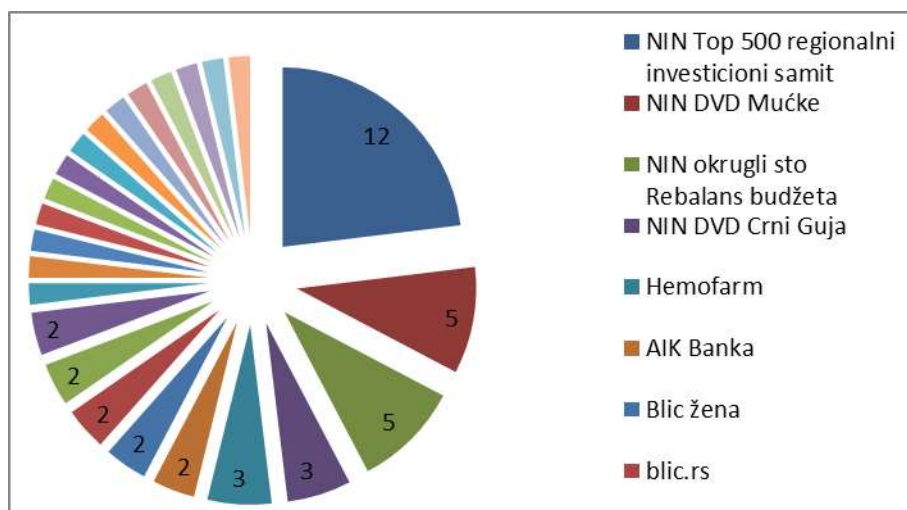
¹⁷⁴ Анализа не обухвата издање недељника *Време* од 4. септембра 2014. године

limited који се повезују са Мирославом Мишковићем). Телеком Србија, Stand up Fest, NBGP Properties, MTS, Medigroup, Југословенскоо драмско позориште, филмови Планета мајмуна и Ишчезла и Aqua Gala су имали по две рекламе.

По једном су се огласили и UNICEF, UNHCR, Теленор, Теленор банка, Ресторан Континентал, Планета арт (конкурс), Парк хотел Београд, Амбасада Норвешке, Ноћ истраживача, Летња ревија филмских хитова, Лего, Конкурс Слобода или ништа, КЦБ, Хемофарм фондација, Група 484, Град Београд, Филолошки факултет у Београду, Палићки Европски филмски фестивал, Делта холдинг, Делта фондација, Делта ДМД, Делта аграр, Битеф 14, Belgrade Waterfront, Alpha bank.

За разлику од недељника **Време**, недељник **НИН** је имао знатно мање оглашивача, двадесет четири. У овом недељнику доминирале су најаве догађаја чији је организатор био недељник НИН, па је тако најаву за Регионални инвестициони самит Топ 500 објављена у дванаест од тринаест бројева овог недељника. Округли сто о Ребалансу буџета најављен је пет пута. НИН је у овом периоду најављивао и своја ДВД издања серија Црна Гуја (3) и Мућке (5). У анализираном периоду по два пута је објављена реклама сајта дневних новина Блиц (blic.rs) и магазин Блиц жена, који имају истог власника као и недељник НИН Ringier Axel Springer.

Компанија Хемофарм се огласила три пута (власник са уделом од 100% је „Stada service holding B.V.“ из Холандије), два пута АИК Банка (власник са уделом од 49,35% је „Sunoko“ ДОО Нови Сад чији је већински власник Nordagri N.V. из Холандије и који се повезује са Миодрагом Костићем) и Dietpharm. По једном су се огласили НИС, МТС, Belgrade Waterfront, Telenor banka, Reiffeisen bank, UniCredit Banka, Музеј савремене уметности у Београду, Methodes, часопис АутоБилд и ОМВ, British Council и Banca intesa, Филм Ничије дете, Опел, а најављена је и продаја Дизнијевих бајки.

4.1.1.1 Пример утицаја на медије странке Трећа Србија

По оцени Савета пример потенцијалне злоупотребе јавних ресурса, односно новца из јавних извора финансирања, ради обезбеђивања политичког утицаја и промоције политичких ставова у медијима, кроз оглашавање и рекламирање, представљају поступци руководства **ЈКП Информатика из Новог Сада**. Функцију директора ЈКП Информатика од септембра 2012. године обавља **Дејан Челар** из странке **Трећа Србија**, а његов помоћник је **Александар Ђурђев**. Иначе, Ђурђев обавља функције градског одборника у Скупштини града Новог Сада и генералног секретара **Треће Србије**.

Према наводима из извештаја ДРИ о извршеној ревизији код **ЈКП „Информатика“** Нови Сад за 2013. годину, наведено предузеће је уговорило услуге оглашавања, рекламе и пропаганде у току 2013. године, без спровођења поступка јавне набавке на начин прописан Законом о јавним набавкама. Руководство предузећа је на основу дискреционих одлука закључило шест уговора укупне вредности 8,7 милиона динара. Предмет уговора је „оглашавање, рекламирање и информисање јавности о пословним активностима“ на интернет страницама различитих сајтова и то:

- Са **„Курир инфо“ д.о.о.** уговорено је информисање јавности о активностима предузећа, на интернет страници добављача (www.kurir-info.rs) у вредности од 3.000.000 динара;¹⁷⁵

- Са **„Freefall Agency“** уговорено је постављање логоа предузећа, као banner-a, на интернет страници добављача (www.srbodroid.com), у вредности од 1.000.000 динара;¹⁷⁶

- Са истраживачко-информативним центром **„Нова српска политичка мисао“** уговорено је информисање јавности о активностима предузећа на интернет страници добављача (www.nspm.rs), у вредности од 1.500.000 динара;¹⁷⁷

- Са **„Дан Граф“ д.о.о.** уговорено је информисање јавности о активностима предузећа, на интернет страници добављача (www.danas.rs), у вредности од 1.200.000 динара;¹⁷⁸

- Са **„New standard Media“ д.о.о.** уговорено је информисање јавности о активностима предузећа, на интернет страници добављача (www.standard.rs), укупне вредности 850.000 динара;¹⁷⁹

- Са **„Актер News“ д.о.о.**, уговорено је информисање јавности о активностима предузећа, на интернет страници добављача (www.akter.co.rs), у вредности од 1.200.000 динара.¹⁸⁰

Може се претпоставити да је на основу дискреционих уговора које руководство **ЈКП Информатика** закључило са пружаоцем услуга оглашавања управо **Трећа Србија** обезбедила присуство својих функционера у јавности, медијску препознатљивост, промовисање политичких ставова и активности. По оцени Савета у периоду 2013-2014. година било је могуће уочити медијско присуство активности политичке организације **Трећа Србија**, кроз неретко преношење саопштења и интервјуа функционера наведене политичке организације.

¹⁷⁵ Уговор број 3173/13, од 28.02.2013.

¹⁷⁶ Уговор број 3768/13, од 14.03.2013.

¹⁷⁷ Уговор број 3510/13, од 08.03.2013.

¹⁷⁸ Уговор број 4035/13, од 21.03.2013.

¹⁷⁹ Уговор број 3602/13, од 11.03.2013. и „Анекс I“ број 3602-2/13 од 30.07.2013.

¹⁸⁰ Уговор број 4394/13, од 27.03.2013.

Простор у медијима *Трећа Србија* је добила и у електронским и штампаним издањима дневног листа *Данас* и *Курир*.

4.1.2 Оглашавање и ПР услуге агенција

Савет је у извештају из 2011. године указао да посебно место у односима између државних институција и медија заузимају агенције за односе са јавношћу, маркетиншке и продукцијске куће, које су, углавном, у власништву страначких активиста, или са њима повезаних особа. Исти модел настављен је и након избора 2012. године и доласка на власт Српске напредне странке, с тим што су се агенције промениле и акценат је више стављен на комерцијалне оглашиваче. Међутим, и поред политичких промена и даље битну улогу играју оглашивачи под контролом државе попут јавних предузећа, предузећа и банака са државним капиталом.

„Увек је било политичких притисака на оглашиваче са којом ће агенцијом да склопе уговор, али сам се надао да ће се после 2012. године разбити монопол на тржишту, који су имали Ђилас и Шапер. Десило се супротно. Никада није било горе, немогуће је сада доћи до посла. Сви иду код Шапера и Горана Веселиновића, јер ту препознају нови центар моћи“ пише у истраживању Балканске истраживачке мреже БИРН.¹⁸¹

Ово истраживање БИРН-а показује да на оглашивачком тржишту највећи проценат клијената држе два пула агенција. Један пул чине агенције окупљене око *Direct Media* (Дајрект медија), док је други пул састављен од осам агенција, међу којима су агенције Срђана Шапера, Бранимира Димитријевића, Шаперовог партнера и власника агенција *Media pool* (Медија пул) и *Media jobs* (Медија џобс) и агенција *Sekond*, иза које стоји Горан Веселиновић. Дајрект медија, агенција у којој је Драган Ђилас имао власништво од промене власти изгубила је значајне клијенте: Имлек је отишао у Универзал медија Срђана Шапера, Агрокор и Комерцијална банка изабрале су оглашивачку агенцију Медија џобс Бранимира Димитријевића, а Банка Intesa је прешла у Секонд иза које стоји Горан Веселиновић.

Агенција *Second* (Секонд) која је регистрована у новембру 2012. године, а иза чијег оснивања, према сазнањима БИРН-а, стоји Горан Веселиновић, члан Главног одбора Српске напредне странке и бивши послодавац Александра Вучића, преузима тржиште које су некада држале агенције Драгана Ђиласа. Агенцију Секонд су основали Милош Јовановић и Срђан Лековић, али ова фирма током 2013. године прелази у руке Сање Лаловић, која је у изборној кампањи 2012. године за Српску напредну странку радила послове медијске стратегије и планирања. Горан Веселиновић у јавности негира да има везе са агенцијом Секонд. Он поседује пи-ар агенцију *Right* (Рајт) која је водила изборну кампању напредњака 2012. године и пре тога кампању Српске радикалне странке 2008. године. Ова агенција је основана 2003. године и под називом *Профајлер тим*, онда је преименована у *Block&Connect*, а од септембра прошле године у *Рајт*.

Удео од 30% капитала у агенцији Рајт од 4. 12. 2013. године има Јасмина Стојанов која је истовремено и директор агенције. Она је до 2012. године била шеф прес службе у Председништву Србије за време мандата Бориса Тадића. Поред Тадићевих саветника Небојше

¹⁸¹ Оглашавање као приватни посао власти - <http://javno.rs/istrazivanje/oglasavanje-ka0-privatni-posao-vlasti>

Крстића и Срђана Шапера, у јавности се говорило да контролу над уређивачком политиком медија врши управо Јасмина Стојанов.¹⁸² Ово је у више наврата, док је био опозициони политичар пре избора 2012. године, тврдио и премијер Александар Вучић.¹⁸³

У истраживању БИРН-а се такође наводи да је Александар Вучић током 2010. године био запослен у агенцији Профајлер тим (сада Рајт) што је он тада и сам медијима потврдио.¹⁸⁴ Све до 2012. године агенција Рајт није имала значајније клијенте или веће послове. Током 2010. и 2011. године за пи-ар услуге агенцију су ангажовале општине Вождовац и Земун у којима је на власти била коалиција око СНС-а. Подаци АПР-а показују да је Рајт 2012. године увећао своје приходе преко 50 пута, што Веселиновић објашњава чињеницом да је новац за предизборну кампању СНС-а ишао преко његове агенције. Ово потврђује и извештај Агенције за борбу против корупције. У изборној кампањи 2012. године агенција **Block&Connect** Горана Веселиновића заложила је банкарску гаранцију **Универзал банке** од 38.328.554 динара као јемство за финансирање изборне кампање председничког кандидата Томислава Николића.¹⁸⁵

БИРН наводи да је почетком 2014. године агенција Горана Веселиновића за клијента добија једну од највећих компанија у Србији, Danube Foods Group (Дањуб фудс груп), којој припада Имлек.

4.1.2.1 Инфобиро, Фрејм и Видеонет

Тренд коришћења приватних агенција за покривање активности државних органа настављен је од 2011. године када је Савет први пут указао на ову праксу. За девет година колико државне институције користе услуге три власнички повезане приватне компаније, Инфобиро, Фрејм (Frame TV production) и Видеонет потрошено је најмање 446 милиона динара према истраживању Балканске истраживачке мреже БИРН¹⁸⁶. Савет је указао да су током 2011. готово сва министарства користила услуге агенција Инфобиро и Фрејм, а од краја 2011. године, Видеонет преузима Фрејмове послове са државним институцијама. У 2011. години Фрејм има годишњи приход од 52,5 милиона динара, а Видеонет свега шест милиона, док је у 2012. тренд обрнут - Фрејм има близу шест милиона, а Видеонет десет пута више.

БИРН-ово истраживање показује да су већину уговора са Инфобироом, Фрејмом и Видеонетом државне институције закључиле директно, јер Закон о јавним набавкама прописује да за услуге радио и телевизијске продукције није потребно спроводити поступак јавне набавке. Приходи од државе, од настанка ових фирми, увек су прелазили половину њихових укупних годишњих прихода, а некада су достигали и 90 посто.

Тако је Агенција за приватизацију са Фрејмом имала уговоре од 2007. до 2012. године, а са Видеонетом од 2012. до октобра 2013. године укупне вредности од 76,5 милиона динара за продукцију недељне ТВ емисије у којој би се промовисала општа позитивна економска клима и приватизациони процеси, као и за снимање видео-материјала, архивирање и постављање на сервис Инфобиро. Скупштина града Београда је у периоду од 2008. до 2013. године платила више од 42 милиона динара за снимање градских званичника и догађаја, за услугу израде видео-материјала и ТВ продукцију, као и за два ТВ серијала Београдски

¹⁸² <http://www.sns.org.rs/lat/novosti/vesti/vucic-ako-nikolicu-bude-gore-cela-srbija-u-beograd>

¹⁸³ <http://www.sns.org.rs/press-centar/aleksandar-vucic-24062011>

¹⁸⁴ <https://www.youtube.com/watch?v=0pgyBjvtmFs>

¹⁸⁵ http://www.javno.rs/assets/oglasavanje/bankarska_garancija.jpg

¹⁸⁶ Контролисане информације медијима на услузи - <http://javno.rs/istrazivanja/kontrolisane-informacije-medijima-na-usluzi>

детектив и Београд.рс. И Министарство културе и информисања годинама је користило услуге фирме Фрејм, током 2011. и фирме Видеонет током 2012. године. Међу највећим клијентима фирме Инфобиро су Скупштина града Београда, АП Војводина, Министарство пољопривреде, Министарство животне средине, Министарство за КиМ, Министарство трговине и услуга.

Савет препоручује да се развије систем ефикасне контроле финансирања јавним новцем комерцијалних услуга медија, коришћења ПР и оглашивачких агенција од стране државних органа, институција и предузећа у државном власништву. Такође, требало би успоставити систем мониторинга концентрације у индустрији оглашавања разних облика посредовања у продаји медијског простора оглашивачима и могућих канала утицаја преко ових агенција на медијско пословање и независност.

4.1.3 Трошкови оглашавања – парламентарни избори 2014.

Један од најдиректнијих облика политичке контроле медија у Србији заступљен је током изборних кампања и то кроз време које политичке странке закупе у електронским медијима и кроз огласни простор у штампаним медијима. Највећи део трошкова током изборне кампање 2014. политичке странке су трошиле на оглашавање на ТВ станицама. Према истраживању Транспарентности Србија,¹⁸⁷ странке су на парламентарне и београдске изборе потрошиле преко 10 милиона евра, што је веома слично са подацима који се односе на изборе из 2012. године:

“Убедљиво највећи део „колача“ за ТВ оглашавање односи се на СНС (43%), странку која је добила највише гласова на изборима. Следећа по реду је другопласирана коалиција СПС-ПУП-ЈС. Веома скупе кампање (преко милион евра) водили су УРС и ЛДП, листе које нису прешле изборни праг. За њима следе НДС, која је са 9% инвестираног удела у ТВ оглашавању прешла изборни праг од 5%, а затим ДС и ДСС чији је удео у огласима веома сличан оствареном успеху на изборима (око 5%)“.

Са друге стране, Агенција за борбу против корупције је у новембру 2014. године објавила извештај о финансирању политичких активности у првој половини 2014. године. Агенција у овом извештају констатује да је износ расхода у односу на изборе 2012. године „већи је за готово петину (19,97%) што само значи да се тенденција раста трошкова кампање упорно одржава упркос пратећем наративу о кризи и штедњи.“¹⁸⁸ Политичке странке су биле у обавези да Агенцији за борбу против корупције доставе извештаје о трошковима кампање, а међу њима и трошкове оглашавања али се тренутно на сајту Агенције само из извештаја Српске напредне странке и Социјалистичке партије Србије може видети колико новца су те странке издвојиле за конкретне медије.

Савет је од Агенције тражио и добио податке о уговореним трошковима оглашавања политичких странака који показују следеће:

¹⁸⁷ http://www.transparentnost.org.rs/index.php?option=com_content&view=category&id=39&Itemid=51&lang=sr

¹⁸⁸ http://www.acas.rs/sr_cir/pocetna/39-aktuelnosti/1119-predstavljen-izvestaj-o-finansiranju-u-2014.html

Српска напредна странка: 678.285.210,42 динара

Српска напредна странка је на своју промоцију током парламентарних избора 2014. године потрошила 678.285.210,42 динара, од чега је на телевизијске станице 567.511.615,97 динара. Поред тридесетак локалних телевизија, радио-станица и новина, СНС је највише новца дала телевизијама са националном фреквенцијом.

Према извештају са сајта Агенције за борбу против корупције, највише новца СНС је за оглашавање платила ТВ Прва (167.003.758,99 динара), ТВ Пинк (150.018.317,00), РТС (119.107.776,00), Б92 (58.876.697,00) и ТВ Хепи (2,386,754.00). ТВ Нова.рс је од свих кабловских оператера добила највише и то 59.683.065,60 динара. СНС је значајно мањи новац дала штампаним медијима, где су на убедљивом првом месту листови Ало/24сата којима је плаћено 47.760.508,48 динара, а следе Курир (18.920.611,79), Вечерње новости (11.053.504,00), Политика (9.003.465,00), Информер (6.998.764,00). По завршетку избора СНС није остала дужна медијима у којима је промовисана.

Социјалистичка партија Србије: 242.824.632,00 динара

Социјалистичка партија Србије је за промоцију странке у медијима током изборне кампање за парламент 2014. године издвојила укупно 242.824.632,00 динара, а највећи проценат овог новца је отишао телевизијама (225.785.016,00). Социјалисти су своју промоцију усмерили ка националним телевизијама, пре свега на национални сервис РТС (54,234,420,00), следи ТВ Пинк (33.010.262,00) која је поред оглашавања добила и 50.000.000,00 за закупљени термин, ТВ Прва (27,824,544,20), ТВ Б92 (12.790.884,00) и ТВ Хепи (929.354,00). Локални медији као што су Сантос, Банат, Панонија, Сити, БАП, УУ ЕКО, Панон, Тиса, ОК ТВ, Канал 9, К25, Панчево су укупно добили 5.350.238,00 динара.

Штампани медији који се издвајају на списку социјалиста су Блиц, Ало и 24 сата који су заједно добили 2.063.359,00, Вечерње новости су приходовале 1.766.044,00 динара, Курир 1.331.400,00 динара, док су Политика, Наше новине, Информер, Данас добили испод пола милиона динара. По завршету избора СПС није остала дужна медијима у којима је промовисана.

Уједињени региони Србије: 157.265.643,99 динара

Ова странка је после СНС и СПС највише новца дала на медијско оглашавање али упркос уложеном новцу није успела да пређе цензус и уђе у парламент. УРС се највише рекламирао на ТВ Пинк (49,314,220,24), РТС (46,863,900,00), ТВ Б92 (19,862,781,04), Хепи ТВ (1,329,379,46). Карактеристично за УРС је и то да је после избора она један од највећих дужника медијима, преко 40 милиона динара. С обзиром на то да је УРС највише новаца дао ТВ Пинку, тој телевизији и највише дугује 39,314,220,24 динара, док је према телевизији Хепи остао целокупан дуг од 1,329,379,46 динара.

Познато је да је лидер УРС-а Млађан Динкић по завршету избора поднео оставку, да странка не функционише, па је непознаница да ли ће целокупан дуг према медијима који УРС има уопште и бити плаћен. Према подацима НБС, рачун УРС-а је у блокади од 29. 5. 2014. године и износ новца који повериоци потражују у блокади на дан 16. 12. 2014. године износи 70,619,983.99 динара.

Либерално демократска партија, Бошњачка демократска заједница Санцака, Социјалдемократска унија: 135.153.673,89 динара

Коалиција окупљена око ЛДП је такође остала без места у парламенту упркос значајном новцу уложеном у медијско оглашавање. Највише новца уложено је на рекламирање на РТС (47,431,530,00), ТВ Пинк (28,840,471,16), ТВ Б92 (24,135,708,65), ТВ Прва (4,629,524,59) и РТ Војводине (2,776,800.00), док на ТВ Хепи није било оглашавања. Коалиција око ЛДП је остала дужна за медијско оглашавање телевизијама од преко 50 милиона динара, јер осим РТС свим осталим медијима, регионалном јавном сервису ТРВ, ТВ Пинк и ТВ Б92, ТВ Прва није уплатила ништа до тренутка обраде података од стране Агенције за борбу против корупције. Према подацима НБС, рачун ЛДП је у блокади од 22. 5. 2014. године и износ новца који повериоци потражују у блокади на дан 16. 12. 2014. године је 8,319,123.60 динара.

Нова демократска странка - Зелени, Лига социјалдемократа Војводине, Заједно за Србију, Демократска странка војвођанских Мађара, Зеједно за Војводину, Демократска левица Рома: 125.962.168,09 динара

Коалиција окупљена око бившег председника Србије Бориса Тадића и његове Нове демократске странке (која је касније променила назив у Социјалдемократску странку) је највише новца дала за рекламирање на ТВ Пинк (50,847,830,73), РТС (19, 471,770,00), ТВ Прва (13, 912,272,00), ТВ Б92 (12, 393, 519,22), РТ Војводине (1,898,880,00), ТВ Хепи (1,028,707,54). Ова коалиција је такође остала дужна телевизијским станицама за емитовање и прва је по дугу од скоро 75 милиона динара који по окончању кампање није плаћен Пинк, ТВ Б92 и РТ Војводина, док је ТВ Прва плаћено око 2 милиона динара.

Демократска странка, Нова странка, Богата Србија, Демократски савез Хрвата у Војводини и Удружење синдиката Слога: 57.681.131,71 динара

Коалиција око Демократске странке је за парламентарне изборе 2014. године уложила приметно мање новаца у односу на претходне године. За рекламне спотове на ТВ Прва (24, 237,111,47), на ТВ Б92 (14,219,074,62), на РТС (5, 014,800,00), на РТ Војводине (537,120,00) и на ТВ Хепи (239,500,66) док ова коалиција није имала оглашавање на ТВ Пинк за разлику од свих осталих партија. Међу забележеним дуговањима ове коалиције се налазе телевизије ТВ Хепи којој дугују укупан износ пружене услуге, ТВ Првој дугују скоро 15 милиона, ТВ Б92 скоро 8 милиона, док су националном и регионалном сервису платили све.

Иначе, уредништво новосадског листа Дневник је децембра 2013. године од Демократске странке захтевало да том медију плати дугове из изборне кампање која је вођена 2012. године.

Предузеће *Дневник Војводина прес д.о.о.* је по поруџбини Покрајинског одбора ДС штампао укупно „укупно 990.200 колорних примерака новина с ликом Бојана Пајтића на насловној страни, од чега 470.000 ћирилицом и 411.200 латиницом на српском језику, 84.800 на мађарском, 14.500 на словачком, 7.000 на румунском и 2.700 на русинском језику”. Од укупног броја одштампаних примерака новина, ДС је за тираж од 190.000 платила 1.244.310

динара, док је за преостали тираж од 820.200 примерака остао дуг од 5.240.509 динара. Због неизмиреног дуга предузеће *Дневник Војводина прес д.о.о.* је поднело тужбу против ДС.¹⁸⁹

Дугови осталих учесника избора за медијске услуге

Подаци Агенције за борбу против корупције показују да су по завршетку изборне кампање 2014. године иза бројних корисника медијских услуга остали значајни дугови за медијско оглашавање, међу којима су: Демократска странка Србије (63.502.121,39), Савез војвођанских Мађара (11.673.654,00), Група грађана Доста је било - Саша Радуловић (5.287.905,32), Група грађана Трећа Србија (3.749.819,59), Група грађана Двери (2.556.344,30), Партија за демократско деловање (1.846.397,00), Српска радикална странка (1.805.252,00), Странка демократске акције Санцака (498.592,00), Бошњачка демократска заједница, Грађански савез Мађара, Демократска заједница Хрвата, Покрет мађарске наде, Странка мађарског јединства (140.544,00).

Савет за борбу против корупције не располаже подацима који учесници избора су у међувремену платили свој дуг.

4.1.4 Финансирање интернет портала и сајтова

Савет за борбу против корупције је на бази јавно доступних података анализирао начин на који се финансирају заступљенији интернет портали и сајтови у Србији који се баве медијском делатношћу. Чињеница је да су трошкови пословања ових медија неупоредиво мањи од трошкова издавача новина и трошкова ТВ емитера, али ипак од континуираног прилива новца зависи њихова одрживост. Зато извори финансирања интернет портала и сајтова често могу да буду од утицаја на њихово извештавање и преношење информација.

У **прву групу** сврставају се интернет портали који функционишу у склопу електронских и штампаних медија као што су: *РТС, Блиц, Б92 нет, Новости, 24 сата, Ало, Курир, Данас, Политика, Нови магазин, Слободна Европа, Вести онлајн, Новосадски информативни портал 021, С медиа, На длану и сл.* Сви ови портали се финансирају претежно из комерцијалне делатности њихових оснивача, продајом огласног простора, преко маркетиншких агенција или на бази директне продаје.

У **другу групу** могу се сврстати портали који су регистровани као електронски медији и само се у тој форми и појављују, као што су: *Бета, Фонет, Танјуг, Телеграф, Мондо, Правда, Прес онлајн, Балкан магазин, Нови стандард, Видовдан, Е-новине, Пешчаник, Пиштаљка, Јужне вести, Телепромтер и сл.*

Најповољнији положај има *Танјуг* као државни јавни сервис и корисник директних буџетских субвенција, у односу на *Бету* и *Фонет* који за исту природу посла приходе остварују комерцијалним путем. На поталу *Телеграф* присутно је оглашавање путем банера (*АИК банка, Уникредит, АМСС, Бак, Гигатрон, Хотел Мона, Имлек, итд.*), с тим што оснивач медија *Intergnet group d.o.o.* и његов стварни власник Веселин Јевросимовић имају лепезу шире пословне делатности. Портали *Прес онлајн* и *Правда* имају незнатан број

¹⁸⁹ <http://www.dnevnik.rs/politika/kako-su-pajticve-demokrate-opljackale-novinare-%E2%80%9Ednevnika%E2%80%9D>

рекламних банера који није довољан да би могли позитивно да послују само на основу прихода од огласа. Оснивач Правде предузеће *Авала Прес д.о.о.* је основано марта 2014. године и по први пут ће објавити свој биланс тек у 2015. години. Оснивач *Прес онлајна* је предузеће *Online Media Solutions д.о.о.* које је основано јануара 2013. године и у тој години је остварило приходе од 6 милиона и губитак од 4 милиона динара.

Балкан магазин се финансира из шире делатности његовог оснивача Предузећа за издаваштво и консалтинг **Весна инфо д.о.о.**, које је у власништву дугогодишњег новинара Славољуба Качаревића. На порталу су истакнути рекламни банери ЈП ЕПС и ТЕ-ТО Костолац д.о.о., а донедавно је био истакнут и банер ЈП Србијагас. **Балкан магазин** се у протеклом периоду појављује као организатор округлих столова на тему „*Шта реструктурирање ЈП Електропривреда Србије доноси Србији*“ и „*Како су поплаве утицале на електроенергетску безбедност Србије*“.¹⁹⁰ На порталу се наводи да редакција **Балкан магазина** одређене пројекте реализује под покровитељством Министарства рударства и енергетике, као што је међународна конференција „*Балканске струјне везе*“.¹⁹¹

Е-новине су ранијих година финансиране средствима Националног фонда за демократију, донацијама читалаца и са „два-три банера“ те је због недостатка новца претио ризик да тај портал буде угашен.¹⁹² Није познато из којих извора финансирања су **Е-новине** превазишле проблеме, осим што је портал у међувремену пружио подршку контраверзном бизнисмену Станку Суботићу Цанету. Седиште редакције је у Кнез Михаиловој улици, а упоређивањем података из АПР и података из *Катастра непокретности РГЗ* произилази да је власник стана у коме је смештена редакције **Е-новина** заправо Станко Суботић.

Сајт **Виводан.орг** је без банера комерцијалног карактера, међутим, оснивач тог сајта Удружење *Форум за одговорну политику* из Новог Сада је корисник буџетских средстава. Ово удружење је за реализацију пројекта „*Европска култура - Српски интерес*“¹⁹³ из буџета града Новог Сада 2013. године добило 5 милиона динара.¹⁹⁴ Удружење *Форум за одговорну политику* добило је 345.000 динара 2012. године из буџета Министарства културе и информисања за пројекат „Унапређивање јавног информисања о културно-идентитетском стању и наслеђу Срба у региону и дијаспори“.¹⁹⁵

На сајту **Нови стандард** се дуже време путем два банера рекламира предузеће **Информатика а.д.** из Београда у коме је 30 одсто у власништву **ЈП Србијагас**. Након што је 2012. године политичка странка *Трећа Србија* постала део власти у Новом Саду и поставила свог функционера на чело **ЈКП Информатика**, рекламни банер тог предузећа се једно време налазио на сајту **Новог стандарда**. Иначе, на конкурс за суфинансирање пројеката/програма из области јавног информисања који је спровело Министарство културе и информисања 2012. године, предузеће **New standard media д.о.о.**, оснивач сајта **Новог стандарда**, добило је 280.000 динара за пројекат „Повратак дебате и отворени медији“.¹⁹⁶

¹⁹⁰ <http://presscentar.uns.org.rs/announcements/740/kako-su-poplave-uticale-na-elektroenergetsku-bezbednost-srbije-.html>

¹⁹¹ <http://www.balkanmagazin.net/najave/cid209/index/>

¹⁹² <http://www.e-novine.com/srbija/vesti/33945--novine-pred-gaenjem.html>

¹⁹³ <http://www.blic.rs/Vesti/Vojvodina/435888/Novi-Sad-Izdvojili-pet-miliona-dinara-za-organizovanje-tribine>

¹⁹⁴ <http://www.021.rs/Novi-Sad/Vesti/Treca-Srbija-podelila-novac-za-kulturu-svojim-udruzenjima.html>

¹⁹⁵ <http://www.kultura.gov.rs/docs/konkursi/44399108065940850068/06-3.pdf>

¹⁹⁶ <http://www.kultura.gov.rs/docs/konkursi/44399108065940850068/06-3.pdf>

Сајт *Телепромтер* постоји од јуна 2013. године и од тада све време се финансира на нетранспарентан начин уз објашњење које је постављено на сајту: „Нико нас не финансира и тачка. Телепромтер чини група волонтера. Ми смо истински независни.“¹⁹⁷

У **трећу групу** Савет је сврстао интернет портале који се финансирају из страних извора, а новац добијају на основу конкретних програмских пројеката које предлажу донаторима и у ову групу спадају: *БИРН*, *ЦИНС*, *Пешчаник*, *Пиштаљка* и делимично *Јужне вести*. Дневне новине *Информер* у неколико издања 2014. године писале су о ЦИНС-у и БИРН-у као о организацијама које су „страни плаћеници“ који имају за циљ неосноване нападе на премијера Србије Александра Вучића.¹⁹⁸ Ови натписи *Информера* су почели након објављивања текста о тајном уговору продаје ЈАТ-а који је Влада Србије потписала са компанијом Етихад из Уједињених Арапских Емирата.

Портал *ЦИНС-а* се финансира из донација јер, како је наведено на сајту, жели да избегне “утицај пословних и политичких извора новца, који углавном успешно контролишу садржај комерцијалних медија у Србији.” Донатори и партнери ове организације су амбасаде Америке и Холандије, Балкански фонд за демократију (The Balkan Trust for Democracy), Национални фонд за демократију (National Endowment for Democracy), Развојни програм Уједињених нација (United Nations Development Programme), ЦИН Сарајево, БИРН, Транспарентност Србија, Центар за безбедносне политике и др.¹⁹⁹

БИРН као организација делимично остварује приходе од реклама и претплате новина *Belgrade Insight* које се издају на енглеском језику и језицима балканских земаља. Мрежа БИРН се поред комерцијалних садржаја финансира и из донација²⁰⁰, а међу партнерима су Аустријска развојна агенција (Austrian Development Agency), Балкански фонд за демократију (The Balkan Trust for Democracy), ЕРСТЕ фондација, Европска комисија, амбасаде Велике Британије, Холандије, Фондација Конрад Аденауер, СОРОШ фондација, Национални фонд за демократију (National Endowment for Democracy), ОЕБС и други. Део *БИРН-а* у Србији има статус непрофитне организације и текстови објављени на сајту „јавно.рс“ нема комерцијални карактер.

Портал *Пиштаљка* се финансира преко свог оснивача – удружења *Еутопија*, које остварује приходе из домаћих и страних извора по основу пројеката у којима учествује. Почетак рада портала 2010. године подржан је у оквиру пројекта Центра за истраживања миграција, Центра за новинарство, Удружења Еутопија и Медија праксе, а уз подршку амбасаде Норвешке и САД у Србији.²⁰¹ Од тада до данас у оквиру одређеног броја истраживачких текстова које Пиштаљка објављује, као партнери пројеката појављују се: Фонд за отворено друштво, Америчка агенција за међународни развој (USAID), УНДП, Ајрекс (IREX), Влада Шведске (SIDA) преко *Програма УН за развој*. Пиштаљка је на јавним конкурсима за суфинансирање електронских медија из буџета Министарства културе и информисања 2014. године добила 480.000 динара,²⁰² а 2013. године 315.000 динара.²⁰³

¹⁹⁷ <http://www.teleprompter.rs/o-nama.html>

¹⁹⁸ <http://www.cins.rs/srpski/news/article/tabloidno-disciplinovanje-medijski-kritikuju-vlast>

¹⁹⁹ <http://www.cins.rs/srpski/sta-je-cins>

²⁰⁰ <http://bim.eu.com/en/page/donors-and-partners-a-z>

²⁰¹ <http://www.studiob.rs/info/vest.php?id=54408>

²⁰² <http://www.kultura.gov.rs/cyr/konkursi/rezultati-konkursa-za-sufinansiranje-projekata-programa-iz-oblasti-javnog-informisanja-u-2014--godini>

²⁰³ <http://pistaljka.rs/home/read/410>

Портал *Пешчаник*, као и истоимено удружење, финансира се из средстава страних донација и информације о донаторима доступне су на овом порталу. Међу донаторима²⁰⁴ Пешчаника су: Бранитељи грађанских права (Civil Rights Defenders), Фондација Хајнрих Бел (Heinrich Böll Foundation), Национални фонд за демократију (National Endowment for Democracy), Делегација ЕУ, амбасаде Норвешке и Холандије, Фондација за отворено друштво Србија.

Јужне вести на свом порталу наводе да, поред прихода од рекламног простора на сајту, део финансијских прихода остварју преко „пројектних активности усмерених пре свега ка бољем информисању грађана“. На списку институција које су до сада помагале рад овог медија наводе се: Делегација ЕУ у Србији, Уједињене нације (UNDP), ОЕБС, Ајрекс (Irex), УСАИД, Национални фонд за демократију (National Endowment for Democracy), Амбасада САД и Британска амбасада у Србији.²⁰⁵ *Јужне вести* су на јавном конкурс за суфинансирање електронских медија из буџета Министарства културе и информисања 2014. године добиле 270.000 динара.²⁰⁶

4.2 Субвенције и буџетска давања

4.2.1 Директно буџетско финансирање кроз субвенције

Политички утицај на медије најчешће се рефлектује кроз њихово директно финансирања новцем из буџета Републике, буџета АП Војводина и буџета јединица локалне самоуправе. Подаци из медијске стратегије указују на то да је реч о 25 милиона евра, колико је 2011. године распоређено медијима са три нивоа власти. Локална самоуправа партиципира у финансирању медија са 16,5 милиона евра, буџет Републике Србије са око 5 милиона евра и буџет АП Војводине са око 3,5 милиона евра. Готово три четвртине средстава која се обезбеде у буџету Републике одлази директно државним медијима. Такав монопол у подели субвенција вишеструко је штетан по одрживост система јавног информисања у Србији.

Ситуација из 2011. године била је таква да је од 5 милиона евра готово 3,8 милиона евра завршило на рачунима четири медија (ЈП Танјуг, ЈП Панорама и ИП Југословнски преглед и СЈУ Радио Југославија).²⁰⁷ То је поново учињено 2012. године и тада су исти медији државни добили 3,2 милиона евра, док је за пројектно финансирање осталих медија издвојено 660.000 евра.²⁰⁸ Законом о буџету Републике Србије за 2014. годину за функционисање ЈП Танјуг, ЈП Панорама и СЈУ Радио Југославија обезбеђено је 268.125.000 динара. Накнадно се јавила потреба да се овим предузећима до краја 2014. обезбеди додатних 89.375.000 динара. Процена је да ће они у првих шест месеци 2015. коштати буџет још 178.750.000 динара.²⁰⁹

Нико не може поуздано да каже колико новца су медији из буџета Републике добили у 2014. години јер до сада није постојала централизована евиденција таквих података. Закон који утврђује буџет Министарства културе и информисања приказује масу средстава

²⁰⁴ <http://pescanik.net/o-nama/>

²⁰⁵ <http://www.juznevesti.com/Impresum.sr.html>

²⁰⁶ <http://www.kultura.gov.rs/cyr/konkursi/rezultati-konkursa-za-sufinansiranje-projekata-programa-iz-oblasti-javnog-informisanja-u-2014--godini>

²⁰⁷ <http://www.nuns.rs/codex/Mediji-u-demokratiji/Neutralnost-finansijske-pomoci-drzave.html>

²⁰⁸ <http://nuns.rs/reforma-javnog-informisanja/21561/prikrivena-kontrola--ugrozavanje-medija-u-srbiji.html>

²⁰⁹ http://www.parlament.rs/upload/archive/files/cir/pdf/predlozi_zakona/2511-14.pdf, страна 57

намењену медијима, али не и структуру расхода. Тако, на пример, ЈП Мрежа-Мост не добија субвенције, које у 2014. износе око 150 милиона динара, из буџета Министарства културе, већ са позиције буџета Канцеларије за КиМ Владе Србије. Одређене субвенције исплаћују се са позиције сталне или текуће буџетске резерве, на основу одлука Владе Србије, и често такви подаци нису јавно доступни. Такође, у буџету за 2014. планирано је 7,5 милијарди динара на име субвенција за јавне сервисе, а онда је тај износ кроз ребаланс буџета Републике повећан за додатних 900 милиона динара.²¹⁰

Податак из документа Комисије за контролу државне помоћи показује да власт у АП Војводина такође користи инструмент директних субвенција које усмерава у предузеће *Дневник Војводина прес д.о.о.*, које издаје лист *Дневник*. Из буџета покрајине у 2013. години за ту намену издвојено је 58.980.000 динара, док је у 2011. и 2012. било обезбеђено по 60 милиона динара.²¹¹

Нови Закон о информисању и медијима експлицитно прописује да Република Србија, аутономна покрајина, односно јединица локалне самоуправе, обезбеђује из буџета део средстава за остваривање јавног интереса у области јавног информисања и распоређује их на основу спроведених јавних конкурса и појединачним давањима, на основу принципа о додели државне помоћи и заштити конкуренције, без дискриминације. За појединачна давања може се одредити највише 5% средстава од укупно одређених средстава за остваривање јавног интереса путем јавних конкурса. На основу овог закона, министар културе је 18. 11. 2014. донео Правилник о суфинансирању пројеката за остваривање јавног интереса у области јавног информисања.

Савет за борбу против корупције сматра да са посебном резервом треба узети опште очекивање да ће питање директног субвенционисања и равномерне расподеле јавног новца медијима бити решено новим законом и правилником. Тај проблем зависи искључиво од мере у којој политичари буду спремни да се одрекну утицаја који годинама остварују на медије, као и од исхода приватизације државних медија.

4.2.2 Финансирање медија на КиМ

Савет за борбу против корупције је уопштено анализирао утицај власничке структуре на медије који се баве делатношћу јавног информисања на Косову и Метохији и то у срединама са претежно српским становништвом. Савет је по питању буџетског финансирања медија на КиМ уочио апсолутну привилегованост *Јавног предузећа за развој и унапређење информисања путем електронских медија на српском језику у АП МРЕЖА-МОСТ* (Нови Београд, ул. Булевар Михаила Пупуна бр. 2) и *ЈП ПАНОРАМА* из Приштине. За последње четири године (2010-2014) ова два медијска предузећа су из буџета добила **више од 6 милиона евра** по основу директног финансирања. Истовремено је на јавним конкурсима, које је спроводило Министарство културе и информисања (2010-2013), медијима на КиМ додељено око **200.000 евра** или **30 пута мање** него што су заједно, без конкурса, добили Мрежа-мост и Панорама. Међутим, како не постоји јединствена евиденција јавних извора финансирања медија на КиМ, не могу се утврдити тачне и коначне цифре.

²¹⁰ http://www.rtv.rs/sr_lat/drustvo/za-rtv-i-rtv-jos-900-miliona-dinara_529564.html

²¹¹ <http://www.privreda.gov.rs/UserFiles/File/drzavna%20pomoc/03042013/Dnevnik%20Vojvodina%20PRESS.pdf>

Годишњим конкурсима које расписује за буџетско суфинансирање пројеката - програма из области јавног информисања, Министарство културе и информисања обухвата и електронска јавна гласила са седиштем на КиМ. Савет је од Министарства културе и информисања тражио и добио податке о конкурсном суфинансирању медија на КиМ. У 2010. шест медија је добило 2,2 милиона, у 2011. девет медија је добило око 7 милиона, у 2012. седам медија је добило 2,8 милиона, док је 2013. медијима и независним продукцијама подељено 4,5 милиона динара. Министарство је у 2014. доделило 5 милиона динара за 13 програмских садржаја на КиМ које су предложили медији и НВО.

Савет је упоређивањем података утврдио да подаци који су достављени Савету за 2013. годину не одговарају подацима објављеним на веб-сајту тог министарства. Наиме, Министарство је доставило Савету табелу „Преглед финансијских средстава које је Министарство културе и информисања доделило регистрованим јавним гласилима из буџета Републике Србије путем конкурса за електронска јавна гласила са седиштем на Косову и Метохији у 2013. години“. Табела која је достављена Савету показује да је 8 медија на КиМ из буџета добило 3.549.347 динара. Међутим, на сајту Министарства је објављено решење министра (451-04-261/2013-04, 17. 6. 2013.) из ког се види да је на конкурс²¹² у 2013. години 10 медијских кућа и продукција, од укупно 19 колико је аплицирало, из буџета добило 4.590.147 динара.²¹³

4.2.2.1 Удружење „Српско слово“

Удружење „Српско слово“ из Грачанице налази се на спислу од 13 електронских гласила и удружења са КиМ којима је Министарство културе и информисања 2014. доделило средства за суфинансирање програма. Овом удружењу додељено је 533.000 динара за документарни филм „Призренска богословија“ што је уједно и највиши појединачни износ додељен у 2014. години. Савет је на основу увида у податке АПР утврдио да је заступник Удружење „Српско слово“ Предраг Радоњић, уредник *Радија КиМ* и колумниста недељника *Печат*²¹⁴. Члан комисије Министарства културе и информисања која је размотрила, оценила и предложила министру пројекте који ће бити суфинансирани на подручју КиМ био је између осталих и главни и одговорни уредник недељника *Печат* Милорад Вучелић.²¹⁵

4.2.2.2 Браво про експо д.о.о.

Радиодифузном друштву *БРАВО ПРО ЕКСПО д.о.о.* из Осојана Министарство културе и информисања је на конкурс за суфинансирање електронских медија на КиМ за 2014. доделило 456.000 динара за пројекат под називом „Културно наслеђе Косова и Метохије“. На новом конкурс за 2014. исто предузеће је поново добило 243.500 динара за пројекат под називом „Метохијски праг“. Подаци АПР показују да је *БРАВО ПРО ЕКСПО д.о.о.* основано годину дана пре учешћа на првом конкурс (19. 7. 2012). Оснивачки капитал предузећа је 10.000 динара и у 2012. и 2013. није имало запослене. Укупни приходи наведеног предузећа у 2013. износе 461.000 динара, што значи да су већи за само 5.000 динара од

²¹² <http://www.kultura.gov.rs/lat/konkursi/rezultati-konkursa-za-sufinansiranje-projekata-programa-iz-oblasti-javnog-informisanja-u-2013--godini>

²¹³ http://www.kultura.gov.rs/docs/konkursi/32279282106220860676/rezultati_konkursa.pdf

²¹⁴ <http://www.pecat.co.rs/2014/10/neprocenjivi-kameni-cuvari/>

²¹⁵ <http://www.kultura.gov.rs/cyr/konkursi/rezultati-konkursa-za-sufinansiranje-projekata-programa-iz-oblasti-javnog-informisanja-u-2014--godini>

субвенције која је додељена у истој години. У години пре доделе субвенције (2012) предузеће није имало приходе, већ само исказан губитак од 9.000 динара.

Власник 100% удела и директор **БРАВО ПРО ЕКСПО д.о.о.** је Радош Репановић. Према доступним подацима Радош Репановић и Вукосав Репановић су 2009. године били кандидати за одборнике СО Пећ на изборној листи Српске радикалне странке.²¹⁶ Изборна листа показује да обојица имају пријављену адресу истог места боравка у Пећи.

4.2.2.3 *ЈП Панорама*

Према подацима које је Савет добио од Министарства културе и информисања **ЈП Панорама**, у периоду 2011-2013, из је буџета додељено 88,8 милиона динара и то у 2013. и 2012. по тачно 30 милиона и у 2011. години 28,8 милиона. Међутим, након унакрсне провере трансакција кроз систем Управе за трезор – Министарства финансија поизилази да је **ЈП Панорама** 2013. трансферисано 30 милиона, али да је 2011. трансферисано 29.009.800 динара, а 2012. године 27.500.000 динара.

Подаци ресорног министарства о износу исплаћене субвенције **ЈП Панорама** увећани су за 2.290.200 динара у односу на стварни трансфер који је евидентиран у Управи за трезор. Када се упоредо са субвенцијама анализирају биланси, може се закључити да су приходи наведеног предузећа готово једнаки годишњем износу субвенција (30,8 милиона у 2013., 31,7 милиона у 2012. и 29,4 милиона у 2011.). Субвенционисање **Панораме** је настављено и у 2014. а план је да субвенције трају до 1. јула 2015. када држава има законски рок да се повуче из власништва. Као оснивач 100 одсто удела **ЈП Панорама**, које издаје лист **Јединство**, у регистру АРП уписана је Народна скупштина Републике Србије.

4.2.2.4 *ЈП Мрежа-мост*

Као оснивач 100% удела **ЈП Мрежа-мост** у регистру АРП уписана је Република Србија, а предузеће је основано одлуком Владе РС из марта 2010.²¹⁷ Оснивачка средства и средства за рад овог предузећа чине средства којима послује Радиодифузна установа Радио Телевизија Србије, а која су унета у имовину те установе као део основних средстава Јавног предузећа РТС–Радио-телевизија Приштина, која су у државној својини, утврђена интерном књиговодственом евиденцијом и пописом основних средстава у оквиру Радиодифузне установе Радио-телевизија Србије (са стањем на дан 31. 12. 2009).

ЈП Мрежа-мост окупља мрежу емитера коју чине **ТВ Мост** у Звечану, **ТВ Плус** у Шилову, **Радио КиМ** и **Радио Грачаница**. **ТВ Мост** постоји од априла 2002. и све ове године има изузетно значајну улогу по питању информисања локалног српског становништва на КиМ. Према истраживањима ТВ гледалишта које је спровео **IREX** крајем 2012.године, **ТВ Пулс** је високопласирана ТВ станица, са тржишним учешћем од просечних 4 одсто. **ТВ Пулс** је део професионалних медијских асоцијација - ТВ Мреже (заједно са: **ТВ Мост** у Звечану, **ТВ Мир** у Лепосавићу, **ТВ Херц** у Штрпцу и продукција **New Прес** у Чаглавици).²¹⁸

²¹⁶ <http://slglasnik.info/sr/61-04-08-2009/21357-reenje-o-utvrivanju-zbirne-izborne-liste-kandidata-za-odbornike-skuptine-optine-pe.html>

²¹⁷ <http://slglasnik.info/sr/38-04-06-2010/8739-odluka-o-osnivanju-javnog-preduzea-za-razvoj-i-unapreivanje-informisanja-putem-elektronskih-medija-na-srpskom-jeziku-u-autonomnoj-pokrajini-kosovo-i-metohija.html>

²¹⁸ http://www.tvmost.info/strana/mreza_most

Подаци које је на захтев Савета доставила Канцеларија за КиМ Владе Републике Србије показују да је у периоду 2010–2013. из буџета за **ЈП Мрежа-мост** трансферисано 524.900.292 милиона, а потрошено је 522.052.149 милиона динара. Током 2014. године из буџета за рад **ЈП Мрежа-мост** трансферисано је 91 милион динара, закључно са 12. 8. 2014, али је то предузеће потрошило 93,4 милиона динара. Исти подаци показују да је то предузеће у 2013. из буџета добило 143 милиона, а потрошило 156,7 милиона динара.

Из документације и података достављених од Канцеларије за КиМ Владе Републике Србије није могуће утврдити правни основ по коме **ЈП Мрежа-мост** на терет буџета ствара издатке веће од средстава која добије наменски. Иначе, Канцеларија за КиМ врши пренос средстава ЈП **ЈП Мрежа-мост** по основу закључака Владе РС. Потом предузеће правда утрошак трансферних средстава које добије, тако што на месечном нивоу доставља КиМ документацију која представља доказ о трошковима (нпр. рачуни, отпремнице, обрачуни зарада запослених и осталих физичких лица, изводи из банке).

Према подацима из личне карте коју је 2013. године објавило Министарство привреде, тада су чланови Надзорног одбора **ЈП Мрежа-мост**: Софија Кажих Сенић, новинарка и саветница тадашњег министра и директора Канцеларије за КиМ Александра Вулина, Маја Радојевић и Јелена Никић, помоћнице директора ЈП Мрежа-мост, Саша Секулић, координатор пословне јединице ЈП Мрежа-мост, Александар Стојановић, помоћник директора Канцеларије за КиМ, Злата Радовановић, члан СНС и координатор Канцеларије за КиМ у Косовској Митровици, и Љубомир Вујовић.²¹⁹ Власничка структура **ЈП Мрежа-мост**, начин финансирања и састав Надзорног одбора тог предузећа значајно су у протеклом периоду утицали и на програмску политику и политику извештавања медија на КиМ.

Нови састав Надзорног одбора **ЈП Мрежа-мост** Влада Републике Србије је именовала решењем од 27.2.2014. године: Александар Стојановић, заменик директора Канцеларије за КиМ; Маја Радојевић, помоћник директотра ЈП Мрежа-Мост; Саша Секулић, руководиоца Радио Грачанице; Марко Кнежевић, новинар²²⁰. Влада је решњем од 11.12.2014. године разрешила са функције Председника надзорног одбора Александра Стојановића²²¹. Према подацима са сајта АПР све промене председника и чланова Надзорног одбора **ЈП Мрежа-мост** нису благовремено регистроване у складу са Законом о јавним предузећима, Законом о привредним друштвима и Одлуком о усклађивању пословања **ЈП Мрежа-мост**²²².

Мониторинг изборне кампање 2013. на КиМ који су урадили БИРОДИ и НЕД показује да су најзаступљенији у медијима били тадашњи министар без портфеља и директор Канцеларије за КиМ Александар Вулин и Крстимир Пантић (СНС) тадашњи Вулинов заменик и носилац листе „Српска“.²²³ Члан Надзорног одбора Јелена Никић је, према писању медија, добила тромесечну забрану рада у информативном програму ТВ Мост због извештаја са привремене Скупштине АП Косова и Метохије.²²⁴

²¹⁹ www.priv.rs/upload/company/contract/1851295.XLSX

²²⁰ Бр. 119-347/2014, од 17.1.2014.

²²¹ Бр. 119-15773/2014 од 11.12.2014.

²²² <http://www.slglasnik.info/sr/70-07-08-2013/14541-odluka-o-usklaivanju-poslovanja-javnog-preduzeza-za-razvoj-i-unapreivanje-informisanja-putem-elektronskih-medija-na-srpskom-jeziku-u-autonomnoj-pokrajini-kosovo-i-metohija-mrea-most-beograd.html>

²²³ <http://www.birodi.rs/wp-content/uploads/2013/12/Izvestaj-Konacni-MM-na-temu-izbori-Kosovo-2013.pdf>

²²⁴ <http://www.vesti-online.com/Vesti/Srbija/339656/Suspenzija-zbog-nepodobnog-izvestaja>

4.2.3 Финансирање медија из буџета локалне самоуправе

Начин на који су локалне самоуправе у Србији у периоду 2011-2014. финансирале медије не разликује се битно од инструмената финансирања које практикују републичка и покрајинска власт. Локалне власти су практиковале финансирање медија кроз субвенције, директно уговорање, конкурсе и јавне набавке. Сва четири модела на различит начин доводе до дискриминације медија, а политичарима пружају могућност куповине политичног утицаја новцем локалне самоуправе. Још 2011. године БИРН је за потребе Медијске коалиције²²⁵ урадио квалитетно истраживање на тему финансирања медија из буџета локалних самоуправа. Узорак од 32 локалне самоуправе показује да је 848 милиона динара расподељено у корист 141 штампаног и електронског медија. На том списку је 101 електронски медиј, 43 штампаних, 4 интернет портала, 8 продукцијских кућа и 3 новинске агенције. Поступак расподеле новца медијима изгледао је овако: 71,78 одсто исплаћено је кроз форму субвенције, 15,08 одсто кроз форму директног уговарања, док је путем јавног конкурса исплаћено 9,82 одсто, а путем јавне набавке 3,32 одсто.²²⁶

Процене су да општине и градови у Србији просечно из својих буџета издвајају свега 0,5% средстава за локалне медије.²²⁷ То свакако није довољно за унапређење медијских садржаја, јер се сав новац усмерава пре свега у исплату зарада запослених. Да би локални медији уопште опстали, често су принуђени на политичку трговину, јер новац који добију из буџета локалне самоуправе обавезује их да постану сервис политичара уместо да буду сервис грађана. Због тога се све чешће у јавности могу чути и видети међусобни сукоби како политичара и власника медија, тако и медијских радника међусобно.

Савет је у поступку анализе повезаности власничке структуре са начином финансирања медија утврдио да у пракси постоје конкретни примери повезаности политичара, медија који су директно или индиректно у њиховом власништву и буџета локалне самоуправе. Ови медији, њихови власници и локалне самоуправе из којих су до сада финансирани, биће најбољи индикатор примене правила о забрани директног финансирања и преласка на пројектно финансирање медија које, по новим прописима, важи од 1. јануара 2014. године.

4.2.3.1 Град Београд - ТВ Студио Б

Годишњи буџет града Београда од око 650 милиона евра оставља довољно простора за усмеравање новца у медије, кроз различите форме директног и индиректног финансирања медијских и маркетиншких садржаја. То може у знатној мери да утиче на уређивачку политику и програмске садржаје јавних гласила, било да је реч о субвенционисању, оглашавању, спонзорству или некој другој форми финансирања медија.

Савет је проверавао колико новца годишње и на који начин се из градског буџета издваја искључиво за директно финансирање, односно суфинансирање рада јавних гласила на територији Београда. Из добијених података произилази да је за период последњих шест година само **ТВ Студио Б**, чији је оснивач град Београд (100%), имала право на буџетске субвенције града Београда. Ова телевизија је по том основу добила више од **13 милиона евра** из градске касе за последњих шест година.

²²⁵ Медијску коалицију чине: УНС, НУНС, АНЕМ, НДНВ и ЛОКАЛ ПРЕСС

²²⁶ http://www.ndnv.org/?page_id=10323

²²⁷ <http://www.nuns.rs/info/news/22962/iz-lokalnih-budzeta-prosecno-pola-procenta-za-mediije.html>

Савет је од градске власти добио објашњење да Служба за информисање градске управе, у складу са Одлуком о градској управи града Београда, врши оснивачка права града у области јавног информисања. За финансирање Службе за информисање новац се обезбеђује у годишњем буџету града Београда, одакле се преносе субвенције на рачун *ЈРДП Студио Б*. У периоду од 2008. до 2013. Служба за информисање града Београда је из градског буџета на рачун *ЈРДП Студио Б* уплатила 1.307.042.017 динара. Посматрано по годинама Студио Б је највише новца добио 271.121.188 динара 2008. године, а у осталим годинама тај износ је варирао од 190 до 217 милиона динара.

Служба за информисање града Београда у свом одговору Савету од 19. августа 2014. године наводи да није додељивала средства предвиђена прописима који регулишу контролу државне помоћи. Због тога, како пише у одговору, није ни било разлога за формирањем комисија које би одлучивале о рангирању, односно избору јавних гласила којима би се, евентуално, додељивала средства. Према оцени Савета, досадашње непостојање пројектног финансирања медија у Београду нарушава једнакост учесника на медијском тржишту и знатно га ограничава. Потреба за обезбеђењем медијског плурализма је још већа ако се у обзир узме да је реч о главном граду у коме живи око 1,6 милиона становника²²⁸.

Директно буџетско финансирање *ТВ Студио Б* неспорно утиче на повољнији третман градске власти у програмским садржајима ове информативне куће. Пре градских избора 2014. на *ТВ Студио Б* је максимално била доминантна ДС, да би након избора то место заузела СНС. Овај феномен је недавно нарочито перципиран у јавности укидањем дебатно-политичке емисије „Сарапин проблем“ и установљавањем нове емисије под називом „Београд на води“. Сменом градске власти смењен је и дотадашњи директор *ТВ Студио Б* Александар Тимофејев и уместо њега, на предлог СНС, постављена је новинарка Ивана Вучићевић. Своје разрешење Тимофејев је објаснио речима: „Политика ме на неки начин, иако нисам политичар, нити имам везе са политичарима, довела на ово место и исто тако су политичари одлучили и да ме склоне”²²⁹.

Одобрена субвенција из буџета града Београда од 215 милиона динара у 2013. представља учешће од око 60% у укупним приходима *ТВ Студио Б*. Упркос томе предузеће је забележило губитке од 33 милиона динара. На укупну финансијску одрживост телевизије утиче чињеница да програм *ТВ Студио Б* није комерцијалног карактера. На расправи поводом нових медијских закона тадашњи директор 2013. Тимофејев је рекао: „Студио Б ће бити убијен ако се држава повуче из његовог власништва”²³⁰.

Савет сматра да ће предстојећа приватизација *ТВ Студио Б* у знатној мери одредити финансијску основу и програмски правац на коме ће та телевизија почивати наредних година. Након што се овај медиј приватизује, град Београд неће имати основ да директно финансира његов програмски садржај. Ова чињеница и нови сет медијских закона стварају простор за пројектно финансирање и равномерну расподелу новца из градског буџета. Промена титулара не значи нужно да на бази политичких одлука и одлука са дискриминаторским

²²⁸ Према попису из 2011. године број становника је 1.659.440

²²⁹ <http://www.politika.rs/rubrike/Beograd/Smenjen-Aleksandar-Timofejev.sr.html>

²³⁰ <http://www.blic.rs/Vesti/Drustvo/373030/Zakon-favorizuje-drzavne-medije/print>

критеријумима, неће бити настављено финансирање **ТВ Студио Б** на терет претежног дела средстава која град Београд буде убудуће издвајао за јавно информисање.

4.2.3.2 Град Ниш – Народне новине

Савет за борбу против корупције анализирао је да ли су и у којој мери основане честе примедбе новинара и новинарских удружења у вези са начином на који се из буџета града Ниша финансирају локални медији. Пет новинарских удружења (НУНС, УНС, АНЕМ, НДДНВ и Локал прес,) окупљених у Медијску коалицију упутило је 19. 6. 2013. писмо градоначенику Ниша поводом донете Одлуке о јавном информисању за град Ниш и начину на који се спроводи јавна набавка „пружање услуга информисања од значаја за град Ниш“.²³¹ Према оцени Медијске коалиције, градска власт у Нишу крши медијску стратегију и право грађана на објективно, непристрасно и потпуно информисање, дискриминише медије, злоупотребљава Закон о јавним набавкама и Закон о оглашавању.

Скупштина града Ниша је марта 2013. усвојила Одлуку о јавном информисању од значаја за град Ниш у којој стоји (чл.3): „*Јавно информисање од значаја за Град врши се објављивањем информација у дневним штампаним и електронским медијима за територију Града Ниша и путем електронских комуникационих мрежа*“.²³² С тим у вези градска власт је расписала јавну набавку и као једини понуђач јавиле су се **Народне новине** из Ниша које су изабране са ценом од 11,5 милиона динара.²³³ У том тренутку у Нишу није постојао други штампани медији који би могао да испуни услове из одлуке, као и услове из конкурса у коме је од понуђача тражен доказ да је „пружио услуге које су исте или сличне предмету јавне набавке“. Још од августа 2008. до марта 2013. на снази је била *Одлука о информисању јавности о раду органа и служби града* којом је дословце било прописано (чл. 2): „*Уговор о пружању услуга израде и објављивања дневног информатора о раду органа и служби Града, Град ће закључити са издавачем дневног листа АД 'Народне новине' Ниш. Уговором ће се ближе регулисати права и обавезе уговорних страна*“.²³⁴

Према подацима које је изнео портал **Јужне вести**, из буџета града Ниша до сада се за **Народне новине** издвајало око 150.000 евра годишње, а у периоду 2009-2012. тај медиј добио 49 милиона динара. Новембра 2012. Градско веће Ниша донело је одлуку да овом медију без конкурса директно додели додатних 2,5 милиона динара за суфинансирање пројекта „У сусрет Константину“.²³⁵ Иначе, власник 100 одсто удела **Народних новина** је Томислав Радомировић који је тај медиј за 16,6 милиона динара приватизовао 2006. године и близак је свакој локалној власти у Нишу. Финансирање **Народних новина** из буџета града настављено је и 2014. године путем јавне набавке дискриминаторског карактера. Јавна набавка је расписана за „дневне штампане новине“ које би "информације о активностима градоначелника" објављивале на "насловној, 2, 3. и 14. страни" и то најмање 25 текстова месечно.²³⁶ Локални антикорупцијски форум у Нишу позвао је градску власт да поништи

²³¹<http://anem.org.rs/sr/aktivnostiAnema/saopstenja/story/14989/MEDIJSKA+KOALICIJA+O+ODLUCI+O+JAVNOM+INFORMISANJU+ZA+GRAD+NIŠ+I+O+SPROVOĐENJU+POSTUPKA+JAVNE+NABAVKE+NA+OSNOVU+TE+ODLUKE.html>

²³²<http://www.eservis.ni.rs/propisi/Docs/6750.pdf>

²³³<http://www.juznevesti.com/Drushtvo/Ipak-sproveden-sporni-konkurs-za-medije.sr.html>

²³⁴<http://www.eservis.ni.rs/propisi/Docs/4316.pdf>

²³⁵<http://www.juznevesti.com/Drushtvo/Jos-para-za-Narodne-novine-Nis.sr.html>

²³⁶<http://www.nuns.rs/info/activities/22946/novi-zakon-o-informisanju-stara-praksa-finansiranja.html>

расписане јавне набавке јер „услови изазивају сумњу да ће додела бити довољно транспарентна, правична и равноправна за све заинтересоване“.²³⁷

Савет сматра да је поред начина на који се финансирају *Народне новине*, споран начин на који је градска власт у Нишу 2014. спровела јавну набавку за финансирање електронских медија за потребе јавног информисања од значаја за град. Могућност учешћа на конкурсима добиле су само „телевизије које покривају територију града Ниша са дозволом за регионално емитовање“ и „кабловске телевизије које програм емитују на територији града Ниша и градова и општина у окружењу“. Овакав критеријум довео је до последице да од три ТВ само *ТВ Bell Amie* може да учествује на конкурсима, а у случају два кабловска емитера, само *ТВ Зона плус*. Власник 100 одсто удела предузећа *Зона плус д.о.о.* из Ниша је Владан Гашић (1991) син функционера СНС и министра одбране у Влади Србије Братислава Гашића.

4.2.4 Буџетско финансирање медија у власништву политичара

4.2.4.1 RSG MEDIA GROUP д.о.о.

Савет је унакрсном провером пријављене имовине политичара који су на јавним функцијама и медија у којима имају власништво, утврдио занимљив пример буџетског финансирања у Крагујевцу.

Милан Урошевић (1985) је власник и директор предузећа *RSG MEDIA GROUP д.о.о.* из Крагујевца које је носилац дозволе за емитовање *Радија Стари град*. Урошевић је био одборник и заменик председника Скупштине града, а од октобра 2014. председник је Скупштине града Крагујевца. Важи за одборника који пресудно одлучује на то која ће коалиција одборника у локалној скупштини формирати и одржати власт и Крагујевцу. Савет је провером података преко Управе за трезор утврдио да *RSG MEDIA GROUP д.о.о.* добија новац из буџета Скупштине града Крагујевца. Кабинет градоначелника Крагујевца, на захтев Савета, доставио је уговоре о пословно-техничкој сарадњи, одлуке Градског већа и податке о укупном износу средстава која су из буџета града исплаћена *RSG MEDIA GROUP*.

Град Крагујевац је у периоду 2009-2014. исплатио 2 милиона динара из буџета фирме *RSG MEDIA GROUP*. Највише новца исплаћено је 2013 (1,2 милиона динара), а последња исплата је била у јануару 2014 (200.000 динара). Све исплате су извршене на основу одлука Градског већа Крагујевца и одлука о пословно-техничкој сарадњи које је потписао тадашњи градоначелник Верољуб Стевановић. Одлуком Градског већа из јуна 2013. одобрено је финансирање *RSG MEDIA GROUP*, а ради „унапређења информисања јавности о раду локалне самоуправе“. Одлука подразумева обавезу града да наведеном предузећу сваког месеца и то наредних шест месеци из буџета Крагујевца исплаћује по 100.000 динара. Уговор о пословно-техничкој сарадњи потписали су Милан Урошевић и Верољуб Стевановић.

Обавеза *RSG MEDIA GROUP* је да сваког радног дана, пет пута дневно, у емисији *Крагујевац инфо*, која се емитује на *Радију Стари град*, информиса грађане о активностима локалне самоуправе, раду комуналних служби и ЈКП предузећа и промотивним кампањама града. Корисник средстава је дужан да Информативној служби града Крагујевца достави извештај о реализацији радио-емисије са извештајем о утрошку добијених средстава. У

²³⁷ http://www.danas.rs/danasrs/srbija/hronika/ponistite_medijske_tendere_jer_nisu_neutralni_i_fer.73.html?news_id=286922

тренутку потписивања уговора директор и власник **RSG MEDIA GROUP** Милан Урошевић је био градски одборник и члан политичке коалиције која је тада чинила власт у Крагујевцу. Иначе, Милан Урошевић је одборник у Скупштини града Крагујевца од 2008. године.²³⁸ Градоначелник Крагујевца је са власником **Радија Стари град** на исти начин и 2012. године потписао уговор о тромесечном финансирању програма **Радија Стари град** са 300.000 динара.

4.2.4.2 **ТВ Плус Крушевац и АДД Продукција**

Савет је анализирао околности под којима се буџетским новцем делимично финансира **ТВ Плус** из Крушевца, имајући у виду да је рачун наведеног правног лица неликвидан дуже од 1000 дана, почевши од 5. 12. 2011. године, као и чињеницу да је крајњи власник ТВ уједно и министар у Влади Републике Србије.

Оснивач Предузећа за радио, телевизију и маркетинг **Телевизија плус д.о.о.** је Предузеће за производњу, промет и услуге **Сацо д.о.о.** из Крушевца у коме 100% удела има Братислав Гашић, министар одбране и високи функционер Српске напредне странке. ТВ Плус покрива локално подручје и поседује дозволу за емитовање програма, издату од РРА, за период јун 2008 – јун 2016. године.²³⁹ Рачун предузећа **Телевизија плус д.о.о.** је у статусу принудне блокаде од 5. 12. 2011. године, односно дуже од 1.000 дана и на дан 2. 2. 2015. године има неизмирена дуговања од 2,856,321 динара. Рачун матичног предузећа **Сацо д.о.о.** је такође у статусу принудне блокаде од 5. 12. 2011. године, односно дуже од 1.000 дана и на дан 2. 2. 2015. године има неизмирена дуговања 41,273,107 динара.²⁴⁰

Савет је на основу доступних података утврдио да ТВ Плус упркос вишегодишњој блокади рачуна несметано послује преко предузећа **АДД продукција д.о.о.** (ADD production) из Крушевца које је 100% у власништву Ирене Гашић. Предузеће је регистровано на истој адреси као **Сацо д.о.о.** и **Телевизија плус д.о.о.** и у сарадњи са пословним партнерима користи исти број телефона и и-мејл као ТВ плус. Рекламни простор ТВ плус је уступила предузећу **АДД продукција д.о.о.**, које потом директно са клијентима уговара оглашавање, што потврђује и текст понуде о пословној сарадњи, чији је садржај доступан на интернету.²⁴¹ Предузеће **АДД продукција д.о.о.** је и највише новца по основу пружања услуга градској управи града Крушевца, буџетским установама у том граду и суседним општинама, остварило у периоду када је градоначелник Крушевца био управо Братислав Гашић (30. 6. 2012 - 30. 4. 2014).

Савет је анализирао податке добијене од Управе за трезор - Министарства финансија који, у последње четири године, потврђују континуирани месечни прилив новчаних средстава са рачуна буџетских установа на рачун **АДД продукција д.о.о.** На списку буџетских установа које користе и плаћају услуге овог предузећа су: Град Крушевац, Здравствени центар Крушевац, Крушевачко позориште, Апотека Крушевац, Културни центар Крушевац, ЈП Пословни центар из Крушевца, Специјална болница Меркур из Врњачке Бање, Специјална болница за рехабилитацију Рибарска Бања, Војна установа Тара, Филозофски факултет у

²³⁸ http://www.kragujevac.rs/Predsednik_skupstine-107-1

²³⁹ http://www.rra.org.rs/pages/view_permit/cirilica/175

²⁴⁰ Регистар дужника НБС.

²⁴¹ <http://samoodbrana037.wordpress.com/2013/09/08/podsmevanje-drzavi-i-zakonima/>

Приштини, Општина Трстеник, Општина Александровац, Општина Варварин и Општина Брус.

Према евиденцији Управе за трезор, **АДД продукција д.о.о.** је примила 3.704.012,90 динара буџетских средстава по основу 77 појединачних трансакција у првих десет месеци 2014. године (са пресеком на 22. 10. 2014.). Предузеће је из буџетских средстава у 2013. години приходовало око 4,760.000 динара (124 трансакције), а у 2012. години 1.967.001 динара (35 трансакција). У периоду када Братислав Гашић није био градоначелник Крушевца **АДД продукција д.о.о.** је остварила буџетски приход од 1.094.700 динара 2011. године, 826.300 динара 2010. године и 97.880 динара 2009. године.

Уколико се посматрају појединачне уплате од 10.000 до 150.000 динара из буџета Града Крушевца у корист **АДД продукција д.о.о.** статистика појединачно извршених трансакција је следећа: 11 уплата у првих десет месеци 2014; 14 уплата у 2013; 13 уплата у 2012; 2 уплате у 2011. години и без уплата у 2010. и 2009. години. Док је Братислав Гашић обављао функцију градоначелника Крушевца, директно из буџета тог града предузећу **АДД продукција д.о.о.** је уплаћено више од 2.000.000 динара.

До јануара 2014. године директор **АДД продукција д.о.о.** био је Предраг Вукићевић, одборник СНС у Скупштини града Крушевца, који је децембра 2013. изабран за председника Регионалне привредне коморе у Крушевцу. Њега је на позицији директора **АДД продукција д.о.о.** заменио Дејан Миловановић, који је истовремено директор фирми **ТВ плус д.о.о.** и **Сацо д.о.о.** Поред тога Миловановић је такође директор и власник предузећа **Албос д.о.о.** из Крушевца које у том граду издаје штампани недељник **Град**. Све до доласка СНС на власт у Крушевцу 2012. године, уређивачка политика наведеног недељника је била изразито критички усмерена против локалне власти.²⁴² Након 2012. године лист **Град** пружа несебичну подршку новој градској власти.²⁴³ Поред промене уређивачке политике приметно је и то да су градоначелник града Крушевца и издавач недељника **Град** предузеће **Албос д.о.о.** у мају 2014. године закључили уговор о јавној набавци услуге „информисања јавности за потребе града Крушевца“ чија је вредност 576.000 динара са ПДВ.²⁴⁴

Савет је од Републичке радиодифузне агенције (РРА) затражио и добио податке у вези са начином на који **ТВ Плус** плаћа накнаду за емитовање програма, имајући у виду да су рачун емитера и његовог оснивача дуже од 3 године у блокади. Уместо носиоца права из дозволе РРА **Телевизије плус д.о.о.**, накнаду за емитовање програма, у периоду од 2010-2014. године, плаћало је и даље плаћа предузеће **АДД продукција д.о.о.**

Закон о платном промету допушта правним лицима да међусобне новчане обавезе измирују кроз уговоре о промени повериоца (асигнација, цесија, приступање дугу, преузимање дуга, уступање дуга и сл), пребијањем (компезација) и на други начин у складу са законом (чл. 46 ст. 2). Међутим, ако је рачун дужника у тренутку плаћања блокиран ради извршења принудне наплате, онда правна лица која обављају делатност не могу измиривати новчане обавезе на наведени начин, осим ако није другачије утврђено законом којим се уређује порески поступак (чл. 46 ст. 3). За поступање супротно овој одредби закон прописује новчану казну за правно лице у распону од 200.000 до 2.000.000 динара (чл. 50. ст. 5).²⁴⁵ Због

²⁴² <http://gradpres.blogspot.com>

²⁴³ http://www.novinarnica.net/grad_krusevac

²⁴⁴ http://www.ekapija.com/dokumenti/tCsh_188307_ObavestenijeOZakljucenomUgovoru.pdf

²⁴⁵ http://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_platnom_prometu.html

наведеног начина регулисања обавеза емитера не може да одговара РРА као прималац уплате, наводи се у одговору који је та институција доставила Савету за борбу против корупције.

РРА је по овом питању протеклих година обавила бројне консултације са ревизором и консултантским кућама које су заступале став да Уговор о преузимању испуњења обавеза наведен у Закону о облигационим односима (чл. 453) и није децидирано наведено као забрањен у Закону о платном промету (чл. 46. ст. 3). РРА због тога сматра да начин на који ТВ плус регулише плаћање накнаде „није у супротности са Законом о радио-дифузији нити са новим Законом о електронским медијима“. Доскорашњи Закон о радио-дифузији је прописивао (чл. 66) да „емитер за добијено право на емитовање програма плаћа одређену накнаду“. Нови Закон о електронским медијима прописује да накнаду за право на пружање медијске услуге „пружалац медијске услуге плаћа месечно“ (чл. 36).

Савет сматра да приватне ревизорске и консултантске куће нису овлашћене за аутентично тумачење спорних законских одредаба из којих проистичу обавезе емитера према РРА. По мишљењу Савета, начин на који РРА било ком емитеру толерише плаћање накнаде емитера, посредством трећих лица, озбиљно нарушава систем јавног информисања у Републици Србији.

4.2.4.3 Сурдуличка радио-телевизија

Савет је анализирао околности под којима се буџетским новцем делимично финансира **Сурдуличка радио-телевизија д.о.о. (СРТ)** за коју се у јавности може чути да је под контролом посланика и председника Скупштине општине Сурдулица Новице Тончева (СПС).

Савет је анализирао податке добијене од Управе за трезор - Министарства финансија и утврдио да је, у периоду од јануара 2011. године до 13. 10. 2014. године, са рачуна буџетских корисника на рачун СРТ уплаћено нешто око 16 милиона динара. Само са рачуна буџета Општине Сурдулица директно на рачун СРТ уплаћено око 12,449.500 динара. У ову суму не улазе трансакције које су у корист СРТ извршиле друге институције као што су Туристичка организација Општине Сурдулица, ЈП Дирекција за грађевинско земљиште Општине Сурдулица, Специјална болница за плућне болести у Сурдулици и др. Посматрано по годинама, СРТ је из буџета Општине Сурдулица кроз више од 130 уплата добила око 2,3 милиона динара 2011. године, око 3,1 милион 2012. године, око 4,3 милиона 2013. године и више од 2,6 милиона у првих десет месеци 2014. године.

Функцију председника Општине Сурдулица, у периоду јул 2008 – мај 2014. године, обављао је Новица Тончев. Од априла 2014. године Тончев као функционер Социјалистичке партије Србије обавља функцију народног посланика у Народној скупштини, а од маја исте године је и председник Скупштине општине Сурдулица. У званичној биографији која је објављена на сајту Општине Сурдулица наводи се да је Новица Тончев власник предузећа **Тончев градња д.о.о.** из Сурдулице и **Тон-Бау** из Беча, као и да је сувласник **Сурдуличке радио-телевизије и кабловског система**.²⁴⁶

Савет је увидом у регистар АПР утврдио да Новица Тончев није званично уписан као власник СРТ, већ се као власник 100% удела у предузећа наводи Бранко Божилов. Директор СРТ је Дејан Петковић који од јуна 2014. године истовремено у предузећу **Тончев градња**

²⁴⁶ <http://www.surdulica.org/Lat/Siteview.asp?ID=7155>

д.о.о. по овлашћењу власника предузећа Новице Тончева врши управљачка права и права надзора. Иначе, брат Новице Тончева, Ивица Тончев, познат је од 2008. године као саветник за европске интеграције тадашњег министра унутрашњих послова у Влади Србије, а касније и саветник за националну безбедност премијера Ивице Дачића. Ивица Тончев је према истраживању ЦИНС-а годинама у пословним контактима са лицима из кримогене средине.²⁴⁷

4.2.4.4 Телевизија Скај плус инфо (Наша телевизија)

Савет је анализирао околности под којима се буџетским новцем делимично финансира **ТВ Скај плус** која се од свог настанка у јавности доводи у везу са члановима Српске напредне странке. Савет је анализирао податке добијене од Управе за трезор - Министарства финансија и утврдио да **ТВ Скај плус** остварује континуирани месечни прилив новца из неколико локалних самоуправа, претежно у Војводини. Индикативно је то да у тим локалним самоуправама доминантну политичку улогу у локалној власти има СНС. Посматрано у периоду фебруар-август 2014. **ТВ Скај плус** је од општина Стара Пазова, Пећинци, Богатић, Гроцка и ЈП Дирекција за изградњу општине Стара Пазова остварила приход од 5.850.000 динара. Савет је тражене податке о пословној сарадњи са **ТВ Скај плус** добио од општина Стара Пазова, Богатић и Пећинци, као и од ЈП Дирекција за изградњу општине Стара Пазова. Сарадња се базира на основу уговора о пружању медијских услуга.

Пружалац услуга, према уговорима закљученим почетком 2013. године, је предузеће **СЕНС Маркетинг д.о.о.**, које је потом од марта 2013. променило назив у **SKY PLUS д.о.о.** Уговори су углавном закључени на период од годину дана, а потом су анексирани на додатних годину дана. **ТВ Скај плус** се уговором обавезала да медијски прати и информисе јавност о активностима локалне самоуправе. У то праћење спада и пријем делегација које посећују општину, емитовање рекламних спотова, по потреби израду спотова и гостовање и емитовање прилога и другог видео-материјала у оквиру својих редовних и ванредних емисија **ТВ Скај плус**. Месечна цена услуге коју **ТВ Скај плус** пружа је 200.000 динара за општину Пећинци, 150.000 динара за општину Богатић, 300.000 динара за општину Стара Пазова и 100.000 динара за ЈП Дирекција за изградњу општине Стара Пазова (без ПДВ).

Из фактура које **ТВ Скај плус** сваког месеца испостављала Општини Пећинци и ЈП Дирекција за изградњу општине Стара Пазова, није могуће поуздано утврдити врсту услуга која је пружена. Код већег броја фактура из 2013. на месту „спецификација услуге“ и „количина“ наводи се опис „услуга медијског праћења, комада 1“ и фактурисана цена. Уз одређени број фактура приложен је посебан документ („спецификација медијског праћења“) за фактурисани месец, уз специфицирање услуге („прилог од 12h до 18h“, број секунди и цена) без посебног навођења о каквој врсти ТВ прилога се ради. Фактурисање услуга од стране **ТВ Скај плус** незнатно је побољшано током 2014. па се тако из извештаја медијског праћења за март 2014. у спецификацији наводи прецизнији опис („гостовање у емисији Уз јутарњу кафу“ премијерно са репризом 3. 3. 2014, али не и име госта, односно представника ЈП Дирекција за изградњу општине Стара Пазова).

²⁴⁷ <http://www.cins.rs/srpski/news/article/savetnik-premijera-ivica-toncev-radio-za-crnogorskog-kriminalca--204>

Овим поводом Савет је на интернету извршио увид у видео-садржај спорне емисије и утврдио да гост у емисији „Уз јутарњу кафу“ (3. 3. 2014) није био представник ЈП Дирекција за изградњу општине Стара Пазова, како је то дефинисано уговором.²⁴⁸

У емисији је гостовао председник општине Стара Пазова Ђорђе Радиновић, који се представио и као повереник СНС у општини Пећинци. Његово гостовање није фактурисано на терет Општине Стара Пазова, већ на терет ЈП Дирекције за изградњу општине Стара Пазова. На терет буџета ЈП Дирекција за изградњу општине Стара Пазова за месец март 2014. фактурисана су још два ТВ прилога у оквиру информативне емисије (вести) који су у извештају означени под називом „12. 3. 2014. СНС Пазова“.

Савет се није упуштао у детаљну анализу свих садржаја ТВ прилога чије емитовање су локалне самоуправе плаћале ТВ *Скај плус*. Примери које је Савет анализирао на бази валидне документације изазивају сумњу да се новцем пореских обвезника, преко телевизије повезане са СНС, промовишу страначке активности те политичке странке.

4.2.4.5 ТВ Бест и РТВ Ф канал

Савет је анализирао околности у којима се новцем из буџета града Зајечара финансирају локалне телевизије *ТВ Бест* и *РТВ Ф* канала, а што представља један у низу примера спреге на релацији политика – медији – новац из буџета. Формални власник 71,89 акцијског капитала *ТВ Бест* (раније: *Тимочка телевизија и радио а.д.*) је Данијела Видосављевић из Београда. Међутим, претпоставља се да је неформални власник *ТВ Бест* Саша Мирковић, функционер СНС, народни посланик те странке и истовремено председник Скупштине града Зајечара. Локална власт у Зајечару је од маја 2013. под Мирковићевом контролом и то прво преко Привременог органа управљања, а онда и од јунских избора након којих је изабран за председника Скупштине града.

Власник *РТВ Ф* Душан Фировић пре избора 2013. пружао је јавну подршку тадашњем градоначелнику Зајечара Бошку Ничићу. Подаци Управе за трезор - Министарства финансија које је Савет добио показују да је *РТВ Ф* 2012. из буџета Града Зајечара добила 2.225.396 динара. Истовремено наведена телевизија је коректно извештавала о локалној власти и градоначелнику Ничићу. Чак је *РТВ Ф* често био медиј који је давао простора Ничићу да одговори на критике Саше Мирковића које је емитовао преко своје *ТВ Бест*. Иначе, Мирковић је две године раније, за време власти УРС и Бошка Ничића у Зајечару, износио примедбе на начин на који се медијима распоређује новац из градског буџета. Све до половине 2011. године Мирковић је био потпредседник Покрета живим за Крајину који је водио тадашњи градоначелник Бошко Ничић. Мирковићева *ТВ Бест*, односно тадашња *Тимочка телевизија*, престала је Ничићу да пружа подршку и тада је у Зајечару отпочет својеврсни медијски рат између бивших пријатеља.

Душан Фировић је у априлу 2013, када је увелико текла кампања за превремене изборе у Зајечару, пружао подршку и говорио афирмативно о Бошку Ничићу. Онда је донео одлуку да подржи СНС и Сашу Мирковића, да би након избора добио функцију члана Градског већа у Зајечару.²⁴⁹ Међу првим одлукама новог градоначелника Зајечара Велимира Огњеновића из

²⁴⁸ <http://www.youtube.com/watch?v=dkXzqwlNKRE>

²⁴⁹ <http://eizbori.com/fira-preko-noci-preleteo-u-naprednjake-najveci-konkurent-sada-glavni-partner-video/>

УНС била је да, из буџета града Зајечара, ТВ Бест додели 18 милиона динара, а РТВ Ф 6,5 милиона динара. Случај је још више проблематичан, јер је Огњеновић пре функције градоначелника био директор Мирковићеве **ТВ Бест**. Овакав феномен за Огњеновића није сукобу интереса јер, како је објаснио, документација за конкурс је поднета десет дана раније пре него што је сазнао да ће бити изабран за градоначелника, због чега је и поднео оставку на функцију директора ТВ. „Најважније је да је испоштован закон. Градоначелник Огњеновић није у сукоб интереса јер није био члан комисије. Прошле године ТВ Бест није добила ни динара, а сада су средства подељена по закону, а не као раније по партијској линији“, рекао је Саша Мирковић.²⁵⁰

Према јавно доступним подацима новац су у истом моменту добиле ТВ Исток, Радио Магнум, и Студио 101, али по 250.000 динара, док су други медији одбијени. Овим поводом огласило се и Удружење новинара Србије, критикујући одлуку градске власти да са конкурса за доделу средстава медијима дисквалификује независну продукцију **ZA MEDIA**. УНС је подсетио да је управо Министарство културе подржало ову продукцију на својим конкурсима за финансирање медијског садржаја. Чак је и Законом о радио-дифузији предвиђено да 10 одсто програма јавних сервиса производе независне продукције, подсећа УНС.

*“УНС сматра да су неспоразуми због расподеле 26 милиона динара за медије у Зајечару (износ приближан фонду који Министарство културе додељује за суфинансирање медијских пројеката за целу Србију) изашао из оквира професионалне расправе и да је због дисквалификавања продукције **ZA MEDIA** створена нелојална конкуренција на локалном медијском тржишту”,* наведено је у саопштењу те струковне организације.²⁵¹

Подаци Управе за трезор - Министарства финансија, које је Савет добио, показују да је Мирковић по формалном преузимању власти у Зајечару експресно својој телевизији исплатио 18 милиона динара. Саша Мирковић је формално за председника Скупштине града Зајечара изабран 25. 7. 2013, док је Велимир Огњеновић 21. 8. 2013. изабран на функцију градоначелника. Одмах по избору градоначелника Зајечара суме од по 3,600.000 динара уплаћиване су са рачуна Града Зајечара на рачун ТВ Бест/Тимочке телевизије и то пет трансакција (23. 8; 27. 8; 30. 8; 5. 9; 16. 9). Након тога наведена ТВ је наставила континуирано да добија новац из буџета Зајечара и то 468.000 динара (30. 9); 1,800.000 динара (15. 10), 1,000,000 динара (16. 10); 2,500.000 динара (28. 10) 1.385.256,96 динара (8. 11) и 1,000.000 динара (26. 11).

Ако се посматра период 2013 – 2014, осим града Зајечара, највише новца на рачун **ТВ Бест**, односно **Тимочке телевизије**, прелило се из општина Књажевац, Бољевац и Неготин, Специјалне болнице за рехабилитацију Гамзиград, Ветеринарског специјалистичког института у Зајечару, ЈП Дирекције за изградњу града Сремске Митровице, Народног музеја Зајечар, Центра за културу Зајечар, Здравственог центра Зајечар, Организације за туризам, културу и спорт Сокобања... Према узорку који је проверавао Савет утврђено је да приход ТВ Саше Мирковића по основу сарадње са буџетским корисницима, у периоду 1. 1 - 12. 9. 2014. износи 41.580.404 динара. По истом основу Мирковићева **ТВ** је приходовала преко 41.755.912 динара 2013. године, 22.442.365 динара 2012. године, 14.442.365 динара 2011. године, 22.683.525 динара 2010. године, и 19.883.112 динара 2009. године.

²⁵⁰ <http://www.blic.rs/Vesti/Politika/400932/Gradonacelnik-Zajecara-svojoj-TV-dodelio-18-miliona-dinara>

²⁵¹ <http://www.uns.org.rs/saopstenja/18737/uns-nelojalna-konkurencija-na-medijskom-trzistu-u-zajecaru.html>

Савет није сабирао буџетске приходе примљене на све пословне рачуне *Тимочке телевизије* па је могуће да је тај медиј остварио знатно већи годишњи прилив из јавних извора финансирања. Међу додатним приходима наведене телевизије спада и уплата у износу од 476.050 динара коју је извршило Министарство културе и информисања 2013. године, у периоду када је Саша Мирковић био на функцији помоћника министра саобраћаја (7. 2. 2013 - 9. 12. 2013). По мишљењу Савета, тренд раста прихода ТВ Саше Мирковића по основу сарадње са буџетским корисницима може се посматрати и кроз призму раста његовог политичког утицаја у СНС, односно утицаја који остварује на локалне функционере те странке.

4.3 Финансирање медијских пројеката

Програмско финансирање медија протеклих година делимично је било заступљено на нивоу Републике, АП Војводине и појединих локалних самоуправа. Због недовољног обима средстава који је на овај начин подељен, недовољно јасних критеријума и мерила за избор пројеката и дискреционог одлучивања, овај вид подршке није могао да има значајније ефекте на јавна гласила. Представници појединих медијских асоцијација дали су процену да је свега 15-20% буџетског новца 2011. године подељено медијима у надметању и под једнаким условима. То значи да 80-85% буџета намењеног информисању добијају јавна медијска предузећа којих је око 10% међу свим медијима.²⁵²

Истраживање БИРН-а показује да је 2012. године из буџета Републике са 75 милиона финансирано 5 конкурса, док су из буџета АП Војводина са 49 милиона динара финансирана 3 конкурса. Средства која су медији добили на ових 8 конкурса мања су у односу на скоро два милиона евра колико држава директно издваја за финансирање Танјуга, а мања су и од 1,2 милиона евра колико износе субвенције за ЈП Мрежа-мост.

Савет је анализирао структуру средстава која се годишње подели из буџета Републике Србије и буџета АП Војводина по основу програмског финансирања медијских садржаја. На годишњим конкурсима за унапређење квалитета и разноврсности медијских садржаја Министарства културе и информисања могу учествовати оснивачи јавних гласила, као и правна лица регистрована за продукцију аудио и/или аудиовизуелних програмских садржаја и организације особа са инвалидитетом.

Министарство је спровело пет таквих конкурса за суфинансирање пројеката/програма у **2014.** години на којима је укупно додељено око **91 милион динара** и то:

1. из области јавног информисања (додељено је 39,9 милиона динара, а средства добило 106 правних лица);
2. из области јавног информисања на језицима националних мањина (додељено је 25 милиона динара, средства добила 82 правна лица);
3. из области јавног информисања припадника српског народа у земљама региона (додељено је 14,4 милиона динара, средства добила 82 правна лица);
4. из области информисања особа са инвалидитетом (додељено је 7 милиона динара, средства добила 22 правна лица);

²⁵² БИРН овај податак износи позивајући се на интервју са председником медијског удружења Асоцијација медија Зораном Секулићем (12.6.2013)

5. електронских јавних гласила са седиштем на Косову и Метохији (додељено је 5 милиона динара, средства добило 13 правних лица).²⁵³

Годишње конкурсе за суфинансирање нових или обновљивих садржаја јавних гласила у области информисања спроводи и Покрајински секретаријат за културу и информисање Владе АП Војводина. Право учешћа на овим конкурсима имају оснивачи јавног гласила и то приватна предузећа, невладине и др. непрофитне организације које су уписане у регистар медија у АПР, као и аудио и видео продукције које имају потписане уговоре са регистрованим емитерима радијског и ТВ програма.

Подаци које је Савет добио од Покрајинског секретаријата показују да је тај орган спровео **шест** јавних конкурса у **2013.** години на којима је укупно додељено око **45 милиона динара** и то:

1. из области подстицања ТВ програма у области културе и уметности (додељено је 4,7 милиона динара, средства добило 9 емитера и 3 непрофитне организације);
2. из области подстицаја информативних садржаја (додељена су 34 милиона динара, средства добила 62 медија и 15 непрофитних организација);
3. из области подстицаја информативних садржаја – други конкурс (додељено је 1,6 милиона динара, средства добило 7 медија и 2 независне продукције);
4. из области унапређења професионалних стандарда (додељено је 1,9 милиона динара, средства добило 9 организација);
5. из области суфинансирања јавног информисања у земљама окружења (додељено је 2,8 милиона динара, средства добила 3 медија и једна независна продукција);
6. из области суфинансирања техничко-технолошког опремања јавног гласила (додељено је 4,7 милиона динара, средства добило 12 медија).

Савет сматра да годишње програмско суфинансирање медија са нешто више од 90 милиона динара из републичког буџета и нешто више од 45 милиона динара из покрајинског буџета није довољно да би се обезбедила одрживост и очувала слобода и квалитет медијског садржаја. Овај обим средстава који се издвоји за програмско финансирање медијских садржаја није у корелацији са средствима која се директно, без икаквог конкурса поделе одабраним медијима. Тако испада да програмско финансирање 305 различитих медијских пројеката на нивоу Републике Србије и 80 медијских пројеката на нивоу АП заједно има два пута мањи друштвени значај од **ТВ Студио Б** за коју град Београд издваја двоструко више новца или приближно једнак значај и улогу коју у информисању јавности има **ЈП Мрежа-мост** које добија директне буџетске субвенције.

Савет нарочито указује на постојање несразмере између директног и програмског финансирања медија новцем из буџета АП Војводина, где је 80 медијских пројеката 2013. финансирано са 45 милиона динара, док је само лист **Дневник** добио директну субвенцију од 58,9 милиона динара.

Савет нарочито изражава забинутост што се свега месец дана након примене нових медијских закона и подзаконских аката у пракси уочава кршење истих од стране многобројних локалних самоуправа у Републици Србији.

²⁵³ <http://www.kultura.gov.rs/lat/konkursi/rezultati-konkursa-za-sufinansiranje-projekata-programa-iz-oblasti-javnog-informisanja-u-2014--godini>

На овај проблем озбиљно указује **Коалиција новинарских и медијских удружења** која врши мониторинг рада локалних самоуправа²⁵⁴. Коалиција је почетком фебруара 2015. позвала локалне самоуправе „да се приликом расписивања и спровођења конкурса о суфинансирању пројеката за остваривање јавног интереса у сфери информисања стриктно држе законских и подзаконских одредаба и овај процес учине максимално транспарентним“. Коалиција је указала на то да су праксе локалних самоуправа у имплементацији нових медијских закона веома различите:

„Поједине општине и градови своје су законске обавезе схватиле веома озбиљно, док друге користе разне механизме како би се оне заобиле или искористиле рупе у прописима. Постоје нажалост и случајеви када се Закон о јавном информисању и медијима, као и Правилник о суфинансирању пројеката за остваривање јавног интереса у области јавног информисања – крше на драстичан начин...Нетранспарентност овог процеса, и покушај заобилажења релевантних новинарских и медијских удружења указује на то да се жели заобићи суштинска новина медијских закона – а то је транспарентно, недискриминаторно финансирање јавног интереса у сфери информисања кроз рад стручних независних комисија.“²⁵⁵

Савет сматра да је обавеза Министарства културе и информисања да благовремено реагује овим погодом с обзиром да УНС-а и НУНС-а перманентно објављују конкретне информације о кршењу прописа и процедуре од стране локалних самоуправа попут: Старе Пазове²⁵⁶; Кула и Чејетина²⁵⁷; Брус, Ђићевац, Владимирци и Жагубица²⁵⁸; Панчево и Нови Пазар²⁵⁹ и др.

4.3.1 Састав комисија које врше избор пројеката

Савет је анализирао ризике од политичког утицаја приликом разматрања и одлучивања о томе који пројекти ће се финансирати средствима буџета Републике и буџета АП Војводина и утврдио да у томе пресудни значај има састав комисија које се формирају одлуком министра културе, односно Покрајинског секретара. У случају конкурса Министарства културе и информисања тај ризик је нешто мањи, али није нужно искључен. Састав комисија (7 комисија са по 5 чланова) који су доступни на сајту Министарства показују да та радна тела броје пет чланова и да се води рачуна о заступљености представника медијских удружења, медија, професионалних организација и еминентних стручњака.²⁶⁰

Савет је анализирао и састав комисија на основу података добијених од Покрајинског секретаријата за културу и информисање Владе АП Војводина и утврдио знатно већи ризик за могући политички утицај. Комисије које разматрају и предлажу медијске пројекте који ће бити финансирани из буџета АП Војводине трочлане су. Неретко су два од укупно три члана директно су везани за одређену политичку странку, па тако један члан који је новинар или представник медијског удружења може да остане у мањини приликом утврђивања предлога пројеката који се доставља покрајинском секретару.

²⁵⁴ **Коалицију чине:** Удружење новинара Србије (УНС), Независно удружење новинара Србије (НУНС), Независно друштво новинара Војводине (НДНВ), Асоцијација локалних независних медија Локал прес и Асоцијација независних електронских медија (АНЕМ)

²⁵⁵ <http://www.uns.org.rs/saopstenja/28878/lokalne-samouprave-da-postuju-medijske-zakone.html>

²⁵⁶ <http://www.nuns.rs/info/statements/23301/konkurs-za-projektno-sufinansiranje-medija-u-staroj-pazovi-selektivan.html>

²⁵⁷ <http://www.uns.org.rs/desk/akcija/28758/boljevac-raspisao-novi-a-kula-i-cajetina-konkurs-neuskладjen-sa-zakonom.html>

²⁵⁸ <http://www.uns.org.rs/desk/akcija/28876/jos-sedam-opstina-ni-dinar-za-projektno-sufinansiranje-medija.html>

²⁵⁹ <http://www.uns.org.rs/desk/akcija/28710/budzeti-panceva-i-novog-pazara-suprotni-zakonu-o-javnom-informisanju-.html>

²⁶⁰ <http://www.kultura.gov.rs/lat/konkursi/rezultati-konkursa-za-sufinansiranje-projekata-programa-iz-oblasti-javnog-informisanja-u-2014--godini>

Састав комисије која је разматрала медијске пројекте на конкурс за суфинансирање унапређења професионалних стандарда 2012. године био је: Петар Андрејић (ДС), посланик у Скупштини АП Војводина²⁶¹; Милан Мицић (ДС), помоћник покрајинског секретара за културу и информисање²⁶²; и Мирела Васин, новинарка РТВ Војводина. Састав комисије која је разматрала медијске пројекте на конкурс за суфинансирање јавног информисања у земљама окружења 2013. године био је: Дејан Авдаловић, саветник председника Владе АП Војводина; Милан Мицић (ДС), помоћник покрајинског секретара за културу и информисање; и Слободан Јаковљевић уредник у листу Дневник.

Чак и ранијих година када је састав комисија био петочлан, дешавало се да политичари и запослени у Влади АП буду доминантнији у односу на новинаре или представнике новинарских асоцијација. Састав комисије која је разматрала финансирање пројеката у области подстицања јавног информисања 2011. године био је: Ото Буш (СВМ), тада посланик у Скупштини АП Војводина²⁶³, Динко Грухоњић, председник НДН Војводине, Синиша Исаков (ЈСВ), тада помоћник покрајинског секретара за привреду, а потом директор РТВ²⁶⁴, Милош Башарагин, виши саветник у тадашњем Покрајинском секретаријату за информације, и Слободан Јаковљевић, уредник у листу Дневник. Комисија у истом саставу исте године одлучивала је и о додели пројеката на конкурс за суфинансирања техничко-технолошког опремања јавног гласила.

У раду комисија неретко учествују и службеници Владе АП Војводине чији радни статус практично зависи од воље функционера који руководе покрајинским органима. Састав комисије која је разматрала медијске пројекте на конкурс за суфинансирања техничко-технолошког опремања јавног гласила 2013. године био је: Динко Грухоњић, председник НДН Војводине, Немања Пантош, технички уредник веб-презентације Владе АП Војводине у Бироу за односе са јавношћу, и Далиборка Танасковић, службеница за информације од јавног значаја и веб-презентацију Секретаријата за културу и информисање.

Савету није достављен документ из ког би могао да се утврди састав комисије која је разматрала медијске из области подстицања ТВ програма у области културе и уметности у 2013. години.

4.3.2 *ТВ Мост Нови Сад*

Савет је на основу података добијених од Покрајинског секретаријата за културу и информисање Владе АП Војводина утврдио да се међу корисницима субвенција из буџета АП Војводина налази и **ТВ Мост** из Новог Сада. Ова телевизија је добила укупно 2,7 милиона динара на основу уговора и решења покрајинског секретара за културу и информисање Владе АП Војводина Милорада Ђурића из јуна 2011. и априла 2012. године. Власници Друштва за информативно издавачку делатност ТВ МОСТ д.о.о. из Новог Сада према подацима АПР су Велимир Бајатовић (50 одсто) и Нада Бајатовић (50 одсто), али суштински политичку контролу **ТВ Мост** врши њихов син, односно функционер Социјалистичке партије Србије (СПС) Душан Бајатовић, који је уједно директор ЈП Србијагас и народни посланик. Због тога

²⁶¹ http://www.pancevo.rs/Andrejic_Petar-290-1-2731

²⁶² http://www.kultura.vojvodina.gov.rs/Sekretarijat/kabinet/pom_kul_nasl.htm

²⁶³ <http://www.vmsz.org.rs/sr/politicar/oto-bus>

²⁶⁴ <http://www.021.rs/Novi-Sad/Vesti/Sinisa-Isakov-novi-direktor-RTV-a.html>

је Савет анализирао документацију о намени и трошењу средстава која је **ТВ Мост** бесповратно добила из буџета АП Војводине.

На конкурс за суфинансирања техничко-технолошког опремања јавног гласила 2011. Године, ТВ Мост је добила 1,5 милиона динара за реализацију пројекта „Видео М“. Уговор о суфинансирању техничко-техничком опремању јавних гласила потписали су директор ТВ Јован Вукашин и Покрајински секретар Милорад Ђурић. Уговором је дефинисано да се средства обезбеђују „за јавно информисање, ради објављивања информација, мишљења и идеја о појавама, догађајима и личностима о којима јавност има оправдани интерес да зна“. Из документације о правдању утрошених средстава произилази да је ТВ Мост цео износ субвенције утрошила за куповину нове миксете и пратеће опреме за миксету.

На конкурс за суфинансирања пројекта подстицања јавног информисања 2012. године ТВ Мост је добила 1,2 милиона динара за реализацију пројекта „Недеља у Војводини“. Серијал емисије се емитује два пута на крају недеље. Уговор о суфинансирању пројекта јавног информисања потписали су испред ТВ Мост Драган Ђукановић и Покрајински секретар Милорад Ђурић. Према уговору **ТВ Мост** је била у обавези да Покрајинском секретаријату за културу и информисање достави финансијски извештај са доказима о утрошку средстава најкасније до 15. 1. 2013. што је 15 дана од дана окончања пројекта (31. 12. 2012.). Савет је утврдио да је **ТВ Мост** извештај о утрошку новца доставила тек 8. 3. 2013. године. Анализа финансијске документације показује да је готово половина добијеног новца потрошена на режијске и административне трошкове ТВ Мост. Значајан део средстава је потрошен за исплату зарада, трошкове струје, закупа простора, фиксне телефоније и сл.

Савет је анализирао и податке Управе за трезор - Министарства финансија које се односе на буџетски прилив средстава на рачун **ТВ Мост** од стране државних органа. Подаци показују да је наведена ТВ у 2013. и 2014. години у више наврата примила значајне износе буџетских средстава из буџета Новог Сада и то: 2,4 милиона од Културног центра Новог Сада и 3.550.000 од Скупштине Града Новог Сада. Приход **ТВ Мост** од Скупштине града Новог Сада у 2012. био је свега 250.000 динара (децембар 2012) и то након што је за председника Скупштине града Новог Сада постављен Сениша Севић, функционер СПС (септембар 2012).²⁶⁵

ТВ Мост је добила две уплате по 75.000 динара (јун и јул 2012) од општине Кикинда и то непосредно пошто су одржани избори на свим нивоима власти 2012. године. Иначе, према подацима који су доступни јавности, секретар Секретаријата за финансије општине Кикинда је посланица у Скупштини АП Војводина Весна Бјелић Француски, која је у том периоду била члан Надзорног одбора ХИП-Азотара Панчево и МСК Кикинда.²⁶⁶

4.3.3 Фондација Мозаик и Фондација Панонија

Фондација **Мозаик** из Новог Сада оснивач је **ТВ Мозаик**, а Фондација **Панонија** из Суботице оснивач је **ТВ Панон**. Обе телевизије емитују програм на језику националне мањине и по том основу њихови оснивачи годинама добијају средства из буџета на

²⁶⁵ <http://www.istinomer.rs/akter/sinisa-sevic/>

²⁶⁶ <http://www.alo.rs/vesti/politika/e-bas-necu-da-vam-kazem-koliko-zaradujem/18124>

конкурсима које је спроводио Покрајински секретаријат за културу и јавно информисање Владе АП Војводине.

На конкурс за суфинансирање пројеката јавног информисања 2011. године Фондација Мозаик је добила 500.000 динара, а Фондација Панонија 900.000 динара. На истом конкурс 2014. године Фондација Мозаик је добила 250.000 динара, а Фондација Панонија 900.000 динара. На конкурс за подстицање производње ТВ програма из области културе и уметности 2012. године Мозаик је добио 1.000.000 динара, а Панонија 1.400.000 динара.²⁶⁷ На истом конкурс 2013. године Мозаик је добио 300.000 динара, а Панонија 450.000 динара. Потом је на истом конкурс 2014. године Мозаик је добио 350.000 динара, а Панонија 650.000 динара. На конкурс за техничко-технолошко опремање јавних гласила у 2011. години Фондација Мозаик и Фондација Панонија су добиле по 750.000 динара. На истом конкурс 2014. године Мозаик је добио 200.000 динара, а Панонија 1.000.000 динара.²⁶⁸

Савет је утврдио да у управљању обе фондације активно учешће има Национални савет мађарске националне мањине, али и појединци који су директно везани за политичке странке. Поред Националног савета мађарске националне мањине на списку оснивача Фондације Панонија²⁶⁹ налази се и Ласло Варга, народни посланик СВМ (2012-2014).²⁷⁰ На списку оснивача Фондације Мозаик налази се Ђука Киш, актуелни помоћник за привреду градоначелника Новог Сада²⁷¹ и ранији одборник у Скупштини града Новог Сада (2008-2012).²⁷² Међу члановима Управног одбора фондације су Жузана Мезеи која је била кандидат за народног посланика на листи СВМ,²⁷³ Ленке Ердељ,²⁷⁴ потпредседница СВМ и одборница у Скупштини града Новог Сада, Чаба Чеке, председник локалног одбора СВМ Темерин и помоћник председника општине Темерина.²⁷⁵

4.3.4 Радио Омега и Инфо центар

На конкурс за суфинансирање пројеката јавног информисања за 2012. годину, који је спровео Покрајински секретаријат за културу и јавно информисање Владе АП Војводине, средства су додељивана и електронским јавним гласилима. Привредном друштву **Радио омега д.о.о.** из Бачке Тополе, које је оснивач интернет сајта www.btpublicnews.co.rs за пројекат “Мултикултуралне паралеле - европско грађанско друштво код нас и у комшилуку” додељено је 700.000 динара. Удружењу грађана **Инфо центар** из Житишта, као оснивачу истоименог интернет портала (www.zitiste.info), за пројекат „Записи времена на интернету“ додељено је 100.000 динара.²⁷⁶

Савет је увидом у евиденцију АПР утврдио да је власник и директор **Радио омега д.о.о.** из Бачке Тополе Немања Трапарић. Савет је увидом у евиденцију Агенције за борбу против корупције утврдио да је Немања Трапарић у време доделе средстава из буџета АП Војводина (2012) обављао функцију члана Општинског већа општине Бачка Топола. Савет је утврдио да је као лице овлашћено за заступање Удружењу грађана **Инфо центар** из Житишта

²⁶⁷ http://www.kultura.vojvodina.gov.rs/Konkursi/rez_inform_12/podstic_jav_inform.doc

²⁶⁸ http://www.kultura.vojvodina.gov.rs/Konkursi/rez_inform_14/Rez_%20pr_jav_informisanja%20u%202014.%20godini.doc

²⁶⁹ http://www.rra.org.rs/pages/view_permit/latinica/82

²⁷⁰ <http://www.otvoreniiparlament.rs/politicari/laslo-varga/>

²⁷¹ <http://www.novisad.rs/lat/articles/41>

²⁷² <http://www.novisad.rs/lat/dula-kis-0>

²⁷³ <http://www.rik.parlament.gov.rs/latinica/Liste/2008%20MK%20-%20IP%20Lat.htm>

²⁷⁴ <http://www.vmsz.org.rs/sr/politicar/lenke-erdelj-potpredsednik-svm>

²⁷⁵ <http://most-hid-temerin.com/index.php/2014/03/svm-se-vraca-u-opstinsku-vlast/>

²⁷⁶ http://www.kultura.vojvodina.gov.rs/Konkursi/rez_inform_12/podstic_jav_inform.doc

уписан Бојан Марчета, члан Демократске странке. Марчета је средства из буџета АП Војводина добио решењем Покрајинског секретара из априла 2012. године, а у децембру исте године ступио је на функцију члана Општинског већа општине Житиште.

4.3.5 Филмски фронт д.о.о.

На конкурс за суфинансирање подстицања производње ТВ програма из области културе и уметности за 2013. годину, који је спровео Покрајински секретаријат за културу и јавно информисање Владе АП Војводине додељено је 4.800.000 динара. Средства је добило 9 телевизија, три непрофитне организације и само једна независна продукција - Филмска радна заједница **Филмски фронт д.о.о.** из Новог Сада, којој је додељено 400.000 динара за пројекат „Градске птице”.²⁷⁷

Савет је утврдио да су власници наведеног предузећа Горан Филипаш (50%) и Душица Драгин (50%) која је истовремено и директор.

Душица Драгин је супруга Саше Драгина, бившег министра пољопривреде, шумарства и водопривреде (2008-2011) и функционера Демократске странке. У имовинској карти Саше Драгина коју води Агенција за борбу против корупције наводи се да је, након престанка функције министра, од маја 2011. године, Драгин засновао радни однос по основу уговора о допунском раду у Влади АП Војводина.

Савет није добио податке о лицима која су чинила комисију за оцењивање и предлагање пројеката за суфинансирање подстицања производње ТВ програма из области културе и уместности за 2013. годину. Решење о додели средстава свим корисницима, укључујући и **Филмски фронт д.о.о.**, потписао је Покрајински секретар за културу и јавно информисање Славиша Грујић (ЛСВ). Савет је увидом у решење Комисије за контролу државне помоћи утврдио да је **Филмски фронт д.о.о.** из Новог Сада у периоду 2010-2012. користио субвенције из буџета АП Војводина и града Новог Сада у висини од 11.000.000 динара.²⁷⁸

4.3.6 Фабрика слова д.о.о. – Војвођански магазин

Савет је утврдио да предузеће **Фабрика слова д.о.о.** из Новог Сада, издавач **Војвођанског магазина**, годинама остварује право на суфинансирање путем конкурса које расписује и спроводи Покрајински секретаријат за културу и јавно информисање Владе АП Војводине. Специфично код овог медија је то што је годинама под контролом Горана Караџића, актуелног председника Савета Републичке радиодифузне агенције.²⁷⁹ Караџић је за председника Савета РРА изабран у мају 2014. године. Пре тога обављао је 2008. године функцију заменика председника, а члан је Савета РРА од фебруара 2005. године.²⁸⁰ На питање новинара да ли се још бави новинарством, Караџић је 2008. године рекао: “(...) Дефинитивно сам човек који воли медије, штампане нарочито, јер и након доласка у РРА, у коме ниједном члану савета не тече радни стаж, ја сам остао у новинарству и издајем „Војвођански магазин”. Пуно ми значи што сам још у том послу.”²⁸¹

²⁷⁷ http://www.kultura.vojvodina.gov.rs/Konkursi/rez_inform_2013/rez_podsticanja_proizvodnje_tv_programa_oblasti_kulture_umetnosti_2013.doc

²⁷⁸ <http://privreda.gov.rs/UserFiles/File/drzavna%20pomoc/32%20sednica/Apofanija.pdf>

²⁷⁹ <http://rs.linkedin.com/pub/goran-karadzic/36/396/11a>

²⁸⁰ <http://www.ekapija.com/website/sr/page/916356/Goran-Karadzic-predsednik-RRA-Biografija>

²⁸¹ <http://www.naslovi.net/2008-08-27/biznis-novine/goran-karadzic-ukinucemo-300-radio-i-tv-stanica/798114>

Промена власништва код издавача *Војвођанског магазина* извршена је у марту 2014. године када је уместо Александре Борђошки-Карацић, супруге Горана Карацића, 100% удела у предузећу *Фабрика слова д.о.о.* пренето на Илију Туцића. Туцић је радио са Карацићем на ТВ Аполо, колумниста, новинар и главни и одговорни уредник Војвођанског магазина. Према евиденцији из АПР, функцију директора *Фабрика слова д.о.о.* и даље је задржала Карађићева супруга Александра Борђошки-Карацић, која се повремено потписује испод текстова у *Војвођанском магазину*. Правна форма издавача овог медија промењена је 8. 11. 2011. године, када је предузетничка радња - агенција *Медиа консалтинг* супруга Александре Борђошки-Карацић трансформисана у предузеће *Глас Медиа д.о.о.*, које потом променило назив у *Фабрика слова д.о.о.* Седиште нове и старе фирме је остало исто.

Савет је на основу података добијених од Покрајинског секретаријата за културу и јавно информисање утврдио да је предузећу *Фабрика слова д.о.о.* додељено 1.600.000 динара 2014. године за пројекат под називом “*Војводина, наша кућа*”. Исти медиј је за техничко-технолошко опремање, односно за набавку софтвера за прелом и обраду фотографија, добио додатних 210.000 динара.²⁸² Пре тога предузеће *Фабрика слова д.о.о.* је у 2013. години за унапређење јавног информисања о АП Војводини добило 1.800.000,²⁸³ а у 2012. години 1.600.000 динара.²⁸⁴ Агенција *Медиа консалтинг* добила је 2011. године 1.800.000 динара по конкурс за подстицање јавног информисања. У периоду 2011-2014. за финансирање *Војвођанског магазина*, који је под неформалном контролом председника РРА Горана Карацића, из буџета АП Војводина издвојено је најмање 7.010.000 динара.

Савет је идентификовао и друге моделе финансирања *Војвођанског магазина* новцем из јавних извора и то путем јавних набавки које за предмет имају оглашавање. Издавачу тог листа Институт за ратаство и повртарство из Новог Сада доделио је августа 2014. године јавну набавку у вредности од 1.000.000 динара.

Савет је увидом у конкурсну документацију утврдио да је јавна набавка Института за ратаство и повртарство дефинисана тако да услуге оглашавања подразумева (партија 2): „оглашавања у магазину на српском језику који је садржајем у највећем делу окренут селу, аграру и промовисању вредности и посебности Војводине (духовно-историјско наслеђе, традиција, обичаји, природне лепоте, туризам, манифестације, спорт, знамените историјске личности, привреда,) и излази једном месечно.“²⁸⁵ Други пример је *Радио телевизија Војводине* која је септембра 2014. године са предузећем *Фабрика слова д.о.о.* закључила уговор о оглашавању од 225.000,00 динара.²⁸⁶

Савет сматра да није примерено да фирма повезаног лица са председником Савета РРА учествује у комерцијалним трансакцијама са емитером РТВ над којим надзор врши РРА.

²⁸² http://www.kultura.vojvodina.gov.rs/Konkursi/rez_inform_14/Rez_%20pr_jav_informisanja%20u%202014.%20godini.doc

²⁸³ http://www.kultura.vojvodina.gov.rs/Konkursi/rez_inform_2013/rez_unapredjenje_javnog_informisanja_o_APV_2013.doc

²⁸⁴ http://www.kultura.vojvodina.gov.rs/Konkursi/rez_inform_12/podstic_jav_inform.doc

²⁸⁵ <http://portal.ujn.gov.rs/Dokumenti/JavnaNabavka.aspx?idd=404390>

²⁸⁶ <http://static.rtv.rs/pdf/2014/09/15/obavestjenje-fabrika-slova-pdf.pdf>

4.4 Пореске олакшице као вид финансирања

4.4.1 Дуговање медија према Пореској управи

Један од начина на који политичари контролишу медије, односно издаваче јавних гласила и емитера ТВ и радио програма, јесте привилегован третман код наплате, односно одлагања наплате пореског дуга. Пракса често показује да што су власници медија ближи политичарима на власти, то је већи спектар могућности уживања различитих бенефита и избегавања и пролонгирања обавеза према држави. Савет је овај феномен анализирао на основу података добијених од Пореске управе Министарства финансија, ЈП Емисиона техника и везе, РРА и РАТЕЛ-а.

Од ове четири институције само Пореска управа у току године делимично јавности на увид ставља податке о пореским дужницима међу којима је десетак медија. Међутим то не значи да је укупан број пореских дужника који се баве медијском делатношћу тако мали. Пореска управа до сада није објављивала спискове дужника разврстаних по делатностима, па тако ни сва пореска дуговања оснивача јавних гласила нису јавности позната. Пореска управа је 21. 10. 2014. године, у складу са Законом о пореском поступку и пореској администрацији, објавила спискове највећих пореских дужника са стањем на дан 30. 9. 2014. године.²⁸⁷

На листи пореских „активних“ дужника 4. место заузима **Компанија Борба а.д.** из Београда (1.806.649.548), 23. место **Pink international company d.o.o.** из Београда (412.495.811 динара), 34. место **Компанија новости а.д.** из Београда (287.550.289), 76. место **Радио-телевизија Србије** (128.980.049), док је на 156. месту **Штампарија Борба а.д.** Београд (67.030.102), која је уско везана за пословање штампаних медија.

На другом списку приказано је стање дужника који су у статусу „реструктурирања“ (заштићени од принудне наплате) према коме је на 136. месту **Дневник - новине и часописи д.о.о.** из Новог Сада (90.307.518), на 77. месту **Политика АД** (231.105.050), док је на 224. месту **ЈП Радио-телевизија Крагујевац** (22.414.179). На трећем списку су дужници који у поступку стечаја и ликвидације међу којима се на 70. месту налази **РТВ Политика** из Београда (436.064.534). На четвртом списку дужника којима је одузет ПИБ, на 32. месту налази се **PRESS PUBLISHING GROUP d.o.o.** из Београда (58.770.080).

Савет је покушао да утврди укупан износ пореских дуговања који према Пореској управи имају сви медији. Испоставило се да тако нешто није могуће из више разлога а пре свега због некавалитетних законских решења и лоше праксе у медијској сфери који, на пример, омогућавају да сви медији нису уписани у регистар који води АПР, или да им претежна шифра делатности није из медијске сфере. Такође, формално се 613 правних лица појављује као оснивач 1.319 јавна гласила, али се у пракси дешава да њихова претежна делатност није медијска. Према званичном мишљењу Агенције за привредне регистре, привредни субјекти могу уписати у регистар АПР само једну, претежну делатност, јер им је по основу Закона о привредним друштвима дозвољено да обављају и друге делатности, с тим што сам привредни субјект мора водити рачуна о испуњености услова за обављање тих делатности.²⁸⁸ Ово значи да би се до укупног дуговања медија могло доћи упаривањем података из регистра медија АПР и регистра дужника Пореске управе, с тим да би и у том случају нерегистровани медији били изостављени.

²⁸⁷ <http://www.poreskauprava.gov.rs/biro-za-informisanje/Strana2/Strana6/1500/spiskovi-najvecih-duznika-na-dan-30092014-godine.html>

²⁸⁸ Мишљење објављено на сајту АПР <http://www.apr.gov.rs/Регистри/Привреднадруштва/ДруштваУпутства/ДруштваУпутстваОпшта.aspx>

Савет за борбу против корупције је затражио и добио од Пореске управе стање пореског дуга обвезника, који су регистровани за обављање четири најзаступљеније медијске делатност (*издавање новина; издавање новина и периодичних издања; емитовање радио-програма; производња и емитовање ТВ програма*), из ког се види да 747 обвезника на дан 31. 7. 2014. дугују **2,573,427,464** динара или преко 20 милиона евра. Савет је накнадно затражио податке Пореске управе о дугу пореских обвезника који су регистровани за делатност „кабловске комуникације“ и утврдио да 377 обвезника на дан 10. 10. 2014. дугује **655,484,598 динара**. Иако постоји временски размак од два месеца у погледу прибављања података о стању дуга, може се оквирно закључити да свих пет категорија медијских делатности на име пореских обавеза држави дугује преко **3,2 милијарде динара** (*Подаци су приказани у табели 1 и табели 2*) или око 26 милиона евра.

Ипак, ова цифра је много већа и из разлога што Пореска управа посебно води текуће пореске дугове од дугова за које је потписан репрограм.

Табела 1. – Приказ пореских дуговања на дан 31. 7. 2014.

Шифра делатности пореског дужника	Укупан број пореских дужника	Износ пореског задужења (у РСД)
5813 - Издавање новина	116	1,952,154,596.86
5814 - Издавање новина и периодичних издања	188	22,060,210.82
6010 - Емитовање радио-програма	55	5,659,659.98
6020 - Производња и емитовање ТВ програма	388	593,552,996.91
УКУПНО	747	2,573,427,464.57

Табела 2. – Приказ пореских дуговања на дан 10. 10. 2014.

Шифра делатности пореског дужника	Укупан број пореских дужника	Износ пореског задужења (у РСД)
6110 - Кабловске комуникације	377	655,484,598

Савет за борбу против корупције је методом случајног узорка затражио и 5. 8. 2014. године добио од Пореске управе податке о стању укупног пореског дуга за издаваче и емитере 70 медија. По висини пореског дуга издвајају се **ТВ Пинк, Новости, Политика и РТС**. Укупни порески дуг **Пинка** (759.979.152) је 8 пута већи од дуга **РТС-а**, скоро 6 пута је већи од дуга **Политике** и више од 2,5 пута је већ од дуга **Новости**.

У групу великих пореских дужника спадају три правна лица која су повезана са издавачем листа **Дневник**, као и три правна лица повезана са издавачем угашеног листа **Прес**. Међу дужницима који имају дуг мањи од 10 милиона динара су поједине локалне телевизије у државном власништву које су предмет предстојеће приватизације. У ову групу дужника спадају и издавачи медија који више не постоје попут **ТВ Авала, Фокус радија, Економиста**. Свакако највећи број појединачних дужника имају текућа дуговања мања од милион динара или су у целости регулисали порексе обавезе.

Савет је значајније медије разврстао у четири групе у зависности од величине исказаног пореског дуга закључно са периодом добијања података – 5. 8. 2014. године и то на следећи начин:

Прва група – порески дужници са дугом преко 10 милиона динара: ТВ Пинк (759.979.152); Вечерње новости (286.232.550); Дневник новине и часописи - Дневник холдинг - Дневник Војводина прес (89.041.624+82.768.593+1.055.716=172.865.933); Политика АД (130.204.957, на дан 30. 6. 2014); Прес група/Прес дистрибуција/Прес штампарија (57.753.068+44.851.205+10.831.643=113.435.916); Радио-телевизија Србије (95.680.205 – доспео дуг који није предмет судског спора);

Друга група – порески дужници са дугом од 1.000.000 до 10 милиона динара: ЈП Радио-телевизија Крагујевац (8.021.128); Суботичке новине (7.344.852); Радио Фокус/Интерспид (5.912.349); ТВ Авала (4.253.557); Адриа медија Србија (3.726.819); Наше новине - Наше новине инфо (159.747+3.489.281= 3.649.028); Нови грађански лист (3.047.741); Данас (2.546.412); РТВ Панонија (2.666.679); ЈП Радио-телевизија Крушевац (2.225.972); Инфо локал медија група (1.809.417); РТВ Краљево и Ибарске новости (1.754.983); Курир (1.549.103); Економист (1.441.219); ЈП Врњачка бања (1.529.525).

Трећа група - порески дужници са дугом од 100.000 до 1.000.000 динара: Бест/Тимочка ТВ (832.053); Сведок (817.168); Радио С (630.722); ЈП Нишка телевизија (626.056); Недељник (416.296); ЈП Аполо (270.608); ТВ Метрополис (265.144); Краљевачка ТВ (190.000); Радио Индекс (176.694); Радио Новости (141.143); ТВ Хепи (127.994); Време (101.026).

Четврта група – порески дужници без значајнијих дуговања: Скај плус (95.349); ТВ Мост (63.336); Б92 (51.708); Фонет (25.306); РТВ (21.822); Коперникус (17.661); Нови Стандард (14.018); Прва ТВ (9.912); Таблоид (4.311); Студио Б (4.204); Актер (2.779); Ало-Блиц - Нин/Рингијер (2.635); Вести (1.236); Врањске (276); Танјуг (252); Информер (75); Нови магазин (43); Бета (29); Јужне вести (0); Е-новине (0); Печат (0); Нова.рс (0).

Савет се бавио анализом добијених података од Пореске управе, али и даље остаје нејасно који су критеријуми били примењени код блокаде одређених правних субјеката, јер су неки правни субјекти блокирани за неупоредиво мање износе док други за много већа дуговања нису. Такође, остаје нејасан критеријум за репрограм и редовно сервисирање дуга.

Савет сматра да су власници медија, који истовремено спадају у групу великих пореских дужника и најбогатијих привредника, годинама неосновано пролонгирани регулисање пореских обавеза захваљујући чврстим и нераскидивим везама са политичарима и државом. Најбољи пример за пумпање пореског дуга је случај **Пинка**, чији власник Жељко Митровић ресурсе своје ТВ годинама ставља на располагање најдоминантнијој странци која чини Владу. Дуговања **Новости** погодују и тежњи државе, као власника мањинског пакета акција, да лакше одлучује о кадровској и уређивачкој политици у том медију. За неконтролисани раст дугова **Дневника** и **Политике** одговорна је држава која је те медије заштитила од принудне наплате уводећи их у статус „реструктурирања“. Дугови **ТВ Авала** и листа **Прес** резултат су отворене спреге политичке и економске елите.

Савет је анализирао доступне записнике о извршеној пореској контроли које је извршила Пореска управа Министарства финансија (2008 – 2014) код пореских обвезника, односно оснивача следећих медија: ТВ Пинк, ТВ Б92, РТС, РТВ и Новости. Савет је закључио да се у пословању наведених пореских обвезника уочава изразита пореска недисциплина. Код већег броја трансакција по основу промета робе и услуга пореска контрола је утврдила избегавање обрачуна и плаћања пореских обавеза. Контролисани оснивачи медија најчешће избегавају обавезе по основу Закона о порезу на додату вредност.

По мишљењу Савета пореска недисциплина је подједнако заступљена и код медија са државним капиталом и код медија са приватим капиталом. Повлашћени третман пореских обавезника који се баве медијском делатношћу негативно се рефлектује на укупан порески и привредни систем Републике Србије.

4.4.1.1 ТВ Пинк

Због чињенице да је највећи порески дужник међу медијима и да поседује националну фреквенцију за емитовање ТВ програма, Савет за борбу против корупције посебну пажњу је посветио анализи дуга **ТВ Пинк**. Савет је упоређивањем података са списка пореских дужника који је објавила Пореска управа и детаљних података добијених од Пореске управе утврдио да се подаци о висини пореског дуга **Пинка** не слажу.

Објављивањем непотпуних података од стране Пореске управе створен је утисак у јавности да ТВ Пинк на дан 30. 6. 2014. године дугује “само” **291.063.977,67 динара**, што није тачан податак.²⁸⁹ Укупан дуг ТВ Пинк на крају јула 2014. године, био је **759.979.152,41 динара**. Према подацима и објашњењу које је 5. 8. 2014. године Савет добио од Пореске управе, порески обвезник ***Pink international company d.o.o.*** дугује 423.006.607,35 динара за недоспеле рате по закљученом репрограму и још 336.972.545,06 динара по основу текућег задужења и доспелих рата дуга из репрограма, што чини укупно дуговање од 759.979.152,41 динара.²⁹⁰ Нејасно је како цео дуг није доспео када постоји дуг за доспеле рате репрограма.

Потом је Пореска управа путем веб-сајта пласирала у јавност податак да ***Pink international company d.o.o.*** дугује **412.495.811 динара**, међутим ни овај податак није у потпуности тачан. Савет се поново захтевом обратио Пореској управи од које је добијен одговор да ***Pink international company d.o.o.*** на дан 14. 10. 2014. године има укупан дуг од **744.168.555,02 динара**. Износ од 329.005.139,02 динара је дуг по основу репрограма, док 415.163.416 динара износи текући дуг.²⁹¹

Савет је узвршио увид у текст Споразум о одложеном плаћању пореског дуга у износу од **705.011.012,23 динара** са стањем на дан 6. 2. 2013. године. По том споразуму пореском обвезнику је омогућено да дуг плати у 15 једнаких месечних рада, уз грејс период од 9 месеци. Прва рата у висини од 47.000.734,15 динара на плаћање је доспела 24. 2. 2014. године. Пореска управа у свом одговору Савету, напомиње да дужник „редовно измирује обавезе по поснову споразума и да је од доспелих осам рата измирио седам“ (?!). У међувремену министар финансија Душан Вујовић је са дужником 14. 10. 2014. године закључио нови Споразум о одложеном плаћању пореског дуга за део текућих пореских обавеза у висини од

²⁸⁹ <http://www.poreskauprava.gov.rs/ biro-za-informisanje/Strana2/Strana6/1018/spiskovi-najvecih-duznika-na-dan-30062014-godine.html>

²⁹⁰ Обавештење ПУ бр. 000-433-00-4081/2014.

²⁹¹ Обавештење ПУ бр. 000-433-00-07447/2014.

197.501.776,12 динара. Дужнику је споразумом омогућено плаћање пореских обавеза у 12 једнаких месечних рата, уз грејс период од 12 месеци. Прва рата од 16.458.481,35 динара из текућих пореских обавеза доспева на плаћање тек 25. 9. 2015. године.

Чланом 74 став 6. Закона о пореском поступку и пореској администрацији прописано је:

„Ако се порески обвезник не придржава рокова из споразума, односно решења о одлагању плаћања дугованог пореза, или уколико у периоду за који је одложено плаћање дугованог пореза не измири текућу обавезу, Пореска управа ће по службеној дужности поништити споразум, односно укинути решење и доспели, а неплаћени порески дуг, водећи рачуна о ефикасности наплате, наплатити: 1) из средстава обезбеђења; 2) у поступку принудне наплате пореског дуга“.

Остаје отворено питање по којим критеријумима и условима су ови споразуми закључени и да ли су свим пореским дужницима у Србији доступни исти услови.

Савет је Министру финансија поставио следећа питања у вези са пореским обвезником **Pink international company d.o.o.**:

1) Да ли је и под којим условима порески обвезник користио могућност одложеног плаћања пореског дуга у периоду 2005 – 2013. на бази решења, односно споразума закључених са Министарством финансија или Пореском управом и да ли су договорени услови поштовани?

2) Из којих разлога Пореска управа није раскинула споразум из 2013. године и принудним путем наплатила порески дуг обвезнику „**Pink international company“ d.o.o.** када је утврђено да у 2014. години дужник не плаћа доспеле рате, већ Пореска управа исте принудно наплаћује?

3) Из којих разлога је Министарство финансија одлучило да закључи споразим са пореским обвезником и одобри му нови репрограм текућих обавеза 14. 10. 2014. године, ако се има да виду да порески обвезник није плаћао редовно текуће доспеле обавезе у смислу члана 74. ст 6. Закона?

4) Да ли Министарство финансија и Пореска управа могу са сигурношћу да потврде да исти услови из Споразума о одложеном плаћању пореског дуга који су са пореским обвезником „**Pink international company“ d.o.o.** закључили 2013. и 2014. године важе и за друге пореске обвезнике?

Уместо министра финансија на захтев Савета одговорила је Пореска управе Министарства финансија из чијих дописа произилази:

Одговор на питање 1. и 2. које је поставио Савет

„Порески обвезник **Pink international company** је у периоду 2005-2013. године користио могућност одложеног плаћања пореског дуга на основу два споразума о одлагању плаћања пореског дуга закључена са Министарством финансија и то:

- Споразум бр. 33-00-00006/2012-21, од 22. 3. 2012. године, за дуг у износу од 231.243.998,09 динара који је измирен у цености и

- Споразум бр. 33-00-8/2013-01, од 11. 6. 2013. године, за дуг у износу од 705.011.012,23 динара, чија реализација је у току.

По овом споразуму порески обавезник **не поштује** у потпуности услове из истог, с обзиром да **касни са плаћањем утврђених рата и камата**, тако да је на дан овог изјашњења (18. 12. 2014.) порески обавезник од 10 доспелих рата измирио осам рата из споразума и део девете рате, без камате.

Споразум из 2013. године **није поништен** из разлога што је порески обавезник измиривао рате са закашњењем, а текуће обавезе се наплаћују у поступку принудне наплате. С обзиром да споразум није поништен, није било основа за принудну наплату доспелих рата, већ су предмет принудне наплате биле само текуће обавезе које нису обухваћене предметним споразумом.“

Одговор на питање 3. које је поставио Савет:

„По захтеву бр. ЦВП-433-22-2740/2014, за одлагање плаћања пореског дуга који је поднео **Pink international company** поднео Центру за велике пореске обавезнике 18. 7. 2014. године, овај Центар је, по достављању средстава обезбеђења наплате, 25. 9. 2014. године, Сектору за наплату проследио предлог одлуке и нацрт споразума о одлагању плаћања дуговог пореза са потребном документацијом, поступајући сходно одредбама тачке 20. Упутства за поступање по захтевима пореских обавезника за одлагање плаћања пореског дуга бр. 33-00-12/2012, од 19. 10. 2012. године.“

Одговор на питање 4. које је поставио Савет:

„Сва одлагања пореског дуга од стране Пореске управе одобрена су у складу са чл. 73, 74, 74а и 74б Закона о пореском поступку и пореској администрацији, Уредбом о ближим условима за одлагање плаћања пореског дуга и Упутством за поступање по захтевима пореских обавезника за одлагање плаћања пореског дуга.“

Порема подацима које је Пореска управа доставила Савету на списку од 3.368 пореских дужника са којима је Пореска управа 2013. године потписала споразум и решење о репрограму пореског дуга, дужник **Pink international company** се налази на првом месту са пореским дугом у висини од 705.011.012 динара. На петом месту су Вечерње новости (257.673.573), док се Политика налази на 27. месту (39.240.829), на затим на 30. месту (37.279.300), на 33. месту (33.793.128) и поново на 42. месту (20.617.046). Укупан број закључених споразума о одлагању плаћања пореског дуга, преко 1.000.000 динара, и укупан износ пореског дуга из споразума и решења дат је у следећој табели:

Година	Број поднетих захтева	Број одбијених захтева
2013.	8.882	5.514
2014. (закључно са септембром)	13.414	8.595
Година	Укупан број споразума и решења о репрограму	Укупан износ пореског дуга из споразума и решења
2013.	3.368	5.421.459.416
2014. (закључно са септембром)	4.819	3.767.286.003

Законом о пореском поступку и пореској администрацији прописано је да Пореска управа може, на писмени и образложени захтев пореског обвезника, у целости или делимично, одложити плаћање дугованог пореза, независно од доспелости, под условом да плаћање дугованог пореза: 1) за пореског обвезника представља, односно представљаће, непромерено велико оптерећење и 2) наноси, односно нанеће битну економску штету пореском обвезнику (чл. 73. ст1.).²⁹² У складу са овим Влада Србије је 2005. године донела Уредбу о ближим условима за одлагање плаћања пореског дуга,²⁹³ а министар финансија Упутство за поступање по захтевима пореских обвезника за одлагање плаћања пореског дуга.²⁹⁴

Закон и наведено упутство остављају могућност да чак и када подносилац захтева за одлагање пореског дуга не испуњава прописане услове, министар финансија или лице које он овласти може одлучити да се пореском обвезнику одобри одлагање наплате пореза уз инструмент обезбеђења. Код одлагања пореског дуга који је већи од 10.000.000 динара увек одлучује министар. Савет сматра да начин на који је тренутно уређена процедура у вези са одобрењем репрограмирања пореских дуговања великих пореских дужника, као што је *Pink international company d.o.o.*, оставља широка и потенцијално коруптивна дискрециона овлашћења министру финансија.

Савет посебно напомиње да је могућност за корупцију приликом селективних додела погодности висока и апелује на Владу Републике Србије да кроз иницирање измене системских прописа утврди конзистентне услове за репрограм и грејс период једнаке за све велике пореске дужнике.

Савет је посебно анализирао и структуру дуга *Pink international company d.o.o.* и утврдио да се значајније обавезе предузећа, по основу првог репрограма, састоје због неплаћања: ПДВ-а (475.051.390); пореза на добит (48.932.210,77); пореза на зараде (38.486.793); пореза из ПИО на терет послодавца (38.705.886); пореза из ПИО на терет запослених (36.193.322); итд. Значајније обавеза дужника из текућег пословања се састоје у неплаћању: ПДВ-а (277.902.369); пореза на добит предузећа (37.804.142) итд. ТВ Пинк је од

²⁹² <http://www.poreskauprava.gov.rs/sr/pravna-lica/pregled-propisa/zakoni/107/zakon-o-poreskom-postupku-i-poreskoj-administraciji.html>

²⁹³ http://www.poreskauprava.gov.rs/sw4i/download/files/box/id_2229/Uredba_odlaganje_placanja_duga.pdf

²⁹⁴ <http://www.poreskauprava.gov.rs/sr/pravna-lica/pregled-propisa/uputstva/424/uputstvo-za-postupanje-po-zahtevima-poreskih-obveznika-za-odlaganje-placanja-poreskog-duga.html>

јануара 2014. принудно наплаћено 363.990.899,88 динара а из новчаног потраживања пореског обвезника 48.470.536,26 динара.

По оцени Савета евидентно је да порески обавезник *Pink international company* касни у измиривању доспелих пореских обавеза што је неспорно потврдила и Пореска управа у свом одговору. Кашњење у регулисању обавеза по основу плаћања главнице и камате пореског дуга представља кршење споразума о репрограму (чл. 4. споразума). На основу чл. 74 став 6. Закона о пореском поступку и пореској администрацији Пореска управа има правни основ и обавезу да по службеној дужности поништи споразум. Поништавање споразума подразумева покретање поступка за принудну наплату целокупног износа доспелог дуга са каматом према обавезнику *Pink international company*.

По оцени Савета, ситуација у којој је Пореска управа током 2013. и 2014. године одржавала на снази споразум са власником ТВ Пинк, који се није поштовао и који је испуњавао услове за раскид, представља неформални облик строге контроле власништва и уређивачке политике медија од стране извршне власти и политичара. Савет остаје резервисан по питању сврсисходности дискреционе одлуке министра финансија, начина и услова по којима је са ТВ Пинк 14.10.2014. године закључила други Споразума о одложеном плаћању пореског дуга за део текућих пореских обавеза у висини од 197.501.776,12 динара.

Након што је Савет окончао рад на коначном тексту овог извештаја, у медијима је (6.2.2015.) објављено саопштење Жељка Митровића, власника *Pink international company*, у коме се наводи: "*У веома тешкој општој тржишној ситуацији и уз велике напоре, ТВ Пинк успела је да држави Србији исплати целокупни порески дуг по основу постојећег и будућег репрограма у износу од 500 милиона динара, што је нешто мање од пет милиона евра*"²⁹⁵

Према анализи Савета, ТВ Пинк са текућим пореским дугом од 415.163.416 динара појединачно је највећи дужник међу 377 дужника регистрованих за делатност кабловских комуникација који дугују укупно 655.484.598 динара. Од значајнијих дужника регистрованих за исту делатност издвајају се још *Иком д.о.о.* (92.359.344), *Полимедиа д.о.о. - у ликвидацији* (39.962.266) и *Интелкон д.о.о.* (28.374.455).

4.4.1.2 Штампарија Борба, Компанија Борба и Новости

Највећи порески дужник годинама уназад из делатности медија је *Компанија Борба а.д.* из Београда чији је акционар Република Србија. Када се сабере дуг *Компаније Борба а.д.* из Београда (1.806.649.548) са дугом који има *Штампарија Борба а.д.* из Београда (67.030.102), добије се укупан порески дуг та два предузећа од преко 1.87милијарди динара. Познато је да је својевремено Борба подељена на три фирме – Компанију Борба, Штампарију Борба и Компанију Новости. Веза сва три предузећа са државом и политичарима била је и остала нераскидива.

Компанија Борба је неколико пута под сумњивим околностима мењала власничку структуру путем докапитализације и приватизације, да би се поново вратила под окриље државе. Значајан део имовине тог предузећа у међувремену је добио нове власнике, а у

²⁹⁵ http://www.b92.net/biz/vesti/srbija.php?yyyy=2015&mm=02&dd=06&nav_id=955349

власништву компаније остала је зграда од 30.000 квадрата на Тргу Николе Пашића у Београду. У марту 2014. године у медијима се појавила информација да је тадашњи потпредседник Владе Србије Александар Вучић на састанку са руководством и синдикатом Новости и Штампарије Борба најавио да ће се након избора нове Владе Србије бити формирано једно заједничко предузеће у које ће се утопити Новости, Компанија Борба и Штампарија Борба. Закључак је да би на тај начин држава постала већински власник нове компаније, што би решило проблеме међусобних дуговања ових предузећа, као и њихова дуговања према држави, и допринело будућој приватизацији.²⁹⁶

Штампарија Борба је у већинском власништву државе (79,42 одсто), штампа више од 20 дневних, недељних и периодичних издања и због тога је годинама под строгим политичком контролом политичара на власти. Колики је утицај политичких елита, најбоље потврђује сукоб који се у марту 2014. године догодио између менаџмента Новости и менаџмента тог предузећа.

„У понедељак, 17. марта, јутро након објављивања резултата парламентарних избора у Србији, блокиран је рачун Компаније Новости. Блокаду је извела Штампарија Борба, пуштајући меницу на износ од 187 милиона динара. Колегијум Вечерњих новости нема илузију да је руководство Штампарије Борба само, без консултација и зеленог светла неког са стране, донело тако важну одлуку. Да ли је удар на Вечерње новости, само 12 сати након објављивања резултата парламентарних избора у Србији, нека врста оцене тог резултата? Ко је то урадио? Штампарија Борба готово 90 одсто послова обавља штампајући издања Компаније Новости. Без Новости Штампарија Борба не би могла да живи ни 24 сата“, наведено је између осталог тада у отвореном писму колегијума Новости.²⁹⁷

На ово писмо одговор су потом у истом формату упутили „радници, одбор синдиката и извршни одбор Штампарије Борба“:

„Штампарија Борба је конкретну солидарност према Новостима исказала полагањем гаранција, чиме је спречена блокада рачуна Компаније Новости од стране Пореске управе на 250 милиона динара у октобру 2013. године. (...) Укупан дуг Компаније Новости према Штампарији Борба износи 665, а доспели дуг 590 милиона динара. У питању су неспорни и од самих Новости признати дугови. То је потврђено и на састанку у Влади Републике Србије. (...) Штампарија је давала гаранције Компанији Новости, повлачила краткорочне кредите за обезбеђивање заједничке текуће ликвидности, уступала део радне снаге без накнаде, безброј пута позајмљивала рото хартију да би се омогућио редован излазак Вечерњих новости на тржиште. Посебно је то било изражено у првој половини марта. Усред изборне кампање Вечерње новости су излазиле захваљујући позајмици рото папира од стране Штампарије Борба“.²⁹⁸

Савет за борбу против корупције анализирао је модел могућег политичког утицаја на финансијско пословање и астрономски износ пореског дуговања компаније **Новости, Штампарије Борба и Компаније Борба**, што за крајњи резултат има директан утицај на уређивачку политику **Новости**. Према оцени Савета, политичке странке, преко органа управљања, врше директну политичку контролу над пословањем **Штампарије Борба**.

²⁹⁶ <http://www.uns.org.rs/sr/desk/UNS-news/23669/kompanija-novosti-ponovo-u-drzavnom-vlasnistvu.html>

²⁹⁷ <http://www.uns.org.rs/sr/desk/media-news/23425/ko-i-zbog-cega-zeli-da-ugasi-vecernje-novosti-.html>

²⁹⁸ <http://www.uns.org.rs/desk/media-news/23498/odgovor-stamparije-borba-na-otvoreno-pismo-kolegijuma-vecernjih-novosti.html>

Док је на власти била Демократска странка, председник Управног одбора *Штампариие Борба* био је Јован Симић, који је био саветник председника Републике Бориса Тадића и председник Скупштине предузећа *Политика новине и магазини*.²⁹⁹ Чланови Управног одбора *Штампариие Борба* били су: Оља Синђелић, финансијска директорка Државне лутрије Србије, Мирољуб Божиновић, функционер УРС³⁰⁰, Владимир Гудурић, актуелни директор предузећа, Градимир Димитријевић и Зорана Мирковић. Након избора и промене извршне власти у Србији, на седници Скупштине *Штампариие Борба* одржаној у марту 2013. године именован је нови Надзорни одбор који је под контролом СНС-СПС-УРС.³⁰¹ За председницу Надзорног одбора *Штампариие Борба* изабрана је народна посланица Александра Томић (СНС), а за чланове: Момир Стојановић (СНС), народни посланик, Марко Селаковић (УРС), портпарол странке³⁰², Милош Милетић, представник мањинских акционара, и Драгутин Брчин, саветник министра просвете Жарка Обрадовића (СПС), некадашњи министар информисања и директор *Борбе* из периода када је то гласило претворио у страначки билтен режима Слободана Милошевића.³⁰³

Савет закључује да је непосредно пред кадровске промене у *Штампариии Борба*, нова власт новембра 2012. године и у Надзорни одбор *Компаније Новости АД* поставила страначке људе од поверења: Дијану Вукомановић (СПС), народну посланицу, Татјану Видојевић (СНС), уредницу са Телевизије Скај плус инфо, и Мају Нинковић Ћорац (СНС), уредницу *Земунских новина*.³⁰⁴ За председника Надзорног одбора тада је изабран Горан Николић, близак УРС-у, а за члана Срђан Мушкатиновић, представник Милана Бека.³⁰⁵

Савет је у контексту привилегованог положаја пореског дужника Вечерње новости АД разматрао и садржај службеног дописа број 862/3 који је директор те компаније Ратко Дмитровић 22. 7. 2014. године упутио Пореској управи Министарства финансија, а који због аутентичности и преносимо у целости:

„Дана 21. 7. 2014. године од Пореске управе Републике Србије-ЦВПО (Центар за велике пореске обавезнике) добили смо обавештење бр. 433-22-2694/2013-D6031, да се због непридржавања рокова плаћања утврђених Споразумом о одлагању плаћања пореског дуга, потписаног 18. 11. 2013. године, наведени споразум раскида, без права подношења новог захтева за одлагање плаћања.

Не спорећи чињеницу да порески обвезник није измиривао утврђене рате, нити одредбе Споразума и Закона, порески обвезник поново истиче да због добијених инструкција од председника Владе, није плаћао наведене рате, осим текућих обавеза.

Као што смо вас у више наврата обавештавали о започетој реорганизацији у Компанији Новости и Штампариии Борба које су у већинском власништву Владе Републике Србије, започете радње око реорганизације су биле одложене због катастрофалних поплава током маја 2014. године.

²⁹⁹ <http://www.pressonline.rs/info/politika/59680/skandalozno-grci-pretukli-tadicevog-savetnika.html>

³⁰⁰ https://www.youtube.com/watch?v=WE_W-HclnTw

³⁰¹ <http://www.stamparija.ad.co.rs/dokumenta/2013br0233.pdf>

³⁰² <http://www.istinomer.rs/akter/marko-selakovic/>

³⁰³ <http://www.istinomer.rs/bonus/studentske-muke-sa-ministrom-1-deo/>

³⁰⁴ <http://www.zemun.rs/cms/sr/node/1977>

³⁰⁵ <http://www.novosti.rs/vesti/naslovna/drustvo/aktuelno.290.html:405173-Novi-Nadzorni-odbor-quotNovostiquot>

Одмах по добијању обавештења ЦВПО-а о раскиду Споразума обавестили смо председника Владе и тражили инструкције о даљем поступању, јер раскид споразума и блокада рачуна Компаније Новости повлачи потпуно обустављање пословања пореског обвезника и штампање матичног издања Вечерње новости“.

Према подацима које је Савет добио од Пореске управе порески обвезник Компанија Новости АД је за порески дуг у висини од 282.891.961 динара имала закључен споразум о одлагању плаћања. Споразум са пореским дужником 18. 11. 2013. године потписао је тадашњи министар финансија Лазар Крстић по коме је прва рата од 3.270.069 динара на плаћање доспела 17. 3. 2014. године. Како порески дужник није поштовао утврђену динамику плаћања рата, споразум је поништен 11. 9. 2014. године. Пореска управа наводи да је „у циљу наплате дуга донето и пореском обвезнику уручено решење о принудној наплати из новчаних средстава на његовим рачунима“.

Такође, према подацима које је Савет добио од Пореске управе, дуговање пореског обвезника Новости АД на дан 25. 12. 2014. године по основу пореских обавеза износи 301.304.783,16 динара. Пореска управа је претходно 2. 12. 2014. године донела решење о принудној наплати пореског дуга Новости АД у износу од 299.519.881,75 динара. Према подацима НБС обвезник Новости АД од 15. 12. 2014. године не може да располаже средствима на рачунима код пословних банака.

5 ФУНКЦИОНИСАЊЕ РЕГУЛАТОРНИХ ТЕЛА

5.1 *Проблеми у функционисању Регулаторног тела за електронске медије РЕМ – бивша РРА и Регулаторне агенције за електронске медије и поштанске услуге – бивши РАТЕЛ*

РРА³⁰⁶ и РАТЕЛ³⁰⁷ су независна тела која имају надлежности регулаторних тела, због чега остварују енормне приходе, имају веома велику моћ, а мали надзор. Резултат тога су бројне контроверзне ситуације и одлуке, који штете учесницима на тржиштима која би ова тела требало да уређују. Савет је у извештају из 2011. године указивао на чињеницу да је Републичка радиодиуфзна агенција - РРА годинама била под великим политичким утицајем, да су њене одлуке често довођење у питање и није успела да обезбеди транспарентност власништва нити да контролише емитере. Ово тело, које би требало да кроз независан рад штити интерес грађана Србије, иза себе има низ спорних одлука о додели националних дозвола за емитовање програма (БК ТВ, РТЛ), погрешној процени способности одређених телевизија да испуне обавезе због чега су престале да постоје, контраверзе око избора чланова, као и жмурење на медијску концентрацију. Одлукама РРА као што је обавезујуће упутство РТС-у да преноси седнице Скупштине Србије, бавио се и Врховни суд Србије и већину оспорио.

Недостатак иницијативе за проверавање могуће медијске концентрације у случајевима ТВ Б92 и ТВ Прва увек је браћен чињеницом да у папирима, које ова агенција поседује, те две телевизије немају истог власника. Исто се десило и у случају ТВ Авала, за који се знало да је под контролом власника ТВ Пинк Жељка Митровића, али РРА никада није проверавала утицаје јер се водила званичним документима које су јој емитери достављали. Од пет телевизија и четири радија са националним покривањем, две телевизије и један радио и даље имају нетранспарентно власништво (ТВ и Радио Б92 и ТВ Прва), једна телевизија се доводи у везу са утицајним бизнисменом (ТВ Хепи), а једна у значајној мери фаворизује и подржава владајуће странке (Пинк).

Током година многе телевизије и радио-станице мењале су власнике уз дозволу Агенције, па је медијско власништво у Србији и даље нетранспарентно у смислу домаћих прописа и препорука Савета Европе који предвиђају да власничка структура медија мора бити транспарентна тако да онемогућава стварање монопола у области јавног информисања, као и да омогући формирање вредносног суда у односу на информације, идеје и мишљења која презентују конкретни медији. Ову агенцију и данас као и 2011. године карактерише слаба казнена политика, а извештаји о раду за последње три године указују на проблеме у пословању. У августу 2014. године РРА променила је, у складу са Законом о електронским медијима, назив у Регулаторно тело за електронске медије.

Републичка агенција за електронске комуникације – РАТЕЛ је регулаторно тело у области електронских комуникација Републике Србије, које контролише рад оператора

³⁰⁶ У тексту се користи РРА иако је промењен назив у Регулаторно тело за електронске медије РЕМ

³⁰⁷ У тексту се користи РАТЕЛ иако је промењен назив у Регулаторна агенција за електронске медије и поштанске услуге

фиксне и мобилне телефоније, кабловских оператера, интернет провајдера, додељује радио-фреквенције, даје дозволе за рад оператерима електронских комуникација. Рад ове агенције је годинама критикован због спорних одлука и начина функционисања, лоше оцењен и од стране Европске уније у годишњем извештају о напредовању за 2013. и 2014. годину.

РАТЕЛ није успео да са тржишта искорени незаконита поступања одређених фирми, изгубио је у првом степену судски спор са телевизијом СОС због лоше фреквенције а Телеком је против РАТЕЛА покренуо једанаест поступака.³⁰⁸ Република Србија је међу ретким државама у Европи која и даље нема LTE (4Г) мобилну телефонију, а 462 телекомуникациона оператера, према тврдњама стручњака из ове области, нико не контролише.³⁰⁹ РАТЕЛ је био критикован и због спорог омогућавања преноса мобилног и фиксног броја телефона из једне мреже у другу, што је за мобилне телефоне омогућено средином 2011. а за фиксне бројеве тек у априлу 2014. године.

Влада Србије је средином 2014. донела одлуку о спајању РАТЕЛ-а и Републичке агенције за поштанске услуге (РаПУС) због, како је наведено, веће ефикасности и рационалнијег рада у области електронских комуникација и поштанских услуга.

Иако се од РРА и РАТЕЛ очекује да заједно раде приликом спровођења закона, ове две агенције често нису успевале да буду ефикасне и пребацивале су одговорност једна на другу. Тако је РАТЕЛ више пута утврдио да ТВ станице пуштају гласније рекламе него што би смеле, али ниједна није кажњена нити су поднете прекршајне пријаве. РРА је на то одговарала да су тражили од РАТЕЛ-а податке како би могли да реагују, али да то иде споро. По мишљењу Савета, лоша комуникација и координација између РРА и РАТЕЛ-а највише погодује емитерима са националном фреквенцијом који убирају енормне приходе од оглашивача на штету јавног интереса и гледалаца.

5.1.1 Регулисање обавеза емитера према РРА и РАТЕЛ

Савет је на основу документације добијене од РРА и РАТЕЛ-а утврдио да велики број емитера не измирује своје обавезе према регулаторним телима на време због чега се ненаплаћене накнаде мере у десетинама милиона динара. Међу највећим дужницима се налазе како емитери који су престали да раде због одузимања дозвола тако и националне телевизијске и радио-станице.

Обавезе према **Републичкој радиодифузној агенцији** на дан 30. 6. 2014. има преко 400 емитера, а њих 19 дугује више од милијарду динара. На списку највећих дужника је ТВ Авала која дугује око 49.000.000 динара, а иза ње су СОС, ТВ Арт, ТВ Плус, ТВ Ентер, ТВ 5, ТВ Зона. Од телевизија са националном покривеношћу које нису угашене, највећи дужник је ТВ Хепи (око 19 милиона динара), након ње иде Б92 (11.350.597 динара), Прва (9.220.642 динара) док Пинк нема заосталих дуговања. Од националних радио емитера највише дугује Радио Б92, након кога иду Радио Индекс и Радио С.

Упркос великим дуговањима РРА је од 2012. године увела праксу отписа потраживања. Током 2012. отписано је око 35 милиона динара (највише ТВ центар Суботица), 2013. године

³⁰⁸ <http://www.blic.rs/Vesti/Drustvo/398983/Ratel-podnosi-zalbu-na-presudu-u-korist-SOS-kanala>

³⁰⁹ <http://www.vaseljenska.com/vesti-dana/ko-koga-zasto-prisluškuje-ko-sve-nadzire/>

отпис је износио око 5 милиона динара (највише ТВ Ентер Београд), а до августа 2014. године није било отписа.

Дуговања према **РАТЕЛ-у** на дан 30. 6. 2014. има 99 емитера, од чега 17 емитера има дуговања преко милијарду динара. Овој агенцији највише новца дугују два јавна сервиса, РТС (30.433.256,00 динара) и РТВ (11.421.151,00), а за њима следе ТВ Ентер, Интершпед, ТВ Авала, Метрополис. ТВ Хепи дугује 8.250.969,00 динара, Пинк и Студио Б око 2.000.000,00 док Б92 има око 35.000 динара дуга. ТВ Прве нема на списку дужника. Због значајне своте новца коју емитери дугују РАТЕЛ-у, ова агенција је покренула 354 судска поступка.

РАТЕЛ у одговору достављеном Савету истиче да за дуговања РТС и РТВ из 2009. године нису покренути извршни поступци. Заједничким дописом РАТЕЛ и РТС су 2011. године предложили председнику Владе и министру финансија отпис потраживања јавним сервисима „имајући у виду економски положај РТС и РТВ“ по коме није добијен одговор. РАТЕЛ за 2012. годину емитеру РТС уопште није издавао решење јер јавни сервис оспорава обавезе по том основу.

РАТЕЛ је на основу одлука УО емитерима отписивао потраживања само уколико су одлуком суда избрисани из регистра привредних друштава и то се десило у случајевима Арт телевизије д.о.о. (5.149.588 динара), Ластавица д.о.о. (675.186 динара), Мипос д.о.о. (256.765 динара), Јабучје д.о.о. (2.541 динар), Р-24 д.о.о. (67.351 динара), РТВ Пахуљица д.о.о. (41.808 динара), Радио Позитив д.о.о. (10.977 динара).

5.1.1.1 Отпис потраживања емитеру Ластавица д.о.о.

Савет за борбу против корупције је на бази унакрсне провере података анализирао околности отписа 1,875,673 динара потраживања емитеру *Ластавица д.о.о.* из Крушевца од стране РАТЕЛ-а и РРА.

Привредном друштво за услуге и промет експорт-импорт *Ластавица д.о.о.* из Крушевца (МБ 06073611) 3. 4. 2009. године РРА је одузела дозволу за емитовање програма ТВ Ластавица (бр.118/2008), због неплаћања накнаде за емитовање ТВ програма за локално подручје, у вези са чим је емитер претходно више пута био писмено упозорен.³¹⁰ Емитер није обуставио емитовање програма након што је одлука о одузимању дозволе постала правоснажна, те је Савет РРА у сарадњи са РАТЕЛ-ом донео одлуку о принудном извршењу.³¹¹ Пред Привредним судом у Краљеву над дужником *Ластавица д.о.о.* отворен је и затворен аутоматски стечајни поступак 19. 3. 2012. године. РАТЕЛ је на основу одлуке УО тог тела извршио отпис **675.186 динара** колико је потраживао од емитера *Ластавица д.о.о.*, а због брисања дужника из регистра АПР. Такође, РРА је одлуком пописне комисије од 31. 12. 2013. године извршио отпис у износу од 1.200.487 динара ненаплативог потраживања према предузећу *Ластавица д.о.о.*

Власници по 50 одсто удела у предузећу *Ластавица д.о.о.* имали су Саша Ремовић и Ненад Анђеловић. Адреса и телефон који је *ТВ Ластавица* објавила на свој веб-сајту исти су као адреса и телефон предузећа *ТВ Плус д.о.о.* и *АДД Продукција д.о.о.*, која су у власништву Братислава Гашића и његове супруге Ирене Гашић.

³¹⁰ http://www.rra.org.rs/uploads/useruploads/Oduzete_dozvole/Oduzete_dozvole_TV_Lastavica.pdf

³¹¹ <http://krusevacgrad.rs/sr/414/30/5155/>

Савет је утврдио да се на конкурс за издавање дозвола за емитовање телевизијског и радио програма за подручје региона и локална подручја, јануара 2013. године, пријавило **Удружење грађана Ластавица** из Крушевца.³¹² РРА је 2014. године доделила дозволу за емитовање специјализованог програма за локалном подручје наведеном емитеру који је оснивач **Спортске телевизије**.³¹³ На сајту Спортске телевизије наводи се да има регионалну покривеност и да емитује програм из два студија. ТВ сигнал се простире на територији у пречнику од 50 км (Крушевац, Ћуприја, Алексинац, Александровац и Врњачка Бања).³¹⁴ **Удружење грађана Ластавица** основали су 5. октобра 2012. године Саша Ремовић, Владан Гашић, Миљивоје Карајовић, Соња Ремовић и Драгана Миловановић. Лице овлашћено за заступање емитера је Саша Ремовић, док је главни и одговорни уредник Владан Гашић, иначе син министра одбране и функционера СНС Братислава Гашића.

По мишљењу Савета поступање регулаторних тела је последица директне спреге политичара и власника емитера, а на штету јавног интереса.

5.1.2 Додела дозволе по захтеву Нова.рс и Коперникус

Према подацима који су достављени на захтев Савета, од 2011. године до данас Републичка радиодифузна агенција издала је 58 дозвола за емитовање и то 31 у 2011. години, 6 током 2012, 13 дозвола у 2013. години и 8 током 2014. године. У истом периоду РРА је одузела 53 дозволе за емитовање, 2011. одузето је 7 дозвола, 2012. одузето 33, 8 дозвола, током 2013. и 2014. године 5 дозвола за емитовање.³¹⁵ Током 2013. и 2014. године РРА је под великом критиком јавности због конкурса о додели националне фреквенције коју је користила ТВ Авала којој је одузета дозвола за емитовање 2012. године. Конкурс за ову фреквенцију је расписан први пут у мају 2013. године, упркос противљењу Министарства за трговину и телекомуникације и Ратела, а једине две телевизије које су се пријавиле биле су ТВ Коперникус и ТВ Нова.рс.

Контраверзе око ове доделе започеле су када је Савет РРА одлучио да затвори за јавност своју седницу на којој се одлучује о избору новог националног емитера због чега је Независно удружење новинара Србије критиковали Савет. После два већања иза затворених врата и месец дана вагања, Савет РРА је одлучио у августу 2013. да не додели националну телевизијску фреквенцију јер ниједан од кандидата није добио довољан број гласова. Према писању медија, Нова.рс је у првом гласању добила два, а Коперникус 3 гласа, што је било недовољно.

Након неуспелог првог покушаја доделе фреквенције отправник послова делегације Европске уније у Србији Адријано Мартинс послао је апел Министарству да све слободне телевизијске фреквенције искористи за дигитализацију јер је њен завршетак међународна обавеза Србије, као и један од услова за улазак у ЕУ: *“Недостатак слободног простора у спектру представљао је једну од главних брига од почетка нашег заједничког пројекта подршке процесу дигитализације. Како је сада јасно да јавни конкурс за доделу дозволе није*

³¹² http://www.rra.org.rs/uploads/useruploads/Javni_konkursi/Lista_potpunih_2013.pdf

³¹³ http://www.rra.org.rs/pages/view_permit/latinica/530

³¹⁴ <http://www.sportskatv.rs/o-nama/>

³¹⁵ <http://www.rra.org.rs/mobile/latinica/odluke-o-oduzimanju-dozvola-za-emitovanje-rtv-programa>

успео, сматрамо да су испуњени услови да се фреквенције искористе за наставак дигитализације”.³¹⁶

Савет РРА је у септембру те године одбио жалбе Нова.рс и Коперникуса, а нови конкурс за доделу националне фреквенције РРА је расписала крајем октобра и поново су ТВ Нова.рс и Коперникус конкурисале за место националног емитера. Одмах по расписивању овог конкурса реаговала је Асоцијација независних електронских медија (АНЕМ) која је саопштина да тај поступак РРА „угрожава правну сигурност јер се потпуно мимо процедуре, незаконито и на силу, расписује јавни конкурс који не само да фундаментално нарушава стање на медијском тржишту, него и обмањује будуће учеснике на конкурс, с обзиром да није јасно да ли ће заиста добити дозволу за национално покривање”.³¹⁷

Почетком фебруара 2014. године Савет РРА је требало да расправља о овом конкурс али је та одлука одложена, да би коначно Савет крајем фебруара гласао али одлука опет није донета. Обе телевизије су добиле по четири гласа док је један листић за гласање остао незаокружен.³¹⁸ Након оваквог исхода гласања заменик председника Савета РРА Горан Карацић је рекао да ако „пропадне и овај други конкурс, не знам колико је реално да се распише трећи и о томе ћемо се посаветовати са другим државним органима, међу којима су РАТЕЛ и Министарство телекомуникација”.³¹⁹

Кандидатима је поново дата могућност да се жале на ову одлуку РРА, и отворена могућност да се фреквенција ипак додели уколико се неки од приговора усвоји. Седница Савета на којој је требало да буду разматрани приговори је онда одложена због болести председника РРА, да би коначно крајем априла 2014. године Савет коначно донео одлуку да се приговори не прихватају и да ниједан од кандидата неће добити националну фреквенцију и да ће она бити искоришћена за процес дигитализације.

5.1.3 Додела дозволе по захтеву Арене спорт

Додела дозволе за емитовање *Арени спорт* упркос Закону о јавном информисању и Закону о радиодифузној агенцији на најбољи начин показује потпуну немогућност РРА да независно доноси одлуке и неспремност надлежног министарства да обезбеди владавину права и закона. Скоро годину дана колико је трајао поступак додељивања дозволе за емитовање овој телевизији, Арена спорт је илегално емитовала свој програм, а да није платила ниједну таксу коју иначе плаћају емитери. Фирма HD-WIN д.о.о., основана 2009. године у Београду, обратила се средином 2011. Републичкој радиодифузној агенцији како би Арена спорт добила потврду о испуњености услова за емитовање канала. РРА се у фебруару 2012. обратила Министарству културе, информисања и информационог друштва са питањем да ли Арена спорт може бити ималац дозволе за кабловско и сателитско емитовање телевизијског програма.

Проблем приликом доделе дозволе Арени спорт била је власничка структура. РРА је утврдила да 51% припада Предузећу за телекомуникације Телеком Србија, Горан Ђаковић имао је 40%, а 9% имала је кипарска фирма *Sport add Limited*. С обзиром да је у том тренутку

³¹⁶ http://www.danas.rs/danasrs/drustvo/slobodne_televizijske_frekvencije_iskoristiti_za_zavrsetak_digitalizacije_55.html?news_id=265985

³¹⁷ <http://www.blic.rs/Vesti/Drustvo/416697/ANEM-Protest-zbog-konkursa-za-dodelu-nacionalne-frekvencije/print>

³¹⁸ <http://www.blic.rs/Vesti/Drustvo/445648/RRRA-i-danas-bez-odluke-Kopernikus-i-TV-Nova-nastavljaju-borbu-za-frekvenciju>

³¹⁹ <http://www.politika.rs/rubrike/Drustvo/Ponovo-bez-dodele-frekvencije-Kopernikus-Nova-44.sr.html>

држава Србија поседовала 80% власништва у Предузећу за телекомуникације Телеком Србија, Арена спорт не би могла да добије дозволу. Према тада важећем Закону о јавном информисању, оснивачи јавног гласила не могу бити, ни посредно ни непосредно, „држава ни територијална аутономија, као ни установа, предузеће и друго правно лице које је у претежном делу у државној својини...“. Министарство културе, информисања и информационог друштва неколико месеци није одговорило на питање РРА, па је након ургенције стигао одговор да оно сматра да не постоји законска могућност издавања дозволе Арени спорт.³²⁰

Због оваквог одговора министарства РРА је за 10. септембар 2012. заказала састанак са представницима *HD-WIN d.o.o.*, Предузећа за телекомуникације *Телеком Србија* и Министарства културе, информисања и информационог друштва. Дан раније, 9. септембра 2012. предузеће за телекомуникације Телеком Србија упутило је допис Министарству културе, информисања и информационог друштва у коме је тражило да се одлука промени. Телеком је у своме допису навео да је неоспорно да се наведено ограничење Закона о радио-дифузији „никако не може односити на HD-WIN d.o.o. чији су оснивачи физичка лица, а садашњи већински власник Телеком Србија који је акционарско друштво.“ Телеком је навео да у Закону о радио-дифузији није дефинисано значење појма „оснивач“, да се појам власник и оснивач не могу поистоветити и да „не постоји препрека за добијање дозволе HD-WIN-у, с обзиром да је оснивач HD-WIN d.o.o. физичко лице.“

Након овог дописа и састанка Министарство културе, информисања и информационог друштва је променило своју одлуку, повукло свој допис из августа и у октобру 2012. обавестило РРА да је она та која треба да одлучи својство оснивача на основу документације. Министарство је нагласило да се оно неће мешати у одлуке РРА јер би то довело у питање независност регулаторног тела. РРА је на овај допис Министарства одговорила новим питањем - да ли постоје законске препреке да се ТВ Арена спорт изда дозвола за кабловско емитовање програма, уз констатацију да је поновном анализом документације утврђено да Република Србије није оснивач HD-WIN d.o.o.

Министарство је средином новембра 2012. одговорило РРА да „имајући у виду да сте на основу документације поднете уз захтев за издавање дозволе за кабловско емитовање ТВ Арена спорт несумњиво утврдили да оснивач HD-WIN d.o.o. није Република Србија, не постоји законска препрека за се дозвола изда.“ Након овога Арена спорт је и званично добила дозволу за емитовање од РРА, показује документација коју је Савет анализирао.

Савет за борбу против корупције сматра да је комплетним поступањем приликом спровођења процедуре одлучивања по захтеву за издавање дозвола емитерима ТВ Нова.рс и Коперникус, као и у случају емитера Арена спорт, Републичка радиодифузна агенција озбиљно довела у питање поверење јавности у свој рад и на тај начин угрозила своју самосталност и независност. Савет нарочито сматра да ће због нарушеног кредибилитета РРА рад и одлучивање те институције у наредном периоду бити изузетно отежан и подложен различитим утицајима политичара и интересних група.

³²⁰ <http://www.politika.rs/rubrike/spektar/zivot-i-stil/TV-Arena-sport-bez-dozvole-nadlezni-cute.lt.html>

5.2 *Проблеми у функционисању Савета за штампу*

Савет за штампу је независно, саморегулаторно тело које окупља издаваче, власнике штампаних и онлајн медија и професионалне новинаре. Основан је 2009. године да би пратио поштовање Кодекса новинара Србије у штампаним и онлајн медијима и решавао жалбе појединаца и институција на садржаје штампаних медија. Савет су основали *Асоцијација новинских издавача и електронских медија, Асоцијација независних локалних медија “Локал прес”, Независно удружење новинара Србије и Удружење новинара Србије.*³²¹

Рад Савета је финансијски подржала Амбасада Краљевине Норвешке у Београду. Управни одбор Савета за штампу чине представници Асоцијације медија (Злата Куреш, Миленко Васовић и Павле Савовић), представник Локал преса (Дејан Миладиновић), преставници НУНС-а (Драган Јањић и Момчило Пантелић), представници УНС-а (Љиљана Смајловић и Зоран Станојевић). Предсеница УО Савета је Љиљана Смајловић, а заменик председника је Дејан Миладиновић.

Због недовољне видљивности у јавности протеклих година, мали број читалаца је упознат са постојањем, улогом и друштвеним значајем Савета за штампу.

Савет за борбу против корупције сматра да је рад Савета за штампу у периоду хроничне медијске таблоидизације која влада у медијима изузетно значајан и то са становишта потребе заштите јавног интереса и заштите интегритета и професионалних стандарда. Одлуке Савета за штампу често нису конзистентне и на седницама на којима се одлучује о појединачним жалбама чланови тог тела не могу међусобно да усагласе ставове. По мишљењу Савета за борбу против корупције, постоји потреба да Савет за штампу утврди јасне и транспарентне критеријуме за одлучивање по примљеним жалбама. Било би изузетно значајно да оснивачи Савета за штампу, у циљу јачања интегритета и поверења јавности, редефинишу начин рада Савета, прецизније дефинишу услове за избор чланова Савета да би избегли кумулирање функција и онемогућили блокаду одлучивања.

321 <http://www.savetzastampu.rs/cirilica/osnivacki-akt>

6 ТАБЛОИДИЗАЦИЈА

Савет за борбу против корупције посебно забрињава чињеница да је, у протеклом периоду, медијска сцена у Србији додатно девастирана кроз видно изражен облик таблоидизације и релативизације озбиљних друштвених и политичких проблема. У појединим медијима, који су углавном под финансијском и уређивачком контролом Владе, можемо свакодневно видети тематске кампање које се базирају на 1) измишљеним информацијама, које су углавном праћене маштовитим теоријама завере, 2) анонимним изворима, и 3) поверљивим подацима из полицијских, тужилачких и судских предмета. Реч је феномену којим се, зарад стицања финансијске или политичке користи, подривају све базичне вредности на којима почива једно цивилизовано друштво.

Оваква новинарскај пракса урушава основне постулате на којима почива систем јавног информисања а друштвена штетност таквог поступања је вишеструка. Прво, пласирањем неистина или полуистина у знатној мери се обмањује јавност, што за крајњи циљ има каналисање, односно манипулисање јавним мњењем. Друго, интензитет медијског садржаја који се на дневном нивоу пласира толики је да се код читаоца елеминише свака могућност разликовања истине од неистине. Треће, врши се директан притисак на државне институције и поступање у предметима правне материје које те институције спроводе. Четврто, систематским кршењем презумције невиности или одавањем поверљивих података, урушава се правна сигурност, поверење грађана и стабилност државних институција. Пето, систематским кампањама против институција и појединаца воде се медијски ратови у којима се уништавају њихове каријере или углед у складу са политичким интересима а медији се потпуно инструментализују.

Према оцени Савета, активни креатори процеса таблоидизације у Србији су уједно и неформални контролори медија и цензори. У том процесу учествују различите интересне групе из пословног или криминогеног окружења, политичари, власници и уредници одређених медија који се налазе у односу међусобне зависности. У готово свим дневним новинама, изузимајући у извесној мери листове *Данас* и *Политику*, примећена је недвосмислена доминација садржаја који су банални, вулгарни и који ни на који начин не испуњавају своју примарну медијску функцију – информисање јавности о свим, за њу, релевантним питањима. Најчешћи разлог оваквог тренда срозавања квалитета медија је тежња за већим тиражом односно већим приходом од продаје. Не могу се занемарити ни други мотиви као што су међусобни политички обрачуни који за резултат треба да имају пад или раст поверења јавности у друштвене и политичке институције, али и актере о којима се пише.

Уколико се осврнемо на насловне странице, приметимо да доминирају садржаји црне хронике, те да се на насловним страницама, уз одсуство сваке новинарске етике и професионалности, говори о најгнуснијим делима, уз изношење детаља којима место никако није у јавности. На тај начин, јавности се, као доминантне теме, пласирају туђе несреће, а те теме данима окупирају медије. У овоме предњаче, без икакве мере, дневни листови *Курир*, *Информер*, *Ало*, *Блиц*, *Наше новине* и *Вечерње новости*, као и недељни листови *Таблоид* и *Афера*. Приметно је да се о злочинима, силовањима, убиствима и другим криминалним радњама, пише с гомилом морбидних детаља, уз потпуно непоштовање јавности, интегритета

учесника а често и откривање идентитета малолетних жртава, што је у потпуној супротности с Етичким кодексом новинара Србије.

С друге стране, приметна је доминација актера и особа којима место није у медијима, већ су га заслужили вулгарностима и баналностима. Под овим подразумевамо присуство "старлета", естрадних звезда и њима сличних особа, које у јавност пласирају најблаже речено баналне садржаје, укључујући њихов љубавни и ноћни живот и фасцинацију физичким изгледом. На овај начин, огроман медијски простор уступа се особама које га ничим не завређују, а које, заступајући и промовишући овакав жовотни стил представљају лоше узоре младима.

Оно што забрињава јесте да се и актуелни политички актери у медијима представљају слично горе поменути "старлетама" и да и сами преузимају такав модел медијског присуства. У медијима је генерално присутно масовно дискредитовање људи из политичког и јавног живота, а право на деманти, или могућност да се чује и глас друге стране, у већини случајева не постоји или је фактички обесмишљено. Сензационалистички наслови којима се пристрасно износе непроверене информације, а које оптужују и дискредитују поједине особе, доприносе атмосфери линча и формирају ставове у јавности која о њима не промишља, нити тражи позадину, већ их некритички усваја. Тешко је објаснити и још теже разумети овакву природу функционисања таблоидних медија „изнутра“, јер о томе нико од актера и сведока није спреман да јавно говори. Контуре таквог система се ипак, у знатној мери, назире на примерима медија који су најдаље одмакли у таблоидизацији јавног живота, као што је то случај са листовима *Курир* и *Информер*.

Управо због одсуства суштински важних тема које грађани морају да знају како би доносили адекватне политичке одлуке засноване на објективним чињеницама добијеним од стране поузданих и проверених извора који немају користи од уступања информација, таблоидизација представља кључну карактеристику овдашњих медија. Заменом озбиљних садржаја за баналност, јавност се све више удаљава од фундаменталних друштвених вредности и демократских тековина, и права на тачно и правовремено информисање неопходно за доношење одлука. Слична ситуација је и са електронским медијима у којима доминирају јефтине забавни садржаји и ријалити емисије такође баналних садржаја, а из којих готово потпуно нестају информативни и културни програми чија је последица стално урушавање вредносних ставова и норми грађанског друштва. Емитери таквог садржаја, односно власници медија и продуценти, имају, с друге стране, енормну финансијску корист, а често и политичке повластице.

Да је у последњем периоду кршење етичких стандарда новинарске професије у Републици Србији изузетно заступљено показују и подаци *Савета за штампу*. По оцени Савета за штампу медији и даље често једним текстом крше више тачака Кодекса новинара, а најчешће се крше одредбе садржане у првом поглављу Кодекса - истинитост извештавања. Новинари углавном нису консултовали више извора, износили су неосноване оптужбе, клевете и гласине и нису правили разлику између чињеница, коментара, претпоставки и нагађања. Ово тело је разматрало 35 жалби 2012. године, а 71 жалбу 2013. године.³²² У првих

322 http://www.savetazastampu.rs/izvestaji/110/2014/06/30/godisnji-izvestaj-saveta-za-stampu-za-2013_-godinu-.html

шест месеци 2014. године Савету за штампу поднете су 33 жалбе, што је за 12 више него у истом периоду прошле године.

Комисија за жалбе Савета за штампу одлучивала је о 15 случајева, одбила је шест жалби, док је седам прихватила, закључивши да у овим случајевима Кодекс новинара Србије јесте прекршен. Реч је о текстовима које су објавили „Куир“, „Политика“ и портал „Телеграф.рс“, док су четири јавне опомене изречене медијима који нису прихватили пуну надлежност Савета: „Таблоиду“, „Печату“, франкфуртским „Вестима“ и порталу „Гроцка инфо“.³²³

323 <http://www.savetazastampu.rs/izvestaji/110/2014/09/15/rezultati-rada-komisije-za-zalbe-saveta-za-stampu-u-prvih-sest-meseci-2014-godine-.html>

7 ЦЕНЗУРА И АУТОЦЕНЗУРА

Савет се у извештају бавио цензуром јер без слободе медија, мишљења и изражавања нема правне државе нити борбе против корупције. За потребе овог извештаја Савет је прегледао многа теоретска тумачења цензуре, међутим због непостојања једне дефиниције која ће у себи садржати све елементе сваке цензуре, Савет се определио да да једну ширу дефиницију цензуре, којом ће обухватити све облике цензуре.

Цензура је преглед текстова намењених за штампане медије, радио емисије и ТВ емисије, пре или после њиховог публиковања, односно емитовања, од стране органа власти, моћних појединаца, владајућих странака или других политичких организација у циљу ограничавања, или спречавања емитовања, или публиковања онога што би према мишљењу наведених лица било супротно неком државном или појединачном интересу.

Према томе свака цензура је усмерена против слободе штампе и информација односно против права сваког појединца на слободу мишљења и изражавања, али такође и против права да свако тражи, прима и шири информацију.

У демократским друштвима цензура је забрањена (изузетак је само ратно стање), а то је регулисно као слобода мишљења и изражавања Универзалном декларацијом о људским правима Уједињених нација још 10.12.1948. године.

Цензура се веома тешко доказује јер се она углавном дешава непосредно између политичара, власника медија, главних уредника и на крају новинара, због тога свако из овог круга може одговорност за цензуру пребацити на друге учеснике.

Међутим када се пође од тога да је снага неког доказа у ствари способност да се створи уверење о истинитости неке чињенице, онда је потпуно исправно што је Савет у свом извештају пошао од перцепције јавности да цензура постоји.

Савет сматра да је перцепција о цензури у јавности основано заснована на неспорним чињеницама јер се десило укидање неких емисија, чији су аутори у јавности важили као неко ко својим питањима и начином вођења емисија озбиљно утиче да се дође до истине о неким непријатним питањима за политичаре. Јавност није дужна да утврди ко је вршио цензуру, да ли су то власници медија, сами уредници или новинари, већ јавност од власти треба да захтева обезбеђивање услова за истинито информисање. Због тога политичари не треба да негирају постојање цензуре, већ треба да утврде како је створена прецепција да цензура постоји и да предузму одговарајуће мере да се цензура онемогући.

Слобода изражавања представља једно од основних људских права и представља предуслов демократског друштва. Свако ограничавање или угрожавање овог права, представља пут ка једноумљу и диктатури. Могућност отворене дискусије о осетљивим питањима, изражавање критичких ставова као и постављање непријатних питања носиоцима јавних функција основни су аспекти слободе изражавања. У свакодневном медијском раду евидентно је готово апсолутно одсуство овакве врсте понашања, чиме је паралисана критичка

улога медија и отворени пут ка медијској манипулацији. На основу, макар и летимичног погледа на најутицајније медије, стиче се утисак да су њихови главни уредници, политичке партије и представници актуелне власти, јер је упадљиво одсуство разноврсности мишљења и посебно било какве критике упућене власти.

Забринути за сопствену егзистенцију, не желећи да се замерају, новинари свесно одустају од пласирања истине и правоверног информисања јавности, што је резултат аутоцензура. Још израженија и опаснија аутоцензура присутна је код уредника у већем броју штампаних и електронских медија. Иако власт оштро пориче да врши било какав притисак на медије и да су овдашњи медији слободни, евидентан је случај уредника **Вечерњих новости, Срђана Шкора**, који је у гостовању у Јутарњем програму РТС-а изнео критике на рачун овдашње власти, и био смењен³²⁴. Овој тврдњи сведоче и веома благе реакције новинарских удружења која би требало да прва стану у одбрану својих колега и професије у целини. Дискредитација новинара постала је средство којим се умањује вредност појединих новинара и њихових емисија.

Као пример професионалне и етичке конфузије и политичког утицаја на рад новинара сведочи уклањање емисије **"Сарапин проблем"** која се емитовала на градској телевизији **Студио Б**. Сам аутор и водитељ **Предраг Сарапа** у првобитним интервјуима и изјавама назвао је овај поступак цензуром, док је главна уредница на те оптужбе одговорила наводним Сарапиним алкохолизмом у емисијама, чиме га је дискредитовала у јавности. Међутим, у интервјуу објављеном у листу **Данас**³²⁵, Сарапа је изјавио да ипак није било цензуре у његовом случају, већ забране рада од стране "локалних функционерчића". Такође, у истом интервјуу Сарапа наводи да је добио посао на телевизији **Пинк 3**. Већ наредног дана Сарапа је кориговао овај сегмент интервјуа, јер како је објаснио, није најјасније пренето оно што је рекао: "Нисам рекао да нема цензуре и да нисам цензуриран, већ да сам прошао далеко "комплетнији" терор од саме цензуре"³²⁶.

О расплету Сарапиног проблема јавност је сазнала на веома неочекивани начин. Његов „трансфер“ на другу телевизију најавио је лично премијер Србије **Александар Вучић** приликом предавања одржаном на "London School of Economics" када је изјавио следеће: „Постоји још једна ТВ емисија, веома важна, под називом "Проблем", чији је аутор господин Сарапа. И знате шта се десило? То је била тако снажна политичка одлука да ће се на крају тај човек преселити са једне мале, локалне телевизије на националну ТВ станицу, са највећим бројем гледалаца, и имаће исту емисију коју је имао на тој малој телевизији. Отићи ће, мислим, на Пинк или неку другу ТВ станицу, и имаће барем десет пута више гледалаца него што их је имао.“³²⁷

Дискредитација новинара била је евидентна код медијског извештавања и у вези са плагијатом докторске дисертације министра унутрашњих послова др Небојше Стефановића. Опет је лично председник Владе оценио новинарски текст о тој теми као „глуп“. Овакав исхитрен став председника Владе је најблаже речено некритички и значајно утиче на цензуру и аутоцензуру, па самим тим и на угрожавање медијских слобода. У то време било је

³²⁴ <https://www.youtube.com/watch?v=gida34NTBYI>

³²⁵ http://www.danas.rs/danasrs/drustvo/pravo_danas/nije_bilo_cenzure_u_mom_slucaju_1118.html?news_id=292985

³²⁶ <http://www.uns.org.rs/sr/desk/media-news/27703/pojasnjenje.html>

³²⁷ <http://www.vreme.com/cms/view.php?id=1241937&print=yes>

присутно и масовно „обарање“ сајтова и интернет портала који су упућивали на „плагирање доктората“, укључујући сајт *Пешчаника* који је више пута оборен. Заједничко за све сајтове који су обарани јесте то што су били критички настројени према актуелној власти. Тужилаштво и полиција од јуна 2014. године воде истрагу поводом обарања сајтова, док су новинарска удружења више пута позивала државне органе да саопште резултате те истраге.³²⁸

Догађај који је имао највећи одјек у јавности био је повлачење емисије *"Утисак недеље"* ауторке *Оље Бећковић*, која се емитовала на телевизији с националном покривеношћу *Б92*. Сама ауторка тврдила је да је то дело власти и премијера лично, док је менаџмент *Б92* то правдао променом програмске концепције телевизије, уз могућност да се поменута емисија емитује на *Б92* инфо каналу. С обзиром да се ради о емисији велике гледаности разумљиво је интересовање јавности за овај догађај. Савет сматра да у циљу објективног информисања јавности медији треба да преносе тачне и проверене информације и да омогуће изношење различитих гледишта.

ОЕБС је, такође, у протеклом периоду, због целокупне медијске слике, изузетну пажњу посветио медијским слободама у Србији. Представница *ОЕБС*-а за слободу медија *Дуња Мијатовић* изнела је у мају ове године забринутост поводом тренда цензуре у Србији, као и хапшења људи због њихових ставова изнетим на личним блоговима и коментарима, позвавши власт да прекине с таквом праксом. Министар културе и информисања је након тога изјавио да у Србији не постоји угрожавање медијских слобода без обзира на извештај *ОЕБС*-а, образложивши уклањање сајтова и текстова „техничким грешкама“. Поводом изнетих критика премијер Вучић је затражио извињење од представнице *ОЕБС*-а за слободу медија Дуње Мијатовић, истакавши притом да су такве изјаве део „најпрљавије кампање која се против њега води у земљи и иностранству“.³²⁹ Госпођа Дуња Мијатовић је остала при својим тврдњама да се сви случајеви морају истражити и да сви одговорни за ограничавање слободе изражавања морају бити кажњени.

³²⁸ http://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2014&mm=06&dd=02&nav_category=16&nav_id=856116

³²⁹ http://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2014&mm=06&dd=02&nav_id=855900

8. ПРЕПОРУКЕ

На основу закључака који се могу извести из анализе дате у извештају, Савет за борбу против корупције Владе Републике Србије даје следеће препоруке:

- Министарство надлежно за послове информисања да у сарадњи са АПР и РЕМ предузме активности ради успостављања ефикасног, свеобухватног и транспарентног регистра власничке структуре медија, уз обавезу обелодањивања крајњих власника медија када је реч о оснивачима медија из оф-шор зона;
- Министарство надлежно за послове информисања да у сарадњи са РЕМ предузме активности ради успостављања ефикасног, свеобухватног и транспарентног регистра медијских услуга и евиденције пружалаца медијских услуга који је у надлежности РЕМ;
- Министарство надлежно за послове информисања да у сарадњи са АПР и РЕМ обезбеди континуирано ажурирање свих промена података и вршење службеног надзора над законитошћу спровођењем послова регистрације и евиденције података у регистрима који се односе на медије и медијске услуге;
- Министарство надлежно за послове информисања да у поступку надзора над применом сета медијских прописа из делокруга своје надлежности доследно и уједначено, без фаворизације, поступа према свим медијима који крше етичке и професионалне стандарде, односно чине прекршаје и преступе у свом раду;
- РЕМ у складу са својим надлежностима да доследно прати, истражује и подстиче медијски плурализам, разноврсност и квалитет медијског садржаја, примењујући одговарајуће критеријуме ЕУ у тој области, као и да благовремено и ефикасно предузима активности у циљу санкционисања понашања емитера који нарушава јави интерес и који поступа супротно законској регулативи;
- РЕМ и РАТЕЛ да у складу са својим надлежностима предузимају активности у циљу континуиране наплате потраживања од емитера без фаворизације и неоснованог пролонгирања, односно отписа обавеза;
- Комисија за заштиту конкуренције да коначно почне благовремено и по службеној дужности да спроводи своје законом утврђене надлежности када је реч о испитивању недозвољене медијске концентрације, као и да на ефикасан и законит начин оконча започете поступке;
- Министарство надлежно за послове информисања да успостави ефикасне механизме мониторинга и надзора над функционисањем система суфинансирања медијских пројеката у Републици Србији из буџетских и јавних извора финансирања у складу са новим прописима о пројектном финансирању медија;
- Министарство надлежно за послове информисања да успостави ефикасне механизме мониторинга и надзора над реализацијом пореских олакшица, донација, буџетских дотација и других облика директне или индиректне државне помоћи која представља могући извор утицаја на медијску независност;

- Одбор надлежан за послове информисања Народне скупштине РС и Одбор надлежан за послове информисања Скупштине АП Војводине, у сарадњи са Министарством надлежним за послове информисања, да предузме активности у циљу потпуне деполитизације састава Управног одбора и Програмског одбора Радио-телевизије Србије и Радио-телевизије Војводине;
- Министарство надлежно за послове финансија да утврди критеријуме у погледу органичења употребе буџета за рекламирање и промоцију активности свих државних органа и установа, односно директних и индиректних буџетских корисника који су у систему консолидованог рачуна трезора, као и да утврди санкције за кршење постављених критеријума;
- Министарство надлежно за послове привреде да утврди критеријуме у погледу органичења употребе буџета за рекламирање и промоцију активности јавних предузећа, зависних привредних друштава и осталих привредних субјеката у којима Република Србија, односно јединица локалне самоуправе, директно или индиректно има више од 50% капитала;
- Министарство надлежно за послове финансија и Пореска управа да предузму активности како би се уједначено поступало према свим правним лицима, односно медијима који имају статус пореског дужника, односно према свим медијима са којима се потписује споразум о репрограму дуга, односно према медијима који не поштују потписане споразуме и пореску регулативу;
- Влада Републике Србије да редефинише досадашњу праксу по којој свако министарство посебно уговара услуге, односно да утврди критеријуме и да централизује јавну набавку услуга видео-снимања и прес клипинга за сва министарства и канцеларије у свом саставу;
- Влада Републике Србије да предузме активности у циљу потпуне деполитизације састава Управног одбора и директора ЈП ЕТВ и да предузме активности у циљу консолидације финансијског пословања ЈП ЕТВ и редовне наплате потраживања од емитера без фаворизације и неоснованог пролонгирања, односно отписа обавеза;
- Управни одбор РТС и РТВ да предузму активности у циљу потпуне транспарентности пословања тако што ће на крају сваког месеца објавити извршење буџета са списком 50 највећих купаца и добављача, објавити све уговоре са независним продукцијама и маркетиншким агенцијама које закључи у току фискалне године, објавити званичне резултате конкурса за избор програма РТВ продукција са критеријумима који су примењени приликом избора;
- Министарство надлежно за послове привреде и Агенција за приватизацију да предузму активности у циљу потпуне транспарентности процеса приватизације медија у Републици Србији уз обелодањивање свих релевантних докумената који прате процес приватизације у складу са прописима који уређују приватизацију и приступ информацијама од јавног значаја;
- Министарство надлежно за послове информисања и Министарство надлежно за послове телекомуникација да ставе на јавност све активности у вези са процесом дигитализације као и планиране и реализоване трошкове дигитализације;
- Агенција за борбу против корупције да на основу извештаја Савета преиспита по службеној дужности да ли постоје разлози за покретње поступка, односно да ли сви функционери у органима управљања медија са државним капиталом поштују прописе који уређују конфликт

интереса, укључујући и законске обавезе функционера који су уједно и власници приватних медија;

- Организације које су оснивачи Савета за штампу да редефинишу досадашњи начин рада Савета и начин доношења одлука, да прошире круг лица која могу затражити заштиту права пред Саветом, да активно раде на јачању професионалног интегритета и препознатљивости Савета у јавности.
- Министарство надлежно за послове информисања и Министарство надлежно за послове унутрашњих послова да, у циљу заштите јавног интереса и имовинских интереса Републике Србије, иницирају покретање преткривичних поступака пред належним тужилаштвом како би се утврдило порекло новца, инструменти платног промета и правна природа уговора који за предмет имају продају удела и потраживања *Политике, Дневника и Новости*;
- Влада Републике Србије, Канцеларија за Косово и Метохију Владе Републике Србије и Министарство надлежно за послове информисања да предузму неопходне активности ради усклађивања пословања ЈП Мрежа-мост са одредбама Закона о јавним предузећима, Закона о привредним друштвима, оснивачким актима јавног предузећа и медијским прописима, као и да утврде механизме за правадање и контролу новца који из јавних извора финансирања издваја за медијске активности привредних субјеката који послују на Косову и Метохији;
- ЈП ЕТВ и РДУ РТС уз подршку Министарства надлежног за послове информисања и Министарства надлежног за послове телекомуникација и сагласност Владе Републике Србије да спроведу законит поступак међусобног усаглашавања имовине и обавеза, односно да предузму активности ради отклањања последица које су настале пропуштањем обавезе израде деобног биланса приликом издвајања ЈП ЕТВ из састава РДУ РТС;
- Државна ревизорска институција да изврши ревизију финансијских извештаја код политичких странака чија је изборна кампања 2014. године суфинансирана новцем из јавних извора (буџета), уз посебан осврт на уговарање и реализацију услуга оглашавања.

ПОТПРЕДСЕДНИК САВЕТА
Проф. др Мирослав Милићевић